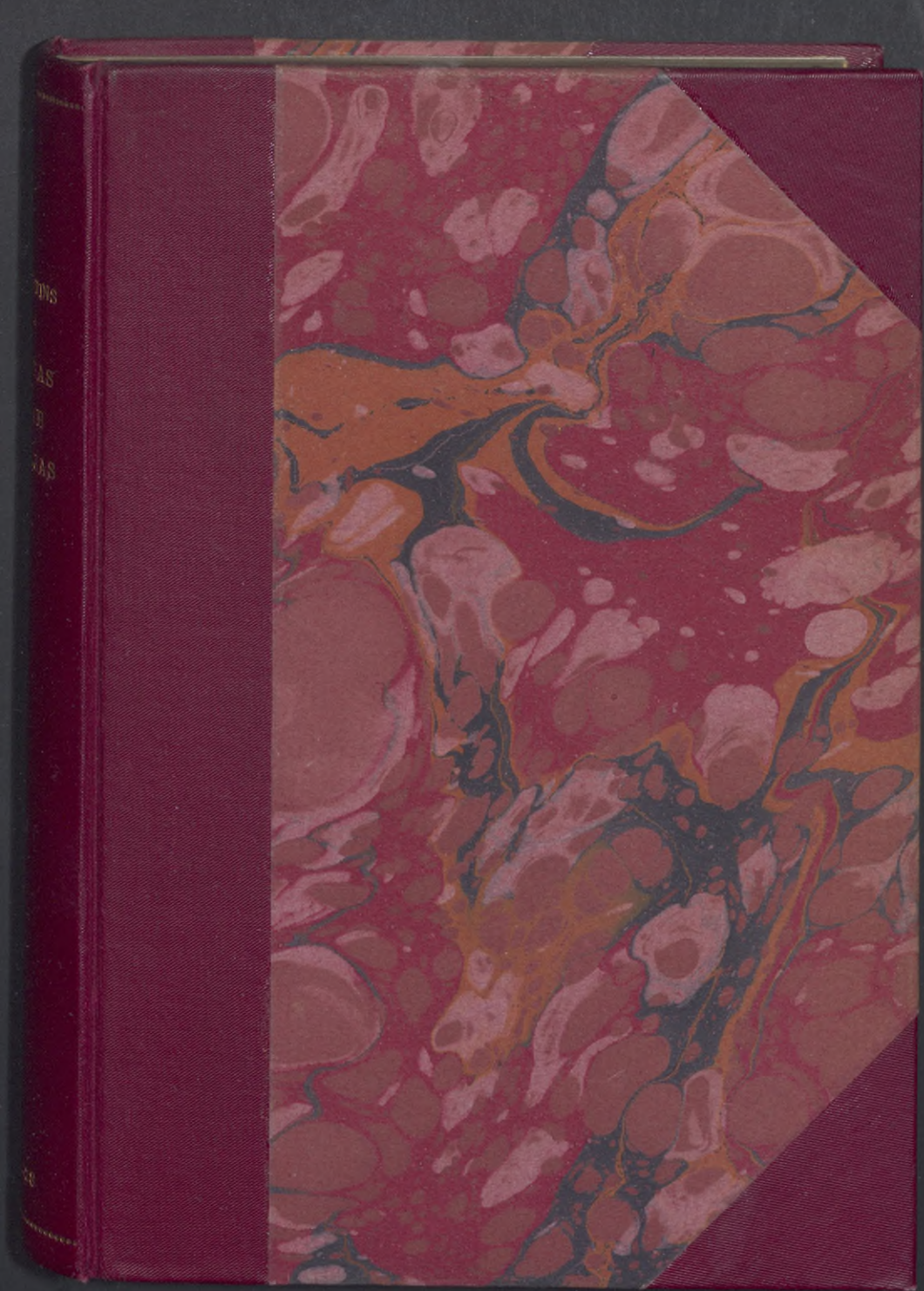

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

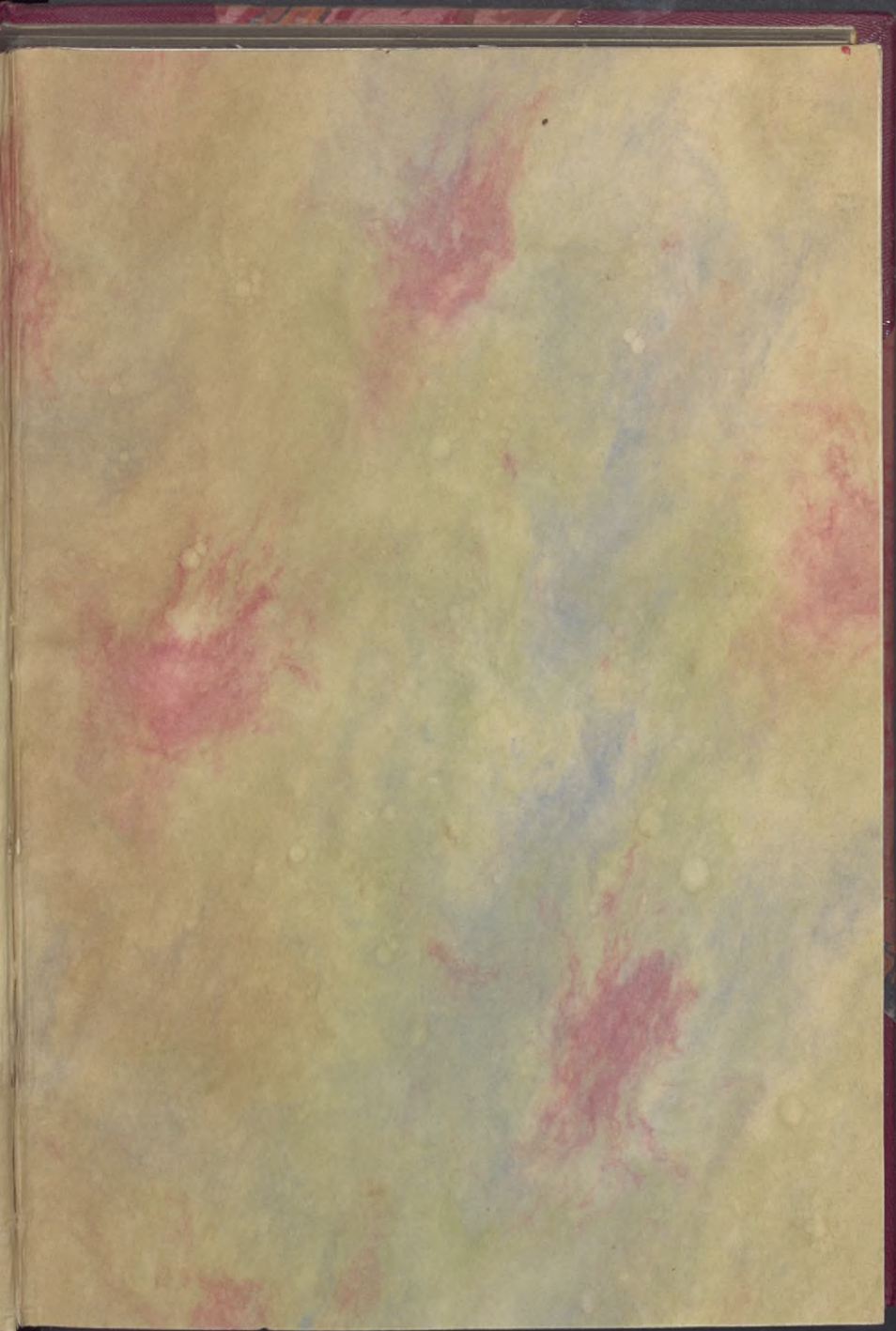

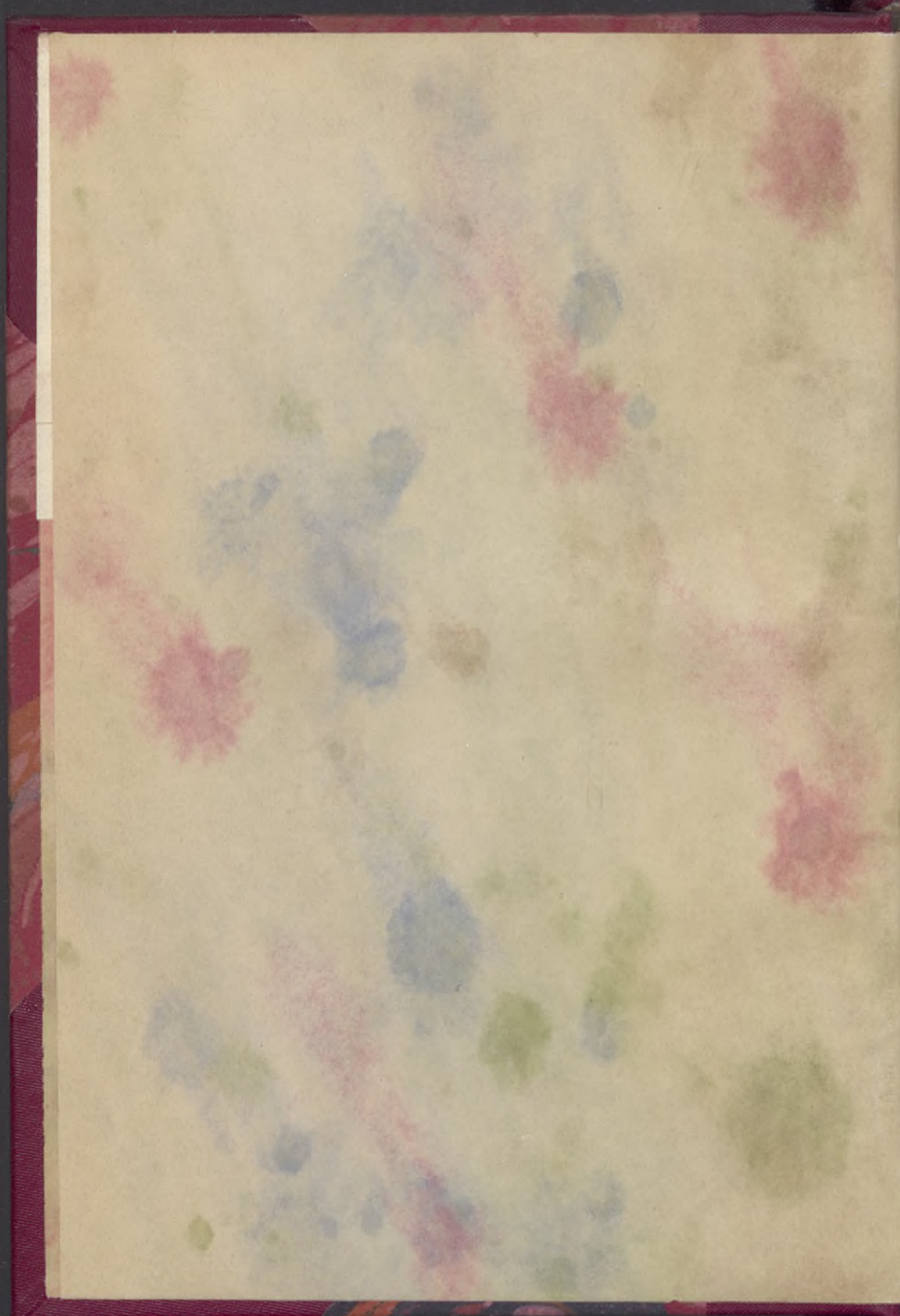

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

G. M A R T I N S

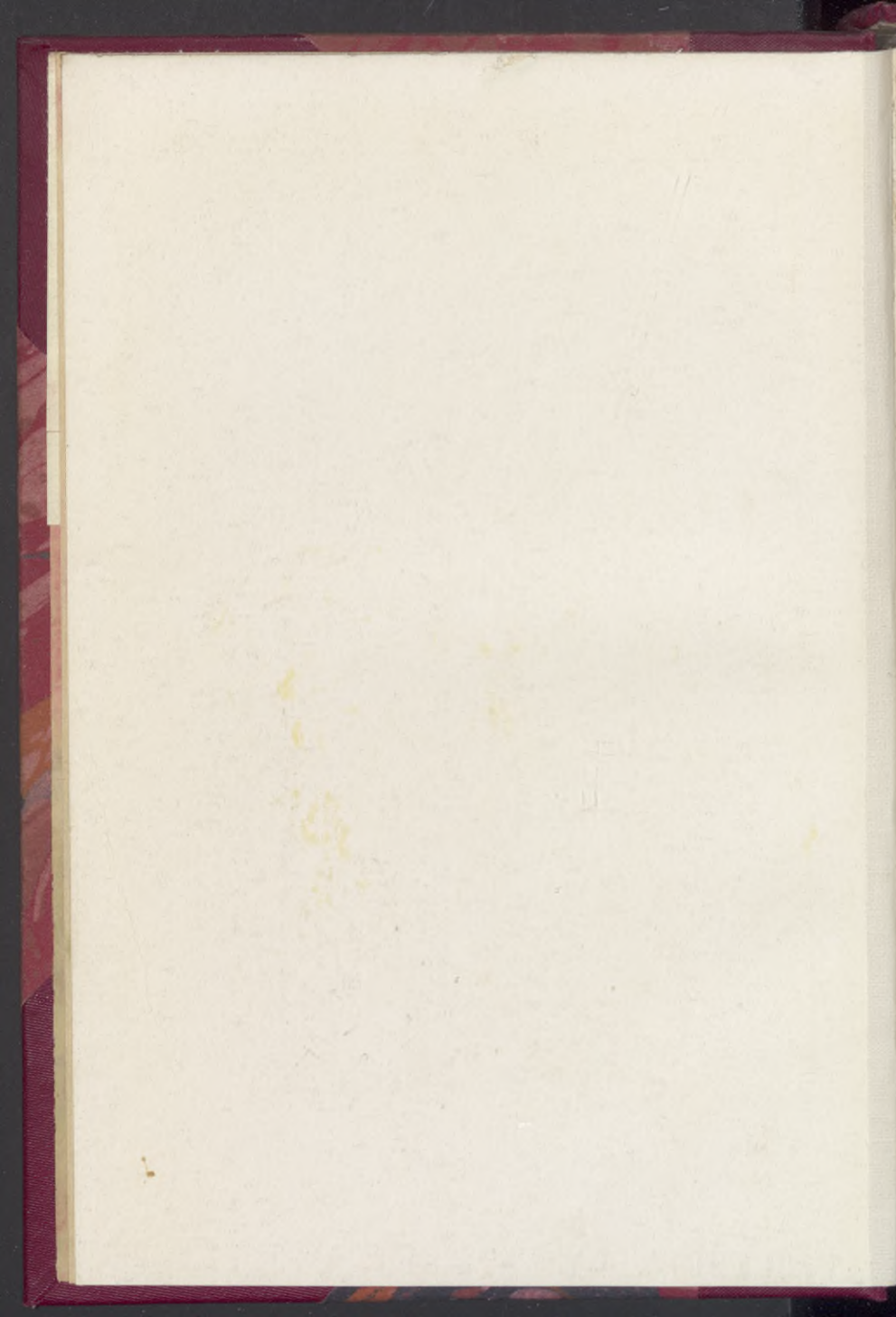
G I F T A S

O C H

S K I L J A S

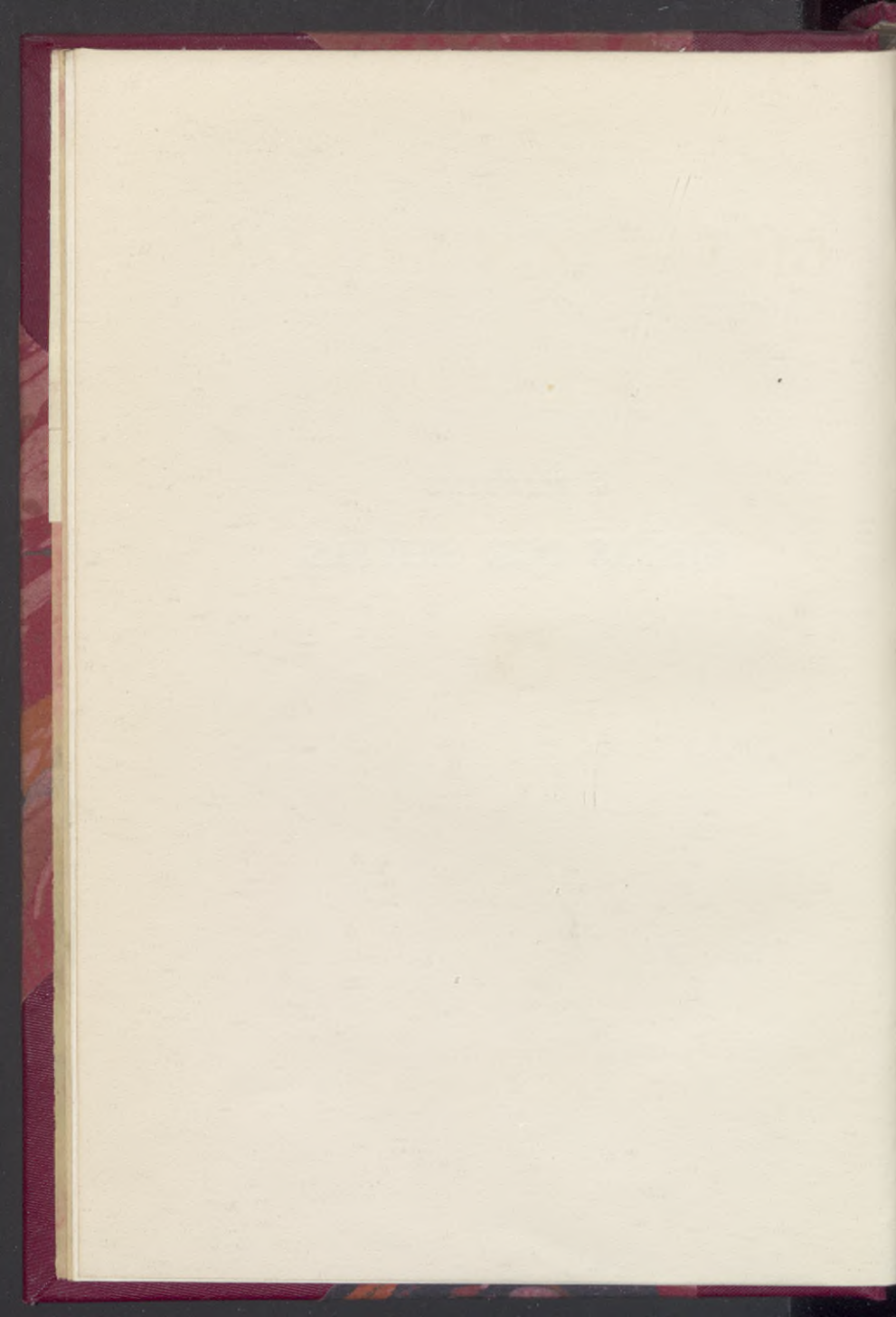

STOCKHOLM · WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

G. MARTINS

GIFTAS OCH SKILJAS

GIFTAS OCH SKILJAS

EN SOCIAL KOMEDI

AV

G. MARTINS

STOCKHOLM
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG
STOCKHOLM

1928

I

Konsul Backer, en medelålders lätt grånad herre av oklanderlig citytyp, reser sig från frukostbordet.

Enda barnet, dottern Inger, 6 år, frågar:

— Pappa, får jag gå å titta när mamma å farbror Hans gifter sej?

Konsul Backer rycker omärkligt till och de annars joviala dragen mulna. Konsuln stryker sig över ögonen, som om han ville jaga bort en obehaglig syn. En kort sekund blir blicken fjärrskådande. Några rynkor vid näsroten och kring munvinklarna framträda kraftigare än vanligt. Men så skakar han lätt på axlarna, tar upp cigarettetuiet och tänder med spelad likgiltighet en Abdullah.

— Får jag de, pappa? Samtidigt hoppar Inger upp och slår armarna om sin fars hals.

— Visst får du. Men säj till tant Stina, att hon följer me. (Tant Stina är barnsköterska och kom till Backers samtidigt som Inger föddes).

Inger släpper genast greppet om fars hals, hoppar ner och skyndar in till tant Stina, som lämnat frukostbordet, då Inger framställde sin fråga. Konsuln står ett ögonblick som frånvarande. Blicken är inåtvänd. Rynkorna i ansiktet bli djupare. Så rycker han upp sig, går

ut i tamburen, tar på ytterrocken och ger sig av till kontoret.

Konsul Magnus Backer är chef och ensam innehavare av firman Backer & Gröndahl, Kolimport.

För sju år sedan gifte han sig med fröken Vera Sandby, dotter av skeppsmäklaren Christoffer Sandby och hans maka, född Kant. De voro barndomsvänner. Det blev ett lyckligt och harmoniskt äktenskap några år. Men lyckan och harmonien försvunno, när vännen Hans Ryning flitigt började umgås i familjen. Konsulinnan Backer överflyttade sin kärlek och ömhet på vännen. Han var några år yngre än Magnus och några tum högre. De få tummen gjorde honom till en ståtlig herre i damernas ögon. Dessutom var farbror Hans mörklagd, till skillnad från den ljushårige Magnus.

Efter någon tids sällskapande förstod konsulinnan Backer, att hon älskade Hans, att hon skulle kunna gå i döden för honom. Efter ett friskt slagsmål mellan de båda vännerna Hans och Magnus begärde konsul Backer skilsmässa för att inte i hemlighet bli utskrattad som en löjlig och bebragen äkta man.

Det är två år sen dess och konsul Backer, som dyrkat sin hustru, hade övervunnit den värsta grämelsen. Men när Inger rätt som det var kom hem och med glädjestrålände ögon berättade, att hon träffat sin mamma, vilken dottern liknade som ett bär det andra, gingo de gamla såren upp. Först på sista tiden började de ärra sig. Sorgen och saknaden, grämelsen och vreden hade värkt bort.

Numera fick Inger inte träffa sin mamma alls. Fruns blivande man inlade sitt veto. Och hellre offrade konsulinnan, ett nevropatiskt roy

för otillfredsställda passioner, kärleken till sitt barn än hon offrade ett uns av sin nya lyckokänsla. Hans var hennes allt. Vera levde som i ett lätt champagnerus. Vem som helst kunde på långt håll se, att fru Vera Backer, född Sandby, var en lycklig, en överlycklig fästmö och Hans Ryning den soignerade, i varje detalj uppmärksamme fästmannen. Fästmön tänkte ibland: om Magnus förstätt mig lite bättre, kanske jag varit hans hustru än i dag. Men Magnus förstår sig bara på affärer. Hans förstår sig på både trävaruexport och kärlek. En underbar, en sublim man. Och när väninnorna sade henne, att Hans Ryning var en Don Juan, log hon av namnlös lycka. Att ha en av väninnorna beundrad Don Juan till fästman: så himmelskt ljuvt, så skönt —

Och i dag skall deras bröllop stå. Först vigsel i Vasakyrkan. Sedan middag på Terrasse Hôtel. — — —

Klockan tre äger vigseln rum. Men redan en god timme före denna tid börjar kyrkplanen fyllas av skådelystna, ty ett societetsbröllop är alltid en sevärdhet, tillgänglig för vem som helst.

En av de sista dagarna i april. Våren har kommit tidigt i år. Vasaparkens träd äro överdragna med ljusgröna slöjor. Luften mild och god. Ljunna fläktar fara smekande genom luft-havet och himmelskupan har oändlighetens djupblå färg. Från lekplanerna bakom Högskolan komma ystra skratt eller gälla skrik från skockar av barn i alla åldrar och yrkeschaufförerna sitta barhuvade vid sin ratt.

Men på planen framför Vasakyrkan växer de skådelystnas antal med varje minut. De tillhöra alla samhällsklasser och alla åldrar. Gamla och halvgamla kvinnor, utsläpade, rynkiga och glåmiga, äro i majoritet. De ha i tid kommit ner

från Landalabergen för att inte gå miste om någon detalj. De flesta i schalet eller huvudduk av olika kulörer. Duken eller schaletten sitter uppskjuten en bit över hjässan. De grova händerna hålla de tätt tryckta mot magen, som om de vore vana att bära muff men glömt muffen hemma. De bilda små inbördes kotterier, som lågmält viska sinsemellan, skaka sina huvuden och se på polisen under lugg. Två man av ordningsmakten i vita handskar och nyputsad uniform hålla just på att ordna hoparna på led med front inåt. Ordning och skick skall det vara.

Klockan närmar sig tre. Tant Stina med Inger vid handen kommer från Lorensbergshället. Inger i ny grå klänning med cape av samma tyg kokett hängande över de små axlarna. Vit filthatt och fingerhandskar i samma färg som den övriga toaletten. Inger är ett vackert barn. Dragen regelbundna. Stora, bruna ögon, som lillgammalt, en smula förnämt mönstra omgivningen, ungefär som om de ville säga: kom inte Inger Backer för nära. Min pappa är konsul. Tant Stina har i dag bytt ut sin barnsköterskeuniform mot en beigefärgad vårdräkt. Tant Stina är en liten späd och cendréfärgad kvinna, med goda, milda ögon och lugna rörelser. Men den raka näsan sätter hon en smula i vädret. Även tant Stina är tydligen medveten om sin ställning — till skillnad från andra barnsköterskor. Ja, man kan rent av tro, att tant Stina är Ingers mamma. De ha vissa drag gemensamt.

Tant Stina håller Inger säkert och trofast i handen av gammal vana.

Med energi armbågar sig tant Stina och Inger fram mot de främre leden.

De ta ingen hänsyn. Det är som om de ha prioritetsrätt till en god plats.

Tvenne halvgamla kvinnor i huvudduk bli förargade över detta armbågande. Den ena drar ner huvudduken i pannan, ögonen mulna. Hon fräser:

— Aja, här ä inte den ene för mer än den andre.

Och resolut söker hon stänga vägen med sin breda rygg. Den andra följer exemplet.

Då säger Inger:

— Är'e tantens mamma som ska gifta sej kanske?

Tant Stina:

— Tyst — tyst —

En av kvinnorna:

— Inte ä dä väl din heller och så skrattar hon så det ljusröda tandköttet utan garnityr lyser lång väg.

Inger:

— Jo, för de ä min mamma, händelsevis. Jag heter Inger Backer å min mamma heter Vera å hon skall gifta sej med farbror Hans —

De, som stå omkring, glömma sin skådelystnad. De skocka sig i stället kring tant Stina och det frispråkiga barnet. Somliga skratta högt. Andra börja tissla och tassla, samtidigt mönstrande flickan med närgångna ögon, mönstra henne från topp till tå.

Tant Stina är pionröd. Hon skäms sina ögon ut och viskar ideligen förmaningar i Ingers öra.

Under tiden smiter Inger emellan de äldre, dragande tant Stina med sig. Innan någon vet ordet av stå de i främsta ledet.

Men nu kommer den första bilen bröllopsgäster. Och de skådelystna få annat att tänka på. Deras ögon stå på skaff.

— Å de mamma? undrar Inger —

Tant Stina viskar:

— Om inte Inger är riktigt, riktigt tyst, kör polisen bort oss —

Inger:

— Då kör han väl bort mamma också —

Ingen av de kringstående hör denna dispyt. Lyssnandets gåva ha de användning för på annat sätt.

Det ena ekipaget efter det andra rullar fram. Bilarna äro glänsande, nyputsade, täckta och chaufförerna, som sitta vid ratten, äro själva nyputsade och fina. De flesta bära personliga eller familjeuniformer. Ekipagen rulla upp och stanna på ett stillsamt, diskret sätt. En och annan hyrbil bryter av mot de andra.

Kupédörrar öppnas och slås igen. Damer i stor toalet med släp, konstfulla frisyror eller shinglade och bobbade i olika fasoner, med collierer kring hals och diadem i håret, herrar i frack och hög hatt, i paraduniform och dinglande sabelbaljor, krypa fram ur kupéerna. Damer na lyfta sitt släp. Herrarna bjuda armen. Poliserna, en på vardera sidan av nedre trappan, stå stela som mannekänger. Längst upp på trappan tvenne civilklädda vaktmästare. De ha till uppgift att öppna den tunga dörren. Då dörren öppnas, söker någon av de närmast stående fånga en skymt av de magnifika dekorationerna. Men just då man är på väg att se något, glider dörren igen med ett sugande indolent ljud, som inger vördnad och respekt.

För varje bil som stannar vid trappan säger Inger med otålig, nästan gråtmild röst:

— Nu kommer mamma —

Och för varje gång ruskar tant Stina henne i handen och säger:

— Inger måste vara tyst, annars få vi inte stå här,

Men när tornklockan slår tre kryper en stor Packard långsamt fram över plan. Den grönkädda chauffören sitter som gjuten fast vid sin ratt. Han varken ser till höger eller vänster.

Ett viskande sus fortplantar sig utefter de nyfikna leden:

— Brudgummen. —

Kupédörren slås upp. En högre st husarofficer kliver ut på plan: Hans Ryning. Direktören och trävaruexportören Ryning är nämligen ryttmästare i reserven. Och vid ett tillfälle som detta kommer paraduniformen med gula snoddar härs och tvärs, glänsande epåletter och den långa, skramlande sabelbaljan, väl till pass.

— En sån stilig herre, säga, tänka och tycka tjojtals kvinnor, gamla och unga, på en och samma gång.

Och stilig är han. En flott typ som gör sig. Särskilt på sin egen bröllopsdag. På bröstet dingla tvenne ordensdekorationer: Österrikiska Röda Korsets förtjänstmedalj i silver och kungl. Vasaorden. Inger känner plötsligt igen honom trots uniformen, som direktören aldrig stått i, när han hälsat på mamma och pappa. Inger, glömsk av alla förmaningar, ropar med sina små lungors fulla kraft:

— Godda', farbror Hans —

Tant Stina lägger sin hand över flickans mun.

De närstående begäpa barnet. Sedan skrattade de. Men direktör Ryning går med raska, nästan snabba steg trappan upp och försvinner.

— Varför ä inte mamma me? Var ä mamma, kvider Inger. Och hon försöker att slita sig loss ur tant Stinas hand.

Men nu kommer åter en stor, förnämt framkrypande privatbil. Inne i kupén rosor, blixtran-

de reflexer av ädla stenar, vitt siden och ett stort vitt helskägg.

Tvenne uniformsklädda marskalkar skynda brådstörtat fram, öppna kupédörren och ställa sig i givakt på ömse sidor.

En äldre, fordom högrest, nu ganska böjd man blir först synlig. Kring halsen Vasaordens kommendörskors, andra klass. På bröstet Nordstjärnan och Dannebrogen: gamle Christoffer Sandby. Han hälsar de båda marskalkarna med patriarkalisk värdighet och samtidigt träder vid hans hand en lång, slank dam ut ur kupén. Hon kan vara både 30 och 35 år, men är i verkligheten 37. Det går ett sus genom massan: bruden, bruden, bruden ...

Gamle Sandby bjuder sin dotter armen. De skådelystna kunna inte hålla sig tillbaka. De tränga på. Den öppna, fridlysta planen blir allt mindre.

En av marskalkarna gör en gest mot ordningens väktare. Med polismaktens hela auktoritet fösa de båda konstaplarna undan de påträngande med en enkel gest: armarna bredas ut mot främre ledet och människorna trampa varann hänsynslöst på tårna. Hattskrällor åka i nacken eller fram på näsan och man byter ovänliga ord inbördes.

Just då den charmanta bruden vid sin fars arm skall stiga upp för trappan, hörs ett gällt barnskrik, som ropar mamma av alla krafter. I nästa nu är lilla Inger framme vid trappan. Ingen kommer sig för att hejda henne. Snabb som en pil har hon flugit iväg. Tant Stina står som paralyserad, vet varken ut eller in. Men Inger har slagit sina små armar om mors ben och bönfällande kvider hon:

— Mamma, gå inte ifrån mej — mamma — gå — inte — ifrån — mej —

Nu rusar hela människomassan på. Varenda en vill vara vittne till denna säregna sensation. Och det viskande suset övergår till högljutt mummel.

Men vid nedersta trappsteget står den för en sekund sedan strålande bruden som den hjälplösaste av varelser. Och allt enträgnare blir hennes barn:

— Mamma — m-a-m-m-a — gå — i-n-t-e — i-f-r-å-n — m-e-j. —

Gamle Christoffer Sandby ser sig omkring. Var äro marskalkarna? Var äro ordningens upprätthållare? Han gör en knappt märkbar gest. I detsamma rusar en liten dam fram till trappan: tant Stina. Med hjälp av marskalkarna får hon barnet att släppa greppet om mors ben. Inger sparkar och skriker:

— M-a-m-m-a — just då de båda frackklädda vaktmästarna öppna den tunga kyrkdörren för bruden och hennes far.

I själva dörröppningen vänder sig Ingers mor om. Hon står ett ögonblick villrådlig. Men nu spelar kapellmästare Lundby upp Kröningsmarschen ur Profeten. De höga valven fyllas av mäktigt, brusande toner, som nå långt ut på plan. Fru Vera Backer, född Sandby, suges med ens upp av denna nya stämning. Med en rask rörelse tar hon sin fars arm. Den stora dörren hålles öppen ett par sekunder. Massan utanför kan se, hur den lysande processionen med brudparet i selen sätter sig i rörelse fram mot det med palmeten och blommor dekorerade koret.

Men en av konstaplarna har skaffat bil. Med våld sätter han in brudens dotter i kupén. Tant

Stina följer efter och chauffören får adressen till konsul Backers bostad: Olof Wijksgatan.

Medan större delen av de skådelystna avlägsnas sig i grupper, alla pratande på samma gång och om samma sak: brudens dotter som ville följa med sin mor, går vigseln sin stilla gång därinne. Efter Kröningsmarschen spelar stråkkvartetten en av kapellmästare Lundby komponerad bröllopskantat. Under tiden ordnar sig processionen i koret. Pastor Julius Magnet, en smärt, skarpprofilerad prelat med glasögon och svart helskägg, officierar. Pastorn gör en bugning för brud, en för brudgum, sedan för svärföräldrar och sist för bröllopgästerna till höger och vänster. Den rikliga blomsterskörden utandas en berusande tung doft.

De elektriska kandelabrarnas ljus bryter sig i kraschaner, stjärnor, pärlor, briljanter och förgyllda knappar.

Pastor Magnet gör en mjuk inbjudande gest mot de framsatta två pallarna. Brud och brudgum böja knä. Sedan knäpper han sina händer, lyfter blicken mot taket, låter den vila ett ögonblick i ett obefintligt fjärran, därefter stannar den på brudparet och pastorn öppnar av gammal vana handboken med det gyllene korset och beder med uppehåll mellan varje ord:

— I — Guds — Faderns — och — Sonens — och Den — Helige — Andens — namn — amen —

Den starka stämman, som under ingressen rullat ut som en åska i den tomma kyrkan, blir nu mera familjär:

— Dyre kristne. Äktenskapet är av Gud själv instiftat till samhällets bestånd och till förenade makars inbördes hjälp att lätta livets mödor — nu vibrerar rösten en smula — att mildra mötande bekymmer och genom en sorgfällig uppfostran bereda efterkommandes sällhet.

Pastor Magnet fortsätter ritualen på sedvanligt vis. Sedan håller han ett omsorgsfullt förberett tal för brudparet. Talet utmynnar i en till Den högste ställd önskan, att detta äktenskap måtte bestå, tills döden löser banden. Ett högstämt tal, som gå alla de närvarande till hjärtat. Bruden snyftar av rörelse. I detta nu känner hon — liksom en gång förut — att endast döden kan upplösa de band som här knutits. Sitt barn och sin förre man har hon inte rätt att tänka på i denna stund. Och inte sedan heller. Över allt annat går kärleken, den stora kärleken.

Efter gratulationer är den högtidliga akten slut och till Mendelsohns Midsommarnattsdröm tåga herr och fru Hans Ryning med svit ut ur kyrkan, stiga upp i den väntande bilen — och den långa, eleganta kavalkaden sätter kurs på Terrasse Hôtel. Där börjar den egentliga festen med tal och skålar och telegram och dans — dans — dans —

Den stora festvåningen är som ett enda sorl av uppslupna människoröster. Kavaljererna eleganta. Damerna charmanta. Allt är charmant. Charmantast är bruden själv, fru Vera Ryning, född Sandby.

Men i konsulinnan Backers sängkammare sitter konsul Backer och läser sagor för sin dotter. Han läser med frånvarande röst, tills Inger somnar. Då får tant Stina ta hand om henne.

II

Dan därpå antråda de nygifta en bröllopsresa till Italien och Rivieran. Medlemmar av familjerna Sandby och Ryning följa till station för att vinka farväl. Fru Vera strålar av lycka. Hon känner sig riktigt ung för första gången i sitt liv. Alla gamla fjättrar brutna. Det är som att börja livet på nytt. Resdräkten av grå tailor-made framhäver den slanka figurens eleganta linjer på ett frappant sätt. Hon ser ut som några och tjugo år. Då tåget sätter sig i gång lutar hustrun med en kokett rörelse sitt huvud mot den nye mannens axel. Munnen öppnar sig till ett överjordiskt leende. Herr Ryning lägger ena armen kring hustruns midja. De stå som gjutna i ett stycke. Himlen är blå. Aprilsolen ler. Och rasslande försvinner tågsättet med tvenne lyckliga människor ombord.

Bröllopsresan skall räcka en månad. Längre kan direktören inte vara borta från sina vidlyftiga affärer. I regel fordra de hans närvaro jämt och ständigt. Men långt i förväg har direktör Ryning ordnat med denna resa för att vara säker på, att allt skall gå som vanligt. —

A.-B. Melcher Ryning & Co. är en av Göteborgs mera betydande trävaruexportörer. Firman grundades av Hans Rynings far. Denne gifte sig till en mindre snickerifabrik på Hisingsidan

och en skogsegendom i Dalsland. Skogsegendomen låg i omedelbar närhet av en flottningsled. Melcher Ryning lät avverka skogen och förädlade virket vid fabriken, som undan för undan måste utvidgas med nya avdelningar. Förtjänsterna växte snabbt. Ytterligare ett par oskövlade skogshemman inköptes. Melcher Ryning började exportera. Så småningom svällde den ursprungligen obetydliga snickerifabriken ut till en betydande industriell anläggning med egna lastbåtar, prämar, brädgårdar och upplag.

Ende sonen skickades vid unga år ut på studieresor, fick sedan börja som vanlig kontorist för att så småningom avancera i graderna inom firman.

När fadern dog var firman grundmurad. Sonen fyllde vid denna tid 30 år och hade redan då självständigt skött de vidlyftiga affärerna. Ett par år senare ombildades företaget till aktiebolag med Hans Ryning som verkställande direktör.

Hans Ryning går helt upp i affärerna. En rivande, kraftig handlingsmänniska, fordrande mycket av sina underordnade. Själv hänger han i från bittida till sent och Gud nåde den som inte gör sin plikt. Kvinnorna och kärleken har han inte haft tid att intressera sig för annat än tillfälligt. Ett par förbindelser voro bara episoder i hans liv. Men då den sista ville legitimera både sig och deras gemensamma barn började Hans Ryning på allvar tänka över sin sociala ställning, som inte kunde gå med på något sådant. Vännen nöjde sig till sist med en kontant summa, vars avkastning räckte till underhåll för både henne och barnet. Hon satte upp hygienisk salong och barnet, en gosse, skickades till morföräldrarna på landet. I Rynings sällskapskretsar talade man en tid mycket om denna förbindelse.

Men direktör Ryning var ändå hjärtligt välkommen. Särskilt i de familjer, som ägde giftasvuxna döttrar, mottog man honom gärna. Papporna läto honom förstå, att man inte fäste sig vid bagateller och skvaller — nej, inte ett dyft. Och Hans Ryning började lite flitigare umgås med familjerna. Han ägde en charmörs sätt, en gentlemans uppträdande, var rik, oberoende och ryttmästare i reserven. Och direktörens kärleksförbindelser, en offentlig hemlighet i de bästa kretsar, omgav hans ståtliga manlighet med osynlig gloria. Hans korades till en Don Juan utan direkta ansträngningar.

Vid centralmakternas sammanbrott gjorde direktör Ryning Österrikiska Röda Korset pekuniära tjänster, som renderade honom hans första officiella utmärkelse. Strax efteråt kom nr 2: Vasaorden. Herr Ryning visste inte riktigt själv varför. Kanske för att han visat sig frikostig mot ett par välgörenhetssällskap. Allt nog: nu var han också dekorerad och sedan skulle väl fortsättningen komma så småningom.

Vid denna tid blev direktör Ryning kär i sin väns hustru. Och hon i honom. De unga damerna stodo där med lång näsa. Varför just en fru, gift med en av hans bästa vänner, konsul Backer? Det var ett mysterium för dem, som själva i hemlighet sökt passa sin chans. Men Hans Ryning blev inte mindre intressant för den sakens skull. Kanske snarare tvärtom. I själva verket var denna absolut oväntade förbindelse en händelse, som satte många tungor i gång. Konsulinan Backers väninnor avundades henne horribelt. Konsuln tänkte ingen på. Ännu mindre tänkte man på lilla Inger, som berövades sin mor.

Så kom skilsmässan, väntetiden — och bröllopet i Vasakyrkan. Allt gick sin gilla gång och

man började redan vädra nästa familjesensation. —

På A.-B. Melcher Rynning & Co:s kontor är själva atmosfären luftigare i dag än annars. Chefen har rest och skall stanna borta en hel månad minst. I de annars dödstysta lokalerna, där endast skrivmaskinerna störa den stora arbetsron, råder ett uppsluppet glam. Kontoristerna hälsa på vid varandras pulpeter. Och »samtal med personalen är totalt förbjuden» har suspenderats. Man kacklar i apparaterna både här och var.

Men plötsligt kommer kontorschefen ut från sitt rum. Han stannar på tröskeln till stora kontoret, krokas av pincenén, rynkar ögonbrynen. Vad vill det här säga?

Han kan varken tro sina ögon eller öron. Ingen lägger märke till honom. Genom dörren brukar direktören komma, ty dennes rum ligger innanför kontorschefen. Nu har man ju ingen anledning, att se åt det hållet för den närmaste tiden, gudskelov.

Herr Morén hostar. Med ens avstannar sorlet.

— Va vill de här säga, utbrister han med förtvetylse.

De, som avlägsnat sig från sina pulpeter, lomma fort tillbaka igen.

Men herr Morén fortsätter:

— Jag vill göra er uppmärksamma på, att arbetet för dan inte är slut än. Nu ä de jag som ä chef å den som tror att han får göra hur som helst, bedrar sej. Här ska råda disciplin å ordning, så sant jag heter Filip Morén. Har I redan glömt bort va chefen sa, innan han reste, då ska jag be få repetera. Han sa, att den som inte lyder mej har jag rätt att skicka iväg bums. Å därför säger jag till en gång för alla: håll er i skin-

net härute, annars ska I få me mej å göra så sant jag heter Filip Morén.

Tjugofem fina och nypressade kontorister av olika åldrar se på varann i smyg, som om de gärna ville dra på mun, men ingen vågar, så länge Filip Morén har pincenén i hand. Då är han skarpsynt.

Kontorschefen krokas fast glasen, gör en tur utmed pulpeterna med händerna på ryggen, stannar ett ögonblick i andra ändan av lokalen, fixerar sina underlydande och fortsätter tillbaka. På tröskeln vänder herr Morén sig om, hostar och säger:

— Låt inte de här kraxet upprepas en gång till, för då ska I få me mej å göra, så sant jag heter Filip Morén.

Kontorschefen slår igen dörren med en smäll.

På stora kontoret konversera tjugofem kontorister med ögonen, ty Filip Morén är ettrig, när han sätter till.

Kontorschef Morén kom till Melcher Ryning & Co. som springpojke. Sedan avancerade han undan för undan, blev tidsskrivare, fakturaskrivare, korrespondent, bokförare, kassör, kamrer, kontorschef och prokurist. Prokuristbefattningen fick han i våras och helst vill herr Morén hedras med sistnämnda titel. Det var Moréns stoltaste ögonblick, då han för första gången tecknade firman:

Högaktningsfullt
A.-B. Melcher Ryning & Co.
ppa Filip Morén. —

Om han nu bara hade en hustru, som förstod att uppskatta en sådan man. Men alltid sur och djäklig. Fast det kanske beror på, att hon börjar bli gammal. Jämnåriga gifte de sig vid

25-års åldern. Då hade Filip Morén nyss börjat karriären i firman på allvar: strax före bröllopsdagen avancerade han till bokförare och uppbar en lön av 125 kr. i månaden. Stora pengar och anspråken små. De nygifta hyrde ett rum och kök nere i Nordstan för 30 kr. Alma var en riktigt ståtlig flicka på den tiden. Lång. Smärt. Brunt hår. Brösten hårda som guttaperka. Hennes far var specerihandlare i Redbergslid. Han hette Naum till efternamn och kamraterna föreslogo Filip, att han borde byta namn och anta det som kom närmast efter Naum i profeternas skara. Ja, det var då, det. Femton år sen dess. Av den slanka, granna tösen hade med åren blivit en fet och svampig matrona, som knappast kunde gå, ty välmågan tog emot både här och var. Fru Morén grälade utan minsta anledning och så var hon svartsjuk och skrek på skilsmässa vid minsta misstanke.

Nu sitter herr Morén med 800 kr. i månaden och börjar på allvar längta efter ett lyckligt hem. Han är i sina bästa år. Kvinnorna se med blida ögon på honom.

Kontorschef Morén reser sig upp, går in i chefens rum och betraktar sig i golvspegeln, som återger hela hans figur i kroppsstorlek. Han är lika stor, lika fyllig som hustrun. Mest frapperar magen och den kala hjässan. Men för övrigt är allting all right. I pincené och cityjackett ser herr Morén ut som en konsul. Imponerar. Och Filip vet att ingen kvinna kan motstå honom. Den saken känner Filip Morén till av erfarenhet. Tony Kling är ett exempel på att Almas misstankar inte precis äro utan anledning. Men något roligt skall man väl ha, när en har råd och inget roligt har hemma, bara tråkigt, ja, så förbannat tråkigt. Filip Morén blir vid den

tanken nästan tårögd. Han känner med sig, att livet skulle bli värt att leva, om —

Pling i telefon.

Kontorschefens djupa, imponerande bas:

— Aktiebolaget Melcher Ryning & Co —

De bistra affärsdragen ljusna och den kala flinten rodnar lätt av ett plötsligt uppressat blodtryck. Han känner igen rösten som fnittrar:

— Hej på dej, Fille.

Herr Morén, med låtsat allvar:

— Vem ä de?

— Ä se go' da' då, gör dej inte till. Hör du inte vem de ä, nej tacka för de, du har så många så hälften kunde var nog. Fy skäms på lång stång, Fille.

Herr Morén är idel godmodighet. Hela ansiktet ler. Han säger på spets:

— Tony?

— Tony — ne du — de va inte nån jazzböna den här gången. Men skämt åsido Filip, hör du verkligen inte vem de ä?

— Bibbi?

— Ja, händelsevis. Hör du, Fille, ska du å jag äta middag på Trägårn?

— I dag?

— Ja. Din chef är ju på smekmånad me konsulinnan Backer, å du behöver väl komma ut, du också.

Filip:

— Hahaha —

Fröken Bibbi:

— Hahaha —

Och sen:

— Nå, säj. Jag längtar efter extra smörgåsbord. Gör inte du de?

— Smörgåsbord kan jag få hemma —

— Hos din dyrt å ömt älskade hustru. Ja, gå

du hem å sura å ha tråkigt. Men ville du ha trevligt, Fille. — Uppriktigt sagt, jag bar skämtar, Fille. Ville bara ringa på å höra, hur de känns, när chefen är borta. Lite ovanligt, inte sant?

— Åjo, men menar du allvar, kan vi ju gå ut å supera.

— Törs du?

— Törs? För vem?

— Fru Alma Morén, född Naum —

Filip:

— Kanske de ä straff på å supera?

— För somliga — ånej, allt skämt åsido igen, jag skulle egentligen på engelska språkkursen i kväll, men om du nödvändigt vill, så —

Nu vill herr Morén gärna och man kommer överens om att träffas kl. 8 i Eggerska verandan — i stället för Trädgården.

Avringning.

Kontorschefen tittar på klockan: halv 3 — och pinglar hem.

— Hallå, ä de du? Jo, de ä ja. Hör du Alma, kan jag komma hem å få en bit mat om en halvtimma?

— Om en halvtimma?

— Ja — hm — ser du chefen har slängt över mej så mycke jobb, att jag måste arbeta över i kväll.

Hustrun, undrande:

— Om de är nödvändigt, så —

— Nödvändigt, du hör väl, va ja säger. Visst fasingen ä arbetet nödvändigt. Jag kan väl inte svika förtroendet heller. Jag ä ju den ende han litar på i hela firman. Ja, då kommer jag —

Avringning.

Kontorschefen öppnar dörren till höger: där sitter en stenograf.

— Jo, herr Klave, jag har ett ärende upp i stan. Passa min telefon. Gomidda.

Kontorschefen tar rock och hatt, smiter genom chefens rum ut i vestibulen och ner till färjan. En av de unga herrarna på stora kontoret råkar se ut genom fönstret, känner igen kontorschef Morén på gången och hojtar utåt lokalen:

— Nu piper Fille iväg. Djäkla ögontjänare.

Men just då kontorschefen stiger ombord på Färjan 2, pinglar hans telefon:

Stenograf Klave rusar ut, tar mikrofonen och svarar på sitt sävliga sätt:

— Trävarubolaget.

— Träffas kontorschefen?

— Kontorschefen gick upp i stan ett ärende.

— Jaså.

Avringning.

Herr Klave för sig själv:

— De va visst Alma. Nu ä de nog nå't. Djäkla Fille.

Herrskapet Morén bor vid Stampgatan. För att komma fort nog, tar herr Morén bil från färjans tilläggsplats. Fem minuter efteråt är han hemma i huset nr —, tre trappor upp. Han hälsar godmiddag. Hustrun nickar. Hembiträdet nickar.

— Att ni har så mycke å göra, säger fru Morén I morse sa du — — —

Herr Morén vänder sig abrupt om:

— Va sa jag i morse?

— Att ni ingenting har å göra nu.

— På kontoret. Men jag — högar med post, förstår du.

Sedan går han fram till fönstret, betraktande tavlan nedanför. Utmed den grumliga ån stå de toppklippta pilträden. De ha ännu inte slagit ut. En spårvagn skramlar förbi. En svart kol-

pråm plumsar iväg ner mot slussen vid Drottningtorget. De båda karlarna som sitta i pråmen dricka ur var sin flaska och sen slänga de flaskorna i den grumliga ån. En bit på andra sidan ån ligger några koloniträdgårdar. Där gå barhuvade kvinnor och påta i jorden. En flygmaskin manövrerar över fältet. Vingarna glänsa så starkt, att herr Morén känner sig som träffad av en solkatt.

I detsamma kommer frun in.

— Nu får du äta —

— Tack —

Fru Morén tar plats mitt emot.

Hon är verkligen mycket fyllig. Bröstpartiet särdeles frappant. Men fru Morén ser varken god eller ond ut. En alldaglig kvinna, som en tilltagande fetma kanske gjort en smula indolent. Men då mannen sitter lutad över sin tallrik, kisar hon en smula närsynt på honom.

De ha inga barn. Hemmet är ett väl möblerat och i varje detalj pyntat och putsat medelklasshem. Allting är på sin plats, står på sin plats, ligger på sin plats och hembiträdet kliver försiktigt över golvet, som om hon vore rädd att trampa för hårt. Till och med pendylen på väggen slår försiktigt. Under pendylen en grön bonad:

ORDNING OCH REDA ÄR KVINNANS DYGD.

Ovanför dörren till herrummet ännu en:

KÄRLEK OCH ENDRÅKT STÄNGER TVEDRÅKT UTE.

— Den här kotletten är ju mer än halvrå, säger herr Morén och kör gaffeln i köttet.

— Du har ju själv sagt till, att du vill ha dina kotletter lätt halstrade.

— Har jag sagt de'?

— Javisst — i tie år.

— Jaså — men d'ä väl skillnad på halstrad å halvvrå ändå.

— Ibland — för dej —

Herr Morén rycker till. Den kala hjässan rodnar. Han lägger från sig kniv och gaffel, ser förgrymmad på hustrun.

Fru Morén låtsas inte märka mannens synbara reaktion. Hon ser i tallriken och fortsätter att äta. Men herr Morén tycker sig märka ett ironiskt leende kring munvinklarna. Å för alla de gånger han sett det där försmädliga, halvt medlidsamma uttrycket. Det kunde reta gallan. Men i dag har inte herr Morén lust att reta upp sig i onödan. Då ger den ena repliken den andra och hustrun får i alla fall den sista. Han har dessutom en bestämd känsla av, att hon anar nånting. Sådant brukar till och med ligga i luften.

Herr Morén föredrar således att tuga men för att på ett värdigare sätt betäcka återtåget kostar han på sig ett otydbart mummel, tar åter upp kniv och gaffel, tvingande i sig kotletten med en viss iver för att inte ge eventuella misstankar någon näring.

Vid slutet av middagen blir den tryckta, ordlösa stämningen lättare. Sådant ligger också i luften och liksom för att lätta sitt samvete, säger mannen:

— Nu får en minsann hålla disciplin på folket. De ä inte så lätt, må du tro.

Han reser sig upp och tackar som vanligt för mat. Denna gång får herr Morén en spontan lust att lägga in lite mera känsla i sin tacksamhet.

Hustrun ser forskande på honom. Just nu vet inte fru Morén vad hon skall tänka eller tro. Vill så gärna tänka och tro det bästa.

— Du blir väl inte för länge nu bara —

Mannen lyss av gammal vana till tonfallet. I

det ligger inget misstänkt. Han brukar också av gammal vana kunna bedöma den verkliga avsikt, som döljer sig under dylika nyanseringar. Detta tonfall kan han inte insortera bland de obehagliga. Och herr Morén lyser upp, säger:

— Sitt inte uppe å vänta. Jag har en hel packe korrespondens att personligen besvara. Sådant tar en sjusabla tid.

Än en gång känner han ett par forskande ögon vila på sig. Det går inte att uthärda dem längre.

— Nej, nu måste jag kila, säger han, nickar uppsluppet och skyndar iväg.

Klockan är halv fem och han måste vara tillbaka före kontorsstängningen klockan 5.

Vid Drottningtorget tar kontorschefen bil för att vinna tid. Då bilen kör fram, utropar den kontorist, som håller utkiken:

— Pst, Fille. I bil, förstår ni. Var har han nu varit? Djäkla Fille.

Då kontorschefen kommer in på sitt rum, frågar han först stenografen om någon ringt.

— En dam, säger denne utan att se upp.

— Fråga hon efter mej?

— Ja.

— Va ville hon?

— Bara frågte, om kontorschefen träffades.

— Å va sa herr Klave?

— Att kontorschefen gått upp i stan ett ärende.

Deras ögon mötas. Båda förstå var och en på sitt sätt.

Sedan öppnar herr Morén dörren till stora kontoret, krokas av pincenén och mönstrar sin trupp. 25 man arbeta andäktigt. Klockan slår kvarten i fem. Herr Morén går fram till pulpeten närmast dörren:

— Har herr Rudin posten färdig?

Herr Rudin, en mager stake med blemor här och var i ansiktet, är 1:ste korrespondent. Ett par intelligenta ögon se över de hornbågade glasögonen och han säger:

— Allting klart. Var så god.

Och herr Morén får en packe brev att skriva pp:a Filip Morén på. Han tar packen och går in till sig, ritar dit sitt bomärke, ringer under tiden på frimärksgrabben: allt går automatiskt som vanligt.

När klockan slår fem slamra pulpetlocken därute i stora lokalen. Skruvstolarna gnissla och nyckelknippor rassla. Konversationen tar åter fart. Sedan går den ene efter den andre fram till kontorschefens dörr, säger ett mekaniskt gomidda samt fortsätter ut i garderoben.

Till slut är han ensam med stenografen Klave och frimärksgrabben Per. Herr Klave har ännu ett par brev att renskriva efter stenogrammen och Per plockar lite i ordning här och var, plockar mer för syns skull och av gammal vana.

Sedan kommer Per in, ställer sig på vederbörligt avstånd, tiger.

— Va vill du? frågar herr Morén utan att se upp.

Per stammar — också av gammal vana:

— Jo, f-f-år jag g-gå nu, k-kontorschefen?

— Ge dej i väg.

— Gomidda —

— Hö —

Och fotbollsviga ben ta stora kontoret i två skutt.

Strax därpå går också stenografen med ett diskret gomidda.

Herr Morén:

— Gomidda — gomidda.

Sedan är herr Morén ensam. Han tar upp en cigarrett, tänder den och vräker sig bakåt i kontorsstolen. Just då gluttar någon på dörren. Kontorschefen hör ett snörvlande läte. Han känner igen ljudet sedan pojkåren. Bolagets vaktmästare Lars-Johan — går aldrig under något annat namn — står på tröskeln.

Herr Morén och Lars-Johan äro lika gamla i firman. Enda skillnaden och en väsentlig sådan är att Filip Morén under alla dessa år avancerat från springpojke till chefens närmaste man. Lars-Johan är densamme. Men på tu man hand umgås de förtroligt med varann och ganska ofta brukar Lars-Johan komma in efter slutat kontorsarbete — om herr Morén är ensam. Alltid ha de två något att säga varann. Lars-Johan har reda på så mycket om sina medmänniskor. Gud vet var han får allt ifrån.

Herr Morén nickar gemytligt, blåser ut ett par ringar och säger:

— Tjänis, Lars. — Nå-å, nåt nytt?

Lars-Johan snörvlar, stryker näsan, tar upp sin gamla näverdosa, slår på locket:

— Ska kontorschefen ha en pris mellan blos-sen?

— Tack — tack —

Och sedan, upprepande:

— Nå-å, nåt nytt?

— Inget precis. Ja bara hö'de uttå gumma mi, atte di säger, atte — Lars-Johan snörvlar, stryker sig om näsan — att direktörns goe vän överingen'örn nere på varvet ska skelja sej.

Herr Morén:

— Å faen, säger di de? Men han har ju en hel hop me barn.

— Jae, fira. Två pójka å två töser. Gumma

mi ha hö't atte överingen'örn å hanses fru ska gefta om sej var å en på sett håll.

Morén:

— Kors i jesses. Folk ä galna nu för tiden, Lars.

— Jae — frå vettet. Gumma mi sajer, atte ingen'örn tar tösera å frua tar pöjka.

Morén:

— Di delar jämnt, då —

Lars Johan snörvlar, stryker sig om näsan. säger:

— Jae, di delar jämnt å rättvist — ha-ha —

— Nå, vem ska di gifta sej me?

— Dä vete skråen. Huvudsaken ä la, atte di har reda på't själva.

Morén:

— Hahaha —

Lars-Johan:

— Hahaha —

Morén:

— Nå, Lars, ska inte han också gifta om sej?

Lars-Johan:

— Å nä — vi ha delat tvåmannasänga i fem å tjuge år, gumma mi å ja, å vi kan nog dela'na i fem å tjuge år te, om dä kniper å vår Herre vell som vi.

— D'ä riktigt, Lars.

— Å kontorschefen räknar väl sej åsså te den gamle stammen?

— Vesst, vesst.

Herr Morén drar ett par djupa bloss.

Lars-Johan:

— Herrskapet kan la snart fira guldbrylllop?

— Å i helsefyr. Men —

— Tiden går, ja. Kontorschefen feck sej ena

redier fru i alla fulle fall. Mi gumma brukar saja, atte fru Morén ä ett både stadigt å föredömligt exempel.

Herr Morén skruvar sig, sedan:

— Ja, bägge delarna, Lars.

— Men — men (Lars-Johan snörvlar, stryker avigsidan över näsan, kisar under lugg lite illmarigt).

Herr Morén:

— Men —

— Men onga frökner ä ändå pippi, herrn —

Kontorschefen lyser upp.

— Javesst ä dom pippi, Lars, förbannat mycke —

— Ja, se där. I den saken tänker vi lika.

Herr Morén tittar på klockan. Tiden går. Han säger:

— Nej, nu måste jag arbeta, Lars.

Den gamle försvinner tyst som en ande. Från tamburen kommer ett snörvlande läte och herr Morén hör en välkänd röst fräsa till:

— Har du nu vatt inne å pratat lort igen.

Herr Morén drar på mun. Lars-Johans hustru är inte att leka med.

I detsamma ringer telefon.

Herr Morén:

— Hallå. Trävarubolaget.

Rösten i luren:

— Träffas kontorschefen?

Herr Morén:

— J-a-g —

— Kors, så högtidlig. Kände inte igen dej.

— Bibbi?

— Jäs. Klockan är strax halv åtta, Fille. Du sa ju på Eggers terrass?

— På Eggers terrass, ja.

— Har du beställt bord?

— Nej.

— Gör de då. Jag vill inte sitta var som helst som du vet, å nej, Fille, jag bara skämtar. Jag sitter var som helst. Bibbi har inga anspråk. Försumma dej inte nu bara.

— Jag ger mej i väg om ett ögonblick. Hej —
— Hej —

Klockan halv nio sitta kontorschefen herr Filip Morén och fröken Bibbi Roland på Eggers terrass. De ha fönsterbord, extra smörgåsbord, O. P., Lyckholms och terrassens trevligaste vaktmästare. Det italienska kapellet — nu skall allt vara ifrån Italien — spelar ett potpurri ur operan Il Duce. Musiken är effektiv. Instrumenten skräna värre. Stämningen stiger. Herr Morén frågar vaktmästaren va jazzen heter.

— Potpurri ur operan Il Duce, säger vaktis artigt och belevat.

Herr Morén:

— Låter förbanne mej som en jazz.

Fröken Roland ser i golvet. Sen ser hon åt sidorna. Förargligt att hennes kavaljer är så lite musikalisk.

Fröken Bibbi Roland är en ung dam i de 25. Blond. Klädd efter sista skriket, som det brukar stå i annonserna. En guldlänk kring vardera handleden och en mängd ringar på fingrarna. Det regelbundna, skarpskurna ansiktet är pudrat i skärt. Den färgen gör sig alldeles förträffligt till den blonda, nyondulerade frisyren. Det nonchalanta i hennes sätt, talets lättflytande slang och ett visst frigjort sätt att vara hör ingalunda till karaktären. Det är en tidsfernissa. Och vem skall följa med sin tid om inte en ung dam. På botten har fröken Roland djupare intressen och känsligare strängar. Hon kan vara gravlikt allvarlig och resonera om livets högsta frågor på ett

sätt som endast en nutidsdam kan göra — sak samma till vilken samhällsklass hon hör. Fröken Rolands far är bankvaktmästare med kungl. Patriotiska sällskapets silvermedalj för lång och trogen tjänst. Fröken Roland har gått några klasser i flickskola — hennes stolthet. Hon brukar ofta säga: »När ja gick i Rudebecks . . .» Bara en sån där liten sats sätter piff på samvaron.

Men supén har sin gilla gång. Filip och Bibbi fördjupa sig i tillvarons mystär. Ännu mer fördjupa de sig, då kaffet kommer och punschen och ett litet glas cacaoликör.

Herr Morén glömmet bort, att han är gift sedan 15 år tillbaka. Och fröken Roland har just nu ingen aning därom. De hålla av varann. De ha hållit av varann sedan ett helt år tillbaka. Den enda som står i vägen för deras lycka är fru Alma Morén, född Naum. Men hon existerar inte i kväll.

Herr Morén talar om sin goda ställning, sina goda inkomster. Han är chefens närmaste man.

Fröken Roland:

— Din chef gifte sej modernt, han. Jag mötte paret på Östra härförleden. Gud, vad dom såg lyckliga ut, Filip. Båda ha ju också provat livet var å en på sitt sätt. Å det är väl mycket hederligare att gifta sej, om man håller av varann, än att gå å kuckla i hemlighet. Man får bara dåligt rykte, Filip.

Herr Morén nickar. Hans blick är fjärrskådande.

Fröken Roland:

— För ser du, nu kan en få varann, även om man är bunden vid en annan. Gudskelov, att lagen är sådan. Tänk, så många olyckliga gifta kvinnor som i hemlighet älskat till vansinne — å män me förresten — men måste kämpa sig ige-

nom livet med brustet hjärta. Sådant behövs inte nu, Filip.

Deras ögon mötas. De äro något slimmiga av undermedvetna känslor och av Eggers supé med avec.

Fröken Rolands lilla smala hand ligger på bordet som en kostbar blomma. Herr Morén täcker den varsamt. Han blir tårögd. Vaktmästarn står i ett hörn, följande intermezzot med vaken blick. Det är så roligt att servera sådana par.

Konversationen avstannar en stund. Blick vilar i blick. Lyckans lätta fjäril fladdrar över deras huvud. Herr Morén bryter tystnaden. Han säger stammande:

— Vi — måste — ha-handla — Bibbi —

Fröken Roland nickar och det blir hennes tur att lägga sin hand på kavaljerens. —

Men tiden går. Tolvslaget har förklingat. Musiken tystnat. Här och var skruvas ljusen ner. Herr Morén gör upp frikostigt. Vaktmästarn bockar och bockar. Fröken Roland sätter en blomma, knyckt ur urnan på bordet, i herr Moréns knapphål. Vaktmästaren ler diskret.

Vid ett av borden närmast intill terrassen sitta tvenne herrar och diskutera. Herr Morén hälsar artigt på den ene.

— Konsul Backer, viskar han till sin dam.

Fröken Roland måste vända sig om flera gånger.

— Vet du, jag tycker konsul Backer ser intressant ut, viskar hon.

Och sen måste fröken Bibbi Roland vända sig om och snegla en gång till. —

Men dörrvaktmästaren sätter sin pipa till mun och visslar på en bil. Paret stiger upp. Bilen försvinner.

När herr Morén något senare kommer hem, går han på tå. Och hjärtat bultar oroligt, mycket

oroligt. I dörren till sängkammaren tänder han en tändsticka. Fru Morén sover som en stock. Hon sover visst hårt. Mannens hjärta klappar inte riktigt så oroligt.

Med uppövad varsamhet klär han av sig i mörkret. Efter varje mera spontan rörelse lyssnar herr Morén med båda öronen. Jämna andetag. Vanliga rullningar. Inte högljudda. Men när Morén i sin iver att ta av skorna utan ett knäpp råkar släppa den ena, hoppar hjärtat upp i halsgropen. Öronen på helspänn — nej, på dubbelspänn. Men — jämna andetag. Vanliga rullningar. Herr Moréns bröstlyftning blir åter normal. Med en oändlig känsla av välbehag kryper han under täcket och somnar genast.

Fru Morén slår upp ögonen i mörkret, lyssnar. Tunga andetag. Rullningar stötvis från bädden bredvid. Fru Morén ligger en stund orörlig. Sedan går hon upp och tänder i sin tur en sticka, böjer sig ner över maken, luktar, nickar, ser sig omkring, upptäcker blomman i Filips knapphål, tar bort den, lägger den i syskrinet — och går åter till sängs. Snart sover också fru Morén.

III

Inger säger en dag till sin far:

— Ä de sant, att farbror Hans tatt mamma från oss, pappa?

— Vem har sagt så?

— En tant borta på lekplan.

Konsul Backer rynkar ögonbrynen, kallar in tant Stina och ber henne vakta över Inger lite bättre.

— Hon får absolut inte lämnas utan tillsyn ute. Nu har någon varit framme å tutat dumheter i öronen på henne igen. Att folk ej kan låta oss vara i fred. Fröken förstår, att sådant inte går för sej. Barnet har nog svårt att glömma ändå.

Konsul Backer ser bister ut. Men i hjärtat dallrar åter den där strängen —

Till Inger säger konsuln:

— Du ska inte bry dej om att tala me någon å du behöver aldrig svara folk på frågor.

— Men ä de inte sant då?

— Vilket?

— Att farbror Hans tatt mamma från pappa?

— Du vet väl, att mamma gift sej me honom.

Inger nickar lillgammalt, står ett ögonblick i djup begrundan, sedan:

— Ja, nog för jag vet, att farbror Hans gift sej me mamma, men inte får han väl ta henne för de, pappa. Mamma ä väl inte hans mamma heller?

— Nej — men nu skall du inte bry dej om att tänka på den saken.

— När kommer mamma tillbaka då?

Konsuln, besvärad av dotterns närgångna fråga:

— Jag vet inte —

— Vet inte pappa? Vem ska då veta de? För se tant Stina hon vet då aldrig någonting. När jag frågar efter mamma, säger hon att jag ska vara tyst. Jag får väl fråga henne efter min mamma, så mycke jag vill. Får jag inte de?

Aterigen en närgången fråga.

— Säg — får jag inte de, pappa?

— Jo — jo. Men — men du skall försöka glömma din mamma.

— Glömma? Aldrig. Jag drömmer om mamma nästan varje natt, må pappa tro. Tant Stina vet förresten, att jag drömmer om mamma. Men tant Stina har sagt, att jag inte får säga något till pappa. Då blir pappa ledsen, säger hon. De kan jag inte förstå. Drömmer aldrig pappa om mamma?

Konsuln avbryter otåligt:

— Hör du, lilla Inger, var nu riktigt snäll och lova mej en sak — — —

— Vaddå?

— Tänk inte så ofta på din mamma. Hon — har — glömt — dej — — —

— Glömt mej? Å de ska pappa inbilla mej. Ne då. Mamma glömmmer aldrig mej. Å jag vet, att mamma snart kommer tillbaka.

— Hur vet du de?

— Jag har bett Gud, att han snart skall låta mamma komma tillbaka.

Konsuln känner plötsligt något fuktigt i ögonvrån. Att han då aldrig kan bli av med det där obehaget. Sin f. d. hustru har han ju för länge sedan utsuddat ur medvetandet. Han trodde, att

hon inte längre var ett minne ens. Men så snart Inger börjar prata om sin mamma, vaknar allt det gamla upp med förnyad styrka. Om han ändå aldrig hade gift sig —

Men Inger bryter ånyo tystnaden. Hon upp-repar:

— Tror inte pappa, att mamma kommer, när själve herr Gud lovat? Honom kan man väl lita på? De har mamma själv sagt förresten. Tror inte pappa på Gud? De gör jag. De gör tant Stina. Mamma också.

Konsul Backer tvingar sig till ett leende:

— Jo, visst tror jag på Gud, säger han. De ska alla människor göra, Inger.

— Men jag hörde en gång, när jag var me mamma i kyrkan en präst, som sa, att människorna inte ville vara Guds barn. Fast han kanske bara sa så.

Pappa:

— Han sa nog bara så —

— Men de ä väl inte sant, att farbror Hans tatt mamma ifrån oss, pappa?

Så, nu var hennes lilla hjärna där igen. Ständigt kretsa tankarna kring denna fråga.

Konsuln har hittills på alla möjliga sätt sökt slingra sig från ett direkt svar. Barnet förstår ändå inte, hur det hänger ihop. Men plötsligt får konsul Backer lust att säga sin dotter sanningen. Det kostar stor självövertvinnelse. Men förr eller senare måste han.

— Va tänker pappa på?

— Hm —

Han sätter sig i länstolen, tar sin lilla moderlösa dotter på knä och säger:

— Mamma vill inte komma tillbaka —

Inger ser sin far djupt in i ögonen:

— Vill — inte — mamma — tillbaka? Joho-
då. De vill hon visst. Men kanske hon inte får
— för farbror Hans. Han har ju tatt henne, sa
tanten på lekplan.

— Ja, säger konsuln, höjer omedvetet rösten och
blicken blir frånvarande. Ja — han har tatt din
mamma —

— Nå, då ä de ju sant va tanten sa. De
tycker jag att pappa kunde sagt me'samma. Men
jag bryr mej inte om farbror Hans. Gud har ju
lovat, att mamma ska komma tillbaka. Å, om
hon ej kommer snart, ska Inger gå å hämta
henne. Pappa vet nog inte, hur jag längtar efter
mamma. Men tant Stina har sagt att sådant får
jag inte tala om.

Då slår fadern armarna om sin dotter, tryc-
ker henne tätt intill sig och viskar upprörd:

— Min lilla Inger —

Inger ser honom i ögat:

— Gråter pappa? De ska inte pappa göra. Om
pappa slutar upp att gråta, lovar jag att inte
tänka på mamma. De lovar jag bestämt.

— Men då ska du också lova att inte tala så
mycke om mamma —

I detsamma ringer skrivbordstelefonen. Kon-
suln ställer ner barnet på golvet och svarar i
apparaten. En affärsangelägenhet på kontoret.

— Jag kommer om en stund, svarar konsul Bac-
ker och ringer av.

Men Inger är redan i färd med att läsa sagor
för dockan Anna-Lisa. Hon har för detta bestyr
glömt både mamma och pappa.

Inger sitter på golvet. Bredvid henne doc-
kan Anna-Lisa. I knät har Inger bröderna
Grimms sagor. Hon har slagit upp en sida på
måfå. Boken är upp- och nervänd. Men en sådan
malör betyder föga. Inger läser ändå. Hennes

fantasi arbetar för högtryck. Sagan, som hon berättar för Anna-Lisa, hittar Inger på. Då och då avbryter hon, böjer sig över dockan och frågar: — Förstår Anna-Lisa de'?

Och sedan fortsätter Inger, tills sagan tar ett brått slut, ty Inger erinrar sig, att Anna-Lisa inte fått någon frukost. Dockservisen dukas fram och Anna-Lisas mamma matar sitt barn. Men aptiten är dålig och Anna-Lisa får lite dask i bara stjärten.

Men vid den tiden är konsul Backer redan på sitt kontor. Han gick en annan väg ut i tamburen för att inte ånyo utsättas för dotterns samvetsfrågor. De ta aldrig något slut. —

Backer & Gröndahl, Kolimport, hade dagen förut annonserat efter en kvinnlig korrespondent. »Svar med foto», o. s. v.

Bland mängden av svar plockade konsul Backer själv ut ett halvtjog, som kontorschefen fick order att tillskriva och anhålla om ett personligt besök. Särskilt fäste sig konsul Backer vid en av de sökande. Hennes handstil var lika tilltalande som fotot. Hon hette Bibbi Roland. Var hade konsuln sett detta ansikte förut? Han kunde inte dra sig till minnes. Men sak samma.

Dagen därpå kommer fröken Roland upp, visar brevet från firman och släppes in till chefen, som ingående mönstrar henne. Han är van att se, vad unga kontorister av båda könen gå för. Fröken Roland har ett tilltalande yttre. Rösten mild och god. Den unga damen har bara ett egendomligt sätt: hon lägger sitt huvud på sidan och ser så familjärt deltagande ut, att konsul Backer har lust att skratta. Men över henne ligger något sympatiskt, som inte förfelar sin verkan. Den där inställsamheten är väl något medfött.

Konsul Backer kan inte förklara saken på något sätt. Betygen äro i sin ordning.

— Jag ser att fröken gått några klasser i flickskola —

— Ja, i Rudebecks, svarar fröken Roland och det deltagande uttrycket försvinner för ett ögonblick.

Konsuln lägger inte märke till förändringen. Den av fröken Roland väntade effekten uteblir. Då faller hon åter tillbaka i sin roll.

— Va är frökens far?

— Hm — bankvaktmästare.

— Jaså. Har ni några syskon?

— En bror.

— Va gör han?

— Han är tull-tulltjänsteman.

— Kammarskrivare?

— Nej, tullkontorist.

— Jaså. Här har varit många sökande — ett hundratal —

Fröken Rolands yttre blir ännu mer deltagande.

Konsul Backer tänker:

— Rasande sympatisk och stillsam flicka i alla fall.

Högt säger han:

— Vi har ett halvtjog på förslag. Jag har inte talat med alla ännu. Så jag ska be få ge definitivt besked om ett par dagar.

Fröken Rolands bruna ögon bli milda som en hins. Hon tar ett par steg framåt. Konsul Backer tycker hon är ovanligt sympatisk.

Den förut något kalla och affärsmässiga tonen blir några nyanser mildare. Och han säger:

— Jag ska göra va jag kan för fröken Morand.

— Roland.

— Förlåt, fröken Roland. Hur var förnamnet?
 — Bibbi —
 — Bibbi, jaha. Å adressen har vi. Om ett par dar ska fröken Roland få besked. Jag hoppas det bästa.

Konsul Backer reser sig upp och räcker ut sin hand till adjö.

Fröken Roland tar den, kramar den — konsuln måste mot sin vilja dra på mun — och niger djupt. Sedan helt om. Dörren igen.

Utän tvivel en sympatisk flicka och vackra, mycket vackra betyg. Kanske hon skulle passa till privatsekreterare. Men skenet kan ju bedra. Ansiktet har han emellett sett förut, fast det är omöjligt att komma ihåg var. I en stor stad ser man så många. Att fröken Rolands drag råkat stannat i minnet berodde väl på, att hon har ett visst frappant utseende. Ja, man skulle kunna kalla det för pikant. Hur som helst hade konsul Backer ingenting emot att engagera fröken Roland, såvida inte någon av de andra sökande tilltala honom mera. Inte gott att veta. Huvudsaken är att få den för sysslan mest passande. Men det kom ingen lämpligare. Fröken Roland fick platsen.

Fröken Rolands vän, herr Filip Morén, hade ingen aning om allt detta. Han trodde fortfarande att Bibbi var kvar i gamla firman. På omvägar fick han nys om saken och blev — för att säga sanningen — en smula upprörd. Konsul Backer kände kontorscheff Morén mycket väl. Och Morén visste å sin sida att direktör Ryning berömt sin kontorscheff för konsul Backer på den tid de voro vänner. Nu kunde det ju visserligen kvitta på sätt och vis. Men det var inte precis så behagligt att i fröken Rolands sällskap stöta på konsul Backer. Vem kunde ana detta när herr

Morén såg konsuln på Eggers terrass härförleden. Bibbi har då också sina infall. Varför kunde hon inte stanna kvar. Där gick väl ingen nöd på henne.

— Femti mer i månaden, svarar fröken Roland lakoniskt.

Ingenting att göra åt den saken.

En dag säger fröken Roland till sin vän:

— Konsul Backer kan man verkligen avguda.

Filip abruptt:

— Avguda —

— Ja, förstå mej rätt, Fille.

— Vänta lite, får du se. Då kommer du nog att säga något annat. Tror du konsulinnan lät skilja sej å ta min chef i stället, om konsuln var värd att avguda. Ånej.

— Ja, men när dom inte älskade varann, Filip. Hon var väl inte den rätta för honom. Jag tycker, att konsuln helt enkelt är förtjusande. — Som chef åtminstone.

Herr Morén skakar sitt huvud. Hon får väl se.

Filip och Bibbi träffas fortfarande då och då. Men äro de ute välja de för säkerhets skull en diskretare lokal än Eggers. Och de äro alltjämt lika goda vänner. Konsul Backer faller så småningom i glömska. De ha långt viktigare saker att tala om på tu man hand.

Men konsul Backer var nöjd med sina nya korrespondent. Kolimportörens kontorschef däremot tyckte, att fröken Roland ville spela honom på näsan. Hon nonchalerade honom. Men då hon skötte sin syssla, kunde han inte komma åt henne, fast han lovat en kusin, som plötsligt blivit arbetslös för vidlyftiga vanor, att göra vad han kunde. —

Konsul Backer brukade om somrarna bo i Marstrand. Hans ägande villa låg ett stenkast från

f. d. svärfars ståtliga Roma. Konsul Backer lät uppföra sin villa samma år han gifte sig med Christoffer Sandbys dotter. Den gamla och den nya familjen voro från början som ett. Man gick till varann växelvis för att dinera eller supéra. Och när lilla Inger kom till världen, vistades mormor mera hos sin svärson än hemma i Roma. Samma var förhållandet med konsul Backers båda svägerskor, fröken Lola Sandby, amatörkonstnärinna, och syster Hellen, berömd ryttarinna. Vera var äldst i klöverbladet och den som höll mest på etiketten. Fröken Lola, som legat i Paris och haft utställning i Maison Watteau, var tillgjord, hycklade demokratiska åsikter och spelade kosmopoit. Fröken Hellen, den yngsta, gick och väntade på ett passande parti, fast hon redan haft många och fina anbud. En sommar blev fröken Hellen Sandby den ofrivilliga anledningen till en skilsmässa. I friluftsbadet sam hon i kapp med ett hovrättsråd. De måste gå i land på ett skär. Fru hovrättsrådninnan satt på stranden och såg genom kikare, när hennes man, herr hovrättsrådet och fröken Hellen Sandby klevo upp och försvunno bakom en klippa. Det var klart att tillställningen arrangerats på förhand. Skandal och skilsmässa. Efter ett par år gifte de sig igen med varann. Men fröken Hellen Sandby vann martyrskapets gloria på ett alldeles oväntat sätt. Syster Lola skrattade och målade en fantasi av tilldragelsen. Sådant var i hennes smak.

Konsul Backer deltog vid denna tid föga i sällskapslivet. Han var en utpräglad arbets- och hemmanatur. På sina lediga stunder sysslade han helst med sin villa och trädgården. Den skulle med åren bli något enastående, en sevärdhet. Men så kom kraschen i äktenskapet och drog ett tjockt streck över alla beräkningar. Marstrandsvillan

sålde han till realisationspris. Det var ju en praktisk och social omöjlighet att återvända dit. De gamle Sandbys gjorde vad de kunde, för att deras dotter skulle ta sitt förnuft till fånga, ty de höllo av konsul Backer som en son. Men allt var förgäves. Och så fick saken ha sin gång.

Konsul Backer kände med sig, att han aldrig mer kunde återvända till sitt älskade Marstrand. Förra sommaren bodde han i Ljungskile. I sommar skulle han bo på Lyckorna. Här fanns ingenting som påminde om det förflutna. I Marstrand bodde alla de, som tillhört hans personliga umgänge. I Ljungskile och Lyckorna bodde folk, som han inte brukade umgås med. Deras sociala nivå var för all del fullt comme-il-faut och deras position likaså god som hans egen. Men han hade inte kommit i beröring med dessa familjer. De levde i sin värld, hade sitt umgänge, konsul Backer sitt. Man kände varann ganska gott till namnet men inte mer.

När konsul Backer förra sommaren for till Ljungskile, var det som om han kommit till en annan värld. Urban till sin natur, chef för en stor firma och tillgänglig till en viss grad som varje äkta göteborgare, fann han här snart nya vänner. Hans äktenskapshaveri, vartill konsulen själv var oskyldig, stod ingalunda hindrande i vägen. Dessa herrar och framförallt damer, måhända på ett litet lägre steg på den sociala rangstegen, kände sig kanske just därför solidriskä med honom.

När konsul Backer kom hit ut, kände han sig nere både till kropp och själ. Här levde han upp, fick nytt levnadsmod och nya krafter. Mot slutet av sommaren köpte konsulen villa på Lyckorna. Den hette Ro och låg inne i barrskogen, bara några minuters väg från sjön. Den var betyd-

ligt mindre än marstrandsvillan. Men den räckte gott till.

Redan i medio av maj gjorde han sig i ordning till utflyttning. Våren kom redan i april. Och nu stodo alla träd och buskar fullt utslagna.

Konsul Backer har den sista tiden längtat dit ut till sin Ro mer än han någonsin längtat till den ståtliga marstrandsvillan och till hösten skall han flytta in i en annan stadsvåning. Den gamla gömmer på för många minnen. Vart och ett är nog för att väcka det förgångna till liv. Och Inger hjälper till med ständiga frågor, som alla kretsas kring mamma: där satt hon och där. Hennes rum, ja, hela våningen, liksom ropade efter henne. Konsul Backer måste på allvar befria sig och barnet från allt detta, om han någonsin mer skulle få frid och lugn i sitt liv. Frid och lugn — det var vad han måste ha. Och för sitt barn ville han leva. Av kvinnan, denna lycka och olycka, denna glädje och sorg i en person, trodde han sig ha fått nog. Under ständigt gnisslande hade hans liv äntligen börjat glida in på nytt spår. Såg ödsligt ut, kanske. Men det var inte belagt med törnen och tistlar. Helst skulle konsul Backer velat göra en utländsk resa, fast de vidlyftiga affärerna bundo honom hemma.

Ingers längtan efter sin mor började stillna. I början talade barnet om mamma både bittida och sent. Ja, så fort hon fick se pappa, låg den ständiga frågan på läppen: när — när — när kommer mamma? För Inger var detta bara en tidsfråga. När ändå ingen mamma kom, resignerade den lilla så småningom. Men alltjämt kunde hon ej förstå, varför farbror Hans tagit hennes mamma. Och när inte Gud höll sina löften, slutade Inger självmant upp att be honom.

Men Anna-Lisa är Ingers allt ... På den nötta och trasiga Anna-Lisa slösar Inger en lilmors hela kärlek. Allt vad modern sagt till henne har omedvetet fastnat i Ingers lilla hjärna. Och vid dockans skötsel komma detaljerna fram undan för undan. Pappa kan sitta långa stunder och lyssna till barnets joller med Anna-Lisa. Inger är i alla fall en länk med det förflutna. Och den länken är det dyrbaraste han äger. —

Samma dag konsul Backer med Inger, tant Stina och husjungfrun ska ge sig i väg till Lyckorna, läser han i en stockholmstidning, att direktör och fru Hans Ryning, Göteborg, befinna sig på resa i Paris.

Konsul Backer läser notisen, utan att dess innehåll berör honom mer än vilken tidningsnotis som helst. Men även i denna form skulle han ha en påminnelse om det förflutna, vårt korta livs ständiga gengångare.

IV

Bröllopsresan nalkades sitt slut.

Hemresan går över Paris, som inte är en främmande stad varken för direktör Ryning eller hans fru. Båda ha varit där flera gånger förut. Direktör Ryning sista gången i sällskap med sin tidigare väninna, fröken Ramses, numera manicurist på modet i hemstaden. Fru Ryning hade sista gången besökt Paris i sällskap med sin f. d. man, konsul Backer.

Händelsevis råkade paren den gången vara i Paris samtidigt. Konsul och konsulinnan Backer träffade vännen Hans i Stora Operans foajé. Fru Ryning berör nu detta sammanträffande, då de under en mellanakt sitta i samma foajé. Inte mer än två år sen dess. Fru Ryning kan till och med peka ut platsen, där de sammanträffat.

— Satt borta i den där hörnan, då du plötsligt dök upp i entrén, säger hon, ler kokett och fortsätter: inte hade väl du då en aning om, att vi båda två år senare skulle sitta här som man och hustru?

Direktör Ryning:

— Nej, älskling liten, de får jag uppriktigt bekänna, att jag inte hade. Men jag kände redan då med visshet, att du förr eller senare skulle bli min.

— Du älskade mig redan då?

Han tar hennes hand, kysser den och säger:

— Ja, jag älskade dig vansinnigt. Och du?

— I hemlighet lika vansinnigt, Hans.

Han viskar i hennes öra:

— Älskling —

Och hon säger detsamma med ögonen.

Smekmånaden är ännu inte slut. Men snart...

En vecka stannar herrskapet Ryning i Paris. Fruen skall ekipera sig efter sista, allra sista mode. Det är ett spring i magasinerna, i ateljéer och minsta sak kostar stora sedlar. Trots kursen vill inte reskassan räcka, fast den är rundligt tilltagen. Direktör Ryning måste telegrafera hem efter förstärkning ett par gånger om. På kvällarna studerar herrskapet nattlivet på Montparnasse. Även sådant kostar pengar och direktören, annars ekonomisk, ser inte på slantarna. Fru Ryning är särskilt förtjust i denna slösande generositet.

— Gudskelov, att du ej är snål — Hans. Jag vet ingenting värre —

Fru Ryning har inte heller i detta fall lärt känna sin nye mans rätta natur.

När den för parisbesöket disponerade veckan är till ända, har fru Ryning stor lust att stanna en vecka till. Men nu kan direktören inte vara borta längre från sina affärer. Han får visserligen rapporter från kontoret var och varannan dag. Allt går sin gilla gång. Men känner sig i alla fall som om han varit borta ett halvår minst. Längtar på allvar hem till arbetet och vardagsbestyren. Fru Ryning insisterar inte att stanna längre. Men när expressen rasslar ut från Gare du Nord går hennes blick till boulevarderna. Direktör Ryning drar en lättnadens suck: äntligen definitivt på hemväg. I känslan av denna viss-

het får direktören tillbaka det älskvärda lugn, som var på väg att svika honom de sista dagarna. Det tog ju aldrig något slut med allt spring och ränn.

Den långa expressen rusar vidare mot belgiska gränsen. Det franska landskapet visar sin mest förföriska sida. Som att resa genom ett drömland. Varje liten fläck är ett poem, en tavla.

När man kom in i den gamla krigszonen blir direktör Ryning intresserad. Han hänger långa stunder vid kupéutan. Men överallt står naturen i högtidsskrud. Intet särskilt finns att se. Under sitt smaragdgröna täcke gömmer moder jord omsorgsfullt all människornas dårskap. Besviken drar sig direktören tillbaka. Expressen rusar vidare genom Belgien, fortsätter in i Tyskland. Och när kvällen kommer, är man i Köln. Tågombyte till Hamburg. Landskapet bjuder inte på några överraskningar. Man börjar redan tala om de framfarna lyckodagarna. Minns du där och där?

I sittkupén till Hamburg finns — märkvärdigt nog — ej mer än en passagerare utom herrskapet Ryning. I början lägger man inte märke till honom. Först vid lunch i restaurantvagnen kastar fru Ryning ett likgiltigt öga på mannen. Han råkar sitta mitt emot henne vid nästa bord. En ståtlig, mörk herre. Svarta, forskande ögon. Ett intressant, solbränt och regelbundet ansikte: hennes första flyktiga intryck av främlingen. Men varje gång fru Ryning ser upp från sin tallrik har han sina svarta ögon riktade på henne. Som om de ville säga någonting. Direktörens aptit är för god, för att han i sin tur skulle observera honom. Fru Ryning undrar, vem främlingen är. Troligen sydlänning, om inte hans diskreta rörelser, hans långsamma sätt att äta

svarare påminner om en nordtysk eller skandinav. I varje fall ser han intressant ut. Det måste fru Ryning medge för sig själv.

Främlingen blir först färdig med sin lunch. Och då paret skall förflytta sig från restaurantvagnen till kupén, står främlingen vid dörren. Fru Ryning lägger inte märke till mannen, förrän hon är honom alldeles inpå livet. Främlingen öppnar artigt dörren — återigen vila de där svarta ögonen på henne, vila på henne forskande, ja, nästan frågande. Men herr Ryning har ännu inte lagt märke till honom.

Främlingen följer efter genom korridoren på ett par stegs avstånd. Och då herrskapet Ryning just satt sig till rätta på var sin sida om fönsterbordet, kommer mannen in och slår sig ner helt diskret på sin markerade plats närmast dörren. Fru Ryning kan inte undgå att se honom. Ja, samme herre. Men ånyo möta henne de där svarta, outgrundliga ögonen. Onekligen ser han intressant ut. Fru Ryning söker fördjupa sig i lektyren, men tankarna kunna inte koncentreras på innehållet. Då och då ser hon upp: ofrivilligt går blicken bort till främlingen. De där ögonen fixera henne alltjämt. Det är som om de ville säga något. Men vad? Fru Ryning börjar instinktivt ana, att de beundra henne. Ja, just henne. Sin man har Vera glömt för främlingen. Nu råkar hon kasta ett öga på Hans. Äkta mannens blick vilar i sin tur forskande på henne. Vera blir blossande röd.

— Vad tänker du på? frågar Hans.

— Ingenting just, älskling.

Då vänder sig direktör Ryning om, mönstrande främlingen. Sedan går blicken åter till hustrun. Men denna är just då med näsan i boken. Åter-

igen låter direktör Ryning blicken gå mot dörren. Främlingen sitter där som förut. Men nu ha de svarta, forskande ögonen bytt föremål. De följa uppenbarligen med intresse det förbiilande landskapet. Direktör Ryning skakar av sig det plötsligt uppkomna obehaget. Vad sitter han, nygifta, nyktra karlen, och inbillar sig? Dumheter. Han börjar med hustrun ett lågmält samtal om det nordtyska landskapet. Det påminner om Skåne. Båda bli intresserade. När fru Ryning om en stund vänder sig om, är främlingen försvunnen. Hon drog en suck men samtidigt var det som om försvinnandet berett henne besvikelse. Skulle rent av ha lust att gå ut i korridoren och se vart han tog vägen. Varför? Det kan hon inte själv förstå.

Vid nästa station börjar kupén fyllas med folk. Man närmar sig Hamburg. Nykomlingarna äro efter allt att döma nordtyskar. De pladdra på, pratande en dialekt, som herrskapet Ryning inte begriper ett jota av. Stora, rödbrusiga, maskulina typer, som ej ha ett spår av intresse för sina medresande.

— Du lade ju märke till vårt tidigare resällskap? frågar direktör Ryning sin fru.

Hustrun nickar.

— Då såg du väl också, hur karlen fixerade dej?

Fru Ryning, låtsande obehagligt berörd:

— Ja, gunås.

— Han kunde tagit dej med ögonen —

— Ja, usch —

— Håller med dej — karlen verkade obehaglig. Man kan aldrig veta, vilket resällskap försynen råkar bestå en med på expressrouterna.

Fru Ryning:

— Nu tycks han ha försvunnit —

Direktören ser sig om:

— Men hans bagage ligger kvar i nätet. Kommer väl snart tillbaka.

Han kom inte tillbaka så snart.

Men då paret stiger in i restaurantvagnen för att äta middag sitter främlingen på samma plats som i morse.

Fru Ryning rycker till. Återigen känner hon de där ögonen på sig. Och än en gång är det som om de ville säga något men inte våga.

Direktör Rynings aptit är lika stark nu som förut. Han saknar varje spår av intresse för främlingen så länge middagen pågår. Men fru Ryning måste mot sin vilja se på främlingen ibland — kanske väl ofta — och det är som om mannen blir henne allt mer och mer bekant.

Vem kan han vara? Varför ser han så där på henne? Om fru Ryning varit ensam, skulle hon resolut frågat — för att få vara i fred. Det kändes som om han bit för bit trängde in i hennes eget väsen. Kanske en hypnotisör, en som roar sig på hennes bekostnad. Om man ändå kunde bli av med honom. Han förtar den sista resroutens behag. Men intressant ser han ut. Ja, intressant —

Även denna gång blir främlingen först färdig och står som i morse vid dörren till sittvagnen. Liksom då öppnar han den artigt och diskret. Nu lägger direktör Ryning märke till honom. En lustig typ. Kanske han inte är riktig i knoppen. Direktören ser på sin hustru. Ånyo blir hon blossande röd, men av en orsak som direktören inte anar: främlingen har helt omärkligt berört fru Rynings hand. Ja, helt omärklig var beröringen men ändå tillräcklig att jaga upp blodet i hennes ansikte.

— Jag tror du rodnar igen, säger herr Ryning och ser forskande på hustrun.

— Gör jag? Vet du, jag kan inte hjälpa ätt jag rodnar ibland —

Mannen hostar diskret. Han vet verkligen inte vad han skall tro. Ett ögonblick förefaller det honom som om främlingen och hans egen fru redan hade något gemensamt. Men det är väl bara inbillning. Och direktör Ryning mumlar för sig själv: resan gör en visst nervös.

Sedan herrskapet Ryning åter slagit sig ned, kommer främlingen lugnt efter och sätter sig tillrätta. Samma detaljer nu som i förmiddags: hans stora, svarta ögon vila forskande på svenskan. Hennes obehag ökas: nerverna influeras av främlingens envisa uppmärksamhet. Det finns ingenting utmanande eller oanständigt i denna blick. Men fru Ryning känner sig som om hon höll på att snärjas i ett osynligt nät. Och till Hans vill hon ingenting säga. Med all sin viljekraft söker hon avhålla sig från att möta främlingens blick. Desto starkare locka hans ögon. Vera börjar besväras av fysiska obehag, påminnande om kväljningar.

Direktör Ryning mönstrar sin fru. Han säger:

— Mår du inte bra?

— Nej, jag vet ej vad som går åt mej. Om vi skulle flytta oss. Dom där tyskarna har visst förpestat luften.

Paret reser sig upp för att flytta över till annan kupé. Även nu råkar Vera snudda vid främlingens hand med sin. Känslan därav är så stark, att hon tycker att mannen griper om hennes midja. Ett ögonblick vacklar hon till — ser åt sidan och möter åter främlingens blick. Ligger något virrigt i den? Pupillerna snurra så oroligt.

Direktör Ryning fick emellertid fatt på en folk-tom kupé.

Det tog en god stund, innan hustrun någor-

lunda befriat sig från det genomlidna obehaget. Men främlingens ögon tyckte hon sig se. De lik-som förföljde henne.

— Väl att resan snart är slut, säger hon och tillägger, halvviskande och med huvudet lutat mot mannens axel:

— Jag är så trött, Hans. I natt låter du väl lilla Vera vara i fred? Sedan, när vi kommit hem, ska du få sova hos mej så ofta du vill.

Han kysser henne och säger i sin tur viskande:

— Första natten på hela resan som jag inte får vila vid ditt hjärta, älskade —

Och Hans Ryning kysser sin hustru lika passionerat som första resdagen.

Under resten av färden fram till Hamburg se de ej till främlingen. Inte heller i Sassnitz eller då de stiga ombord på färjan till Trelleborg.

Men fru Ryning har ännu icke kunat glömma den underlige mannen. Fast det förefaller henne som om han endast varit till i drömmen. Så överklig är hans existens nu.

Enligt överenskommelse få herr och fru Ryning var sin hytt. Båda äro trötta. Och så snart färjan lägger ut gå de till kojs.

Fru Ryning somnar omedelbart. Men sömnen blir orolig. Hon tycker sig se främlingens ögon i mörkret. De komma närmare och närmare. Och de lysa med den svarta diamantens styrka. Hon vill ropa på hjälp, fly, men ligger som bunden av osynliga fjättrar. Plötsligt släpper drömmen sitt grepp. Fru Ryning rycker till, slår upp ögonen. Det är som om någon rört vid henne. Hon ser sig omkring. I hytten är kav mörkt. Hon skall till att vända sig om på andra sidan, då en liten ficklampa med ett minimum av ljus sticker henne i ögonen. Ljuset kommer från en springa i dörren. Just då tycker fru

Ryning att dörren glider upp. Men hon kan ingenting urskilja. Ljuset kommer närmare och hon ser att par flammande ögon. Drömmer hon? Nej, hon är vaken men ligger som paralyserad. Däremot hörseln uppdriven till det yttersta. Stillheten störes av ett underligt, hasande ljud, som om någon kryper fram över mattan. Med yttersta ansträngning lyckas fru Ryning sätta sig upp. I detsamma har hon det lilla lampljuset i ögonen. Det bokstavligen bländar henne. Vera vill ropa på hjälp men faller i stället viljelöst tillbaka mot kudden. Allt spändare blir hörseln — det enda sinne som fungerar. De andra äro som utsläckta. En varelse, av konturerna att döma en människa, reser sig upp över bädden och hon hör i mörkret en röst säga på svenska:

— Ligg stilla. Rör er inte ur fläcken. Jag är en dåre, en dåre på smekmånadskvinnor. Jag har följt er ända från Rivieran. Ni var gift förut. Och nu, nu skall ni gifta er med mej. För en natt. Dåren Erik Anshelm jagar sådana kvinnor som ni, tills de göra honom till viljes —

Varje ord kan hon uppfatta, fast de viskas fram i ett väsende läte. Men hela hennes kropp är som förlamad och tungan vägrar sin tjänst.

— Gör mej till viljes. Fort. Annars ... och något blixtrar i hans hand.

Med en viss fumlig vana bereder han sig tillträde, släcker ljuset, kliver upp. Hon känner en flåsande andedräkt och en het mun söker hennes. —

— Inte ett knyst, säger dåren Erik Anshelm.

Just då lossnar hennes tungas band: ett tjut, som når varje vrå på den stora färjan, tränger över hennes läppar.

I nästa nu rusa tvenne besättningskarlar in, tänder ljuset och luta sig över bädden.

Förskräckt stirrar fru Ryning på karlarna.

— Vad står på? frågar en.

Hon kan inte svara av skräck.

Då släcka de ljuset och gå.

— Hysteriska fruntimmer får inte ro på nätterna en gång. Jag trodde förbanne mej att någon satt kniven i'na.

Den andre nickar och instämmer.

Snart är allt tyst och stilla. Vakterna på däck gå sin rond som om ingenting hänt.

Fru Ryning har åter somnat in. Denna gång utan drömmar och sover så hårt, att mannen grundligt måste skaka om henne, innan hon vaknar. Då har färjan redan lagt till i Trelleborg.

— Vad du ser förstämd ut, säger Hans. Har du sovit dåligt?

— Vet inte, Hans. Kanske beror det på sjön.

Hans är av samma mening.

Dåren Erik Anshelms nattliga visit fick aldrig någon annan reda på. Han var och förblev den mystiske främlingen. En vacker dag gick han över tröskeln till det omedvetna och försvann ur Vera Rynings tankar.

Men på Bergslagsbanans station står kära slakten, väntande smekmånadsparets återkomst. Fru Ryning är parisiska från topp till tå. Mamma håller på att inte känna igen sin dotter och så har lilla Vera blivit så blek. Men det är väl ett tecken på lycka. Ack ja, för de kära barnen. Gamla fru Sandby tackar Gud, att de åter äro hemma.

V

Från Bergslagerna beger sig sällskapet direkt till de nygiftas hem vid Viktor Rydbergsgatan, där fru Sandby ordnat med välkomstmiddag.

Innan sällskapet sätter sig till bords, måste man först ta hemmet i närmare betraktande. Det stod visserligen redan färdigt vid utresan, men under den månad som förflutit sedan dess tillkom en högst intressant detalj: fröken Lola Sandby, släktens konstnärliga hopp, hade dekorerat matsal, salong och sängkammare med en serie vägg- och takmålningar. De nygifta vet ingenting om detta företag. Det blir för dem en fullständig överraskning. I sängkammaren reger Amor och Venus i en mångfald olika situationer. På salongens väggar har konstnärinnan målat en serie fresker ur sällskapslivet. Och matsalen är pyntad med stilleben, med bordsscener.

Samtliga målningar äro vid sällskapets inträde övertäckta med papper. De båda hembiträderna ha order att låta täckelset falla för stycke efter stycke i den mån som man passerar de olika rummen. Fröken Lola Sandby blir under tiden sällskapets mittpunkt. Aldrig kunde man tro Lola om sådana möjligheter. Till och med Lolas nye svåger börjar se på henne med andra ögon. Vid middagen håller herr Ryning

ett högstämt tal för Lola. Talet väcker allmän förtjusning, och fru Ryning känner sig uppriktigt stolt å systemens vägnar.

Sedan måste de nygifta turas om att berätta detaljer om sin resa. Då och då mötas deras blickar. Lyckan lyser ur dem. Gamla fru Sandby får gång på gång tårar i ögonen. Ingen ägnar i detta nu fru Veras förre man och lilla Inger den ringaste tanke . . . Det är som om de aldrig existerat.

Denna första middag i det nya hemmet tar flera timmar i anspråk. Och först ganska sent på kvällen bryter sällskapet upp.

Herr och fru Ryning bli äntligen ensamma. Det känns skönt. Båda äro ganska trötta efter resan. Man sitter uppe en stund ändå och pratar om likgiltiga ting. De lågmälda rösterna ge ett monotont eko i det höga rummet. På gatan utanför är allt tyst och stilla. Inte ens det avlägsnaste eko tränger in. Och när någon av de båda makarna tystnar, känns det riktigt kusligt, ty båda äro sedan en månad tillbaka vana vid kontinentens bullrande liv. Redan denna första kväll på tu man hand i det nya hemmet vågar sig ensamheten fram och det är som om båda frukta den. Märkvärdigt att den skulle tränga sig fram just då man äntligen nått sin lyckas symbol: det egna hemmet. Så småningom möjnar samtalet — och för första gången på en månads tid erinrar sig fru Ryning, att hon har en liten dotter, som kanske undrar varför mamma aldrig syns till nu för tiden. Lilla Inger, ja. Hur har hon det? Fru Ryning är på väg att förlora sig i det förflutna just då hennes nya tillvaro med en annan man skall börja på allvar. Men sådant får inte hända. Inte på villkor. Att fru Ryning förresten skulle komma att tänka på

dottern just nu. Men det beror väl på, att hon är hemma igen. En ganska naturlig orsak således. Med en lätt axelryckning lyckas modern befria sig från tankarna på dottern.

Kanske en svag reflex av dessa tankar avspeglar sig i fru Veras drag, annars släta och okänsliga för inre skiftningar. En elak väninna sade en gång om Vera, att hennes ansikte inte hade något uttryck, att det var dött. Och hon lade heller i regel aldrig saker och ting på sinnet. Det skulle vara något alldeles särskilt om dragen kunde bringas att skifta i uttryck. Men Hans hade redan lärt sig iakttaga även sparsamma reflexer av hustruns sjäsliv. Och han kunde därför icke undgå att se en viss förändring just nu:

— Du ser tankfull ut —

Han har ytterligare en fråga på läpparna. Anar hon den? Kanske, kanske inte. Alltnog, hustrun avbryter med samma ord:

— Du också, Hans.

— Måhända. Jag sitter å tänker på hur dom har'et nere på kontoret.

Affärerna. Konsul Backer brukade också se så där undrande ut förr i världen. Och när Vera frågade honom om orsaken, fick hon på pricken samma korthuggna svar: affärerna. De intressera henne inte mera nu än förr. Men hon känner sig i alla fall behöva säga något och svarar:

— Affärerna vill också jag deltaga i, Hans.

Ett ljust leende glider över mannens drag. Han drar henne spontant intill sig, kysser henne och säger:

— Har min lilla hustru intresse för dem?

Hon nickar. Kanske en smula mekaniskt.

Men herr Ryning är uppriktigt glad över att ha en hustru, som vill dela hans intressen, av vilka bådas existens beror.

Han börjar tala om bolaget, fördjupar sig i detaljer. Läger ut framtiden. Och Vera lyssnar. Då och då håller hon på att gäspa. Men Hans är så upptagen med sina egna tankar, att han inte lägger märke till hustrun. Han känner sig instinktivt övertygad om, att hon är med, förstår och gillar varje detalj. Ja, det ska bli skönt att efter en tids avkoppling få gå upp i affärerna igen. Och därtill med vissheten om att i hemmets lugna vrå kunna man och hustru diskutera saker och ting som tvenne riktigt förtroliga kompanjoner. Så hade Hans Ryning förresten alltid tänkt sig ett harmoniskt äktenskap. Hustrun skall i allt dela mannens intressen. Och kan Vera detta, då hade direktören fått det ideal han drömt om.

Men fru Vera blir allt mera sömning. Till slut kan hon inte hålla mot längre: en ganska högljudd gäspning kommer direktör Ryning att tvärstanna i sin monolog.

Han ser förvånad på hustrun.

— Förlåt mej, Hans. Men vet du jag börjar visst bli sömning på allvar —

I detsamma slår klockan 11.

Direktören lägger i sin tur flatan till mun.

— Du också, säger Vera. Rösten låter nästan triumferande.

— Ja, jag också, lilla Vera. Kom så lägger vi oss.

Med armen om varandras liv gå de in i sängkammaren, hemlivets första natt tar sin början. Den går i den tunga sömnens tecken. Smekmånaden slut . . .

Tidigt påföljande morgon är direktör Ryning på benen. Direktören har feber i blodet, innan han kommer ner på sitt kontor.

Hustrun vaknar av hans ivriga rumsterande,

slår upp de ännu sömntyngda ögonlocken och frågar, med naiv ängslan i rösten:

— Vart ska du ta vägen så här dags?

— Till kontoret.

Fru Ryning, resignerat trött:

— Javisst. Jag glömmet att vi är hemma, Hans.

Direktören, uppsluppen som en pojke:

— Du gör visst de, lilla Vera. Jojomensan, nu ska de börjas. Men oroa dej inte för min skull. Sov en stund till.

— Hur skall de' gå med din frukost då?

— Frukost? Jag har redan purrat Tora.

— Har du? Förlåt mej älskling om jag glömdet bort att säja till köket i går kväll.

— Gör ingenting, gör ingenting, söta du. Jag är van att väcka köket.

Fru Vera ler. Hon ler så förtjusande, att direktören måste luta sig över sängen och kyssa henne.

Hon blundar, slår armarna om hans hals, kysser tillbaka.

Solen skiner diskret in genom en överruta. Scenen är både vacker och rörande. Lyckan har inte rymt sin kos.

Efter en sista omfamning går Hans med en slängkyss ut i matsalen, sätter sig till bords med frukostaptit, tittar då och då på svägerskans dekorationer och nickar. Husan kommer och går tyst som en ande. Hon tittar i smyg på sin husbonde för att se, om han är mycket lycklig. Ja, utan tvivel. Direktör Ryning nynnade av idel glädje att vara hemma. Arbetet väntar. — Bilen kommer fram. Då chauffören sätter i gång, ser direktören ett blekt ansikte tryckt mot sängkammarrutan: hustrun. Slängkyssar från bilen,

slängkyssar bakom rutan. Och så i väg. Nu först är direktör Ryning riktigt i sitt esse: gamla vänner. Skönt med dem. Han skulle inte för sitt liv stå ut med att flacka omkring en månad till. Då gick han upp i limningen. —

Kontorschef Morén har givit herr Klave, steno-
grafen, order, att hålla utsikt efter chefens bil. Under tiden tar herr Morén en sista inspektion i chefens rum, som är dekorerat med blommor och grönt överallt. Och på väggen mitt framför det stora, amerikanska skrivbordet hänger i ram en gruppbild av kontorspersonalen med, som sig höves, kontorschefen i mitten. Ovanför tavlan en transparang med orden Vale Domine (Var hälsad, herre). Allt är Moréns verk.

Dagen till ära är hela personalen helgdagsfin, herr Morén i jackett och svart halsduk.

— Nu, säger herr Klave.

I detsamma bölar direktörens bil utanför trappan. Ljudet känner varenda en igen. Herr Morén skulle kunna känna igen det i sin nattsömn.

Herr Morén sticker ut näsan genom dörren till stora kontoret, gör en diskret nick och 25 man samlas i skock bakom sin kontorschef som lyssnar med spända trumhinnor.

Så går dörren upp.

Herr Morén gör ett tecken med handen, knac-
kar diskret på till chefsrummet.

— Kom in.

Och in träder herr Morén, ensam. Direktör Ryning står något förbluffad mitt på golvet. Han känner inte igen sitt gamla arbetsrum. Det ser ut som en blomsterhandel. Så blir han varse herr Morén, ämnar gå fram och ta i hand. Men herr Morén är just nu situationens herre (han har noga tänkt sig in i alla detaljer) och

med en nästan imperatoriskt bjudande gest hejdar herr Morén sin chef, samtidigt vänder han sig om och klappar i händerna: kontorsdörren flyger upp. Förvånad ser direktören hela sin kontorspersonal. Då förstår han, stannar och avvaktar det allra närmaste händelseförloppet. Den store, imposante herr Morén harsklar sig ett par gånger i handen, lägger sedan huvudet bakåt och:

— Herr direktör. Å allas vägnar ber jag på det hjärtligaste få hälsa vår chef välkommen hem (en bugning).

Chefen svarar med en bugning tillbaka.

Kontorschefen fortsätter:

— Som ett uttryck för den tacksamhet vi alla i detta ögonblick känna över att ha eder, herr direktör, åter mitt ibland oss, ber jag få överlämna denna tavla, som nu hänger på väggen ovanför edert skrivbord (ny bugning).

Direktören bugar. Personalen svarar med en kollektiv bugning.

Men kontorschefen fortsätter:

— Det är vårt hopp att ni, herr direktör, värdigas emottaga denna tavla som uttryck för allas vår stora tillgivenhet.

Därefter vänder sig herr Morén om och säger med höjd stämma:

— Kamrater, låt oss utbringa ett fyrfaldigt, högt klingande leve för vår chef, direktören och riddaren herr Hans Ryning. Leve han. Hurra — hurra — hurra — hurra —

Chefen är synbarligen både rörd och överraskad av detta oväntade mottagande. Sedan direktör Ryning i sin tur tackat för hyllningen i ett litet tal, vari han gör sig till tolk för det alltid goda samarbetet inom A.-B. Melcher Ryning & Co., går han fram och skakar hand med var och en sär-

skilt, börjande — som sig höves — med kontorschefen.

Därpå är uppvaktningen slut, personalen återvänder till sina pulpeter. Och återigen knacka maskinerna, rassla pennorna, slag av tunga kontorsfolianter ge eko.

Även här är smekmånaden ett definitivt minne.

Plötsligt står chefen, osedd av alla, mitt på golvet. Han slår — liksom herr Morén för en stund sedan — ihop händerna med en kraftig smäll. Direktörens sätt då han vill något, som angår personalen. Vad nu då? 25 par ögon sne gla undrande åt sidan.

Direktör Ryning:

— Hör på allesammans. Härmed ber jag få tillkännagiva att samtliga här anställda få sin lön påökt med 10 % från och med den 1 juni.

Nu är det personalens tur att känna sig överraskad. Ingen, absolut ingen, har väntat sig detta resultat av uppvaktningen och dekorationerna och gruppbilden. Men i hemlighet får kontorschefen vars och ens tack.

Även arbetarna bli ihågkomna med en extra veckoavlönning. Direktören är den personifierade rättvisan. Skall den ene ha, skall också den andre.

Nu hade Filip Morén således 880 kr. i månaden. Snart är han väl uppe i 1,000 vad det lider. Om han bara haft lite roligare hemma. Håhåjaja. Men Alma blir allt värre och värre. Inte för att herr Morén på allvar tänkt skilja sig. Men sista tiden har vissa händelser inträffat, som gör skilsmässotanken aktuell: på omvägar får herr Morén nämligen reda på, att hustrun till och med diskuterat frågan med en advokat. Hur mycket sanning i detta vet inte herr Morén. Och inte vill han heller fråga sin hustru.

5 — *Giftas och skiljas*

På kontoret är herr Filip Morén uppburen, aktad och värderad. Hemma är han ingenting — bara för bagatellers bagateller. —

Men när Filip denna dag kommer hem och talar om, att chefen ökt på hans lön med 10 % lyser hustrun upp. Och de diskutera sommarnöje, fast man för någon vecka sedan slagit det ur hågen. Fru Morén ville då inte ut på landet. Därtill ansåg hon sig ha skäl nog. Men påökningen kommer henne nu att glömma sin föresats. Det blir åter lite frid och ro i det Morénska hemmet.

Fjorton dagar efter återkomsten från smekmånaden flyttar herrskapet Ryning till Marstrand, där direktören hyrt villa efter en bankrutterad grosshandlare.

Villan ligger på andra sidan ön. En god halvtimmes väg från svärföräldrarnas. Nu är det inte så lätt att komma till varann som på konsul Backers tid. Då bodde mågen endast ett stenkast från dem.

Men återigen har fru Vera Ryning, född Sandby, den gamla kära vänkretsen kring sig. Ingen talar om konsul Backer. Ingen om Inger. Helst talar man om den kommande höstsäsongens evenemang i societén. De lova en hel del. Bland annat skall en avdelning av flottan komma på besök. Länge sedan.

Och sommarveckorna svinna som de blott kunna göra i Marstrand ...

VI

Herrskapet Morén bor denna sommar på Öckerö. Samtidigt med utflyttningen bytte fru Morén ensamjungfru. Hedvig skulle till en sommarrestaurang. Den nya, som hette Emma, fick fru Morén i sista stund. En duktig flicka förresten. Stor, stark och villig. Fru Morén förlorar inte på bytet. Emma är gladlynt. Hedvig var en sur och envis tvärvigg.

Mellan makarna är förhållandet åter jämförelsevis lugnt. Fru Morén försöker glömma mannens sista bravad. Inte lätt att veta förresten, vad han haft för sig den där natten. Och fråga ville fru Morén inte. När nu också hembiträdesfrågan ordnats till belåtenhet är allt ganska gott.

Kontorschefen reser in om mornarna och kommer tillbaka med fembåten. På en månads tid hade han bara legat över i stan två nätter. Orsaken: övertidsarbete. Sådant kan ju hända. —

En lördag har fru Morén varit inne i stan och torgat som vanligt men försinkat 2.15-turen. Annars bruka herr och fru Morén ha sällskap ut med denna båt liksom de bruka resa in tillsammans på lördagsmorrn.

Nu ser kontorschef Morén fåfängt efter sin fru. Vart har Alma tagit vägen? Nå, sak samma. Hon kommer med nästa, fast middan blir förse-

nad någon timma. Herr Morén tar saken med ro, ty han får ett oväntat trevligt resällskap: fröken Tony Ask, som han inte sett till på aldrig så länge. Tony skall till Björkö över söndagen. De mönstra varann halvt på skämt. Fröken Ask petar på herr Moréns mage.

— Den syns då åtminstone, säger hon lite spetsigt.

Herr Morén skrattar.

I dag går Westkusten. Herr Morén bjuder på kaffe och kakor nere i matsalen, där de få sitta ostörda. Dagen är oändligt varm och alla andra vistas uppe på däck.

Fröken Ask har plats på ett lager. Hon är slank och blond. Det glåmiga ansiktet pudrat, liksom fröken Bibbi Roland många ringar på fingrarna. Men de äro inte av guld alla och hennes tal är mera vulgärt än Bibbis.

— De va länge sen sist, Filip, säger hon.

Herr Morén nickar och sneglar samtidigt på hennes ben i köttfärgade silkestrumpor.

De tala om gamla minnen. Fröken Tony undrar, om man inte snart kan vara tillsammans någon kväll i stan.

— Du ä ju gräsänkling nu, Filip. Tänk om vi skulle gå på Trädgårn en kväll å dansa? Om du törs, förstås?

— Törs! För vem?

— Din äkta hälft.

— Hon lägger sej inte i sånt.

— Å, om jag inte minns fel, så —

— Så?

(Herr Morén kan inte ta blicken från de köttfärgade silkestrumporna.)

— Kors, så han sneglar. Du har visst aldrig sett ett par damstrumpor förut.

Herr Morén tar ett bastant grepp om vänin-
nans vad.

— Filip — inga dumheter —

Då släpper herr Morén taget.

— Men, har du lust på Trädgårn, så säj till.

Just då sticker en herre in näsan i matsa-
len, upptäcker det förtroliga paret, blinkar åt
herr Morén och drar sig diskret tillbaka. Frö-
ken Ask känner sig generad och föreslår, att man
går upp på däck. Strax därpå är båten framme
vid Öckerö brygga. Moréns jungfru är nere för
att hjälpa frun upp med torgkorgarna. Hon fin-
ner endast herrn.

Fröken Ask vinkar diskret farväl från båten.
Herr Morén låtsas inte se, ty då är det inte gott
för de andra att veta vem den unga damen vin-
kar åt.

Men i sitt stilla sinne undrar fröken Tony, vem
damen är, som möter herr Morén. Inte kan hon
ana, att damen är fru Moréns ensamjungfru, ty
Emma klär sig alltid i full stass, då hon skall gå
ner till båten. Man kan gott ta henne för en bad-
gäst. Fru Morén däremot känner fröken Ask
mycket väl till utseendet. Ja, den Filip. Aldrig
annat än kvinnor, när han kommer och går. Men
just därför tycker fröken Tony Ask, att han är
intressant. Och hon längtar efter att gå med
Filip på Trädgårn. Fröken Tony ser efter ho-
nom, tills båten försvinner — då är nästa herre
beredd att förströ henne de återstående minuter-
na fram till Björkö.

Fästman står redan på bryggan och väntar med
handen i byxfickan och pipan i mun. Intill bryg-
gan ligger fästmans motorbåt och kluckar. Pen-
teriet är putsat och fint att taga emot den efter-
längtade gästen.

Men då man kommit en bit upp i backen, går

Emma före och herr Morén efter. Herr Morén lägger märke till, att Emma är en grann jänta på många vis. Där finns både kurvor och linjer. Sådan var Alma en gång för många, många år sen. Ack ja. Förgänglighetens förgänglighet.

Samvaron med fröken Ask har liksom satt fart på herr Moréns blod. Det rör sig oroligt. Och herr Morén pustar även av denna anledning. Annars brukar han bara pusta av en ständigt ökad välmåga.

— När kan nu frun komma hem tro? undrar Emma och ser på herrn under lugg.

Tusan till jänta. Hon är bestämt full av fan.

— Frun — hm — kommer väl med 5-båten.

— Då kan inte herrn få middag än på länge.

— Nej, men Emma kan sätta fram whisky och selters nere i bersån om en stund. Jag går först ner och tar mej ett bad. Adjö så länge.

— Adjö, herrn.

Emma niger — och ler med hela ansiktet.

Tusan till jänta — att herr Morén inte lagt märke till henne förut.

Herr Morén tänker på sin frus ensamjungfru både när han går till badet, när han badar och när han vänder tillbaka. —

Bersån ligger väl inbäddad i ett hörn av trädgården. Bakom är en syrenhäck och bakom syrenhäcken löper vägen fram till sommarvillan.

Herr Morén går efter badet direkt till bersån, tar av sig kavajen, tänder pipan och klappar i händerna.

I detsamma står Emma med bricka, flaska och glas i öppningen.

— Påpasslig.

Emma skrattar med hela ansiktet, friskt och solbränt. Mellan ett par röda läppar lyser tvenne rader stora, vita tänder. I syrenhäcken drilla

ett par lövsångare. Solen silar in genom grenverket i långa, dallrande strimmor. Ute från sjön hörs en motorkutter med korta mellanrum: puttputtputtputt. På en klippa står en gammal fiskare och skuggar med handen för ögonen. Skuggan återkastas bakåt i fördubblad storlek. Inga moln på himlen. Men en svag västan driver in i bersån en blandad doft av saltvatten, tång, tjära, rutten fisk och caprifol. Kontorschef Morén njuter av tillvaron för två. Så fridsamt, så skönt och ljuvligt. —

Emma frågar om hon får servera herrn.

Herr Morén nickar och ser på henne samtidigt med välbehag och sen ser han på klockan. Två timmar minst, innan frun kommer. Emma skall till att gå. Men hon gör sig ingen brådska. Herr Morén börjar prata. Det ena ordet ger det andra. Innan någon av dem vet hur det egentligen gått till, sitter ensamjungfrun Emma på herrns knä.

Just då lägger en extrabåt till vid Öckerö brygga. I sista stund fick fru Morén reda på denna tur och kom med. Svettig och varm knogar fru Morén med fyllda torgkassar uppför backarna.

Då och då måste hon stanna och pusta. Med ett bedjande uttryck går blicken upp till villan. Om Emma ändå ville se åt det här hållet. Det är ju så man rent av kan gå upp i limningen. Men ingen Emma syns till. Och fru Morén fortsätter pustande och stänkande sin väg.

Just då fru Morén befinner sig utanför syrenhäcken tycker hon sig höra tissel och tassel från bersån. Försiktigt sätter fru Morén ner torgkassarna, böjer sig på tå över häcken. Emma sitter fortfarande i herrns knä.

Fru Morén tror först att hon ser galet, sedan att hon ser dubbelt. Men sen ser hon klart och

tydligt den förtroliga scenen. Fru Morén måste hålla sig i häcken med båda händerna och bita ihop munnen för att inte ropa högt. O, allting annat, men bara inte detta. Nu har hon i alla fall svart på vitt. Uslingen låter inte ens pigorna vara i fred. Med en kraftansträngning griper fru Morén åter fatt i torgkassarna och fortsätter på försiktiga fjät upp till köket.

Strax därpå från verandan en välkänd genomträngande röst:

— Emma — E-m-m-a —

I bersån blir med ens liv och rörelse. Emma reser sig upp, i brådskan stötande omkull herrns glas. Och herrn själv vitnar under brunskan.

— Jesses, släpp mej för Guds skull.

Det behöver hon inte säga. Herrn har redan släppt taget.

Men återigen:

— Emma — E-m-m-a —

Emma skriker tillbaka:

— Här ä ja, frun.

Och Emma rusar iväg som en naturkraft.

Men herr Morén har aldrig känt sig mer överraskad. Hur i herrans namn har Alma kunnat komma hem nu? Och vilken väg? Herr Morén har ingen aning om att rederiet satt in en extrabåt.

Gudskelov att man var i den täta bersån. Men så rasande förargligt i alla fall. Alma kan ju tro vad som helst. Bara inte Emma förgår sig nu och ger fruns misstankar någon näring. Då blir det väl ett litet helsike igen. Men när herr Morén möter sin fru, kan han ingenting misstänkt upptäcka. Och då Filip försiktigt berör hennes uppjagade yttre, svarar hon i ganska likgiltig ton:

— Undrar du på de' — ensam uppför backarna i denna hetta å alla korgarna.

Nej, det är sannerligen inte att undra över. Det väntade ovädet går således över utan någon urladdning. Herr Morén drar en lättnadens suck. Sabla tur. Ingenting, ingenting alls tyder på, att fru Morén sett något, annat något eller har sina misstankar. Herr Morén tycker att det tvärtom känns ovanligt fridfullt och hemtrevligt i sommarvillan.

Lördagseftermiddagen går sin gilla gång. Herr Morén dricker kaffet och konjaken ute i bersån, läser Handelstidningen, slåss med flugorna och somnar slutligen i den bekväma vilstolen. Händerna har han knäppt över magen. En näsduk över ansiktet. Herr Morén sover som ett gott och oskyldigt barn, när Emma kommer på tå för att duka bort kaffeservisen och flaskan.

Fru Morén stökar i köket som vanligt. Hon har alltid fullt upp att göra. Men i eftermiddag är det som om hon känner sig särskilt angelägen att ha fullt upp med arbete. Emma ser då och då på sin matmor i smyg. Har hon verkligen ingenting sett eller annat? Stört omöjligt för Emma att gissa vilket. Förresten blir det väl herrns sak.

På söndagen lika fridfullt. Fru Morén går i kyrkan. Emma går och badar. Herr Morén dricker en förmiddagsgrogg eller ett par. Herr Morén börjar tycka, att den där friden blir liksom lite tryckande. Kanske det beror på vädet. Men herr Morén går i varje fall och önskar, att det åter vore måndag, så han får resa in till stan och arbetet. Söndagen vill aldrig ta slut. —

När herr Morén rest på måndagsmorrn, går fru Morén resolut till telefonstation, ringer upp advokaten Henning Jagare och får ett samtal med honom.

Advokat Jagare har fru Morén konsulterat i hemlighet ett par gånger förut. Men därvid har det

stannat. Nu föreslår denne att hon skall komma upp på hans byrå i dag för personlig redogörelse av vad som tilldragit sig. »Jag råder fru Morén att göra ett definitivt slut på detta trassel.»

Ja, det är fru Moréns bestämda mening också. Fru Morén kan absolut inte uthärda längre. Nu har hon ju med egna ögon sett Emma på herrns knä. Så långt har det alltså gått. Vem kan veta, vad han haft för sig alla de gånger hon varit borta. Men nu skall det bli ett slut på eländet. Fru Morén står inte ut med att leva längre i denna förpestade atmosfär.

Stärkt och styrkt av telefonsamtalet tar fru Morén nästa båt in till staden. Ty nu vill hon ha slag i saken. — — —

Henning Jagares advokatbyrå ligger vid Södra Hamngatan. Byrån sysslade tills för några år sedan med lite av varje: inkasseringar, boskillnader, rättegångar, lagfartsärenden, bouppteckningar, sjömål och processer. Så kommo de nya äktenskapslagarna till. Skilsmässornas antal ökades rent rekordmässigt och i deras släptåg följde en hel hop trassel av tusen och ett slag att ordna upp. Jagares advokatbyrå fick liksom andra kännning av den nya lagens konsekvenser. Notarie Jagare förstod chansen. I en hast kastade han om hela sin verksamhet och specialiserade sig på äktenskaps- och skilsmässofrågor. På några dagar hade han slagit i sig kontentan av de nya förordningarna. Och sedan smällde han in en kraftig annons över flera spalter i dagspressen:

»Till allmänhetens kännedom ber jag härmed få meddela, att min advokatbyrå uteslutandes selsätter sig med och upptar till behandling frågor och tvister som röra äktenskap och skilsmässa

enligt de nya nådiga förordningarna. Alla förfrågningar och preliminära diskussioner ske under absolut diskretion och till moderataste taxa.

Henning Jagares Advokatbyrå.

Henning Jagare.»

På några veckor blev notarie Jagare en av stadens mest anlitade advokater. Och han såg sig tvungen anställa en biträdande jurist för att i rimligaste mån kunna stå alla klienter till tjänst. Ändå ville inte tiden räcka till. Och de gamla lokalerna, förresten opraktiska i mer än ett hänseende, blevo otillräckliga. Notarie Jagare hyrde en hel våning längre ner på Södra. Försedd med korridorsystem passade den utmärkt för sitt ändamål. Längst bort chefens privata konsultationsbyrå. Utanför denna ett väntrum. Närmast intill dessa biträdande juristens, även det försett med väntrum. Alla flott inredda, med bekväma buffelläderstolar, tjocka, ljuddämpande mattor, diskret belysning av X-Ray (rummen ligga i halvdager, så att man har faktiskt svårt att urskilja varandras anletsdrag) och maddrasserade väggar. Själva rummen utandas förtroende — och tystnadsplikt.

Bakom de båda konsultationsrummen Allmänna kontoret, utgörande tre rum, ty även personalen har ansenligt måst utökats. Där knackas dupliceringar, renskrivningar och rättegångsinlagor i det oändliga. Utmed väggarna det ena alfabetiskt uppställda kortsystemet intill det andra. Till dessa dokumentskåp, där varje bokstav gömmer på tragedier, skandaler och tragikomiska förvecklingar av de mest groteska slag, har endast chefen själv och biträdande juristen nycklarna. Även i det fallet kan klienten känna sig fullt tryggt. Allt ända in i innersta detalj är ägnat att inge

det största möjliga mått av diskretion och förtroende.

I en liten i korridoren uppställd kiosk sitter en äldre uniformerad vaktmästare, som har till uppgift att på ett stillsamt och förtroendeingivande sätt ta emot de besökande, efterhöra deras namn samt bjuda dem in i resp. väntrum, tills deras tur kommer.

Med orolig uppsyn och nyfikna blickar går fru Morén pustande trapporna uppför till Jagares advokatbyrå. Byrån ligger i översta våningen och från dess fönster ser man ända bort till Hisingen.

I korridoren hejdas hon av vaktmästaren, som diskret frågar efter hennes ärende. Ärende? Fru Morén mönstrar den uniformsklädde från topp till tå. Vad har han med hennes ärende att göra? Men vaktmästare Falk, som förut varit betjänt i ett patricierhus, kan konsten att med några få ord ta reda på vad damen vill. Fru Morén får instinktivt genast förtroende till honom. Därefter bogseras hon bort till väntrummet utanför notarie Jagares mottagning.

Där sitta redan förut tre damer och en herre. Med nyfikna ögon mönstra de den inträdande. Fru Morén känner sig lite smått generad. Ansiktet blir blossande högrött. Och hon skulle helst ha velat göra helt om. Fru Morén tycker att alla fyra veta, vem hon är, vad hon vill och tänker jasanya . . .

Men obehaget går över. Fru Morén spelar oösvärad, fast det kostar på till en början — tar en tidskrift från bordet och slår sig ner i en buffeljädersfåtölj. Fru Morén låtsas studera tidskriftens innehåll men kan inte hålla tankarna samlade. Omgivningen intresserar henne betydligt mera. Tänk om någon känner henne —

I början försiktigt, ah så försiktigt, sneglar hon på de tre damerna och den ensamme herrn, sneglar på dem i tur och ordning. Fast belysningen är knapp — märkvärdig belysning — känner sig fru Morén på den säkra sidan. Alla fyra äro för henne obekanta. Närmast fru Morén sitter en ung, mycket ung dam. Fast det är högsommar och 30 grader i skuggan bär den unga damen ett yvigt pälsverk, som når ända ner till golvet. Det ena benet slängt över det andra. Fru Morén ser den unga damens ben en bit ovanför knät. Från hennes händer och hals blixtra ädla stenar och äkta pärlor och en svag, mycket svag men utsökt parfym slår fru Morén i näsan. Fru Morén mönstrar ansiktet. Ett litet, blekt, indolent ansikte med vackra, regelbundna drag och stora svarta ögon. En riktig skönhet. Då damen ser på fru Morén bli ögonen tunga och sorgmodiga. Fru Morén glömmar sina egna bekymmer för den unga damens. De äro bestämt större. Fru Morén känner en stigande lust att gå fram och bekanta sig. Men den unga damens hypereleganta toalett står liksom hindrande i vägen. Fru Morén käner sig tillhöra en annan klass. Den unga damen hör väl allra minst till societeten på Lorensberg.

Mitt emot sitter en dam som ser nästan lika ung ut, men hon är fetare och dragen inte så regelbundna. Även hon i pälsverk och korta, korta kjolar. Båda äro rakade i nacken och onduleringen färsk för dagen.

Längre bort i hörnet en herre i grå sommarkavaj, med silkevantar på händerna. Han hänger med huvudet och ser ut som en dödsdömd. Fru Morén tycker han påminner om någon sjukling i en läkares väntrum.

Om alla fyra äro uppe i snarliktande ärenden

som fru Morén? Hon känner hur det liksom kryper av nyfikenhet och deltagande.

Och fru Morén kan inte undgå att sucka, då hennes blickar möta den pur unga damens närmast intill henne. Hon skulle verkligen ha lust att veta vad det är för en skurk till karl som med berätt mod kan driva en sådan liten förtjusande älva hit upp till byrån. —

Men nu går dörren till mottagningsrummet upp.

En dam med flor för ansiktet kommer seglande ut och fortsätter mot väntrummet utgång.

Strax därpå blir en högre, ståtlig medelålders herre synlig på tröskeln. Det rika, uppåstrukna håret glänser en smula i blågrått. Det slätrakade ansiktet är friskt och solbränt. Han gör en diskret bugning åt den lilla damen närmast intill fru Morén.

Denna reser sig med en kokett nick. Vid dörren gör hon en knappt märkbar rörelse på huvudet. Den madrasserade, skinnklädda dörren glider igen med ett sugande, indolent läte — och nu är man bara fyra i väntrummet.

Om en stund kommer den unga damen ut. Det förut bleka ansiktet är nu blossande rött. Och de sorgmodiga ögonen blixtra i halvdagern.

Med beslutsamma steg går hon mot ytterdörren och försvinner. Återigen står notarie Jagare på tröskeln, gör en bugning till nästa och den madrasserade, skinnklädda dörren glider igen.

Fru Morén förstår att även här går man i tur och ordning. Precis som hos en vanlig läkare. Fru Morén ser på klockan. Hon måste hinna med 2.15-båten. Filip får inte på villkor ha någon aning om det här besöket. Allt, allt skall i sinom tid komma över honom som blixten från en klarblå himmel. Fru Morén njuter synbart vid tanken på denna överraskning. Han skall förödmju-

kas, det eländiga karlkräket, som berett henne så många sorger, så många bekymmer och sömnlösa nätter.

Men nya klienter komma — och äntligen är det fru Moréns tur.

Notarie Jagare tar henne förtroligt i hand. Fru Morén känner redan vid denna flyktiga beröring att för honom kan hon berätta sitt lidandes historia, liksom man berättar om sin sjukdom för doktorn.

Mottagningsrummet ser förresten ut som en läkares mottagningsrum. Ja, likheten är slående. Enda undantaget är en sängskärm i naturlig storlek. Denna står i ett hörn omedelbart intill det stora konsultationsbordet. Bakom denna skärm ett skrivbord och vid skrivbordet en stenograf. Skrivbordet och stenografen äro osynliga för den besökande, som endast ser skärmen. Notarie Jagare bjuder fru Morén sitta. Och med sin varma, deltagande stämma ber han henne berätta allt, inte uteglömma något, ty av detaljerna beror ärendets utgång.

— Tror herr notarien, att jag kan få skilsmässa?

— De kan jag inte svara på nu. Men vi ska hoppas de bästa, fru Morén.

— Gudskelov, herr notarien. Å så får man ju halva boet samt underhåll till döddagar?

Notarie Jagare nickar.

Bakom skärmen sitter en skälm, spetsar pennan och ler.

— Men får jag nu be fru Morén berätta —

— Ja — ja — — —

Fru Morén skruvar sig, ser på notarien under lugg, ser ut genom fönstret, lyssnar, ser sig omkring, lyssnar igen, tuggar och tänker.

— Nå-å, uppmanar notarien och lägger huvudet deltagande på sned.

Så rar han ser ut. Om alla karlar vore som han, då skulle det vara en fröjd att leva, tänker fru Morén.

Återigen uppmanar herr notarien:

— Nå-å — kanske vi ska börja nu?

— Ja-ja — men —

— Men?

— De ä inte så gott, ska jag säja herr notarien.

Notarie Jagare förstår. Han nickar så oändligt deltagande och börjar själv genom att påminna om tidigare telefonsamtal i samma sak. Fru Morén faller in och innan hon vet ordet av går munnen upp och ner.

Bakom skärmen arbetar stenografen i sitt anletes svett. Han är van vid detta slags kännelser och har stor träning uti att återge dem. Men fru Morén sätter hans förmåga att följa med på hårt prov, ty strömmen går i ett. Ibland kommer ett litet uppehåll, med nödtvungen plats för snyftningar. Sen bär det i väg igen.

I detsamma hörs ett våldsamt buller ute i väntrummet. En stol vältes omkull och ett genomträngande skrik tränger trots väggarnas madrasserering ända in i mottagningsrummet. Ögonblicket därpå flyger dörren upp och in störtar en dam under höga tjut. Fru Morén lägger hon inte märke till.

I dörröppningen står vaktmästare Falk, stum av förvåning och hjälplös.

Men den främmande damen kastar sig i en fåtölj, rycker upp sin väska under höga, hysteriska tjut. I nästa nu har hon en liten tingest i handen. Notarien står som paralyserad och den oviga fru Morén kryper pustande och skälvande av

skräck under bordet. I nästa nu — pang — smäller ett skott. Kulan går i taket. Men den hysteriska damen ropar:

— Tjims, o älskade Tjims, låt mej dö-ö —

Sedan kastar hon sig på golvet, sparkar med benen — somnar.

Vaktmästaren och notarien släpa ut den olyckliga i väntrummet, där damens privatchaufför med hjälp av Falk bär henne in i bilen och bilen — med röda rosor vid kupéfönstret — försvinner bort mot Gumperts.

Fru Morén har under tiden krupit fram och satt sig till rätta. Men ännu skälver varje lem av skräck och sinnesrörelse. Värre har hon inte varit med om. Synd att fru Morén av naturliga skäl inte kan berätta de hemska detaljerna för sin man.

Men notarie Jagare lugnar henne med en förklaring: trötta och uppslitna nerver. Sedan talar man inte mer om den saken. Men då och då ser fru Morén i taket. Där syns ett litet svart hål efter kulan. Den kunde lika gärna ha träffat henne, fru Alma Morén, född Naum. Gud är god. Ja, Gud är god.

Så småningom kommer konsultationen i gång igen. Och när den är slut reser sig notarie Jagare:

— Tack, nu har jag fått reda på allt jag behöver för att kunna bilda mej ett begrepp om arten av er makes brott.

— Kan herr notarien de?

— Ja, me visshet.

— Å, hur tror herr notarien att de kommer å gå?

— Bra, ska vi hoppas, fru Morén. Fallet är visserligen rätt så komplicerat, men fru Morén

kan lita på mej. Jag tar aldrig emot ett ärende som inte har utsikt till framgång för min klient.

— Tusen tack, snälla herr notarien. Då kan jag således med lugn emotse framtiden?

— Jadå, med absolut lugn, fru Morén.

— Tusen tack, herr notarien.

— Å diskretion —

Notarie Jagare slår ut med handen (bakom skärmen grinar en skälm.) Gesten betyder: tala inte om den saken. Fru Morén känner sig fullständigt nöjd med konsultationen:

— Å vad får jag betala?

— Tjugofem kronor.

— Tjugefem?

Hutlöst, tänker fru Morén men betalar med en dåligt dold grimas. Huvudsaken är att hon äntligen kan få ett slut på eländet. Och bäst av allt: Filip har inte en aning om alltsammans. Hon vill se honom i synen, när han får höra sitt öde: skilsmässa. S-k-i-l-s-m-ä-s-s-a — halva boet. Fjärdedelen av lönen. Synd om kraken. Men han har förtjänt sitt öde, stackars Filip.

Fru Morén ser på klockan — och störtar på dörren. Hon glömmet i hastigheten bort att säga adjö.

Men hos notarie Jagare äro dagens konsultationer ännu inte slut. Strömmen av besökande är livlig. Nätt och jämt han hinner med marstrandsbåten. Ombord får han resällskap med sin gamle studentkamrat direktör Ryning. De resa alltid med samma båt.

VII

Högsommarsäsongen håller sitt intåg i Marstrand. Varje båtlägenhet kommer med nya gäster från östan och västan. Somliga äro gamla habituéer, som inte kunna tänka sig någon annan plats att tillbringa sommaren på. Andra komma för första gången. Kajen och Hamngatan myllra av ljusa toaletter, vita segelbyxor och kungl. flottans uniformer i alla grader. Luften dallrar av skratt, doftar av sälta och rosor. Sältan kommer från havet. Rosendoften från de hundrade trädgårdarnas rabatter. Minsta lilla stuga har en trädgård och varje trädgård sin rosenplantering. Men ute på redden ligger en eskader gråblå pansarbåtar för ankar. En remarkabel händelse som inte inträffat på flera år. Om dagen äro däcken övningsplatser. Korta, distinkta kommandorop ge eko långt uppe i bergen, återstudsas mot den gamla fästningens murar. Men när tjänstgöringstiden är slut, ligga de stora fartygen övergivna. Endast vaktposternas monotona tramp ge eko mot däcken, medan dagen oändligt varsamt glider in i den nordiska sommarskymningens trolska mystik.

På Turisthotellet är i kväll soirée dansante med anledning av flottbesöket. För att inga obehöriga skola få tillträde utlämnas personliga biljetter av badkamrern.

Fru Ryning har kvällen till ära en alldeles ny baltoalett i paljetterat vitt siden, direkt importerad från Paris.

Hon står just nu framför golvspegeln och gör en sista generalmönstring.

Direktören knackar på dörren:

— Är du färdig, lilla Vera?

— På ögonblicket, svarar hon och repeterar samtidigt sitt mest intagande leende i spegelglaset.

Detta förtjusande, naturliga leende, som kan konsten att förtrolla och charmera, användes inte i vardagslag. Det användes endast vid mycket festliga tillfällen och därför måste fru Ryning öva in det på nytt för varje gång.

Då direktör Ryning tycker, att hustrun dröjer för länge, tar han sig friheten vrida om nyckeln och kliva in. Fru Ryning glömmer att byta uttryck. Det förtrollande leendet ligger kvar, då hon vänder sig om.

Direktören stannar ett ögonblick liksom hypnotiserad av detta leende — längesen sist — i nästa nu rusar han fram och trycker henne hårt till sig:

— Vera, vad du är vacker . . .

Då blir hennes leende ännu mer förtrollande och hon säger med ett kast i spegeln:

— Tycker du?

Men i nästa nu:

— Akta min toalett. Den kostar stora pengar, som du vet.

Direktören ler lite smått generad och släpper greppet kring hustruns midja.

I detsamma ropar någon utifrån hallen:

— Är ni inte färdiga än, eller va har ni för er?

— Lola, mumlar fru Ryning och tillägger: Hans, gå ut å säg att jag kommer strax.

Direktören utför pliktskyldigast sin hustrus befallning. Under tiden får fru Ryning några minuter på sig till en sista generalrepetition framför trymån.

I hallen väntar fröken Lola och fröken Hellen, fru Rynings systrar. De vänta med otålighet.

Lola, amatörkonstnärinnan, sitter i en vilstol. Benen slängda vårdslöst i kors. Kjolkanten ovan knät, ett förresten runt och vackert knä. Svåger Hans har inte sett Lolas knä förut. Nu kan han inte undgå att se det.

Fröken Lola låtsas om inget:

— Gokväll, Hans, blir ni då aldrig färdiga därinne?

— På sekunden.

— Javisst.

Och fröken Hellen, som satt sig på ett bord i närheten, nickar instämmande till systemens ironiska »javisst».

Direktör Ryning hälsar respektfullt på sina båda svågerskor i tur och ordning —

Men nu kommer Vera.

— Nå, äntligen, säger Hellen och hoppar ner från bordet.

— Ja, äntligen, upprepar Lola, skakar ner kjolen över knät och reser sig.

Alla fyra fortsätta genom hallen, passera terrassen, trädgården och ta en genväg till Turisthotellet. Klockan slår 10 och soarén har redan börjat. I vestibulen stöter man tillsammans med det ena sällskapet efter det andra. Alla här äro antingen gamla vänner eller nya bekantskaper. Till de senare höra en grupp officerare, som anlänt ungefär samtidigt.

Fru Vera Ryning, född Sandby, får genast användning för sitt förtjusande leende. Fru Ryning fyrar av ett skott mot var och en. Alla fullträff

— det syns. Herrar officerare fylkas genast kring den charmanta frun. Fröken Hellen Sandby håller sig lite reserverat på avstånd. Men fröken Lola viskar i sin svägers öra:

— Hans, kan vi inte göra sällskap —

Direktör Ryning nickar. Högt säger han:

— Ska vi kanske slå oss tillsammans?

Fyra uniformer räta ut sig i stram givakt och ur fyra par ögon lysa högaktning och tacksamhet. De tre systrarna ha kavaljerer för kvällen och kavaljererna, som endast äga sin uniform och sin lön, kunna tryggt känna sig som förslagställarens gäster. Direktör Ryning är också till en början glad över denna oväntade sammanslagning. Han behöver inte dansa i onödan. Men sedan ägnar han en flyktig tanke åt supén och sin plånbok. Plånboken är väl med? I ett oövakat ögonblick känner direktör Ryning efter. Ja, gudskelov. —

I parkettsalen har dansen redan börjat. Just då sällskapet gör sin entré spelar orkestern upp Valencia, säsongens schlager.

En hovmästare skyndar fram och anvisar sällskapet bord längst framme. Man måste passera hela salen. Till höger och vänster resa sig civila herrar och galonerade blixtsnabbt upp, stå ett ögonblick i stram givakt, då sällskapet passerar. Fru Ryning får användning för sitt förtjusande leende hela vägen. Hon nickar till höger, till vänster och damer till höger och vänster svara på samma sätt. Men alla fixera fru Rynings toalet. Den är utan tävlan i kväll. Hon vet det och hennes förtjusande leende har delvis sin grund i denna orsak.

När man väl bänkat sig och kommit i ordning, gå blickarna runt salen. Nya hälsningar utbytas, ty här är man — tack vare badkamrerns ar-

rangemang — i vänners och bekantas sällskap. Inga icke önskvärda utbölingar eller folk i lägre social ställning stör den ömsesidiga trevnaden på denna soirée dansante.

Men sällskapet har knappt satt sig tillrätta förrän äldste officern, kommandörkapten Carl-August Hallenberg, reser sig upp, gör front mot fru Ryning och ber om lov.

Ett f-ö-r-t-j-u-s-a-n-d-e leende till svar. Kommandörkapten Hallenberg är en 40-års man, hög och benig och brunbränd. Håret vid tinningarna gråblått. I mitten en tunn bena, lätt briljantinerad för att inte de tunna slingorna ska råka i oordning. Ansiktet slätrakat. Det mest karaktéristiska i detta sjömilitära ansikte är papegoj-näsan.

Kommandörkaptenen är en sirlig kavaljer. Med en flott gest för han sin dam ut på parketten och försvinner i det myllrande vimlet. När paret nått och jämt försvunnit följes exemplet av näst äldste officern, kapten Seehusen, en liten axelbred och massiv 35-åring. Polisongerna gå ända ner till käken och de äro borstade mothårs. Det svarta håret uppstruket à la Valentino. Kapten Seehusen lägger beslag på fröken Lola, som har huvudet högre än kavaljeren. Men är kavaljeren liten är greppet så mycket säkrare. Med en vaggande rörelse för kapten Seehusen sin dam ut i vimlet. Några pas — så äro också de försvunna.

Då reser sig nummer tre i ordningen, löjtnant Archibald Biber, gör ställningssteg för fröken Hellen och säger med markerad norrländsk accent:

— Min fröken, får jag lov —

Löjtnant Archibald Biber är en stilig officer — 30 år — lång, smärt, lugna, behagliga rörelser,

jämna harmoniska drag och stora, bruna ögon, en riktig rashane. Fröken Hellen Sandby, den spänstiga, djärva ryttarinnan, får en kavaljer efter sitt utseende och sinne. De äro lika höga, lika välvuxna — ett ståtligt människopar.

Då löjtnant Archibald Biber bjuder sin dam armen hänga många kvinnoögon fast vid honom. Och en gammal nåd med osynlig grevlig krona över glesnade lockar säger halvhögt till sitt sällskap:

— En sådan vacker karl har jag inte sett i detta århundradet.

Hennes sällskap vågar dra på mun. Gamla grevinnan drar också på mun och visar tvenne rader långa, gula betar med tomrum emellan.

Men löjtnant Archibald Biber synes fullständigt omedveten om sin manliga charm. Han är i detta nu endast kavaljeren som helt går upp i sin nya värdighet. Fröken Hellen Sandby tänker just då: löjtnant Archibald Biber är jag redan kär i. Ja, usch, förtvivlat kär. En gest, en rytmisk provrörelse för taktens skull och paret är borta. Den sjögröna toaletten och uniformens guld går upp i den övriga färgsymfonien.

Kvar vid bordet sitta direktör Hans Ryning och yngste officern, underlöjtnant Turfjäll, en fjunig yngling om ett par och tjugo år. Blont hår, blåa ögon och ett ansikte, rött i färgen, som om det vore sminkat. Men han har alla sitt stånds levnadsregler inpräntade, bland andra att just nu vänta med dansen, tills hans tur är inne.

Direktör Ryning nickar åt en vaktmästare.

Den tjänande brodern står på blixtnabba sekunden vid bordet. Servett under armen. I krum givakt avvaktar han beställningen.

— Behagar löjtnanten kanske lite whisky å vatten?

Löjtnant Turfjäll säger tackar.

— Selters eller soda?

— Tack, soda.

Till vaktmästaren:

— Två whisky å soda.

Vaktmästaren:

— 2½ eller 5?

Direktör Ryning:

— Centiliter, menar han?

— Ja, svarar vaktmästare Boman och ser smått generad ut.

— Vi tar väl 5 på man. Eller hur, löjtnanten?

Löjtnant Turfjäll ler.

Boman:

— Å hur många flaskor vatten?

Ryning:

— Två så länge.

Boman försvinner.

Direktör Ryning öppnar konversation om svenska flottan.

Direktör Ryning är intresserad av Sveriges sjöförsvär. Han frågar och frågar men får inga direkta svar. Löjtnant Turfjäll vill inte blottställa sin arbetsgivare.

Ryning:

— Dom säger, att Sverige tar in vatten och att Gustaf V inte går å manövrera.

Löjtnant Turfjäll ler generad och svarar:

— Jag har varken tjänstgjort på Kungen eller Sverige.

— Men löjtnanten har väl hört ett å annat i alla fall?

— Ja, nog hör man vart man kommer, både ett å annat, fast jag tror inte att vårt sjöförsvär blir bättre för den sakens skull —

Nu kommer Boman med whiskyn och sodan.

Men paren virvla alltjämt omkring i moln och damm.

Då kommandörkapten Hallenberg pustande och röd äntligen uppenbarar sig, har han fröken Lola under armen.

Kapten Hallenberg sneglar på underlöjtnant Turfjälls grogg.

Strax därpå kommer lille kapten Seehusen vaggande med fröken Hellen och några minuter senare löjtnant Archibald Biber, charmören. Vid hans arm hänger fru Vera Ryning, född Sandby. Hela hennes anlete utstrålar lycka och som en drottning ser hon sig omkring.

Gamla grevinnan viskar något till sitt sällskap. Ett par ord når fru Rynings öra och hon blir blossande röd av harm. Med möda lyckas hon bekämpa den plötsligt påkomna sinnesrörelsen.

Orkestern har paus. De tre kavaljererna äro törstiga. Kommendörkapten Hallenberg är törstigast. Han får 7½ centiliter.

Men när orkestern åter spelar upp, sitter herr kommandörkapten över. Kapten Seehusen vill nog också sitta över. Men fröken Lola Sandby tycker om den lille kaptenens kraftiga grepp kring midjan. Det var länge sedan hon kände ett sådant bastant grepp.

Och så bär det i väg igen till en jazz. Efter honom löjtnant Archibald Biber och fru Ryning. Fru Ryning vinkar denna gång åt sin man. Men återigen passar den gamla nåden på att viska något till sitt sällskap. Fru Ryning drar kavaljeren med våld långt ut i vimlet.

Direktör Ryning, som ingenting förstår av den gamla damens konversation vid bordet intill, följer denna gång sin hustru med ögonen, tills hon fullständigt trollats bort bland massan av dansande par.

Sedan blir det unge löjtnant Turfjälls tur. Han får ryttarinnan på sin lott. Det är ungdom i hans rörelser och fröken Hellen tycker om ungdom både till att dansa med och — att rida på —

Det blir äntligen tid att gå ner och supera i den för soarégästerna avstängda och abonnerade matsalen.

Direktör Ryning har ordnat med fönsterbord redan ett par dagar förut. Men då bara för fyra kuvert. Nu blir man åtta och bordet dubbelt så stort.

Den stora matsalen fylles efter hand av en uppsluppen, feststämd societetspublik. Kommendörkapten Hallenberg och fru Ryning, lille kapten Seehusen, fröken Lola. De komma synbart rasande bra överens. Men det gör ett halvt komiskt intryck, när Seehusen måste lägga huvudet bakåt för att kunna på ett artigt sätt se sin moattjée i ögonen. Löjtnant Archibald Biber har fröken Hellen Sandby. Sist komma direktör Ryning och löjtnant Turfjäll. Vid bordet stå en hovmästare, en vaktmästare och en nisse. Hovmästaren är i vardagslag kypare. Men nu har han stigit i graderna.

I ett hörn sitter ett zigenarkapell och svarar för den musikaliska underhållningen här nere.

Men på fjorden utanför restaurangen ligga tjojtals seglare, lustyachter och eleganta motorbåtar med gaster, ja, hela besättningar ombord. Solen har för längesedan gått ner. Vattnen ligga i skymning och västkustklippornas jättesilhuetter omrama fjordens stilla vatten som en fästningsgördel. Pansarskrovens svarta skuggor förhöja ytterligare detta intryck. Men på lustbåtarnas däck sitta besättningarna och lyssna andäktigt till den glammande festen därinne under kristallkronornas ljus. Och när zigenarmusi-

kens toner bli alltför sprittande, resa sig gästarna upp och dansa taktfast med varann på de blankskurade däckena.

I den stora matsalen går supén sin gilla gång. De flesta dricka champagne, som är jordens ljuvligaste dryck. De, som inte dricka champagne, utmana nyfikenheten och betjäningens undran.

Så småningom övergår zigenarna till dansmusik. Dansen mellan borden börjar och den pågår till supén är slut. Den har pågått ett par timmar. Vid Rynings bord har champagnen haft god åtgång och för varje ny flaska som kommer in fördubblas betjäningens uppmärksamhet och de uniformerade kavaljerernas charm blir allt oemotståndligare. Man har verkligen roligt, förfärligt roligt vid direktör Rynings bord och stämningen stiger med antalet urdruckna champagneflaskor. Många bord avundas detta glada sällskap. Men hur i all sin dag har den där trävaruexportören lyckats lägga beslag på hela fyra officerare för sina damer. Ingen vet —

Men då Vera och Hellen tillsammans gå ut på toaletten, sladdra de båda systrarna i mun på varann av idel feststämning. En sådan rasande tur att törna ihop med fyra galongubbar på en gång, innan någon annan ens sett skymten av dem. Man kan verkligen kalla det för mer än tur.

Sedan blir uppbrott för dans i stora parkettsalen igen. Uppslupna röster prata i mun på varann. Kinder glöda, ögon blixtra, tiggas, bedja och rusigt blod hamrar i arterer och pulsar, matos och animala utdunstningar blanda sig med lika många slags parfymers som damer, medan cigarrettröken höjer och sänker sig i täta blågrå moln, vilka besvära trots fläktar och öppna fönster. Vägen upp till balsalen anträdades på

samma sätt som nedgången: direktör Ryning och löjtnant Turfjäll bilda sällskapet eftertrupp.

Då fru Ryning med kavaljer passerar vestibulen råkar hon oförberett stöta emot gamla grevinnan Lagerstam. I den allmänna rusningen upp mot balsalen äro knuffar och något abrupta sammanstötningar inte uteslutna. Man vänder sig om, nickar och framstammar en vänlig, halvt skämtsam ursäkt. Fru Ryning följer bara den gängse kutymen, då hon slänger huvudet åt sidan. Men den automatiskt halvt skämtsamma ursäkten stannar på hennes läppar. Grevinnan Lagerstam fixerar den oförsiktiga genom lorgnetten på ett sätt, som om fru Ryning inte hörde hit och därpå mumlar den gamla damen halvhögt:

— Nu blir välan snart en skilsmässa igen.

Ingen mer än fru Ryning uppfattar mumlet, men hennes kavaljer kommandörkapten Hallenberg, som genast lägger märke till sin dams förvirrade utseende, frågar hur det är fatt. Han inbillar sig att fru Ryning druckit för mycket champagne. Men fru Vera skakar av obehaget med en axelryckning och beväpnar sig med det där förtjusande leendet, enkom anlagt för i kväll och säger:

— En sådan olidlig värme, kommandörkapten.

— Fruktansvärd, min nådiga.

Men då de fortsätta uppför trappan, hör fru Ryning ett kraxande hest skratt. Hon känner med nerverna, att skrattet kommer från den gamla damen och är nära att återigen förlora sitt förtjusande leende och sitt goda supéhumör. Men obehaget är denna gång av invärtes natur. Hennes kavaljer har ingenting förstått och gudske-
lov för det. Men den där harpan skulle fru Ryning vilja träffa på tu man hand. Hon är hen-

nes onda samvete i kväll. Vad har förresten det gamla belätet med fru Vera Kyning, född Sandby, att göra? En sådan hyena. Den gamla nuckan är avundsjuk förstås eller också vill hon passa på att hämnas för en liten bagatell, som hände för en vecka sedan nere på societeten. Fru Ryning ville då inte låta kurtisera sig av hennes dotterson, en grön kadettspoling, med rött hår och grisögon.

Direktör Ryning, som blott är några meter efter sin fru, anar ingenting av det obehag hustrun varit utsatt för. Direktören går arm i arm med löjtnant Turfjäll. De prata i mun på varann. Den ene hör rakt inte vad den andre säger. Och det är förresten omöjligt att uppfatta, även om man skriker sig hes: runt omkring surrar det som i en bikupa. Alla konversera, prata, skratta, skämta, ingen ger sig tid att lyssna.

Men i stora balsalen är dansen åter i full gång.

Direktör Rynings bord står vikt för sällskapets räkning. Men det dröjer innan man hinner dit: många anhalter under vägen.

Den förste, som kommer fram, är kommandörkapten Hallenberg. Ensam.

Fru Ryning har lagt beslag på sin man.

— Nu ska du å jag dansa för första gången i kväll, Hans.

Och direktör Ryning känner sig upplagd.

Då och då kastar paret en blick på sällskapets bord: kommandörkapten Hallenberg sitter ensam och dricker sig otörstig. De andra paren äro också ute i virvlarna. Då och då råkar man varann, gör en nick — och guppar vidare.

— Du dansar gudomligt, Hans.

Direktören känner sig smickrad av sin egen hustru. Sista gången hände detta på en dansrotunda i Paris. Således ganska längesedan.

Då man en gång råkar komma ända ner till entrén kastar fru Ryning instinktivt ett öga mot utgången — där står gamla grevinnan med lorgnetten på kroknäsan.

Fru Ryning kryper tätt intill sin man, ser honom in i ögonen, som om han vore hennes allt på jorden. Då paret även nästa gång kommer i omedelbar närhet av entrén, letar fru Rynings ögon efter den gamla damen. Hon är försvunnen — och syns inte till mer för återstoden av natten. Fru Vera kan triumfera över den gamlas ondska. Gumman gitte väl inte se, att man och hustru dansade tillsammans — för en gångs skull.

Men dansen har nu nått sin höjdpunkt. Från den stora balsalens kandelabrar rinna floder av ljus, brytas i kristallens prismor till hundratals olika nyanser. Orkestern, förstärkt med matsalens zigenarkapell, dirigerar och kommenderar hela denna vaggande, skakande massa till Valencia's suggererande takt:

— Valencia — Valencia-a-a —

Dessemellan en fjolårig jazz, en java, en slingrande tango, en djärv charleston. Damernas ljusa toaletter, shinglade och bobbade, uppburrade eller uppstrukna hårfrisyrer, deras nakna, solbrända och pudrade armar, bringor, axlar, smykenas blixtar, solfjädrarnas koketta fläktar — allt kontrasterar mot herrarnas svarta aftondräkt eller kungl. flottans paraduniformer och stjärnor, glitter, epåletter. Societen ger bal för svenska sjöofficerare — ett evenemang.

I den virvlande, lössläppta festglädjen, där den före supén högtidliga och korrekta etiketten suspenderats, har direktör Ryning totalt tappat sin fru ur sikte. Då och då ser han sina båda svägerskor Lola och Hellen. Men Vera — nix. Om inte kommandörkapten Hallenbergs törst varit större

än hans danspassion skulle direktören fått sitta mol ensam vid det stora bordet, ty även unge löjtnant Turfjäll är som uppslukad. Det är förresten inte gott att se, ty dammolnen hopa sig i tjocka lager och direktör Rynings blick har börjat skymma en smula. Ännu sämre ser kommandörkapten Hallenberg. Men han kan då åtminstone resonera öppet och tillgängligt om svenska flottan. Han blir nästan för talträngd, tycker direktör Ryning, som snart inte orkar följa med.

Men i ett litet chambre separée på andra sidan hallen sitter löjtnant Archibald Biber och fru Vera Ryning, född Sandby, på tu man hand. De prata ganska förnuftigt. Då och då för löjtnant Biber fru Rynings hand till sina läppar.

— En sådan liten förtjusande hand, säger han och kysser den igen.

Hon ler. Vackrare leende har hennes kavaljer aldrig sett. Och han skulle önska att ta henne i famn, att lägga henne till sitt bröst. —

Plötsligt flyger dörren upp för ett kraftigt ryck.

Fru Ryning drar till sig handen. Hjärtat hotar att flyga upp i halsgropen.

På tröskeln står löjtnant Turfjäll i givakt — en av hans överordnade råkar ju sitta härinne.

Det rödglödgade, fjuniga ansiktet blir ännu mera rött i färgen och han stammar en ursäkt:

— Förlåt, jag gick fel.

Löjtnant Archibald Biber drar på mun:

— Genera sej inte, lilla Turfjäll. Vi är bara här för att vila ett par minuter.

Löjtnant Turfjäll råkar blinka med ena ögat av rent misstag. Biber besvarar inte den där blinkningen. Han är en gentleman. Men lilla Turfjäll — pojkar som pojkar, tänker fru Ryning. Gudskelov att det var en av Bibers underordna-

de, annars kunde det intermezzot bli en skval-
lerunge. —

Men nu klappar man i händerna därute i stora
balsalen. Klockan närmar sig två. Soarén skall
på sedvanligt sätt avslutas med ringdans. Alla
tre lämna det lilla rummet som om ingenting hänt.

Just då upptäcker direktör Ryning sin fru,
kommer emot henne och frågar andfådd:

— Jag trodde ni hade försvunnit?

— Ner till byffén, svarar löjtnant Biber och
ler älskvärt.

Fru Vera nickar bekräftande och ser samtidigt
förebrående på sin man. Den blicken säger: att du
bara kan fråga —

Sedan talar man inte mer om den saken.

Men nu spelar orkestern upp till ringdans.

— Alla måste vara med, ropar ordföranden i
direktionen för nytta och nöje.

Och alla, så många som kunna gå och stå utan
ansträngning, ställa upp. Fuktiga, feberheta
händer gripa efter varann.

I nästa nu går dansen, runt, runt ... En och
annan får ont i huvudet av detta ideliga snur-
rande och drar sig diskret ur leken, men resten
fortsätter. Det hela slutar med långdans genom
båda våningarna. Och sedan avblåses denna min-
nesvärda soaré av ett par trumpetare.

Innan gästerna avtroppa, utbringar ordföran-
den i direktionen för nytta och nöje ett två gån-
ger trefaldigt leve för kvällens hedersgäster, her-
rar eskaderofficerare.

Direktör Rynings sällskap samlas åter kring
stora bordet. Herrarna ta sista bottenfock ur de
höga, slipade glasen och damerna snegla på sina
toaletter. De ha derangerats av damm, varma ut-
dunstningar och trängseln. Fru Rynings pariser-

toalett är ganska illa åtgången. Paljetteringen har släppt både här och var. —

När direktör Ryning och fru med sällskap kommer ut på restaurangterrassen bland flockar av andra, börjar det redan dagas. En halvrund solstrimma kastar sitt gyllene skimmer över klipborna. I träden sjunga fåglarna sin första hymn till det friska, nymornade livet. Solstrålarna dallra på vattenytan. Lustyachter, seglare, motorbåtar stöta då och då emot stenkajen och vattnet smaskar mot kölen. Längre ut slumra de dystra krigsfartygen. På däckan är öde och tyst. Men Marstrands vita sommarvillor likna orientaliska praktbyggnader, badande i morgonsolens första gyllenskimmer. Himlen är sidenblå och luften berusande att inandas för ansträngda lungor. En sommarmorgon så frisk, så ren, så skön som den blott kan vara vid västerhavets egen barm. Då direktör Ryning med fru står i beredskap att säga farväl till släkten och sällskapet, kommer löjtnant Biber plötsligt med ett förslag. Han är den mest klarvakne av dem alla. Kvällens och nattens ansträngningar ha gått honom spårlöst förbi. Gäslande i smyg, tänker fru Vera Ryning för sig själv: man måste beundra honom —

Men löjtnant Biber säger:

— Får jag bjuda herrskapet på sillfrukost? Det är ursprungligen kommandörkapten Hallenbergs förslag, men kommandörkapten är så trött att han inte orkar fram med förslaget.

— Sillfrukost! utropar fröken Hellen.

— Sillfrukost! utropar fröken Lola och fru Vera i korus.

— Sillfrukost — var ska vi aväta den? frågar direktör Ryning och tänker samtidigt på sin plundrade plånbok.

— Ombord på pansarbåten Kungen, säger löjtnant Biber och stramar upp sig i givakt.

— Gud en sån karl, viskar fru Ryning.

Men de båda systrarna svara i korus:

— Så originellt, så förtjusande originellt. Och fru Vera, kvävande en lång gäspning, som känns ända bort till käkarna:

— Bara vi inte domna av under tiden.

Lilla Turfjäll, med två fingrar till mössan:

— Vi har också sovrum ombord, min nådiga.

Slutet på resonemanget blir att detta distingerade sällskap låter en roddare ta sig över till Kungen, svenska flottans största prydnad.

Just då fru Vera Ryning skall gå ombord, trampar hon miste och faller i vattnet med ett hjärtskärande skrik. Det ser farligt ut för ett ögonblick. Alla stå handfallna utom löjtnant Biber. Han kör på huvet efter och får sålunda äran att bli hennes livs räddare.

Men den dyrbara parisertoaletten är för alltid spolierad. — Och vad skall hon byta med? Löjtnant Biber vet råd. Han följer fru Ryning ner i sin hytt, plockar fram en vit sommaruniform med två stjärnor och säger:

— Var så god.

Fru Ryning byter omedelbart, ty hon fryser horribelt och nöden har ingen lag. Kocken jämte ett par uppassare purras.

En halvtimme senare sitter direktör Ryning med sällskap och äter sillfrukost, men alla äro sömniga och fru Veras förtjusande leende har torkat in. Hon huttrar, hon fryser. Det vill således inte bli någon geist över denna tillställning. Direktör Ryning tänker på en förlorad arbetsdag och sin tomma plånbok. Fru Ryning tänker på sin förstörda parisertoalett.

Men löjtnant Biber, outtröttlig, passar på att knäppa hela sällskapet med sin Kodak.

Sedan kommer äntligen uppbrottet på allvar. Ett par mannar få order att ta direktör Ryning med fru och svägerskor över till kajen.

Det är jämt och nätt, att man orkar vinka farväl. Den förtjusande soarén efterlämnar en besk bismak.

Fröken Lola och fröken Hellen skynda genast hem till mamma. Direktör Ryning måste halvt bära sin fru.

Aldrig hade hon varit så nära döden förut. Men i ådrorna bultar blodet oroligt, mycket oroligt. Och så snart fru Ryning kommer in, måste hon genast gå till sängs. Då först bryter febern ut på allvar. Den går högt och fru Vera börjar yra och prata osammanhängande. Det enda ord, som kan urskiljas är Inger — Inger — Inger. Det förflutna stiger fram, när inte längre medvetandet kan hålla det tillbaka.

Inger, Inger . . .

VIII

Omedelbart efter skilsmässan bytte konsul Backer tjänstefolk. Han hade lagt märke till att såväl husjungfrun som kokerskan började bli självsvåldiga och ta sig friheter. Nya kvastar sopa bäst. Och de, som kommo i stället, kände inte till det förgångna.

Men den styrande handen saknades. En vän föreslog att konsul Backer skulle engagera en husföreståndarinna. Konsuln insåg nog, att detta var ett nödvändigt ont. Men han drog sig i det längsta. Dels var det svårt att komma över den rätta, dels gav alltid en husföreståndarinna anledning till prat. Och konsul Backer hade san- nerligen fått nog av sina medmänniskors elaka tungor. Den närmaste vänkretsens icke minst. Nu hade han åtminstone sinnesfrid och desslikes ro i hemmet. Men saknaden av en styrande och ordnande hand blev även allt mer märkbar. Tant Stina, barnsköterskan, försökte visserligen att vikariera så gott hon kunde och till henne gav konsuln sina order, men de båda tjänarinnorna började snart ignorera tant Stina, som ännu inte fyllt 20 år. Tant Stina förstod ej att utöva sin vikarierande husmoderssyssla med nödig auktoritet och dessutom gav Inger henne fullt upp att göra. Konsul Backer begrep, att han måste bita i det sura äpplet och skaffa sig den styrande

de handen om det skulle bli någon ordning och reda i hemmet. Och så beslöt han sig för att annonsera efter en husföreståndarinna. Annonserna ställde stora fordringar på den sökandes kompetens. Många kände sig kallade. Han fick massor av svar. Med och utan foto. Varenda en ansåg sig kompetent till sysslan. Och bland svaren funnos kvinnor av alla samhällsklasser. Ett par med adliga namn till och med. Hälften titulerade sig för fruor. Och en skarpsyntare psykolog än konsul Backer skulle kunnat läsa sig till mellan raderna att här dolde sig mer än en historia eller tragedi, som liknade konsul Backers egen. Men ett gemensamt drag för så gott som samtliga: sökanden var synnerligen angelägen om att få platsen. De flesta betonade dessutom uttryckligen, att de rakt inte fäste sig vid lön eller andra ekonomiska fördelar. Man erbjöd sig komma på prov. Varenda en förstod naturligtvis konsten att sköta ett bättre hem, göra det ljust och trevligt. Andemeningen var således densamma. Och innehållet, fränsett olika bildningsgrad, var också detsamma. Inte gott att välja den rätta bland denna hop, där de olika sökandena berömde sig själva i de mest smickrande ordalag. Däremot var det få som kunde styrka sin kompetens med betyg. De, som gjorde så, voro tydligen kvinnor av folket och så kallade ungarlshushållerskor. Deras handstil förordade, att de avancerat vid köksspiseln. Och sådana kunna för all del vara de bästa. Men om konsul Backer nu såg sig prompt tvungen till att ta en husföreståndarinna, borde hon också kunna vara i en husmoders ställe på andra sätt. Bland annat borde hon se skaplig ut och uppträda representativt, om så skulle behövas. Med ett ord: kunna i allt fylla en värdinnas plikter.

Konsul Backer läste svaren om och om igen. Vilken skulle han välja? Han plockade till slut ut några stycken svar, som särskilt slog an genom den kultiverade tonen. Hade det nu gällt att skaffa en ny medhjälpare till kontoret, vore saken inte så svår. Den sortens personer förstod sig konsul Backer på. Och de hade dessutom alltid vidimerade betygsavskrifter. Men de, som han verkligen funderade på till värdinna, bjödo på större svårigheter: saknade betyg. De endast talade om sitt förgångna i allmänhet. Så mycket mer detaljerat framhöll de sin personliga kompetens.

Om han nu bara haft någon kvinnlig anförvant, som kunnat råda honom. Men konsul Backer hade inga kvinnliga anförvanter. Han var det sista skottet på ett gammalt träd. Vännor till hans förra fru funnos väl. Men de hade alla tagit Veras parti. Och sina manliga vänner kunde han ju inte ge sig till att rådfråga i en så pass familjär angelägenhet. Om han skulle rådgöra med fröken Stina? Nej, vad begrep den unga flickan av sådant. Och konsul Backer läste omigen de utvaldas svar, ty någon av dem måste han ändå ta.

Samtliga fem, som han tänkte tillskriva, erbjödo sig att komma på prov. Han kunde eventuellt försöka dem i tur och ordning eller åtminstone be dem komma upp för ett personligt samtal. Alla fem hade bifogat sina fotos. De voro av dessa att döma bildade damer och något fel på deras utseende fanns inte heller. Ehuru de inte uppgåvo sin ålder kunde konsul Backer sluta sig till, att de voro mellan 30 och 40 år. Kanske mera, ty en man kan aldrig bli klok på en kvinnas ålder, då hon nått mognadens tid.

Men vilken skulle han ta? Eller skulle han låta

dem passera revy en efter en? Konsul Backer var verkligen i valet och kvalet. Inte de största och vanskligaste affärer, varpå firmans hela existens kunde bero, hade försatt honom i större bryderi. Konsul Backer kunde ej på villkor ta något initiativ denna första gång. Han lät saken bero ett par dagar. Under tiden kommo nya svar. Lika enträgna. Lika självrekommenderande. Lika övertygade om brevskriverskans förmåga att kunna göra ett bättre hem ljust, sorglöst och glatt. Efter ytterligare ett par dagar läto några av de första sökandena höra av sig med tillägg, påminnelser — och rekommendationer. De personer av hög samhällsställning, till vilka man refererade, voro konsul Backer fullständigt okända och bodde dessutom i långt avlägsna landsändar. Ett par begärde till slut att få sina fotos tillbaka, om den högt ärade annonsören inte reflekterade o. s. v.

Konsul Backer var i ett verkligt dilemma. Han måste ytterligare ta några dars betänketid. Saken var inte så överhängande viktig . . .

En morgon, då konsuln just håller på att öppna firmans post, kommer kontorschefen in med ett visitkort. Konsul Backer tar kortet och läser namnet:

Fru Hildegard Tomeus,
född Roving.

Konsul Backer läser namnet ett par gånger, ser undrande ut genom fönstret och sedan till kontorschefen, herr Rune:

— Är damen på kontoret?

— Ja, herr konsul. Hon anhåller om ett personligt samtal.

— Nå. Bed henne komma in.

Kontorschef Rune går ut och säger:

— Konsuln låter hälsa, att damen kan stiga på.

Den främmande reser sig upp. Herr Rune öppnar artigt dörren till privatkontoret för henne.

Fröken Bibbi Roland, som sitter närmast, mönstrar den främmande så närgånget, att damen känner sig besvärad och rodnar.

Dörren till chefens rum glider igen. Men fröken Roland lyssnar till varje ljud därinifrån.

Konsul Backer har rest sig upp med damens kort i sin hand, då denna gör sin entré. Hon är en högvuxen, ganska fyllig kvinna i 35-års åldern. Bruna ögon. Brunt hår, väl ondulerat under den lilla schäferhatten. Ansiktet, liksom hela figuren förresten, fylligt. Ett ganska alldagligt ansikte, om inte näsan varit så kraftig och hakan frappant på grund av sin bredd. Hon är nästan elegant klädd. Men en damkonfektionär skulle sagt, att dräkten i tailor-made, som väl omslöt den kraftiga figuren, var modern för ett par säsonger sedan.

Damen böjer hela ryggtavlan, låter de bruna ögonen spela och säger, med norrländsk sjungande accent:

— Herr konsul Backer själv?

Konsuln bugar sig bekräftande.

— Mitt namn är Tomeus. Fru Hildegard Tomeus.

Hon gör ett litet uppehåll och ser en smula brydd ut.

Konsuln bjuder henne en fätölj.

Fru Tomeus har under detta korta infermezzo redan hunnit bilda sig ett begrepp om firman Backer & Gröndahls chef. Och genom denna viljanspända förmåga, som är den mognade kvinnans hemlighet, har fru Tomeus gjort sig flera år yngre än hon i verkligheten är.

Fru Hildegard Tomeus ser blygt i golvet, sedan dristar hon sig till att lyfta blicken i jämn-

höjd med konsulns, ser på honom och formar de tunna läpparna till ett blygt leende, som gör sig i detta ansikte, så slätt att det nästan verkar livlöst. Man skulle kunna tro, att fru Tomeus tar ansiktsmassage en gång om dagen. Inte en rynka. Konsul Backer, som ej har en aning om besökets karaktär men i stället så mycket bättre ser damens brydsamma förlägenhet, säger:

— Varmed kan jag stå fru Tomeus till tjänst?

Fru Tomeus låter blicken gå bort mot rutan. dirigerar den åter mot konsul Backer. Det har under tiden kommit något fuktigt i pupillerna och hon svarar på sin sjungande accent:

— Herr konsuln må inte misstycka, — men — hm — på omvägar har jag fått reda på, att herr konsuln — hm — söker en värdinna å husföreståndarinna — jag ville därför höra, om — hm — platsen är tillsatt ännu?

Konsul Backer, som med stigande intresse åhört förklaringen till den okända damens besök, har under tiden mönstrat henne från topp till tå. Fru Tomeus förstår, att hon undergår denna utvärtes okulärbesiktning och eliminerar bort ytterligare ett par år ur sitt liv. Konsul Backer tänker: inte illa. Hon borde bestämt passa.

Högt säger han:

— Nej, platsen är ännu inte tillsatt, men jag ämnar tillsätta den endera dagen. Kanske fru Tomeus —

— Ja, jag har som sagt på omvägar fått höra, att herr konsuln ämnar skaffa en värdinna å jag tar mej därför friheten personligen söka den — men — hm — kanske herr konsuln redan bestämt sej?

Konsul Backer:

— Nej, som sagt inte ännu.

— Många sökande, förstås?

(Fru Tomeus tar åter till sitt leende.)

Även konsul Backer ler i sin tur och säger:

— Uppriktigt sagt så många, att man kan bli villrådig.

— De kan jag förstå, herr konsul. Vid sådana tillfällen känna många på sej, att de äro kallade.

— Ja, fru Tomeus. Många känna sej verkligen kallade.

— Att vara värdinna för ett bättre hem är en både svår å delikat uppgift —

— Förvisso. I synnerhet första gången. Å jag skulle kunna önska att göra ett val, som man slipper göra om igen. (De sista orden lägger konsul Backer särskild tonvikt på.)

Fru Tomeus är fullt ense med honom i denna sak.

Hon nickar upprepade gånger.

Konsul Backer finner, att hon gör ett både sympatiskt och representativt intryck.

Fru Tomeus fortsätter:

— Har herr konsuln ännu inte bestämt sej, skall jag be få komma i åtanke —

De sista orden säger hon på ett fördomsfritt och otvunget sätt. Av tonfallet att döma låter det som om fru Tomeus inte vore så allra värst angelägen att få platsen. Det utövar i alla fall sin beräknade effekt, ty konsul Backer svarar:

— Om fru Tomeus verkligen på allvar reflekterar —

Hon avbryter, orden komma litet fortare nu än förut:

— Visst reflekterar jag. Jag reflekterar med nöje —

Konsul Backer förstår, att hon i viss mån missuppfattat ordsammanställningen:

— Jag menar, om fru Tomeus är i tillfälle att omedelbart —

— Javisst. Jag kan av en händelse, som jag aldrig tänkt mej, genast stå till förfogande —

— Gott. Låt oss då — förlåt att jag går lite närmare in på frågan — som sagt låt oss då resonera närmare om saken. Har fru Tomeus några rekommendationer eller något som kan styrka er kompetens?

Fru Tomeus ser i golvet. Dragen undergå en plötslig skiftning. Då hon åter lyfter upp blicken, är den märkbart sorgmodig. Det rycker i munvinklarna. Så tar hon åter till orda — med ängslig röst:

— Om herr konsuln vill se så kallade betyger, saknar jag sådana. Däremot kan jag uppge ett par referenser. Men då herr konsuln inte vet något närmare om mej, ska jag be få berätta — fru Tomeus drar en djup suck, som om fortsättningen är på väg att stocka sig i halsen. Efter en paus:

— Jag har för tills ett par år sedan varit gift. Min man Konrad Tomeus var — å är — provinsialläkare uppe i mellersta Sverige.

Konsul Backer, som har djup respekt för läkare, lyssnar med böjt huvud. —

— Jo, min man, doktor Tomeus, blev kär i sin sjuksköterska — en flyktig ung flicka, som förvred huvudet på honom. Vi förde stort hus å jag var ständigt upptagen av mina plikter som värdinna.

— Hade herrskapet några barn?

— Nej. Inga barn. Men det var ej mitt fel. Konrad ville inga ha. Herr konsuln som — förlåt — själv varit gift förstår. Nå, som ärbar kvinna å uppfostrad i ett sedligt rent prästhem kunde jag icke fördra denna kurtis mellan min man å hans biträde, utan begärde skilsmässa.

Detta är mitt livs historia i korta drag, herr konsul.

Konsul Backer, intresserad, men med trevande röst, som om han ville be om ursäkt:

— Någon — hm — uppenbar otrohet från doktors sida —

— Nej, det kunde jag aldrig komma över honom med, men nog förstår herr konsuln, att när en läkare kysser sin sköterska, så —

— Jasååå, — nå, då —

— Ja, då —

Konsuln nickar. Han känner medlidande med denna kvinna, känner detta medlidande direkt inifrån sig själv. Han vet — fast omvänt.

Fru Tomeus:

— Vill herr konsuln kanske ha referenser, ska jag be att få hänvisa till kapten Seehusen vid Dalregementet och jägmästare Hallenberg i Orsa revir. Jägmästaren är förresten bror till kommandörkapten Hallenberg.

Så fina referenser hade inte kolimportören väntat. Här har han ju en verklig dam framför sig — en dam, hm — lika så god som Vera Sandby.

— Om herr konsuln önskar flera referenser, skall jag med nöje stå till tjänst, säger fru Tomeus och det sorgmodiga uttrycket börjar vika. Leendet kommer åter fram.

I detsamma knackar någon på dörren. Innan chefen hinner säga »kom in» går dörren upp. Fröken Bibbi Roland sticker in sitt nyshinglade och ondulerade huvud. Hon stannar på tröskeln, fixerande i ett svep från ovan till nedan den främmande damen. Fru Tomeus känner för andra gången hennes stickande ögon på sig.

Konsul Backer snävt:

— Ville fröken något?

— Förlåt, herr konsuln — jag tyckte de ringde i konsulns apparat å att herr konsuln inte va inne —

— Jo, jag är inne, säger chefen nedlåtande och avfärdar fröken Roland med en gest.

Fröken vänder i hastigheten på huvet. Fru Tomeus får för tredje gången känna på hennes stickande ögon. Dom bränns.

Men nu börjar verkligen apparaten ringa upprepade gånger. Konsul Backer måste tänka på firmans angelägenheter. Fru Tomeus ser, att han blir orolig över det långt utdragna samtalet och vill visst inte uppehålla mer än nödigt.

Hon reser sig upp —

— Ja — nu har herr konsuln fått reda på mej. Vet vem jag är. Vill herr konsuln ta mej till värdinna? Jag tror, att jag sitter inne med den önskade kompetensen, tillägger hon, denna gång i en märkbart torr och överlägsen ton, som emellertid undgår konsuln. Tankarna äro delvis på annat håll. Även konsul Backer har rest sig. Bäst att göra pinan kort. Och när konsuln nu ändå måste ta en värdinna kan han nog inte få någon som passar bättre. Hon är både representativ och av god familj.

Fru Tomeus märker, att han är tankfull. Hon säger lite spotskt:

— Kanske herr konsuln först vill höra sej för —

— Nej, visst inte. Jag har ingen anledning betvivla varken den ena eller den andra uppgiften. Hur mycket har ni tänkt er i lön?

— Lön? Vet herr konsuln, den saken har jag inte funderat på. Låt mej först visa va jag duger till.

Det svaret tycker konsul Backer om och slutet på detta besök blir, att fru Hildegard Tomeus,

född Roving, skall tillträda platsen inom loppet av en vecka.

Ett kort men hjärtligt farväl. Ett lika hjärtligt välkommen från konsul Backers sida. Och fru Tomeus ledsagas av konsuln själv ut i tamburen.

Fröken Bibbi Roland kan av nyfikenhet inte arbeta på en god stund. Vem är denna dam, som chefen samtalat med så länge? Inte oäven. Bestämt hade fröken Roland sett henne på någon restaurang.

När konsul Backer träffade detta avgörande, var man redan i början av augusti och högsången på Lyckorna började lida mot sitt slut. Men konsuln ämnar bo kvar på Ro tills fram i september, då den nya våningen i stan blir färdig för inflyttning.

En ny tid stundar, en tid av ordning och reda. Det skall bli skönt att få någon, som verkligen förstår att sköta om både det ena och det andra.

På Lyckorna hade konsul Backer så småningom kommit in i ett kotteri sommargäster, i vilkas sällskap han trivdes. Först familjen Lorens Legard. Mannen grosshandlare i klädesvaror. Egen villa. Egen bil. Egen motorbåt. Trevlig karl. Fru Legard jovialisk, frodig och pratsam. Två barn i Ingers ålder. Flickan hade aldrig haft så rolig sommar. Vidare familjen Rosendal. Mannen trikotfabrikör och halvjude. Hustrun jovialisk, frodig och pratsam. Fru Legard och fru Rosendal liknar varandra. Herrskapet Rosendal har också egen villa, egen motorbåt, egen bil. Men inga barn. Ytterligare en familj, Samuel Semper. Herr Semper direktör för Skofabriks A.-B. Svanen. Rika. Stor villa i två våningar. Terrasser, springbrunn och oskövlad naturpark. Förresten äger även direktör Semper naturligt-

vis egen bil. Men i stället för motorbåt en flott lustyacht. Direktören hade i yngre dagar varit en av G. K. S. S:s mest aktiva seglare. Nu låter han ett par gastar sköta »Mona» bäst de gitta. Lustyachten bär namn efter fru direktör Semper, en liten mörk och sprudlande livlig dam, hela 20 år yngre än direktör Semper. Var telegrafist innan hon blev fru Semper nr 2. Fru Semper nr 1 hade för några år sedan genom skilsmässa och byte övergått till annan ägare — en fabrikör i Borås. Denne fabrikör, innehavare av ett bomullsväveri, sålde domestik till Fabriks A.-B. Svanen. På det viset hade fru Semper nr 1 gjort boråsfabrikörens bekantskap, men först sedan fru Semper nr 2 blivit direktör Sempers väninna.

Fru Mona Semper, 30 år, är som sagt en sprudlande glad dam. Konsul Backer, van vid en annan och mera förfinad miljö än familjerna Legard, Rosendal och Semper, drogs så småningom in i det nya kotteriet och trivdes där mest tack vare fru Mona, som dock är en bildad kvinna med färdighet i sång, musik och segling. Mångsidig således. Och så var hon rasande barnkär. Inger blev hennes speciella favorit. Inte minst därför tyckte konsul Backer mycket bra om fru Mona Semper.

I början av augusti kom Monas yngre syster på besök. Hon heter Lizzy, tjänstgör på ett stort livförsäkringsbolag och för sig som en societetsdam. Lizzy liknar sin syster både till sätt och utseende.

Fröken Lizzy har tagit studenten men vill aldrig bära mössan. Fröken Lizzy spelar tennis, är styv simmerska, seglar som syster Mona men äger inte sångens gåva som denna. Fröken Lizzy har dessutom fästman, notarie i rådhusrätten. Mona

vill, att systemen skall slå upp med notarie Röllert:
»Ni kan inte gifta er förrän på gamla dar.»

Ja, i denna nya omgivning tillbringar konsul Backer sina lediga stunder. Man kommer till varann på små improviserade fester. Då konsul Backer står i tur, vikarierar fru Mona Semper med nöje och omtanke som värdinna. Ingen i sällskapet talar numera om fru Ryning, Ingers mor. Endast barnet har sina funderingar ibland och gör frågor efter mamma. Men då Inger inte får något svar, tiger hon. Fru Semper har lärt både Ingers pappa och tant Stina att inte svara, då barnet frågar. På det viset bli Ingers frågor inte heller i längden så envisa. Men i hennes barnasjäl ligger dock modersminnet kvar och pyr.

En dag kommer konsul Backer hem och berättar, att »om ett par veckor får vi en värdinna». Han berättar nyheten vid middagsbordet.

Fröken Stina gör stora ögon. För henne är denna nyhet tydligen en överraskning. Hon har inte ens haft reda på, att konsuln annonserat.

Konsul Backer ser denna hennes överraskning och säger:

— Jag hoppas fröken blir glad att slippa vikariatet —

Fröken Stina vet inte, vad hon skall svara. Inför utsikten att på allvar få någon över sig känner hon inte precis någon översvallande glädje.

Konsul Backer:

— Kanske det blir lite konstigt till en början, men jag är övertygad om, att ni skall komma överens. Hon är en bildad å belevad dam, för detta läkarefru och heter Hildegard Tomeus.

Läkarefru som värdinna! Fröken Stina undrar i sitt stilla sinne, vad det kan vara för en läkare-

fru, som söker en sådan plats. Hon vill rysligt gärna fråga närmare men vågar ej visa sig nyfiken.

— Nå, tror inte fröken, att det blir bäst så?

Tant Stina nickar tyst och ser samtidigt på Inger. Nu kanske jag blir överflödig, tänker hon.

Inger sitter under detta meningsutbyte stum, ty flickan har fått lära sig att tiga, när vuxet folk talar. Men nu är det hennes tur. Hon riktar sin undrande barnablick på pappa och frågar:

— Ska vi få en ny piga?

— Nej, men en tant, en riktig tant, som skall bli i mammas ställe, säger pappa.

Inger rycker till. Fadern råkar röra vid en mycket känslig sträng i barnasjälen, en sträng, som inte dallrat på länge.

Inger:

— En tant som ska vara i mammas ställe? De finns väl ingen som kan vara i mammas ställe. Inte ens tant Stina, om hon än ä aldrig så bussig. Å Inger vill förresten inte ha någon främmande tant hit. Inger vill ha sin mamma tillbaka. Varför kommer mamma aldrig? Barnablicken blir fuktig.

Pappa försöker förklara för sin dotter så gott han kan, vem den okända tanten är och vad hon skall göra. Inger reflekterar högt:

— Jaså, hon ska se efter Riken å Klara. Ja, de kanske kan behövas, tillägger barnet lillgamalt och ser på tant Stina, som rodnar mot sin vilja. (Konsul Backer måste dra på mun.) Men Inger fortsätter:

— Fast nog tycker jag, vet pappa, att vi kan vänta tills mamma kommer tillbaka. De kanske inte dröjer så länge. Tror pappa de?

— Ja, de dröjer nog å till dess får väl den nya tanten stanna?

Inger:

— Om hon ä riktigt snäll mot pappa å mej å tant Stina kan hon väl få stanna en liten tid. Men inte länge. För mamma ska ju i alla fall komma. Å jag tycker förresten att vi gott kan vänta. Riken å Klara är nog snälla, bara dom vill. De säger tant Stina också.

Konsul Backer fortsätter att diskutera den nya matmodern med tant Stina. Och Inger lyssnar, gör i tysthet sina reflexioner. Hon förstår, att det är en riktig tant, kanske en sådan tant som tant Lola och tant Hellen till och med. Dom har Inger alltid tyckt om, fast hon aldrig ser till dem nu för tiden av rent naturliga orsaker. Skilsmässan sträcker sina verkningar även till före detta släkten. — — —

Av tant Stina få Riken och Klara reda på, att nu ska en riktig värdinna komma i huset. De båda hembiträderna äro rakt inte förtjusta i det där arrangemanget. Båda ha genom praktisk erfarenhet vunnit kännedom om värdinnor och husföreståndarinnor. När tant Stina lämnat köket, utbyta de tankar om värdinnekallet. En husföreståndarinna brukar vara sju resor värre att tjäna under än en den suraste och mest fordrande husmor.

— Aldrig kan en göra så'na där damer te pass, säger Riken, husjungfrun, som är ett modernt hembiträde med kortklippt hår, korta kjolar och jazztakt i benen.

Klara, kokerskan, av betydligt äldre årgång och inte moderniserad, nickar bekräftande samt tillfogar:

— Å ho besvärli å gör sej te i onödan, då

ska vi komma överens att gå bägge två på samma gång.

Riken instämmer syn- och hörbart. Och deras överenskommelse bekräftas med ett handslag.

Till familjerna Rosendal, Semper och Legard säger icke konsuln någonting om det vidtagna arrangemanget. Det är som om han skämdes. Men blott ett par dagar efteråt ha alla tre familjerna reda på saken tack vare Riken och Klara, som i sin tur sällskapa med Rosendals, Sempers och Legards hembiträden. Ja, Gud vet, om inte kottieriet känner till flera detaljer än konsul Backer själv, ty en familjenyhet växer i omfång köksvägen. —

En kväll är konsul Backer på supé hos Sempers. I halvt skämtsamma ordalag berättar fru Mona Semper nyheten så som hon hört den.

Konsul Backer blir blossande röd. Han har ju inte en aning om, att kottieriet känner till den saken. Unga fröken Lizzy, Monas syster, vågar till och med skämta — på ett anständigt sätt, för all del — med en husföreståndarinnas uppgifter i allmänhet. Det är inte varken bildat eller belevat gjort av henne. Men fröken Lizzy får diskreta skrattare på sin sida. Konsul Backer känner sig uppriktigt sagt brydd — ja rent av obehagligt berörd över detta nya intresse för hans privatliv. Förut hade man intresserat sig för honom i hans egenskap av fränskild man. Det intresset var betydligt djupare och äktare. När damerna nu åter börjar syssla med hans privatliv, har de en motsatt utgångspunkt.

Konsul Backer, som visst inte tycker om att bli belyst från fel sida, ser sig tvungen berätta allt han vet om den nya värdinnan. Det visar sig då, att fru Mona Semper känner till ännu mera tack vare sina hembiträden. —

En läkarefru är en läkarefru i köpmanskretsar,

där titeln doktorinna ännu har en viss nimbus över sig. Och det är därför med en känsla av stegrad nyfikenhet och kanske även en smula avund damerna i synnerhet avvakta fru Tomeus ankomst. Är hon halvgammal och övermogen, fi done — och är hon en ståtlig kvinna — aha, man förstår. Det senare alternativet kan lätt bli ett streck i räkningen för fru Mona Semper, som har vissa beräkningar i samband med syster Lizzy. —

En vacker dag kommer den nya värdinnan. Konsul Backer jämte Inger och tant Stina äro framme vid den lilla stationen för att möta.

Fru Tomeus är älskvärdheten själv och hinner knappast hälsa på sin nya husbonde, förrän hon tar Inger i famn.

Inger vrider sig, barnsligt överraskad och konsternerad av detta översvallande möte.

— O, ett sådant förtjusande barn, säger fru Tomeus. Nu ska vi bli riktigt goda vänner. Eller hur, lilla Inger?

Inger, sedan hon hämtat sig från första överraskningen:

— Bara tanten är riktigt snäll, så — och barnet mönstrar tanten från ovan till nedan, en riktigt grundlig mönstring.

Fru Tomeus har nu satt ner barnet på marken och medan hon i förbifarten tar tant Stina i hand, står Inger på ett par stegs avstånd, med händerna på ryggen och lillgammal uppsyn. Fru Hildegard Tomeus håller nästan på att känna sig besvärad, men älskvärdheten och viljan att skapa sympati för sin person redan från första ögonblicket släpper henne inte en sekund.

Konsul Backers privatchaufför väntar med bilen på några meters avstånd.

— Kanske jag får med mitt bagage på samma

gång, säger fru Tomeus och ser bort till godsfinkan, där just det ena kollit efter det andra slängs ut på perrongen.

Konsul Backer gör ett tecken åt chauffören och pekar på resgodset.

Chauffören säger att han omöjligt kan få med alla kollina i personbilen.

Man kommer överens om att ta med sig de tre viktigaste. Resten får chauffören hämta sedan.

— Bara dom inte stjäla bort något för mej, säger fru Hildegard Tomeus.

Konsul Backer:

— Nej, visst inte. Här stjäla man inte ens en mygga.

Fru Tomeus skrattar, nickar och så stiger sällskapet upp i bilen. Färden tar en kvarts timma i anspråk.

— Ett sådant förtjusande landskap, utropar fru Tomeus. Så skönt, så friskt, så mjukt. Det riktigt smeker ögat.

Hon lägger särskilt an på att göra sin norrlandsdialekt ännu mer sjungande och melodisk. Sådant klingar vackert i öronen på västkustens folk.

Sempers magnifika villa måste sällskapet passera. Den ligger närmare station än konsul Backers.

Fru Mona Semper och syster Lizzy stå gömda i lövverket. Från vägen kan ingen se dem.

Fru Hildegard Tomeus' hatt lyser på långt håll.

— Schäfer har hon, säger Lizzy.

Mona, ivrigt:

— Får jag se. Ja, minsann har hon inte schäfer som en backfisch.

Bilen kommer närmare. Nu kan fru Mona urskilja anletsdragen.

— Man törs då inte påstå, att hon ser ut som före detta doktorinna, tisslar Mona och anstränger ögonen.

Lizzy rycker till sig kikaren:

— Hon ser ju ut som en riktig matrona —

Mona:

— Tycker du —

— En har väl ögon. —

I detsamma susar bilen förbi.

De båda systrarna huka sig ned.

Då bilen passerat, kliva de fram ur lövverket och fru Semper säger:

— Konsul Backer såg då inte så allra värst glad ut.

Lizzy:

— Henne får han nog av.

Mona:

— Tror du?

Lizzy:

— Snäll såg hon sannerligen inte ut att vara.

Mona:

— Stackars lilla Inger.

Lizzy:

— Ja, synd om barnet.

Mona:

— Gud bevare Inger ifrån att få en sådan — hm — styvmor —

Lizzy abrupt:

— Styvmor — den! Konsul Backer är väl ingen idiot heller.

Mona:

— Du känner inte herrarna. De är inte så gråttna som vi kvinnor tro — bara de kommer någon som förstår prata å imponera å göra sej till — då är dom genast färdiga att tro på Lyckan — Lyckan med stort L, förstår du.

Lizzy, lite elakt:

— Talar du kanske av erfarenhet?

Mona:

— Å, håll mun. Har du sett två så lyckliga människor som jag å Samuel?

Lizzy, alltjämt lite elakt:

— Men ni har inga barn.

Mona:

— Därför, förstår du —

Lizzy:

— Javisst —

Det prasslar bakom ett träd i närheten.

Fru Semper rycker till, upptäcker Sara, köksan, som rodnar:

— Va har Sara för sej bakom trädet?

Sara:

— Ingenting, frun.

— Stå inte å gapa. In å gör nån nytta i stället.

Lizzy:

— Undra om Sara hörde, va vi språka om?

Fru Mona:

— De kvittar. Pigorna pratar ändå, kära du —

Men i villa Ro's veranda har Klara och Riken ordnat med ett rikligt kaffebord.

Båda två i blå klänningar stå nu på trappan och niga djupt, när husets nya värdinna gör sin entré.

Fru Tomeus nickar vänligt.

Konsul Backer presenterar.

De niga igen.

Fru Tomeus hälsar i tur och ordning.

Bakom hennes rygg byta Riken och Klara talande blickar. De förstå varann så väl utan ord.

Konsul Backer bjuder sedan värdinnan välkommen med några hjärtliga ord.

Fru Hildegard Tomeus tackar, böjer rygg-

tavlan, så korsetten knakar och besvarar välkomsthälsningen med några lika hjärtliga ord. Hennes livligaste önskan är att kunna bli till verklig och välsignelserik nytta i sin syssla.

Sedan serverar Riken kaffet.

Fru Hildegard Tomeus är vederbörligen installerad. Men Ingers ögon, stora som 5-öringar, hänga hela tiden fast vid den nya tanten, som om de ville säga: va har du här att göra.

IX

En kväll i kräftsäsongen råkar herr Morén försumma sista turen till Öckerö. Herr Morén råkar ut för malören utan vett och vilja. På sista tiden har Filip annars rest punktligt varje dag, fast han, uppriktigt sagt, skulle velat vara kvar i staden. Det har blivit så trist på sommarstället. Ingen att språka med. Alma, hustrun, är fåordigare än vanligt. Kan gå hela kvällar, utan att hon säger ett enda ord. Filip gör vad han kan för att muntra upp stämningen. Men det är som om mannen inte ens existerar. Va går åt Alma? Filip begriper sig ej på hustrun. Sjuk är hon då inte ... Snarare mera välmående och frodig än någonsin. Men hennes tystlåtenhet och otillgänglighet är en gåta. Emma hembiträdet, har tydligen smittats av sin matmors humör. Även Emma tystlåten och — otillgänglig. Nej, de ä inte roligt i skärgården längre. Fast sånt går väl över. Fru Morén har haft tider av sådant där humör förut. Då var det emellertid alltid någon anledning.

När herr Morén denna kväll ser sig nödsakad stanna kvar i stan är saknaden efter skärgården därför inte så stor. Bäst emellertid att ringa till telefonstation på ön och be fröken Rot, föreståndarinnan, skicka bud hem, att han försummat båten. Och herr Morén ringer upp Öckerö.

Sedan det besväret undanstökats känner herr Morén sig lugnare. Men det absoluta lugnet vill inte infinna sig. Något visst trycker honom. Herr Morén kan inte slå sig lös så där fritt och obesvärat som förut. Filip börjar liksom få en svag aning om ett annalkande oväder —

Efter en grogg i Gropen känner han sig bättre till mods.

På Teaterbron stöter herr Morén oväntat tillsammans med kamrer Karler i Göteborg—Ostasien. Båda gamla bekanta. Men kamrer Karler några år yngre. Kamrern, som också är gräsänkling, har måst stanna kvar i stan av samma orsak som kontorschef Morén.

Karler är en smärt, solbränd herre i blå kavajkostym samt segelmössa med G. K. S. S:s kokard. Han har svarta mustascher och livliga, stickande ögon.

Sedan de båda herrarna konstaterat att de råkat ut för samma malör, slår man sig tillsammans för att gå på Trägårn.

— Hur mår I hemma? frågar Kalle Karler.

— Jotack, vi mår bra.

— Ingen liten på väg, Fille?

Herr Morén drar automatiskt på mun och svarar:

— Hur mår I då?

— Hä'ligt. Vi ska snart ha en igen.

— Du står i.

— Står i — sånt behöver jag inte stå i för. De sköter Försynen om. Tänk om du skulle ställa dej in me Vår Herre, Fille — de små stickande ögonen blixtra till och kamrern knuffar samtligt sin vän i sidan:

— Ti-titta där, du: en ung dam passerar i farlig närhet.

Herr Morén kisar:

— Ser du inte? frågar Kalle Karler maliciöst. I detsamma vänder sig den unga damen om, lägger huvet kokett på sned och nickar: fröken Bibbi Roland.

Bägge herrarna hälsa artigt, ty även herr Karler känner henne. Men bara helt flyktigt.

Fröken Roland saktar stegen och snart ha de båda herrarna hunnit upp henne. Man hälsar. På kamrer Karler hälsar fröken Roland som en riktig dam: artigt, stelt, ceremoniöst. Men herr Morén får en förtrolig för utomstående omärkbar handtryckning och en varm, intim blick.

Den blicken undgår inte herr Karler. Och han nästan avundas sin vän Filip, ty fröken Roland är både en ganska vacker flicka och dessutom — vilket kanske är huvudsaken — klädd efter sista mode.

— Jag tror herrarna är ute å promenerar sej själva i frihet, säger fröken Roland, samtidigt hötter hon kokett med fingret åt herr Morén.

Kamrer Karler infaller:

— Fröken också.

— Jag — jag är en fri å oberoende kvinna, kamrern.

Hon höjer rösten. Imiterande Naima Wifstrand, knycker fröken Roland på nacken för att ytterligare markera den humoristiska poängen.

De båda herrarna skratta. Herr Morén skrat- tar desslikes med magen.

— Titta på den, säger fröken Roland och knuf- far till herr Moréns synliga välmåga med arm- bågen.

I detsamma stryker ett par förbi.

Återigen hälsa de båda herrarna och fröken Roland nickar avmätt.

När paret passerat, halvviskar fröken Roland elakt:

— Filips gamla flört, fröken Tony Ask.

— Min! utropar herr Morén och låtsas indignerad men indignationen är bara spelad.

Fröken Roland:

— Ja, just din, Fille.

Kamrer Karler ler åt det familjära smeknamnet och säger:

— Filip har sina konässangser.

Fröken Roland:

— Jo, de vill jag lova.

Herr Morén harklar sig.

Fröken Roland:

— Vet du kanske inte av, att Tony är förlovad nu?

Herr Morén, relativt ointresserad:

— Nej. Men de va ju roligt för henne.

Fröken Roland:

— Inte för dej —

Herr Morén:

— Hör du, Bibbi, stå inte å genera mej i onödan. Du vet lika bra som jag, att min bekantskap me fröken Ask ä av de oskyldigaste slagget å förresten daterar den sej sen långt tillbaka i tiden.

Fröken Roland skrattar, så alla tänderna syns och säger moderligt:

— Jag vet väl de, Fille. Till herr Karler: men de ä så roligt att bry honom för andra, förstår kamrern.

Kamrern förstår. Föremålet förstår och slutet på visan blir att fröken Roland gör herrarna sällskap på Trädgårn.

— De var allt tur att ni träffa på mej —

— Dej eller någon annan, skämtar Filip, ty nu är det hans tur.

Fröken Roland stöter honom med låtsad förtretelse i sidan och säger:

— Fy skäms på lång stång, Fille.

Fröken Roland går i mitten, flankerad av de båda herrarna.

Vid ingången stöter man på notarie Jagare, som kamrer Karler lyfter på hatten för som en skolpojke lyfter på mössan för sin rektor: djupt och artig. I förbifarten kastar notarien ett forskande öga på herr Morén.

Fröken Roland, efter några steg:

— Känner kamrern den där mäklarn?

Kamrer Karler:

— Han ä advokat.

Fröken Roland:

— Vet väl de. Vi brukar kalla honom för mäklarn, hahaha —

Kamrer Karler:

— Vilka vi, om jag törs fråga?

Fröken Roland:

— Vi på kontoret. Han ä förresten god vän å studentkamrat me min chef, konsul Backer. Notarie Jagare har visst riktigt kommit sej opp på sista tiden. Han har egen villa i Marstrand å slår för en familjeflicka, säger dom.

Kamrer Karler:

— Men han ä ju gift.

Fröken Roland, vårdslöst:

— Än sen. Giftas å skiljas är inget straff på, hahaha, och hon knuffar återigen sin vän Filip helt lätt i sidan.

Herr Morén låtsas inte om törnen. Han har för ett ögonblick blivit tankfull och frågar sin vän kamrern:

— Hör du, Kalle — va har du för förbindelser me notarie Jagare?

Kamrer Karler rodnar, rodnar synbarligen utan anledning, hostar ett par gånger och säger lite hackigt:

— Vi kä-känner va-varann från ett par re-regattatävlingar och samtidigt får Karler brått med att tända en cigarrett och bjuda Filip en.

Sedan kommer sällskapet in på annat samtalsämne av mera dagsintresse: boxaren Harry Persson. Fröken Roland kan referatet från hans sista internationella seger utantill och diskuterar detaljer med de båda herrarna på ett både sakkunnigt och djupgående sätt. Trion är så intresserad av detta nya samtalsämne att man talar i mun på varann. Fröken Roland erkänner öppet och fördomsfritt:

— Vet herrarna, när jag ser ett par boxare i ringen, får jag en rent övernaturlig lust att kila in till dom å köra mitt finger i deras muskler bara för lusten att känna hur pass hårda dom är vid ett sådant tillfälle.

Herrarna hosta. —

Supén på Trädgård blir både god och glad. Kräfter med mosel, skoeka och sauterne, melon och portvin.

Fröken Roland är riktigt i sitt esse. Två stabila — visserligen gifta — men ändå stabila her- rar, ett charmant bord, en påpasslig betjäning. Allting tiptop. Fröken Roland håller också mål- ron vid makt. Fröken Roland vet, att hon är i herrtycke. Särskilt ute på restaurang är hon helt enkelt förtjusande. Glad. Fördomsfri. Vacker. Välklädd. På fingrarna sitta en aktningvärd samling äkta ringar. I öronen stora pärlor. Vakt- mästaren känner igen henne och bockar. Hov- mästaren känner igen henne och bugar. Hon till-

hör restaurangens goda och solida gäster, ty fröken Roland går inte på Trädgård med vem som helst. Även gästerna vid andra bord är hon bekant med. Här och var resa sig välklädda herrar raklånga upp, görande en artig bugning på officersmanér. Bugningen åtföljes av en liten, liten blink ur ögonvrån. Fröken Roland låtsas ej om den senare. Men hon saknar inte heller dambekanta bland gästerna. Man nickar till varann över glaskanten som gamla habituéer, vilka ha Trädgården till favoritrestaurang.

Men ju längre supén fortskrider, desto mera lågmäld blir fröken Roland, ty en och annan bland restauranggästerna ger henne anledning till indiscretioner. Förtroligt luta de båda herrarna sina huvuden mot fröken Roland för att inte gå miste om någon trevlig poäng.

Så börjar dansen. Fröken Roland försvinner omedelbart med en ung man vid bordet intill. Den unge mannen har håret uppkammat à la Valentino, bär Karl-Gerhard-krage och ett minimum av slips i artistknut. I smokingens knapphål sitter en nejlika: jag älskar dig. Fröken Roland tar hans arm med ett förtjusande leende, nästan påminnande om fru Rynings på soarén i Marstrand, stryker flyktigt över nejlikan med sin lilla ringbeprydda hand och ser sin kavaljer i ögonen. Kavaljeren flyttar över nejlikan till fröken Rolands bluskant, ungefär där barmens rundning tar vid. Fröken Roland ryser kokett, då blomsterstjälken berör den pudrade skära huden — och sedan försvinner paret bland hundrade andra till Valencia's vaggande, ljuvliga rytm. Fröken Roland har inte en tanke på sina båda kavaljerer vid terrassbordet, ty hon njuter den eggande rytmen med alla sinnen. Men de båda kavaljererna vid terrassbordet ha heller ingen

tanke på henne. De ha fått in var sin dubbelgrogg och under regelbundna stötar mellan de höga glasen utbyta de förtroenden om sina resp. chefer.

Plötsligt uppenbarar sig en herre av deras egen ålder, vid bordet, dunkar Karler och Morén i ryggen och hälsar:

— Hej, gubbar, jasanya I ä ute å rör på er igen.

De båda herrarna svara i korus:

— Hej — hej, gamle skvätt. Och sedan: slå dej ner, Nisse.

— Tack, men de ska jag inte göra nu.

Kalle Karler:

— Har du frugan me då?

Nisse:

— Javisst.

Morén kniper ihop ögat:

— Förstår, förstår —

Nisse halvviskar:

— Ni har de bra. Gräsänklingar hela sommaren —

Karler:

— Vi har ljus i våran gran —

Nisse, med pekfingeret på läppen (betyder pst), säger liksom varnande:

— Passa er bara. Om jag vore som I skulle jag flytta in —

Karler, skämtande på sitt infödda idiom:

— Vaffö de då?

Nisse, i Kalles öra:

— S-k-v-a-l-l-e-r. Nisse sänker rösten ytterligare:

— Uppriktigt sagt tycker jag, att ni är tusan så oförsiktiga. Fruntimmerna ä djäkliga nu för tiden.

(Kalle Karler nickar bekräftande. Filip suger eftertänksamt på sin cigarr.)

— Å ni skulle bara ha hö't va min kära hälft sa nyss.

Karler, intresserad:

— Va sa hon då?

Nisse:

— Tst, inte så högt. Jo, hon sa, att ni bär er illa åt, som vill synas ute offentligt me vilken tossa som helst.

Morén:

— Hälsa din fru, att den saken svarar vi för.

Nisse:

— Ja vet la de — men jag ville bara va'na er, gubbar —

I detsamma stryker notarie Jagare förbi.

Han ser inte åt herrarnas bord.

Men kamrer Karler säger till en vaktmästare om överflyttning till danssalongen.

Nisse går. När han kommer till sitt bord, fattar han glaset och skålar.

Kalle och Filip skåla tillbaka. De lyfta även sitt glas för Nisses fru. Hon bara nickar. Knappt märkbart förresten. Då dricka de båda herrarna ur och gå. —

Inne i danssalongen är en enda röra, ty det är avlöningskväll. Herrarna Karler och Morén få efter mycket om och men ett bord. Men förgäves spana de efter fröken Roland. Hon är som uppslukad. Eller också har hon helt enkelt försvunnit med sin Valentino. Inte gott att veta vilket.

Men Kalle och Filip, som äro i den åldern, då genomsnittsherrn förlorat aptit på dans, sitta ärbart vid sina glas, bevittnande som irånvarande den lössläppta glädjen på parkettgolvet.

Från olika håll få de ögon — ömma, inbjudande

kvinnoögon, men de falla inte för frestelsen, ty vännen Nisses ord har gett dem något att tänka på i all villervallan runt omkring. Men när notan på supén presenteras på en försilvrad bleck-tallrik erinra de sig ånyo det förtjusande sällskapet ute på terrassen. Och deras något simmiga ögon gå ut på spaning, mönstrande varje förbiglidande par. Men det förtjusande sällskapet kunna de inte upptäcka. Fröken Bibbi Roland har gjort sig osynlig. Med en stillsam suck repartisera de till notan och få ännu en grogg tack vare sina kända ansikten samt goda dricks-pengar.

Sedan resa sig de båda vännerna och gå. Men ännu en gång mönstrar Filip Morén de dansande paren. Vart har Bibbi tagit vägen? Filip känner sig uppriktigt sagt orolig. Tänk om det hänt henne något. Aldrig har hon gjort på det viset förut under hela den långa tid de varit goda vänner — Och med ett stänk av vemod erinrar sig herr Morén den förtjusande samvaron på Eggers veranda. Ett hjärta, en själ då. Men kanske det nu berodde på Kalle Karler, att hon försvann, fast honom behövde väl inte Bibbi genera sig för. På fröken Rolands unge kavaljer offerar herr Morén inte en enda tanke. Fröken Roland har alltid visat uppenbart förakt för tolvskillingsnobar även om man — som hon brukar uttrycka sig — måste dansa med dem, om en vill dansa alls.

Då den allra sista mönstringen inte heller ger något resultat, fortsätter herr Morén ut i tamburen.

Här möter honom en vaktmästare med ett litet kuvert:

— Herr kontorschef Morén?

— Jag — herr Morén blir åter myndig och imponant.

— Varsågod, säger tamburmajorn och räcker honom det lilla kuvertet.

Vad nu då? Handstilen känner inte herr Morén igen. Herr Morén fläcker upp kuvertet och läser med en bekräftande nick:

»Bäste Fille.

Förlåt att jag måste gå hem, jag blev plötsligt illamående.

Tusen — — —

Från Bibbi.»

Nå, här fick herr Morén huxflux förklaringen. Va de inte detta han trodde? »Jag har alltid mina aningar. Å för det mesta slå de in.»

Han känner sig genast lättare om hjärtat. Och vad bättre är: samvetsfriden återvänder. Utanför entrén står kamrer Karler och väntar. Men han är så försänkt i betraktande av ett sällskap damer och herrar, som med stor möda försöka ta sig in i en bil, att Morén måste dunka honom tvenne gånger i ryggen, innan han lyckas slita sin uppmärksamhet från bilen. Kamrern ser bara ben och ben i alla möjliga kulörer.

Äntligen ta de båda vännerna varandras arm och i sakta mak vandra de ner mot Teaterbron. De diskutera under vägen livets högsta frågor. De förlora sig i dunkelt djupsinniga reflexioner över tillvarons outgrundliga mystär. Nattbilarna flyga fram och tillbaka över den breda boulevarden. På sofforna sitta tisslande och tasslande par i än förtroliga än sedesamma ställningar. Genom lövverket strimmas deras anletsdrag av en nyfiken måne. Andra par flanera förbi arm i arm. Ensamma kvinnor, ensamma män mötas, byta tankar och fortsätta, somliga tillsammans, andra åt vart sitt håll. I Vallgravens vatten guppa motorbåtarna. Deras stilla smask ger eko i som-

marnatten. Men på ena sidan kajen spegla träden sina skuggor, på den andra husen. Husen stå rätt upp och ner. I Vallgravens mitt en smal mångata. Men Östra ligger svart, övergiven och i lindarnas djupa skugga ser Karl den niondes ryttarstaty ut som ett skrämmande, oformligt fantom. På sockeln sitter en lodare och sover. Han kan sova tryggt ännu ett par tre timmar till, ty inte ens den posterande polisens falköga skulle mäktat med att upptäcka honom. Plöts ligt genljuder den stilla augustinatten av gälla trumpetstötar, den ena tätt efter den andra. I nästa nu hörs ett öronbedövande läte borta i Al-lén. Något vitt skymtar i skenet av bländstarka lanternor. Det låter som uppbrott till yttersta domen. Strax därpå flyger stora brandbilen över bron. Valven ge ifrån sig ett dånande läte och ryttarstatyn på Kungsportsplatsen strålar för ett ögonblick som eklärerad. Även lodaren blir belyst i varje detalj. Trumpetstötarna skulle kunnat väcka de döda till liv. Men gubben sover. Han är mycket trött.

Herrarna Karler och Morén, som stannat vid Teaterbron, betrakta den nattliga kavalkaden, rusande förbi som en stormvind.

— Nu ä väl elden lös nere i Nordstan, säger herr Morén.

Herr Karler nickar.

I detsamma kommer en av nattens kvinnor fram och ber om en tändsticka. Hon luktar sprit på långt håll.

De båda herrarna säga tvärt farväl, gå var och en åt sitt håll. Kvinnan kastar skällsord efter dem. Sedan vandrar hon ner mot Östra och uppslukas av mörkret.

Ater råder nattens frid över staden.

X

Festen på Marstrands Turisthotell blev en av säsongens bäst lyckade tillställningar tack vare det sjömilitära inslaget. Fru Vera Ryning, född Sandby, hade haft allra roligast och hennes intima flirt med löjtnant Archibald Biber var — för henne — helt enkelt förtjusande. Som avslutning kom så den improviserade sillfrukosten ombord på pansarbåten. Fru Ryning satt till bords iförd officersuniform, ty hon hade ju vid ombordstigandet trampat miste och fallit i vattnet. Ett ofrivilligt dopp som ingen i sällskapet, allra minst hon själv, fäst sig vid, när olyckan väl var över.

Men det skulle komma efterräkningar för den till fysiken späda och ömtåliga damen. Fru Ryning måste omedelbart efter hemkomsten gå till sängs. Hon insjuknade i en häftig feber, som omtöcknade hennes medvetande. I dess ställe kom yrseln. Flera dagar varade denna yrsel. Hon kände inte ens igen sina närmaste. Den enda fru Ryning frågade efter var Inger. Ibland blev hennes rop efter barnet så starkt, att de trängde genom väggarna och kommo promenerande på den närbelägna Strandvägen att vända sig om, stanna och lyssna.

Första dagen var direktör Ryning, som inte vågade resa in till staden, alldeles utom sig. Han trodde fullt och fast att hustrun plötsligt blivit sinnesrubbad. Direktören vände sig först till

svärmor. Den gamla kom genast över till svärsonens villa. Även svärmor blev i första häpenheten förskräckt. Veras oartikulerade rop, hennes oroliga, besløjade blick, som inte ens kände igen gamla mamma, kom denna till en början att frukta det värsta. Om hon bara ropat efter någon annan än just sin lilla dotter. Men Ingers namn var det enda ljud som trängde över fru Rynings febertorra läppar.

Direktören vred sina händer. Han blev nästan paralyserad av att ständigt höra samma rop: Inger, Inger, Inger . . .

Men när gamla fru Sandby efter några minuter hämtat sig, återfick hon sin sedvanliga handlingskraft och beslutsamhet. Dessa båda egenskaper brukade inte svika henne ens i de mest oväntade situationer. Husan skickades ner till apoteket efter en febertermometer och samtidigt fick badläkaren bud att infinna sig.

Febern gick upp till 40 grader och doktor Kornhagen, en ung, för några år sedan utexaminerad läkare fast redan bar över hjässan, konstaterade att fru Ryning fått en attack av nervfeber.

— Såvitt jag förstår, är den ganska lindrig, sade doktor Kornhagen och över de ännu karaktärslösa dragen kommer ett uttryck av starkt självförtroende. Rösten, instuderat melodisk, hjälper i sin mån till att stärka detta förtroende.

Doktorn ger sina ordinationer och lovar att titta in framåt eftermiddagen.

På trappan möter han Hellen, fru Rynings syster. Hon kommer från en segeltur och har först nu fått reda på Veras sjukdom.

Doktor Kornhagen hörde — i kraft av sin ställning som badläkare — till societeten, ehuru hans ringa ursprung — fadern skraddare — inte så allra värst länge berättigat honom till en sådan

ställning. Men doktor Kornhagen hade under sin studietid målmedvetet endast umgåtts med kamrater av börd, av uppfostran och på ferierna blev han ofta inbjuden till dessa välborna kamraters hem. Den unge mannen hade från tidiga barnår traktat efter förnämt umgänge. Och denna drift hos honom, om det nu verkligen är något av en drift, vart inte mindre med åren. Den bildade världens sätt och manér tillägnade han sig rent automatiskt: han blev — nästan utan att själv veta det — som en av dem. Och Axel Kornhagen var gärna sedd, ty han förstod konsten att smickra på det rätta sättet och alltid stå till tjänst. Han fick slutligen namn om sig att vara född med sällskapstalanger. Gamla damer med ett von eller af sade om honom: han är en förtjusande människa. De unga damerna: hör nu doktor, ni är ju en charmör.

Men varken de gamla eller unga damernas betygsättning gjorde något synbart intryck på f. d. skräddare Larssons pojke, ty pilten är vorden världsman och gentleman. —

Nå, fröken Hellen Sandby möter nu denne doktor Kornhagen på trappan till Rynings villa.

Doktorn hälsar chevalereskt. Fröken Sandby hälsar tillbaka som en dam hälsar på en gentleman ur hennes bekantskapskrets. Sedan säger hon, mera i förbigående.

— Är syster Vera krank?

— En liten nervfeberattack —

Fröken Hellen, glömsk av sin instuderade indolens:

— Va, nervfeber?

Doktor Kornhagen nickar. Sedan:

— Ingen, absolut ingen fara. Om ett par dar är febern bortblåst.

— Tror doktorn?

— Absolut.

Fröken Sandby lägger sin hand i hans. Deras ögon mötas precis som de göra i förtroliga, exklusiva kretsar. Sedan nickar fröken Sandby farväl och försvinner in genom entrén just då den febersjuka ånyo får ett av sina vanliga anfall. Hon skriker i ett:

— Inger, Inger, Inger . . .

Fröken Hellen vänder sig tvekande om efter doktor Kornhagen och gamla fru Sandby ropar på honom genom fönstret. Men doktorn hör inte den gamlas stämma, ty den är svag och doktorn går förresten försänkt i egna funderingar. Han undrar hur pass stor hemgift flickorna Sandby får. Sedan kopplar doktorn plötsligt om och undrar om det verkligen är nervfeber. Uppriktigt sagt vet han icke vilket. Men en måste ju någonting hitta på för att inge förtroende och tillit. Doktor Kornhagen erinrar sig i detta sammanhang en gammal professor på Karolinska. Gubben Pram var ett stort original och om modern läkarevetenskap visste han föga. En av gubben Prams lärosatser var denna:

— När kandidaten kommer te en sjukbädd å inte ä säker på diagnosen, så säj nå't bestämt i alle fall.

Den lärosatsen hade doktor Kornhagen följt då han tvekat om sjukdomens karaktär. Och se, gamle Prams råd hade räddat hans anseende som läkare mer än en gång. Om man tagit miste, då säger man bara härnäst: sjukdomen har bytt karaktär. Sådant händer. Ja, det händer ganska ofta. Och då »konstaterar» man — som det heter på ett enkelt och lättfattligt språk. —

Doktor Kornhagen kommer tillbaka på eftermiddagen och »konstaterar», trots allt, att sjukdomen har ett naturligt förlopp. Trots allt? Ja,

trots allt, ty patienten väsnas värre nu än i förmiddags. Kastar och vrider sig. Svetten flyter. Och med nära nog regelbundna mellanrum stöter hon fram skärande hysteriska rop efter sitt barn.

Nu är hela familjen samlad. Även fröken Lola, amatörkonstnärinnan, och den sjukas fader, gamle Christoffer Sandby. Alla se lika hjälplösa ut — alla, utom doktorn. Deras ögon gå från läkaren till den sjuka och tillbaka igen. Ömsom uttrycka de ängslan, ömsom få de ett bedjande uttryck. Det senare när de se på doktorn. Men då doktorn tiger, vågar var och en fram med sina personliga råd. Doktorn lyssnar förströdd, medan han håller den sjukas hand i sin och räknar pulsen.

När den förrättningen är överstökad, säger fru Sandby:

— Nå-å? (Skräcken sitter i den gamlas skumma blick.)

Unge doktor Kornhagen lägger handen faderligt på den gamlas axel, tröstar:

— Ingen fara — ingen fara alls, kära fru Sandby.

— Ä-är doktorn säker på de?

— Absolut.

Sedan ger han sina ordinationer för natten till Röda korssystemen, som hämtats ut från Göteborg och nu får överta ansvaret. Därefter går doktorn än en gång fram till sjukbädden, betraktar patienten med deltagande ögon, böjer sedan tyst sitt huvud för var och en. I förbifarten halvviskande till syster Lena:

— Ring mej senare i kväll. Jag går upp ett slag på Turisten.

Syster Lena nickar, niger, niger med en väluppfosttrad sjuksystems hela respekt för läkaren.

Fröken Hellen, som i kväll oavvänt haft sina ögon på doktor Kornhagen, följer honom av artighet ut på altanen. Hon har plötsligt fått intresse, ett så att säga personligt intresse, för honom. Doktor Kornhagen är en charmant sällskapsmänniska — det vet Hellen — men nu har hon också sett, att han inte saknar inre värde: utan tvivel en allvarlig och god människa. Vid avskedet lägger hon sin hand i hans. Deras ögon mötas ånyo. Sedan en stum nick och farväl. Även denna gång går doktorn Hamngatan ner, försänkt i djupa tankar. De kretsas emellertid lika lite nu som i förmiddags kring den sjuka. De kretsas kring yngsta systemen, fröken Hellen. Hon är en kvinna efter hans tycke. Ja, bestämt är hon så. Men återigen når honom ekot av den sjukas hysteriska skrik och även nu kopplar doktorn om tankar: han är ännu inte säker på diagnosen. För säkerhets skull borde han kanske i sin tur konsultera en kollega. I stället för Turisten går därför doktor Kornhagen upp på sin praktik, ringer Göteborg och Sahlgrenska sjukhuset:

— Hallå, träffas doktor Lennhult?

Sjukhusets växel:

— Ett ögonblick.

Sedan kommer en basröst:

— Lennhult.

Kornhagen:

— Hej, Orvar, de ä Axel Kornhagen.

— Hej, gamla svanskota, nå, va vill du så här dags? Du har väl inte rymt från Marstrand?

— He — hör du — — —

Sen diskutera de fallet Vera Ryning både sakrikt och ingående.

Doktor Lennhult tror också på nervfeber, men sjukdomen kan även bero på några latent, psy-

kiska rubbningar, som genom olyckan fått sin utlösning.

Doktor Lennhult föreslår, att kollegan skall ställa sig avvaktande någon dag. Också Kornhagens mening. Med lättat samvete går han upp på Turisten och tar sig en sväng. Men det blir inte mycket bevänt med dansen denna gång, ty de dansanta damerna ur fru Rynings sällskapskrets vill så rysligt gärna ha reda på i detalj, hur det står till med väninnan. Doktorn anar deras intresse: kanske de tro, att hon redan är i — hm — grossess. Men doktor Kornhagen aktar sig noga för att ge deras tankar näring av detta slag. Han tycker de se besvikna ut. Alltid och överallt samma närgångna nyfikenhet. Ingenting annat. Människorna äro sig lika. —

Men i sjukrummet tura direktör Ryning och syster Lena om att vaka den natten. Direktören fruktar det värsta och vågar därför inte gå och lägga sig, fast han är totalt uppriven av allt som hänt under dagen. Tänk om hon nu går bort? Vad har han då för alla sina förhoppningar — och uppoffringar. — I nattens stilla timmar tänker Ryning också på lilla Inger. Hade han verkligen handlat rätt mot flickan och en av sina bästa vänner sedan barndomsåren?

Men timmarna svinna. Den sjuka får som under dagen anfall med rop efter sitt barn. Ropen gå direktör Ryning genom märg och ben. En gång försöker den sjuka lämna sängen. Märkvärdigt, sådana krafter hon har. Syster Lena och direktör Ryning måste hjälpas åt att hålla henne kvar. Å så blicken stirrar! Tänk, om medvetandet och förståndet aldrig mer återvända! Vad skall då direktör Ryning ta sig till? Om, om han anat allt detta . . .

Telefon är inkopplad i rummet. Vid midnatt

ringer doktor Kornhagen självmant och frågar hur det står till. Syster Lena tror att doktorn lugnt kan lägga sig. Den sjuka är i varje fall inte sämre. Doktorn ger syster några nya förhållningsorder och säger godnatt. — Syster hör, att doktorn är en smula uppsluppen. —

På tredje dagen inträffar ett underverk: febern har under natten fullständigt försvunnit. De hysteriska anfällen och ropen upphöra. Medvetandet återvänder. Direktör Ryning är glad som ett barn. Gamla fru Sandby prisar Gud och tackar doktorn.

Doktor Kornhagen bugar sig, svarar:

— Jag hade just väntat mej denna förändring.

Direktör Ryning ger dubbelt honorar och fröken Hellen tackar honom med ögonen. Gud vet om inte doktor Kornhagen sätter största värdet på den sista uppmärksamheten. Nu har han i alla fall fått fast fot i denna familj, tack vare den lyckliga diagnosen.

Men i Marstrands societet blir doktor Kornhagen efter denna händelse inte bara en eftersökt sällskapsmänniska — han blir om möjligt en ännu mer uppskattad läkare.

Allt oftare ses doktor Kornhagen i fröken Hellen Sandbys sällskap. Och omgivningen börjar tissa och tassla. Naturligtvis.

Då den sjuka återfått medvetandet, blir hennes första fråga:

— Var är jag?

Fru Ryning ser frånvarande ut. Och dragen äro genomskinliga, med något av övervunnet lidande i de trötta, glanslösa ögonen.

Undan för undan låter man henne få reda på sjukdomens förlopp. Men den viktigaste detaljen: de hjärtskärande ropen efter Inger — ja, dem förtiger man av naturliga skäl. —

XI

Efter en veckas konvalescens kände sig fru Vera Ryning fullt återställd. Den glädjande förändringen gav direktör Ryning anledning att ställa till med en liten fest för de närmaste. Även doktor Kornhagen blev inbjuden. Inte att undra över. Dels hade han på senare tid allt mer dragits in i familjerna Rynings och Sandbys umgänge. Dels och framför allt var det honom och ingen annan fru Vera hade att tacka för sitt snabba tillfrisknande.

Doktorn fick till bordsdam fröken Hellen Sandby. Gamla fru Sandby gjorde vid bordet sina iakttagelser. Det föreföll henne som om Hellen och doktor Kornhagen hade vissa drag gemensamt. Doktorn var en förtjusande människa och hans skicklighet som läkare tvivlade ingen på. Doktor Kornhagen är en framtidsman. Det började bli på tiden att Hellen äntligen bestämde sig och gjorde parti. Gamla mamma hade ingenting emot, att dottern bestämde sig för doktor Kornhagen. Han skulle förvisso bli en utmärkt äkta man. Och dessutom kunde han försörja en hustru. Hans inkomster voro goda enligt skatte-katalogen för Göteborgs stad. Den boken brukade fru Sandby även ta med på sommarnöjet. Det är så bra att ha den till hands, ty man kan då

bättre bilda sig ett begrepp om personer, vilka genom presentation eller av omständigheternas makt komma i ens väg.

Doktor Kornhagen, badläkare i Marstrand om sommaren, hade för några år sedan slagit sig ned i Göteborg som praktiserande läkare. Och efter skattekalendern att döma var hans ekonomiska ställning redan solid.

Vid festen berörde man så lite som möjligt fru Veras sjukdom. När någon i sällskapet tog upp ämnet, som ju var anledningen till denna fest, passade alltid fru Sandby på att tala om annat. På ett för de andra omärkligt sätt mötas därvid moderns och dotterns blickar. Gamla mamma förstod att undvika ett obehagligt samtalsämne. Sådant var hon mästare i. Även under skilsmässotiden hade fru Vera, tack vare moderns påpasslighet, undgått mer än ett nålstygn.

Nå, men vad talade man om då, när inte den direkta anledningen till festen fick vidröras? Kära ni, man talade helst om vad som hänt och skett — och skulle hända och ske inom ens närmaste kretsar. Och då fick doktor Kornhagen och fröken Hellen mer än ett förstulet ögonkast. Men ingen av de båda utsatta låtsades om sin i hemlighet utsatta position. Båda hade uppfostran, fastän den förvärvats på olika sätt. Och så talade man först som sist om den lyckade soarén på Turisten. Ett minne för livet.

Någon av damerna i sällskapet:

— Ja, minsann. Jag hörde en väninna till mej viska något om, att vi åtminstone kan vänta *en* säker förlovning som resultatet av den tillställningen —

Alla spetsa öronen. Nyfikenheten är stor. Fröken Crabbe, som sitter inne med den färska nyheten, lyfter pekfingret och säger pst. Sedan:

— Jo, man viskar om att löjtnant Archibald Biber fastnat för en av mina små kusiner.

Fru Vera rycker till, blir en nyans blekare. Hon kan inte undgå ett utrop, som med en aning av eruptiv våldsamt banar sig väg över de ännu blodlösa läpparna:

— Löjtnant Archibald Biber! Men han är ju gift —

— Javisst, hans egenskap av äkta man gör den väntade tilldragelsen så mycket mer pikant, säger fröken Crabbe och fyrar samtidigt av en liten, liten blix på fru Vera.

Ingen lägger märke till den. Fru Vera känner sig dock träffad men låtsas om inget.

— Jojomen, fortsätter fröken Crabbe, som håller på att passera första linjen (30-talet) — jojomen, just detta gör saken pikant. Tycker jag. Löjtnant Archibald Biber har förresten anledning till skilsmässa. Säger man. Men man säger ju så mycket. Bland annat att fru Biber är förtjust i sin mans chef —

Fröken Hellen infaller uppsluppet:

— Whiskytratten Hallenberg?

Fröken Crabbe nickar och de långa tandbetarna bli ännu längre. Men mamma Sandby förmanar sin dotter:

— Hellen, då. Minns, att du är vuxen. Man säger kommandörkapten Hallenberg.

Men fru Vera ser i detta nu hela den intima scenen — denna förtjusande tête-à-tête, som bara hade det felet, att lille löjtnant Turfjäll kom och störde den. Då trodde hon fullt och fast, att löjtnant Biber var gentleman — fastän gift. Nu, efter fröken Crabbes avslöjanden, ville hon inte ge många ören för honom som gentleman. Och fru Vera tänker tyst för sig själv: hur kan han nu vara så tanklös att slå för fröken Crabbes kusin,

en liten uppnäst och fräknig kyckling, som ännu inte lagt bort att kackla.

Den pikanta nyheten ger i alla fall samtalet vid bordet flykt och färg. Man kommer från detta specialämne in på det alltid lika aktuella ämnet giftas och skiljas. Men just då lyfter direktör Ryning sitt glas, talande vackert och känsligt för sin älskade hustrus återvunna hälsa, »som vi har vår vän Axel att tacka för. Hans skål». Djupt rörd besvarar doktor Kornhagen denna skål med några enkla ord, som gå alla till hjärtat, inte minst gamla fru Sandby och doktors egen bordsdam, fröken Hellen. Hon skålar så förtroligt med honom, att ingen efter detta bör kunna misstaga sig på framtiden, om ej något oförutsett inträffar.

Den intima festen, lyckad i alla avseenden, avslutas med dans. Doktor Kornhagen är den flitigaste av alla herrarna. Doktorn gnor som på beting. Hans ansträngningar uppskattas livligt av damerna. Allra mest av fröken Hellen. Doktorn är en man efter hennes tycke. Synd bara att han inte också är militärläkare och äger rätt att bära den klädsamma uniformen. Men sådant går väl att reparera. Doktor Kornhagen är ännu ung.

Direktör Hans Ryning, som före sitt äktenskap gick under benämningen Don Juan, gör icke längre direkt skäl för namnet. Den korta tid han varit gift hade visserligen ingalunda förändrat direktörens ståtliga, charmanta yttre. Men damerna miste av naturliga skäl intresset för honom. De hade redan överfört honom till reserven. Han var före detta Don Juan. Och själv kände han sig i viss mån glad åt att ha sluppit ifrån denna utsatta ställning. Direktören hade på allvar kommit i ro och längtade inte ut i virvlarna igen. När

en Don Juan närmar sig 40-talet inställer sig för resten detta behov spontant. Men om han ville, ja, om — han — ville . . . Tills vidare och — som herr Ryning hoppades för alltid — kände han sig nöjd med lotten att vara gift med den charmanta fru Vera Sandby och på dagarna få sköta sina affärer. De togo nu sin man helt. Tiderna äro dåliga även i trävarubranschen och det gäller att inte ödsla med sin kraft och sina intressen på annat håll. Just därför håller sig direktör Ryning numera för det mesta passiv i sällskapslivet. Han överlåter gärna och villigt åt hustrun att sköta representations- och sällskapsplikterna för dem båda. Den konsten kan Vera. Därtill är hon visst född. Och hennes förmodligen nedärvda behov att flirta med kavaljerer oroade eller besvärade inte direktören — än så länge, fast denne f. d. Don Juan i svaga ögonblick nog kunde känna sig tillbakasatt i sin egenskap av fru Veras lagvigde man. Vid sådana tillfällen skymtar skuggan av konsul Backer förbi och en farlig röst viskar knappt hörbart i hans öra: passa dig, så inte även du blir hennes lekboll med tiden. Med tiden . . .

Den lilla intima festen avslutas med ett fyrverkeri. Men då synes varken fröken Hellen eller hennes bordskavaljer till. De gå ensamma på en av parkens avlägsnaste stigar — och de tala om ideella ting. Hon har större intresse av hinderritt och prishoppning. Men nu, i denna sköna augustikväll, med en fryntlig måne seglande över trädtopparna, diskuterar hon lika gärna livets högsta frågor. Det vill säga doktorn för ordet och fröken Hellen Sandby gör sina inpass. Doktor Kornhagen lägger inte så mycket märke till innehållet i dessa som väl är. Tonfallet betyder just nu allt för honom. Ett mera smekande underbart tonfall har doktor Kornhagen aldrig hört.

Fast sådant säger han naturligtvis inte, ty doktorn har uppfostran och så är han diplomat på sitt sätt. Även den konsten har doktor Kornhagen tillägnat sig med åren och av umgänget. —

Fru Vera, för vilken denna lilla fest arrangerats, hade hela kvällen varit ganska fåordig. Ingen i sällskapet förvånade sig över den saken. Annars brukade hon alltid höra till dem, som på ett märkbart sätt ledde konversationen och svarade för det sällskapliga utbytet. Endast en gång blossade Veras sällskapstalanger upp: när löjtnant Bibers intima planer kom till hennes kännedom. Men annars, både före och efter detta intermezzo, satt hon mest liksom försjunken i sig själv. Alla tänkte: stackars lilla Vera. Hon är visst ännu inte riktigt återställd. Och så var det. Fru Ryning är verkligen ej fullt återställd. Den fysiska hälsan går visserligen ingen nöd på. Men hon känner sig i viss mån bragt ur fattningen av halvtänkta tankar. Ideligen bubbla de upp över medvetandets tröskel. Men då hon försöker tänka dem färdiga och tänka dem till slut dunsta de bort för att följas av nya. Fast de gå dock alla i en och samma riktning, vandra samma väg — tillbaka in i det förflutna. Och hon som aldrig besvärats av dylikt. Helst skulle fru Ryning velat vara för sig själv. Ensamheten hade alltid för denna sällskapligt anlagda natur känts som en plåga. Nu tyckte hon sig ensam och övergiven i eget hem. Kanske berodde det på den nyss genomgångna sjukdomen. Krafterna hade ännu inte återvänt.

Färdigheten är så frappant, att direktören, då de komma på tu man hand, finner sig föranlåten att med oro i rösten fråga, om hon känner sig sämre —

Vera, med ett resignerat tonfall:

— Jag vet inte, Hans. Jag är väl bara trött av det långa nattvaket.

Direktör Ryning låter sig nöja med detta svar. Men inom sig känner han, att något visst trycker henne. Kanske hans lilla hustru redan är på väg att bli mor. Hur länge ha de varit gifta egentligen? Tre månader. Tanken är sålunda inte alltför absurd, i synnerhet som Vera varit gift förut . . . Men direktör Ryning är för diskret till sin natur att ens göra några antydningar åt det hållet.

Man går till sängs. Ute mullra brännin-garna. Börjar visst blåsa upp till storm. Direktör Ryning ligger och lyssnar ömsom till vågornas regelbundna attacker på klippan nedanför villan, ömsom lyssnar han till hustruns mindre regelbundna bröst. Hur är det egentligen fatt med henne? Men om några minuter har direktör Ryning somnat ifrån alltsammans. På ottesidan blir han plötsligt väckt av höga, genomträngande rop. Yrvaken sätter han sig upp i mörkret och lyssnar förskräckt. Nu upprepas de där ljuden. De komma från hustrun. Några ord kan han inte urskilja. Direktör Ryning tänder ljuset, lutar sig över hustrun. Nu är allt tyst. Men hennes bröst arbetar oroligt och dragen se lidande ut. Riktigt gulbleka. Fast det beror väl på den genomlidna sjukdomen. Men dessutom märker direktör Ryning vad han inte märkt förut: hon ser gammal ut. Tydliga rynkor framträda lite varstans i ansiktet. Och han som aldrig kunnat upptäcka aningen av en rynka i hustruns drag. Direktören känner ett lätt stygn i hjärtat. För första gången erinrar sig direktör Ryning, att Vera inte längre är någon duvunge.

Han sitter på sängkanten ännu ett par minu-

ter, sitter liksom i väntan på nya utbrott. Men nu sover hon lugnare. Direktör Ryning skruvar ner ljuset, kryper under täcket. Sömnen har emellertid gått förlorad. Han ligger som i dvala, bidande morgontimmarna. Det är som om han med spänning väntar på dem och ännu mer väntar på att hustrun skall vakna.

Men Vera sover i ett till framåt förmiddagen. Direktör Ryning blir ängslig och låter härnata doktor Kornhagen, relaterande för honom nattens tilldragelse. Doktorn nickar yrkesmässigt, räknar pulsen på den sovande och ordinerar, att direktör Ryning skall ta hustrun med på några dagars segeltur uppåt skärgården. Den turen kommer att göra underverk, ska du få se, säger Kornhagen, nickar och går, ty han har bråttom i dag. Skall själv ut på en segeltur om en halvtimme. —

Direktör Rynings vackra segelyacht Vera hade legat på marstrandsslipen hela försommaren. Den skulle grundligt ses om. Nu gungar den sedan några dagar tillbaka ute i gattet. Skinande och nyputsad från kölen till riggen. Namnet lyser i guld på långt avstånd. Namnet är spritter nytt. Förut hette båten Sickan, efter en vinthund, som varit direktör Rynings bästa vän under ungarlids-tiden. Då konsulinnan Backer, född Sandby, trädde in i husses liv, tynade Sickan bort och dog. Kanske av grämlse över att se sig försmådd, ty hundläkaren, distriktsveterinär Morgens, kunde inte konstatera den direkta fysiska anledningen till dödsfallet. Doktor Morgens, som var hundpsykolog, trodde för sin del, att dödsfallet måste bero på psykisk depression. Direktör Ryning sörjde sin trogna vän så djupt, att hustrun höll på bli svartsjuk. Men dödsfallet fick även den konsekvensen, att den stolta segelyachten

döptes om till Vera. Nu ligger som sagt Vera skinande vit och nyputsad därute i gattet.

Direktör Ryning var i yngre dagar och så länge farsgubben levde en ivrig, en skicklig seglare, välkänd som pristagare på både in- och utländska regattor. Men när gubben far dog och ansvaret överflyttades på sonen, fick denne allt mindre tid över för sig själv. Endast med långa mellanrum kunde han få tillfälle att idka sin ungdomssport, den noblaste av alla.

Nu hade alltså båten legat på slip hela försommarn och direktör Ryning undrade, om han över huvud taget skulle få någon tid över för segling denna säsong. Men var gång herr Ryning såg bortåt gattet, där Vera dansade på vågen kände han något av ungdomens berusning genomila sin stadgade medelålder och ännu mer värmdes hans själ av att höra några förbipasserande på kajen, stanna, peka och säga: »Titta på Ryning's Vera. Den vore något att ha.»

Men Vera — hustrun — fick frampå dagen, då hon kryat på sig, del av doktors nya ordination och med ett resignerat leende nickade hon bifall.

Direktör Ryning skaffar i hast ett par gastar. Hellen och Lola, den senare just då återkommen från en studieresa till norska fjällen, inbjödos att göra sällskap. Och sedan ringer direktör Ryning in till kontoret i Göteborg och ber sin närmaste man, kontorschef Morén, komma ut. Det är saker och ting rörande dagens löpande göromål inom firman, som direktören vill ge direktiv för. —

Herr Morén kommer på eftermiddagen med Westkusten. Även han har i tidigare år varit seglare men liksom sin chef lagt upp. Står dock fortfarande kvar i sällskapet. Herr Morén kommer nu i blå seglarekavaj och seglaremössa. Kon-

torschef Morén är imponant, välmående, brunbränd. Med en svart portfölj under armen går han i land, fortsätter upp till chefens villa. Herr Morén går med tunga, värdiga steg. En och annan dam i vitt och skärt kastar ett förstulet öga på den massive mannen. Vem kan den nykomlingen vara? Kanske en generalkonsul? Herr Morén sneglar tillbaka på ett sympatiskt sätt. Vart han kommer äro kvinnorna likna nyfikna, precis som om lite var ingenting hellre skulle vilja än göra honom sällskap. Endast en, hans lagvigda, undviker honom. Just nu vill inte Filip tänka på henne, fast han nyss haft ett enskilt sammanträffande med advokat Jagare. Det drar visst ihop till oväder på allvar. För ingenting, för absolut ingenting. Alma är som galen. Ser spöken på ljusa dan. Tacken för att han sliter och släpar för att hon skall sitta och svälla ut och ha det bra. Dessa tankar har herr Morén tänkt på båten. Nu tänker han bara på sig själv och på det förmånliga intrycket han med visshet gör på varje mötande dam, antingen kjolytget ser honom eller ej. Ty kvinnor se bäst när de inte låtsas se.

Som ett statsråd på väg till konselj stegar kontorschef Morén de trånga gatorna uppför tills han står utanför chefens grind av handhamrat järn, ett vackert konsthantverk. Han tar liksom lite försiktigt i handtaget, kliver lika försiktigt in och uppför den knastrande gångstigen.

Strax efteråt står herr Morén inför sin chef. Dörren till herrummet öppnas och stänges. Konseljen börjar med diverse föredragningar som höra till A.-B. Melcher Ryning & Co:s affärshemligheter.

Följande morgon går sällskapet ombord på Vera. Allt är nyputsat och fint. En frisk bris

slår i de stora, vita seglen och de båda gästarna, disciplinerade av många somrars tjänst hos herrskaps- och gentlemannaseglare, komma och gå, tysta som andar, äntra viga som apor. På däck stå bekväma korgstolar. Sällskapet slår sig ned. Fru Vera lite blekare och mer ombonad än de andra. Den ene gästen kastar loss medan den andre fattar rodret. Som en stolt och bevingad dröm sticker Vera ut till havs. På kajerna stå ljusklädda människor, betraktande den vackra farkosten. Men på de närbelägna villornas verandor sitta damer och herrar med kikare för ögat. Och de flesta säga: »Rynings Vera är ett förtjusande vattendjur.»

Kursen sättes västeröver. Vinden friskar i. Seglen svälla och slå. Som på lek dansar den vita farkosten fram över de solstänkta vattnen, skiftande i scabiosans vattrade sidenfärg, medan klippornas skrovliga konturer bli allt jämnare för att så småningom få över sig en slöja av diffust och överkligt töcken. Vera styr rakt ut till havs för ett par timmar, ty sikten är god och vindarna leka i dag.

I penteriet sysslar Rynings husa med lunchen, som serveras på däck med hjälp av de båda gästarna, som även lärt sig en kypares konst.

Fröken Lola har med sitt staffli. Redan slagit upp det, för att, som hon säger, fånga havets själ. Fröken Hellen röker cigarrett. Direktör Ryning dricker grogg. Fru Vera sitter djupt nedsunken i sin stol. Det bleka ansiktet har redan börjat få en smula skärt över kinderna och i de bruna pupillerna speglar sig havet. Hon är i detta nu en bild av kokett och äkta kvinnlig bräcklighet, en klädsam attityd, som inte heller förfelar att göra ett mäktigt intryck på mannen vid hennes sida. Hon ser ut som en 20-årig syl-

fid just nu — i natt såg hon ut som en åldrande kvinna, med slappa drag och döende passioner. Men den senare bilden har mannen totalt glömt bort för den nuvarande. Han leker med hennes lilla hand och hon ler lite trött tillbaka.

Men nu är lunchen framsatt och husan Adelina säger varsågod med en knix men tappar just då balansen och sätter sig på den massiva aktern med en duns. Adelinas malör utlöser allmänt jubel. Till och med hennes matmor ler. Men en av gastarna som befinner sig i närheten hjälper Adelina på fötter igen. Hjälpkaktionen tar sin tid, ty Adelina är av det mer oviga slaget. Så fort Adelina kommer på fötter hjular hon, förläget rodnande, sin väg. Mer lunchen kan börja. Apptiten är god och dessutom har den ytterligare stimulerats av den allmänna munterhet husans malör råkade framkalla. Medan man sitter till bords passar fröken Lola på att göra en skiss av bords-sällskapet. Den skall sedan utarbetas i olja och heta »Lunch på havet».

Efter lunchen drar sig fru Ryning tillbaka till sin sovhytt för att vila. Direktör Ryning har stor lust att göra sammaledes, men artigheten mot svägerskorna fordrar att han stannar kvar.

Det börjar bli lite dåsig och enformigt. För att säga något börjar herr Ryning tala om doktor Kornhagen. Synd att han inte kunde följa med. Doktorn var ett intressant samtalsämne. I synnerhet för fröken Hellen Sandby och sedan svågern väl gjort inledningen svarar fröken Hellen ensam för fortsättningen. Så småningom övergår konstnärinnan Lola till sina penningar. Och ett tu tre hör fröken Hellen snörvlande ljud från svågerns korgstol. Hon har hela tiden haft sin blick riktad ut mot havet, medan monologen om doktor Kornhagen pågick. Nu rycker hon till,

hejdar strömmen av ord och ser åt sidan: min-sann sitter inte kära svåger och snarkar, snarkar så ljudet kan slå lock för öronen. Med dåligt dolt förakt reser hon sig och försvinner akter över.

När direktör Ryning om en stund vaknar efter tuppluren, ser han sig sitta ensam. Allt är ljudlöst och stilla. Endast en liten svag bris slår i seglen. Direktören stryker sig över pannan, sätter hand för mun och gäspar. Skönt med tuppluren. Han skulle ingenting haft emot att fortsätta. Men just då kommer gästen Ludde fram och frågar hur långt ut direktören skall gå. Direktören studerar sjökortet. Man är så långt ute att sjökortet inte kan ge besked. Gästen får order att gå in mot land igen och för säkerhets skull sättes kursen på Stenungsön, där man enligt uppgjord plan tänker äta middag och övernatta.

Det råder nu nästan fullständig stiltje. Vera kommer knappast ur fläcken trots de stora seglen, som girigt dra till sig varje liten vindil. Det blir ett ideligt kryssande och de båda gästarna ha fullt knog. De spotta tvi, säga fula ord. Men som de äro dresserade gästar, ta deras förtrytelse inga högljudda uttryck.

Framåt kvällningen är Vera äntligen framme vid Stenungsöns brygga och det kommer åter lite fläkt över de domnade livsandarna. Sällskapet klär om sig, går i land. De båda gästarna ha ingenting emot att bli ensamma herrar på Vera, ty husan har både mat och mojänger. Men då Lauritz, den yngre, också ville försöka komma Adelina in på livet får han en örfil av en bastant och hård näve:

- Försök inte mä mej, säger Adelina.
- Men vi kan la språkas ve, tycker Lauritz.

— Språkas ve, ja. Tror inte Laris ja ser va han vell. Fy på honom att han bara kan mä.

Ludde och Lauritz flina i kapp, men sedan göra de sig inställsamma på alla sätt. Då blir Adelina god igen och frågar:

— Nå, va vell I ha å äta, grinolar?

— Beffstek å lök, tycker Lauritz. Och Ludde nickar.

— Bara jag vågar ta uttå filén, undrar Adelina.

Men betänkligheterna fara sin kos, ty den otäckingen Laris har så granna ögon, när en ser närmare efter.

Vid denna tidpunkt sätter sig herrskapet Ryning till bords på Stenungsöns restaurang.

Direktören känner knappast igen sin fru. Kan det vara möjligt att blott några timmars vistelse på sjön har kunnat åstadkomma denna förändring? Vera är strålände glad. De förut bleka kinderna ha fått färg tack vare solen — och en god bourgogne. Ja, hon får till och med fram sitt förtjusande leende. Längre sen sist. Sällskapet kommer i ypperlig middagsstämning. Man skratrar, skämtar och pratar. Betjäningen håller sig på respektfullt avstånd. Damernas pärlcollier och dyrbara ringar äro bevis för att detta bordsällskap hör till de förnämligare. Uppasserskorna undra smått sins emellan vem man kan ha att göra med. Både kassa, hovmästare och direktrice göra sina iakttagelser i smyg. Man vet inte bestämt. Hovmästarn gissar hit, kassan och direkticen dit. Fint folk är det i alla fall.

Senare på kvällen dans och damerna bli uppjudna av för dem obekanta kavaljerer, lika eleganta som i Marstrand och deras utseende tycker man sig ha sett förut på Östra, Avenyen eller Storan men är icke säker och namnen

kan ingen komma ihåg. Roligt är det i alla fall bland dessa idel främmande människor. Direktör Ryning gläder sig nästan på ett barns sätt åt den älskade hustruns nyvagnade levnadsmod. Ett tag såg det ju rent av ut som om hon skulle domna bort. Ingen fara med den saken längre. Ja, så går timmarna. Klockan närmar sig midnatt.

— Ska vi ligga ombord? frågar direktör Ryning sin fru.

— Usch nej, låt oss ligga på hotellet å i ordentliga sängar. Och den äkta mannen får ett par ögon, som han inte fått sedan bröllopsresans dagar.

Han kallar till sig hovmästaren.

— Alla rum äro tyvärr upptagna, säger denne och böjer ryggen i tvenne hälfter. Men tillägger omedelbart: jag skall nog ordna för natten åt herrskapet i alla fall.

Som tack för det löftet trycker direktör Ryning en tia i hans hand.

Några minuter efteråt kommer hovmästaren Troján och meddelar att han lyckats. Det joviala ansiktet utstrålar tillfredsställelse.

— En trevlig karl, honom skulle jag vilja måla, säger fröken Lola, uppsluppen av dans och dryck.

Hon säger det så högt att hovmästare Troján hör vartenda ord. Och hans runda månansikte lägger sig i ännu fler sympatiska veck. —

När herrskapet påföljande förmiddag kommer ner till båten för att fortsätta seglatsen ligga gästarna på däck och sova. Solen steker dem mitt i synen. De äro som nykokta kräftor och direktör Ryning har en god stunds göra att få dem vakna. Sen tar det tid att komma iväg.

Först sätter man kurs på Stillingsön, sedan till Ljungskile.

Från Ljungskile tar sällskapet Strandpromenaden ner till Lyckorna, på vars restaurang man ämnar äta middag. Direktör Ryning telefonerar från Ljungskile och beställer bord.

Ingen av de fyra ha varit på dessa badorter sedan barndomen. Allt är förändrat. Nya villor. Nya människor. Endast skogen är sig lik. Och så havet och klipporna förstås.

— Men här är i alla fall bedårande, utropar fru Vera och stannar.

De andra följa exemplet. Fröken Lola ångrar att hon inte tagit med sig skissboken och fröken Hellen har ingenting emot att bo här.

— Här lär ju finnas trevliga människor, har jag hört sägas, utbrister hon —

Och Vera:

— Vilka bo här, Hans?

— Huvudsakligen villaägare från Göteborg.

I detsamma möter man på den smala stigen tvenne damer och ämnar just passera, då fröken Hellen utropar:

— Men ä de inte Mona Semper!

Jo, det var fru Mona Semper och hennes syster Lizzy. Mona och Hellen tillhöra Fältrittklubben. Därav bekantskapen. Presentation, några minuters konversation på stående fot och sedan adjö och promenaden fram till restaurangen fortsättes. —

Ett överraskande möte för fru Semper. Hon fick i hast mycket att berätta för sin syster:

— Den äldsta av damerna var för detta konsulinnan Backer —

Lizzy, avbrytande:

— Nej, va säger du.

— Jojomensan. Ä hon inte stilig?

— Jag vet inte —

— Men hon förstår att klä sej med utsökt smak. Ett farligt fruntimmer.

Lizzy, rynkar näsan:

— Va gör hon här, tro?

— Strandhugg, förstås. Undras om konsul Bäckers förra fru anar, att han bor här? Skulle vara roligt att veta. Å vad skulle konsuln säja, om de ett tu tre möttes?

Lizzy:

— Asch, gömt å glömt —

— Tror du?

— Ja då — de syns väl på honom.

Ingen av de två tänker i detta sammanhang på lilla Inger.

Men direktör Rynings sällskap fortsätter vägen fram. Under tiden berättar fröken Hellen om fru Mona Semper:

— Hon fick de bra till slut. Mannen, förut gift förresten, lär vara rik som ett troll.

Vera:

— Va gör han för slag?

Hellen:

— Han är visst skofabrikör.

Vera:

— Systemen såg nippig ut.

Hellen:

— Hon lär sitta på kontor.

Sedan talar man inte mer om fru Semper och hennes syster. Då de inte hör till samma sällskapsklick, saknar man djupare intresse för dem. —

Efter ett bad styres kosan upp till restaurangen.

Direktör Ryning hoppas i sitt stilla sinne, att nu, då hans älskade hustru börjar bli sig lik igen, skulle man inte behöva fortsätta den här meningslösa sysslolösheten. Han behövs varje

stund på kontoret. Hårda tider och chefen måste vara med varje stund.

Efter middagen och kaffet bryter sällskapet upp för att fortsätta samma väg tillbaka. Man är fortfarande vid briljant humör och fru Ryning yrkar till och med på att stanna kvar och bevista soarén, som skall gå av stapeln på kvällen i samband med fyrverkeri och dans. Men de andra äro ännu liksom lite duvna efter den föregående natten. Endast konvalescenten, fru Vera Ryning, känner sig riktigt pigg. Direktör Ryning kan ej bli klok på sin hustru. Men då inte de andra ha lust att stanna ger hon med sig.

Av en ren slump slår sällskapet in på en annan väg, men då även denna så småningom leder ner till bryggan blir det ju bara lite mer omväxling. Skämtande och pratande fortsätter man sålunda på den inslagna vägen.

Här och där en villa, vars konturer skymta fram genom träden och grönskan. Men överallt råder den stora stillheten. —

— Lyckorna måste vara en utmärkt plats för trötta å utslitna människor, säger fru Ryning.

— För andra också, infaller syster Hellen.

Hon har en gång förut uttalat sin önskan att bo här.

Men plötsligt nå till deras öra ett genomträngande barnskrik. Det bryter på ett obehagligt sätt mot den stora friden. Ingen i sällskapet fäster sig vid skriket mer än fru Ryning. Hon rycker till och allt blodet rusar åt huvudet. Omedvetet har hon stannat och för handen upp till hjärtat. Det där barnskriket går henne genom märmg och ben. Direktör Ryning och de båda systrarna ha inte lagt märke till att Vera stannat, ty de fortsätta vägen fram, som just då gör en tvär krök.

Fru Ryning ser sig omkring, sedan går hon

fram till en grind. Från planen innanför denna kom det där hjärtskärande barnskriket.

Ett ögonblick står fru Ryning tveksam vid grinden. Hjärtat bultar, så hon kan höra dess slag. Just då tränger ett nytt skrik till hennes öra.

Besinningslöst rusar fru Ryning fram på plan men hejdar sig för att emellertid precis lagom se hur en stor robust kvinna ger en liten flicka ett slag med en spatserkäpp av det slag damer brukar använda om sommaren.

Fru Ryning ger till ett tjut så genomträngande, att barnet förskräckt rusar in i villan.

Fru Ryning vill störta efter men hejdas av den robusta kvinnan, som frågar:

— Vem är ni å vad vill ni här?

Damen mönstrar fru Ryning från topp till tå och svänger samtidigt med käppen, som om hon hade lust att använda den även på henne.

— Vet ni vem ni slog? stammar fru Ryning.

Den andra skrattar, ett hest irriterande skratt.

Men fru Ryning, som med ens blir sig själv:

— Mitt barn —

— Ert — barn —

— Ja, mitt barn. — Inger, Inger, Inger — fru Ryning ropar av sina lungors fulla kraft.

Men Inger syns inte till. Då skakar fru Hildergard Tomeus på huvudet, gör helt om, rultar manhaftigt upp mot villan. Vacklande och snyftande vänder Ingers mor tillbaka genom grinden. Alltsammans har försiggått under loppet av några sekunder.

Utänför grinden rätar hon upp sig, går fatt sin man och sina systrar som om ingenting hänt. Kanske de tro, att hon stannat för naturliga behov.

Hennes rop ha de inte hört, ty träden, som stå tätt, dämpa alla ljud.

Långt efteråt kunde Ingers mor inte förstå, varifrån hon fick kraft att undvika skandal. Men moderskärleken vaknade på nytt — ty en främmande kvinna hade agat Inger mitt för hennes ögon. Aldrig hade fru Vera någonsin känt så intensivt som då, att hon ägde ett barn — och att hon med vett och vilja lämnat detta barn vind för våg.

Men vem var kvinnan, den hårda, brutala kvinnan? Och bodde hennes forne man här på Lycorna? Det hela verkade på henne som en spöksyn, en mara, en ond dröm, som inte hade något med verkligheten att göra. Och hur skulle hon bära sig åt för att befria sitt barn ur megärans klor? Kanske den där kvinnan redan var Ingers styvmor. Men vems var skulden? Ja, vems var skulden . . .

XII

Konsul Backers husföreståndarinna är ett rivande iruntimmer.

Redan dagen efter sin ankomst till villa Ro, lät fru Tomeus de båda hembiträderna förstå, att nu är det hon som för kommandot.

Fru Tomeus börjar genast styra och ställa, plocka och ordna efter sitt huvud.

De båda flickorna se på varandra under lugg. Och så snart de bli för sig själva, kollationera de sina intryck.

— Va va de jag sa, börjar Riken, husan.

Klara, kokerskan, nickar bekräftande.

Riken:

— Nu ska vi hålla ihop. Käringen har ben i näsa, de syns la, men blir hon svår mot oss, slutar vi på samma gång, kom ihåg de, Klara.

Klara:

— Ja — ja. Va skulle herrn dra hit henne för?

Riken:

— Ja, säj de.

Klara:

— Så lugnt vi hade't förut, Riken. Nu ska en ha henne över sej var eveliga stund på dan.

Riken:

— Men oss skrämmer hon inte. Har du sett, hur hon gör sej te för herrn?

Klara:

— Ho ä naturligtvis geftasgalen.

Riken:

— Tror du?

Klara:

— Tror! En har la ögen.

De båda hembiträderna äro sålunda redan från första stund på det klara med vad deras matmor går för.

Men fru Tomeus har respekt med sig.

Fröken Stina undviker henne så mycket som möjligt. Fröken tycker precis som Riken och Klara: vad har fru Tomeus här att göra. Inger tyr sig till tant Stina. Barnet betraktar fru Tomeus med misstänksamma ögon. Instinktivt skyr Inger den nya tanten så mycket som möjligt.

Fru Tomeus försöker först vinna barnets tillgivenhet. Det är »kära lilla Inger» i tid och otid. Och så snart fru Tomeus skall gå ut, ropar hon till sig barnet: »Kom, lilla Inger.»

Men då springer Inger helst till tant Stina. Så småningom blir barnsköterskan henne en nagel i ögat.

På tu man hand med konsuln säger fru Tomeus en dag:

— Nu är Inger så stor, att hon bör kunna reda sej utan sköterska. Tycker jag.

Men konsul Backer är inte av samma mening. Han säger:

— Inger har fäst sej vid henne.

— Men tror konsuln, att den där intimiteten är så bra. Barn bör inte fatta tycke för tjänstefolk — å deras gelikar. Jag minns själv när jag var barn. I mitt hem hade vi en barnfröken, som i smyg lärde oss alla möjliga odygder.

Konsul Backer avbryter:

— I det fallet kan vi vara trygga, kära fru To-

meus. Tant Stina har varit i detta hem ända sedan Inger föddes. Å jag har aldrig under denna långa tid kunnat märka några olater.

Fru Tomeus aktar sig för att gå längre in i det ämnet, tills vidare. Hon förstår, att Stina har konsulns fulla förtroende. Fru Tomeus byter på ett smidigt sätt om samtalsämne och rosar lilla Inger:

— Vilket förtjusande barn. Så klok, så förständig. Hon är sin pappa upp i dagen å jag tror, vi kommer att bli vänner för livet.

Konsul Backer ljusnar märkbart. Han säger:

— Ingen skulle glädja sig mer åt den saken än jag. Ni förstår: Inger är ju mitt allt å att se henne i goda händer utgör min innersta önskan —

— Ack, herr konsuln, jag känner mej redan som (hon sänker rösten en smula och ser blygt i golvet) som en mor för lilla Inger. Men flickorna i köket får man nog hålla lite mer ordning på. De ha visst haft det för bra — — —

Konsuln drar på mun en smula förströdd och mumlar något om att den saken kan vara fullt naturlig:

— De ha ju mest fått sköta sej själva —

— Ja, de syns nog. Men jag skall väl sätta fason på dom så småningom.

Sedan talar fru Tomeus om sitt älsklingsämne: kära släkten. Konsuln kan den snart utantill. Då hon ser, att hans intresse för kära släkten är i märkbart avtagande byter fru Tomeus på en kort stund än en gång om samtal. Hon är ju en bildad dam, f. d. läkarefru och undrar därför, om man icke kunde komma tillsammans med lika-sinnade.

— När jag går här i min ensamhet om dagarna vore roligt ha någon själsfrände att prata bort en stund med.

Fru Tomeus har nu vistats på villa Ro i hela två veckor. Och under denna tid inte gjort en enda bekantskap. Börjar kännas liksom lite tryckande. Konsul Backer har uppriktigt sagt ej tänkt på den saken. Inte ens reflekterat över, att det sedvanliga familjeumgänget hållit sig borta på sista tiden. Konsuln hade för övrigt haft så mycket annat att stå i. Kolstrejken i England vid denna tid beredde firman Backer & Gröndahl inte lite bekymmer.

Importen över Nordsjön har totalt avstannat och firman måste se sig om efter andra importmöjligheter. Order från kunderna bokstavligen strömma in. Snart skola de stora kolgårdarna vid Sannegårdshamnen ligga länsade och övergivna. Firman inleder telegrafiska underhandlingar med polska och tyska gruvor. Men trots det snabba befordringsmedlet ta underhandlingarna sin tid. Först för ett par dar sedan har man lyckats få en ordnad import till stånd. Firmans trenne båtar äro just på väg till Danzig för att hämta sin första last. Med spänning avvaktar konsul Backer deras återkomst. Men tack vare den engelska strejken får kolmarknaden ett oväntat uppsving. Och det behövs. Kolimportörerna hade haft några urusla år. Många stodo på näsan. Endast några få lyckades bemästra svårigheterna tack vare försiktiga dispositioner. Till dem hörde Backer & Gröndahl.

Inte att undra på således, om konsul Backer vid denna tid har huvudet så fullt med affärskalkyler, att han glömmor bort sällskapslivet, som förresten aldrig varit riktigt i hans smak. I det fallet liknar han sålunda direktör Hans Ryning. Nu påminner fru Tomeus honom. Och hon har rätt. Det blir naturligtvis långtråkigt att gå här ute ensam bland idel främmande människor. Kon-

suln själv har ju varit i samma dilemma och kanske skulle fortsatt därmed, om man inte förbarmat sig över honom. Fru Mona Semper vill han alltid bevara i tacksamt minne. Hon var den första som på ett diskret sätt hjälpt honom över den dystraste tiden. Fru Semper brukar uppenbara sig när som helst, obedd och apropå. Även hon är nu spårlöst försvunnen. Konsuln undrar, om detta försvinnande beror på finkänslighet gentemot den nya värdinnan. Helt säkert är det taktlöst av honom att inte omedelbart presentera henne för sina vänner.

Han säger därför:

— Kära fru Tomeus, ni påminner mej verkligen om något högst väsentligt, som jag tyvärr alldeles uraktlåtit —

Fru Tomeus ler och tar på sig minen av en ingénue.

— Ja, ni påminner mej om något högst väsentligt, ni påminner mej om att jag har plikter, plikter gent emot er. Men vill ni försöka förlåta mej. Affärerna ha bokstavligen hållit på att äta upp varje minut å sekund av min tid —

Fru Tomeus slår ut med handen och svarar i sin tur:

— Kära konsuln, jag är den första att begripa den saken — men jag hoppas å ber än en gång om tillgift.

Fru Tomeus böjer halva ryggtavlan till tecken på att hon förlåter. Men invärtes känner fru Tomeus en stor tillfredsställelse. Och över medvetandets tröskel tränga halvkvävda impulser. Men hon bemästrar dem. Inte skall åtminstone denne man, endast van att iakttaga materiella ting, kunna ana något. Inte än på länge.

Konsul Backer och hans husföreståndarinna ha emellertid kommit varandra närmare. Det kän-

ner båda två. Fru Tomeus mest. Under trycket av detta närmande föreslår han att ställa till med en liten bjudning för umgänget.

Fru Tomeus gör först några invändningar. Han skall visst inte tro, att hon är så angelägen. Men konsuln har nu i stället blivit angelägen. Tvärt emot sin karaktär berättar han ganska detaljerat om sina intima vänner på Lyckorna. Han berättar så i detalj, att när vännerna påföljande kväll inlinna sig på villa Ro, är det som om fru Tomeus redan gjort deras bekantskap sedan lång tid tillbaka. Hon har således trumf på hand och kan i sin egenskap av före detta doktorinna gott känna sig som deras jämlike. Hon har — en gång — varit för mer än dessa fruar till direktörer och köpmän.

Men fruarna mönstra konsul Backers husföreståndarinna i detalj. Ingenting undgår dem. Hennes toalett, hennes tal, hennes sätt att sköta en värdinnas plikter, allt utsättes för en ganska närgången kritik i tysthet. Herrarna ha endast sinne för den kraftiga figuren och så maten förstås.

Men såväl herrar som damer måste medge, att det finns inget fel på arrangemangen. Tydligt är hon van att sköta ett bättre hem. Det enda fru Mona Semper har att anmärka på är hennes småstadsmanér. Men samtliga damer kommo med förutfattad mening om konsul Backers värdinna. Denna förutfattade mening fingo de köksvägen. Backers Klara och Riken hade iute målat sin matmor i gyllenrött för sina väninnor och dessa i sin tur återberättade för sina respektive matmödrar Klaras och Rikens intyck, kanske mera färglagda bara.

Nu finner man således lite var att dessa intryck måste korrigeras högst väsentligt. Fru Tomeus är

bättre än sitt rykte. Åtminstone tillsvidare. Fru Mona Semper undrar, om hon nu måste uppge sina planer på syster Lizzys framtid. Och så som hon sprungit ut och in genom grindarna och gjort sig till på systemens vägnar. Men Lizzy har ju alltjämt sin notarie i reserv. Så någon skada var ännu ej skedd och planerna heller inte definitivt överkorsade: fru Tomeus kunde väl som så många andra konsten att spela komedi och göra sig till. Åtminstone hoppas fru Semper så. För systemens skull.

Supén avlöper emellertid på ett lyckligt sätt. Inget misslyckat vid denna första konfrontation mellan konsulns nya värdinna och konsulns vänner. —

Fru Tomeus är således introducerad och behöver inte klaga på bekantskaper. Nu förhöll det sig emellertid så, att begäret efter umgänge sammanföll med hennes önskan att se och lära känna konsulns lilla sällskapskrets.

Då gästerna försvunnit erfar konsul Backer en spontan lust att fråga sin värdinna, vad hon tycker om hans vänner.

Fru Tomeus svarar utan betänkannde:

— Helt enkelt förtjusande människor allesammans.

Särskilt intresserar henne fru Mona Semper och dennas syster Lizzy. Fru Tomeus ville gärna höra lite i detalj om dem. Och konsul Backer, en smula naiv i sitt umgänge med kvinnor, berättar vad han vet: fru Mona, den förtjusande fru Mona, är direktör Sempers fru nr 2. Systemen förlovad med en notarie.

— De båda systrarna se lite flörtiga ut —

— Tycker fru Tomeus?

Sedan talar man inte mer om den saken utan säger godnatt till varann.

Konsul Backer går raka vägen till sitt sovrum. Fru Tomeus till flickorna i köket. Klara och Riken hänga över var sin stol. De se sömniga ut, ty de äro inte vana vid att vara uppe sent nu för tiden. Fru Tomeus stannar på tröskeln, fixerar dem och säger med skärpa i rösten:

— Nu vill jag se, att ni gör ifrån er disken, innan ni går & lägger er, flickor.

Sedan gör hon helt om. Riken räcker ut tungan bakom matmors breda rygg och Klara fnyser till lite obehärskat. Fru Tomeus vänder sig blixtnabbt om, sätter ögonen i kokerskan och frågar:

— Sa Klara nå't?

— Nej, frun — de, de va gasen —

— Stäng den då.

— Men vi ska ju diska —

Fru Tomeus fnyser i sin tur och går först till Ingers och tant Stinas gemensamma rum. Inger och tant Stina snusa i kapp. Barnsköterskans nattlinne har glidit ner en bit över bröstet, blotande ett par skålar av marmorns färg.

Fru Tomeus trutar ut med munnen, tar två steg mot tant Stinas bädd och drar upp täcket över den oanständiga synen, som irriterar fru Tomeus. Konsuln må tänka vad han vill, men ... I fru Tomeus ögon är oskuld och jungfrulighet i blottat tillstånd en oanständighet.

Från flickornas rum går värdinnan till sitt eget, häktar fort av klänningen, snör upp korsetten — puh och en peignoir i kinesiskt mönster åker på. Den har inga ärmor.

Fru Tomeus tar konsulns vattenkaraff, som husan, troligen av glömska, lämnat kvar här i stället för att sätta in den.

Fru Tomeus går med tysta fjät över den mörka matsalen till konsulns rum och knackar diskret

— kom in — och in kliver fru Hildegard Tomeus i peignoir.

Konsul Backer rycker till, där han ligger i sin säng.

Men fru Tomeus är inte generad ett dyft.

— Förlåt, säger hon bara och går fram till nattduksbordet med karaffen.

Hon ser inte och skulle ej för aldrig det vilja se åt sängen.

Men konsul Backer räcker trevande ut handen för att än en gång säga tack för i kväll.

Värdinnan låtsas inte se gesten.

Fru Tomeus går majestätisk som en Juno mot dörren. Där stannar hon en kort sekund, kastar ett halvt förstulet öga mot bädden — vrider sedan om nyckeln och går. —

Det lider mot slutet av sommarsäsongen. Sempers gör en kontrabjudning på kräftor och melon. Även konsul Backers värdinna kommer med. En trevlig tillställning. Men att konsul Backer får den flirtiga fröken Lizzy till bordsdam, tycker inte fru Tomeus om. Ännu mindre tycker hon om, att paret, ackompanjerat av fru Semper, sjunger duetter tillsammans. Men hon sväljer förtretet på ett absolut omärkligt sätt. Frampå natten spelar fru Mona upp till dans. Konsul Backer måste naturligtvis dansa med sin bordsdam, bal-drottning även i större sällskap. De dansa ofta och länge. Fru Tomeus föredrar att sitta av naturliga skäl: jazz och andra moderna påhitt äro henne, som haft sin ungdom i bostonvalsens tidevarv, främmande. Det förefaller henne emellertid som om fru Mona avsiktligt drar ut på tiden, när konsul Backer och hans bordsdam dansa. Då vantrivs fru Tomeus. Hon känner sig ensam, övergiven och har dessutom en känsla av, att de andra se på henne i smyg.

Kanske inbillning. Men när äntligen en vals spelas upp, blir hon angelägen som en backfisch att få dansa med sina tankars utvalde: fru Tomeus vinkar med båda händerna åt konsuln, som helst velat tömma sin grogg i lugn och ro efter allt fläng med sylfiden Lizzy.

Bostonvalsen blir sista dans och fru Hildegard Tomeus hänger således kvar ganska länge vid konsul Backers arm. Hennes echaufferade ansikte utstrålar lycka för första gången i kväll. —

Och så tar man slutligen farväl. Alla äro till sist nöjda och belåtna även med denna tillställning.

Då konsul Backer och hans värdinna komma ut i mörkret bjuder han henne armen. Förtroligt smyger hon sig intill honom.

— Herrskapet Semper är förtjusande människor, men fröken Lizzy behöver bestämt lite mer uppfostran, säger hon apropå, ty därav hjärtat fullt är —

— Konsuln:

— Hon är åtminstone uppsluppen. Notarien får en pigg hustru.

— När ska dom gifta sej?

— Blir väl snart nog, tänker jag.

— Förlovade unga damer ha då rakt ingen aktning för sin tillkommande nu för tiden.

— Hur så?

— De låter sej kurtiseras av förste bäste, som kommer i deras väg.

— Sådan är tidsandan, fru Tomeus.

— Ja, tyvärr.

Fru Tomeus har redan glömt bort sin egen ungdom. Även då lär tidsandan haft liknande lyten. —

Äntligen randas den dag, då konsul Backers

få flytta in i den nya våningen uppe i Lorensbergssområdet.

Fru Tomeus var personligen flera gånger inne i staden för att driva på målare och tapetsörer. Hon har på egen hand tagit ut tapeter och ställt om med flyttningen. I praktiska ting är fru Tomeus en duktig kvinna, som förstår att styra och ställa. Hon har fått fria händer att ordna efter behag. Det känns skönt för konsul Backer att slippa dylika bestyr, som ända sedan första giftermålet ålegat honom. Nu slipper han dem. Och livet, det nya livet efter första äktenskapets bankrutt, skulle nu äntligen efter alla obehag, all oro, alla förödmjukelser, bli lugnt och skönt. Men — ja, det finns ett men: lilla Inger. Barnet kan inte på villkor lära sig hålla av husets värdinna. Ett par gånger har hon till och med berättat för sin far, att fru Tomeus agat henne. Naturligtvis skall flickan hållas efter, om hon ej är lydig. Men pappa vill inte veta av några handgripligheter. Över allt annat älskar han sitt barn. Detta säger han också, fast på ett mildt och försiktigt sätt, till fru Tomeus, ty ännu har konsulen inte med egna ögon sett, hur dessa uppfostringsmetoder praktiseras. Endast barnets prat att hålla sig till och det kan av naturliga skäl vara färglagt. —

Fru Tomeus tar den väl inlindade förebråelsen ganska lätt. Hon förstår, att konsulen inte menar något illa.

— Men Inger är ganska bortskämd. Ej att undra på förresten. Stina har hon inte ett spår av respekt för. Å de är länge sedan, en moders hand —

Konsulen gör en avvärjande gest med handen. Den tonen vill han inte lyssna till. Någon dag senare frågar han emellertid ut fröken Stina.

— Tror ni, att tant Tomeus är stygg mot Inger?

Fröken Stina svarar undvikande, att hon ingenting sett.

Konsuln nickar, men ämnar efter detta skärpa sin blick för fru Tomeus' göranden och låtanden. Han har liksom tyckt, att hon tar sig för stora rättigheter i både det ena och det andra. Men hennes natur är väl sådan. Ingen går fel-fri genom livet. Och fru Tomeus' förtjänster som värdinna äro både många och stora. Hon kan konsten att hålla ett hem i ordning.

På själva inflyttningsdagen säger Inger:

— Nu skall väl tant Tomeus resa sin väg i alla fall, pappa?

Barnet ser på sin far med stora, troskyldiga ögon, ty vem skulle hjälpa henne att bli av med den stygga tanten, om inte just hennes egen pappa?

Men pappa svarar efter en paus av tvekan:

— Tant skall följa med oss in till stan.

— Skall hon följa me oss, me mej å pappa å tant Stina?

— Javisst, du förstår, att tant har plats här. Ja, de vet du väl.

— Men hon skulle ju bara vara i mammas ställe på landet?

— Du vet väl, att din mamma inte kommer tillbaka —

— Pappa bara säger så —

— Du har ju lovat att inte tala mer om mamma.

— Ja, men jag kan inte låta bli, ser pappa —

Konsul Backer måste vända sig åt sidan av en plötsligt påkommen rörelse. Slutar då aldrig den gamla strängen att dallra? Det ser så ut. Han går ifrån barnet. Vet ingen annan råd.

Fast han är hennes far. Inger får själv ge svar på sina frågor. —

Då man skall stiga in i bilen och fru Tomeus intet anande kliver på, sticker Inger ut sin näsa genom den nedfällda rutan och säger:

— Usch, tant får inte fara me pappa å mej å tant Stina —

Fru Tomeus låtsas inte förstå tonfallet. Hon stryker flickan under hakan och säger med vänlig accent:

— Ajo, de får nog tant, lilla Inger.

I detsamma gör bilen ett ryck och försvinner upp mot Stora Nygatan. Utanför Kontoristförningens restaurant vid Bastionsplatsen stå kontorschef Morén och fröken Roland.

Bibbi känner igen Backer & Gröndahls chaufför och drar sin vän med in genom svängdörrarna.

— Nu kommer chefen hem från Lyckorna, säger hon mera för sig själv och söker uppfånga en skymt av honom.

— Jaså, din chef bor på Lyckorna, svarar Filip likgiltigt — min bor på Marstrand.

— Å var ska du å jag bo en gång, Filip?

— Ja, säj de du —

— Du har blivit så tvär på sista tiden, Fille. Har du fått magsyra?

Och Bibbi dunkar honom på den spända buken.

Herr Morén besvarar inte den dumma frågan utan gör en motfråga:

— Kontoristen eller Frimus?

— Frimus, Fille. Där har dom en sån tjusig kapellmästare. Gud, så den karlen spelar. Han påminner förresten om min chef konsul Backer.

Filip:

— Ja hör du säjer de — och så visslar han till sig en bil: Frimus.

XIII

Sommaren sjunger definitivt på sista versen i år: man är redan i början av september. Och det börjar bli lite kusligt ute på Öckerö. Moréns, som tänkt stanna kvar till den femtonde, ämnar resa in redan den femte eller sjätte. Herr Morén räknar ut, att nu blir han ej mer i tillfälle att stanna över denna säsong. Sådant har inträffat rätt många gånger i år, dels beroende på — hm — arbetet, dels har herr Morén inte trivts så bra som vanligt. Åtminstone inte på sista tiden. Alma är fåordig, inbunden. Och hon undviker sin man så mycket som möjligt.

En gång frågade Filip:

— Du är väl inte sjuk, Alma lilla?

På den frågan fick han inte ens något svar. Hon bara knyckte på nacken samt gjorde helt om. Och en sådan min! Filip blev nästan illamående. Filip förstår ännu inte anledningen. Men understundom får han underliga tankar. Filip måste ha någon att bikta sig för. Och vem står hans hjärta närmare än fröken Bibbi Roland. Därför ha de också sammanträffat i kväll.

På Frimurarelogen få de ett bord i skymundan för att ingen ska se eller höra dem. Sådant är ej utan sina risker.

— Din lagvigda är svartsjuk, se där hela för-

klaringen, säger Bibbi och polerar sina ringar — presenter av fästmän — blanka mot blusen.

— Men om jag bara visste anledningen —

— Å, gör dej inte till, Fille. Om någon har anledning —

— Så skulle de vara hon?

— Javisst. Tror du inte skvallret går? Tror du inte de — ja, vet du, då är du allt bra dum.

Å förresten — du vill ju själv bli fri —

— Jaja —

— Nå —

— Men om något skulle hända —

— Något måste ju hända —

— Jaja. Å om något skulle hända, Bibbi, så ska åtminstone du å jag hålla ihop.

Filip sträcker ut sin hand över bordet. Bibbi räcker ut sin. De mötas på halva vägen. Bibbi säger:

— Vem skulle du annars ha att ty dej till? Du håller ju av din lilla Bibbi?

Filip nickar. Ögonen äro simmiga av rörelse. Han känner sig styrkt och stärkt till både kropp och själ. Hända vad som hända vill nu. Fast herr Morén vågar inte tänka den absurda tanken till slut: nu skiljas våra vägar.

Dysterheten försvinner emellertid så småningom, tack vare maten och drycken och den förtrogna väninnans närhet. Filip glömmmer återigen bort, att han har sin lagvigda ute på Öckerö.

Då paret kommit till desserten, blir bordet intill deras upptaget av tre herrar. Men varken Filip eller Bibbi lägga märke till dem. De ha nog av sig själva.

Men då en av dem, en lång, slätrakad och distingerad herre, börjar fixera paret på ett ganska närgånget sätt, blir Bibbi, som sitter en face, en smula nervös.

Hon viskar:

— Ä de inte notarie Jagare, Filip?

Herr Morén sneglar över axeln men vrider sig lika fort rätt igen. Han blir — synbarligen av ingenting — mörkröd under brunskan.

Fröken Roland:

— Vi hör väl ej till hans kunder heller?

Filip svarar inte på den frågan. Han känner tvärs igenom ryggen, att notarie Jagare fixerar dem.

— Nu glör dom andra två herrarna också, viskar Bibbi och tillägger: usch, så otäckt me den där glodden. Att man inte kan få sitta ifred.

Den sista satsen säger fröken Roland så högt, att herrarna rikta sina blickar åt annat håll.

Gudskelov gå de efter en stund. Filip och Bibbi dra en suck av lättnad. Men det dröjer, innan den intima stämningen åter blir någorlunda glad och otvungen. Riktigt uppsluppen vill den inte bli i kväll. Filip känner sig på något sätt orolig. Han föreslår att byta restaurang och de fortsätta upp till Lorensberg. Vid entrén står notarie Jagare med sällskap. Då gör paret resolut helt om, tar bil och fortsätter ut till Långedrag. Där får en väl åtminstone vara i fred. — — —

Den sjätte flyttade herrskapet Morén in till staden. Dagen efter får herr Morén påringning från en röst, som han inte känner igen. Den är sträv och barsk:

— Hallå. Träffas kontorschef Morén?

— De ä jag.

— Jaså. Detta är notarie Jagare. (Herr Morén får hjärtklappning.) Jo, skulle kontorschefen vilja vara god å avlägga ett besök på min byrå i eftermiddag mellan fem å sex.

Herr Morén har hunnit samla sig och även hans röst är barsk:

— Va ä de frågan om då?

— Jag kan tyvärr inte upplysa om den saken i telefon. Men det vore för er egen skull önskligt, att ni noga passara den utsatta tiden.

— Jo, för all del. Men — men kan jag inte få reda på orsaken?

— Den får kontorschefen reda på mellan fem å sex. Adjö.

Pling, pling

Kontorschef Morén har under tiden blivit svettig i pannan. Han stryker den med avigan. Samtidigt mumlande: va i jesse nam' kan de vara fråga om —

Herr Morén vet inte om några ouppgjorda affärer. Hans ekonomiska samvete är rent. Ändå mår han illa vid blotta tanken att infinna sig på en advokatbyrå. Men i samma veva kommer Filip ihåg Jagares besök på Frimurarelogen och det oväntade eftermötet utanför Lorensberg.

Han börjar fundera över Almas beteende de senaste dagarna. Ingenting ovanligt. Hon var sig lik, kanske bara lite mindre tystlåten än vanligt.

Men hela dagen grubblar Rynings kontorschef över anledningen. Han ser till och med så grubblande ut, att chefen lägger märke därtill. Och direktören, som inte vill göra indiskreta frågor, undrar, om även hans kontorschef bekymrar sig för bolagets affärer. De hade uppriktigt sagt börjat bli lite ansträngda sista tiden beroende på förluster, som bolaget åsamkats av ett par större byggmästarefirmor, vilka A.-B. Melcher Rynning & Co. gått i borgen för. Men den saken skall väl reda upp sig som så många andra, om

bara inga nya krascher tillstöta. Direktör Ryning är orolig för den saken. Men ingen absolut ingen kan läsa denna oro i hans kalla ansikte. Det är sig likt. Annorlunda med kontorschefens. I dennes drag avspeglar sig minsta själsrörelse.

Klockan halv sex kliver kontorschef Morén med dröjande steg och ängslig blick, som han förgäves söker att dölja, in i väntrummet till Henning Jagares advokatbyrå. Inte har han väl just då ens den dunklaste aning om, att fru Alma Morén, född Naum, för ett par månader sedan även varit här.

Inga klienter denna tid på dagen. Endast vaktmästaren larvar omkring.

Herr Morén säger sitt namn med ett låtsat likgiltigt tonfall i rösten.

— Jaha, ett ögonblick, svarar vaktmästaren, går bort till notarie Jagares privata dörr och knackar på.

Notarien står genast på tröskeln: hög, skarp-skuren, imponant. Herr Morén, som också är storvuxen och gärna vill imponera, krymper bokstavligen ihop. Herr Morén går fram, böjer huvet till hälsning, säger sitt namn —

Notarie Jagare:

— Javisst. Var så god kom in.

Dörren slår igen med ett sugande läte. Ett förb. obehagligt läte, förresten.

Notarien sätter fram en stol. Herr Morén ser sig omkring. Den sedvanliga sängskärmen står kvar på sin plats och bakom densamma stenografen Boje. Men han syns naturligtvis inte heller nu.

Notarie Jagare går fram till det stora skrivbordet och börjar bläddra i en hög papper. Han

bläddrar länge. Herr Morén vill helst röra på sig ett tag.

Nå, äntligen:

— Jo, herr Morén, ni kanske vet varför jag kallat er hit?

— Ingen aning, abselut ingen aning, herr notarien. Jag vet inte om några ouppgjorda affärer.

— Här gäller viktigare saker än affärer.

Herr Morén hostar och tänker avbryta. Men Jagare fortsätter:

— Ja, de är som sagt viktigare saker än affärer. I egenskap av befullmäktigat laga ombud för er — hustru —

Den annars myndige kontorschefen rycker till, reser sig halvvägs upp och ropar:

— Min hustru — va — i jesse namn vill de säja —

Bakom skärmen sitter Boje, stenograferar och flinar, sin vana trogen. Han har visst det roligaste arbete någon människa kan ha.

Vid herr Moréns häftiga utbrott slår notarie Jagare ut med handen:

— Lugn, lugn, herr Morén.

Herr Morén sjunker pustande ner i fåtöljen. Jagare fortsätter:

— Jo, i egenskap av er hustrus befullmäktigade ombud vill jag härmed meddela, att hon genom mig och min byrå, anklagar er för — hm — otrohet och lösaktig vandel —

Herr Morén bryter ut igen:

— Va — va — gör ho, säger ni, a-a-anklagar ho mej för otrohet å — å — lösaktig va-vandel. Ho ä ifrå vettet. De har ja förrexten länge messtänkt. Men hur i svarta å svedda Hisingeland å Tuve å Backa, kan Alma, min egen hust-

ru, anklaga mej, hennes lagvigde man, för otrohetsbrott? Ja tror ja ä på väg å dåna uttå pur överraskning. Kan ho v-e-r-k-l-i-g-e-n bevisa, att ja vatt henne otrogen, då kan ho göra svart te vitt åsså.

Notarie Jagare:

— Lugn, lugn. Ta sitt förnuft till fånga å så får jag be er vara god lyssna till anklagelseskraftens innehåll.

Notarie Jagare sätter sig till rätta mitt emot den anklagade samt läser upp aktstycket med betoning på de ur juridisk synpunkt viktigaste ställena. Ord och inga visor! Herr Morén, som i början spelar den absoluta oskulden, spaknar till undan för undan. Hur i herrans namn kan Alma ha fått reda på alla dessa detaljer! Det kan han inte begripa. Har hon spionerat med andras hjälp, det ärkeskrället?

Men notarien fortsätter att läsa i den digra luntan. Herr Morén svettas, skäms — och hör på som ett snällt barn. En och annan detalj har hon fått om bakfoten förstås. Men i det stora hela, så — här har hennes lagvigde man gått omkring och varit bergfast säker på, att alla dessa gamla dumheter för länge sedan blivit begravda i glömskans djup, att han fått syndernas förlåtelse och att hennes inbundna lynne på sista tiden bara berott på tockna där fruntimmerskonster. Så med ens rullas hela Filip Moréns historia upp, rullas upp som detaljerna i ett filmdrama. Men att Alma, som en gång varit hans allt, har panna att på detta sätt skandalisera sin egen man inför tredje person! Å — å — å...

Uppläsningen är slut. Notarie Jagare lägger luntan på knät, sätter ögonen i herr Morén och säger med allvarlig stämma:

— Vad har ni att säga till det upplästa?

— Ingenting annat än att allt ihop är en förbannad lögn. Påhett! Dumheter! Jag förstår ingenting. Absolut ingenting.

— Herr Morén vill således förneka, att ni gjort er skyldig till lösaktig vandel å äkten-skapsbrott?

— Ja, absolut. Absolut.

— Jag vill erinra er om, att denna promemoria är avsedd att ligga till grund för fru Alma Moréns begäran om skilsmässa —

— Skilsmässa! Va i jesse nam', säger ni?

Något så oerhört kan herr Morén inte fatta. Han är åter på väg att brusa upp. Notarien slår ut med handen, talar affärsmässigt och säger:

— Ja, detta aktstycke kommer att läggas till grund för den ansökan om skilsmässa, vilken jag i egenskap av befullmäktigat ombud för fru Alma Morén, född Naum, ämnar inlämna till Göteborgs rådhusrätt. — (Det hela är ett skräm-skott. Först kommer prövoåret.)

Herr Morén avbryter, darrande på målet:

— Ä-ämnar verkligen min hustru stämma mej för — för otrohetsbrott?

— Ja, kort å gott. Hon vill inte längre fortsätta samlivet. Hon har fullgiltiga skäl.

— Men hon kan ju ingenting bevisa?

— Åjo, delvis — å — hm — å förresten kan den anklagade parten, om han är man, dömas ändå, förstår ni, dömas på indicier. Jojo, sådana äro de nya äktenskapslagarna, bäste herr Morén. Det tjänar ingenting till att bondneka nu för tiden, om hustrun partout *vill* ha äkten-skapet upplöst. Vill, förstår ni —

Herr Morén blir allt mera medgörlig:

— Erkänner herr Morén? För om ni erkän-

ner inför mej, behöver inte herr Morén komma upp i rätten.

— Behöver jag inte —

Herr Morén, kontorschef vid A.-B. Melcher Ryning & Co., tänker i detta nu först och främst på skandalen. Vad skall chefen säga, om han får reda på att firmans mest betrodde man för en lösaktig vandel? Och alla ordensbröder sedan. Han kanske rent av förlorar sin plats och bröderna skola betrakta honom som avskum. Ty samhällsmoralen tillåter allt tvivelaktigt i hemlighet, men det får icke uppenbart bliva.

Notarie Jagare:

— Nej, ni behöver inte gå upp, om ni erkänner.

Herr Morén funderar ett ögonblick. Så får han enligt sin egen mening en ljus idé. Filip säger:

— Jag behöver väl ej erkänna, förrän jag hunnit lite närmare sätta mej in i handlingarna?

— N-nej — hm — men ni har ju tagit del av innehållet? Är något ställe dunkelt skall jag genast förklara det —

— Förlåt, men jag menar inte så, herr notarien.

— Va menar herr Morén då?

— Jag menar, att vi kanske kunde komma överens i godo.

— Det tror jag inte. (Notarien tänker just på det hägrande arvodet.) Men ni kan gå upp till prästen i er församling å få ett års skillnad till säng och säte.

— Kan vi de?

— Ja, om er hustru går med på den saken, men jag vill tillägga att därmed är ingalunda processen avskriven.

Herr Morén ser emellertid en utväg att slippa offentlig skandal.

— Finns en avskrift på skilsmäsoansökningen? frågar han.

— Ja, naturligtvis. Ni kan ta den här.

Notarie Jagare reser sig. Han har inte tid längre med herr Morén.

Han tar emellertid artigt i hand och tillfogar:

— Som sagt har ni inte träffat någon överenskommelse inom loppet av åtta dagar går ärendet vidare.

Herr Morén nickar. Det förstår han.

Dörren igen.

Herr Morén vaggar pustande ner för trapporna. Han har aldrig varit med om värre. Men hur kan Alma bära sig åt på detta sätt? Herr Morén rätar ryggen och ilsknar till, ilsknar till alldeles förfärligt. Han skall åtminstone läsa lagen. Kan hon verkligen ha panna att ställa till med denna skandal för några få snedsprång, som han förresten inte är ensam om. Hur många äkta män ur hans bekantskapskrets skulle egentligen gå fria, om deras privatliv utspionerades på detta sätt? Ett djäkla stycke har Alma alltid varit. Men aldrig kunde han tro henne om detta.

Herr Morén tar bil för att komma fort hem, ty nu skall här läsas lagen, om han aldrig gjort det förut.

Men humöret har lagt sig betydligt, då herr Morén kommer hem till Stampgatan.

Tamburdörren öppnar han försiktigare än eljest. Alma är i alla fall inte att leka med.

Tyvärr är fru Alma Morén inte hemma.

Emma, hembiträdet, upplyser om, att frun gått till Meeths med en väninna.

— Frun bad hälsa å säja, att herrn får äta midda ensam.

— Sa hon de?

— Ja.

— Sa hon ingenting annat?

— Nej, herrn. —

Fru Morén kommer efter en stund. Hon kommer direkt från notarie Jagares advokatbyrå. Där har hon ordagrant fått reda på allt Filip sagt och vad notarien sagt, ty stenogrammet var redan utskrivet. Fru Morén behöver således inte bli överrumplad vid sin hemkomst.

Men herr Morén har under tiden ilsknat till ganska betydligt. Har hon kunnat bära sej så illa åt — nå, då skall han också ge svar på tal. Han har länge nog tigit och lidit.

Fru Morén blir mottagen med varma servetter, kort sagt en uppgörelse i den högre stilen. Dialogen, dramatiskt högspänd och rik på späckade uttryck å ömse håll, är så kraftig och högröstad, att hembiträdet springer ner i trappan.

Senare på kvällen blir emellertid Filip ångerfull, ty nu förstår han också en skilsmässas pekuniära sida. En fjärdedel av inkomsten skall Alma ha. Vad får han då för glädje av sin höga lön. Filip börjar anslå en försonlig ton. Fru Morén känner också lite ånger. Hur skall hon göra? Fru Morén ringer hem till notarie Jagare privat och relaterar händelseförloppet, tilläggande att hon för sin del nog såge en annan utväg än skilsmässa.

— Jaså, de låter så nu, säger notarien ironiskt. Han tänker samtidigt på sitt arvode.

— Notarien nämnde ju om skillnad till säng å säte —

— Men mitt arvode blir detsamma — kanhända med en liten jämkning —

— De gör desamma, de gör desamma, herr notarien.

— Jaså, gör de så. Nå, gå då upp till prästen i morrn.

Filip tar ledigt på förmiddagen, skrudar sig i bonjour, Alma i svart sidenklänning och så vandra de upp till kyrkoherde Alster, en mörk, bockskäggig schartauan.

Fru Morén för ordet. Herr Morén sekunderar.

— Har ni inte varit hos förlikningsmannen? frågar prästen.

— Jo, men han har semester, säger fru Morén, som har reda på detta moderna påhitt.

Kyrkoherde Alster:

— De va värre. Å saken är av brådiskande natur, förstås?

Båda makarna se blygt i golvet som ett brudpar.

— Nå, då skall jag föredraga ärendet i domkapitlet härnäst. Farväl. Även kyrkoherde Alsters tid är knapp.

Men veckan därpå sammanträder domkapitlet och dömer makarna Morén till ett års skillnad till säng och säte. Dock skall mannen Morén, när han erkänt sig vara den felande parten, betala till hustru Morén ett underhåll av kontant 200 kronor i förskott per månad. —

Nu ska sålunda makarna Morén efter ett mer än tjuguarigt äktenskap flytta isär. Det känns lite konstigt för båda två.

Filip Morén går aldrig ut. Han sitter hemma och läser. Hans röst är len och hänsynsfull. Fru Morén gör sitt bästa som matlagerska. Och hon tänker ofta: om vi bara haft barn ihop ändå. Men det första, som kom före äktenskapet, var döfött. Sen kom inga fler.

Man är i början av oktober. Den första novem-

ber skall domkapitlets beslut sättas i verkställighet. Herr Morén räknar dagarna dit. Hur skall det bli sedan? Fru Morén räknar också dagarna dit. Hur skall det bli sedan? Och vem skall laga Filips mat, han som fått så stora fordringar på de sista åren? Den frågan tarvar ett svar.

Och dagarna gå...

XIV

En dag kommer i H. T. den länge väntade nyheten. Förlovning har eklaterats mellan praktiserande läkaren i Göteborg med. dr Axel Kornhagen och fröken Hellen Sandby, dotter av direktör Christoffer Sandby och hans maka född Kant. Händelsen kommenteras av marstrandshabituéerna som en naturlig sak. Doktor Kornhagens vandel är oklanderlig. Hans tillkämpade sociala position fast och stark. Hans läkarekompetens erkänd även av kolleger. Fröken Hellen Sandby är en firad skönhet, en erkänt skicklig ryttarinna. Både pappas och mammas släkt tillhöra Göteborgs köpmansaristokrati. I detta nya societetsevnemang finns därför ingenting att lägga till. Och de andra kunna inte i hastigheten mobilisera upp något ofördelaktigt om kontrahenterna. Möjligen är unga fröken Hellen en smula för mycket i herrtycke och historien med hovrättsrådet ingalunda bortglömd. Men sånt där slags pikanteri ha onda tungor föga gagn av.

Händelsen timade i september. Ingen av de två ha något att vänta på. Man behöver inte ens vänta på våning. Sådan finns att få uppe i Lorensbergssområdet. Men doktor Kornhagen föredrar att hyra en med bostad kombinerad praktik vid Vasagatan. Fästmän har ingenting emot detta arrangemang, ty då kan man ju älska varann, så

snart dokton får en ledig stund. Sådant säger visserligen icke en dam av värld högt, men hon tänker det.

Redan i slutet av oktober skall bröllopet äga rum. Under tiden inträffa tvenne fataliteter inom släkten. Fru Vera fick missfall i tredje månan. Ingen kan begripa orsaken, så som hon skött sig på sista tiden. Gamla fru Sandby, som redan från ungdomen led av varsel, hade någon vecka förut drömt, att något dylikt skulle inträffa. Den gamla såg i denna händelse något av förbannelsen men hon ville ingenting säga.

Den andra fataliteten gäller fröken Lola, konstnärinnan.

En dag strax efter inflyttningen försvann hon till Paris med en målarekamrat sedan Valandstiden. Målaren bär ett erkänt namn. Han är dessutom fruntimmerskarl. Och Lola älskade Lars till den grad, att hon rymde med honom till Paris. Öppet sades visserligen att fröken Lola Sandby rest till Paris för att bedriva konststudier, men det var ingen hemlighet numera, att hon ingått fri förbindelse med målaren Lars Montell.

Fröken Lola är nu en gång på sätt och vis familjen Sandbys svarta får. Hon har aldrig brytt sig om etikett eller korrekt vandel. När något roade henne eller hon ville något — nåväl, då satte Lola också till alla klutar för att realisera sina önskningar. Sådan hade hon varit ända sedan barndomen. Mamma var nog så bekymrad för den saken. Men omgivningen tröstade henne med, att en konstnär alltid går sina egna vägar.

— Konstnär! utropade den gamla och slog från sig med handen — konstnär blir aldrig Lola —

— Vänta lite. Hon har i alla fall konstnärslod i ådrorna, sa Hellen, som alltid brukade ta sin systems parti.

Den gamla är emellertid fullt och fast övertygad om att Lola skall sluta galet på ett eller annat sätt. Hon har haft så många uppenbarelser om den saken och nu — ja, ha inte den gamlas spådom och förutsägelser slagit in. Kan en dam av gammal fin familj begå något värre brott mot sig själv och sin släkt än att rymma me älskarn.

Hellen tar systemen fortfarande i försvar:

— Mamma ska inte sörja för Lola. Kanske när allt kommer omkring blir hon den enda, som höjer vår familj med glans å ära — —

Mamma:

— Sa du glans å ära. Säg me smuts å skam, så kommer du sanningen närmare. Du kan väl ändå inte förneka, att din systems vandel är skandal? Hennes tilltag sätter en fläck på oss alla.

— Konstnärer skall man inte döma på samma sätt som vanligt folk.

— Jaså, inte de. Va ä de för skillnad, måntro?

— Skillnad? Deras moral beror av deras konst, som måste vara fri för att kunna leva —

— Således måste också deras s. k. moral vara »fri» för att den ska kunna leva. Ä de så du menar?

— Ja —

— Tack så mycket. Jag skall säja dej, min kära Hellen, att vi är ganska lika varann lite var. Därför är en lös förbindelse — en lös förbindelse. Ingenting annat. Å försök inte lägga hyende under lasten. Sådant må du be Gud bevara dej för. Atminstone för egen del.

Den gamlas stränga moral hänger samman med hennes dragning åt schartauanismen. Pastor Agge i Domkyrkoförsamlingen, en prelat av rena läran, är fru Sandbys idol.

Fröken Hellen förstår, att det icke tjänar någonting till att diskutera moral med mamma. Modern och döttrarna tillhöra tvenne diametralt motsatta tidsskeden. Fröken Hellen tycker emellertid för sig själv, att syster Lola gott kunnat vänta med Paris tills bröllopet överstökats. Nu kommer den där skandalungen lite olämpligt. Inte så värst länge sen pratet om Veras skilsmässa upphörde. Alltid ska det vara något, som lägger sordin på stämningen.

Men förberedelserna till den celebra tilldragelsen gå sin gilla gång. Så mycket att styra om och ordna med för det blivande hemmet. Och Hellen utstyrsel sen! Ty allt skall vara ordentligt tilltaget och förstklassigt. Men hade inte Hellen haft sin mamma till råd och hjälp, skulle hon mången gång stått handfallen och hjälplös. Till och med den blivande svärsonen ber henne om råd och dåd i egna angelägenheter. Och då kan man gott förstå, att hon inte är dum, den gamla. Nej, då. Hon har lite erfarenhet av livet och förstår mycket som de unga, trots sina moderna åsikter, aldrig kunna lära sig förstå. Hon är med andra ord outhärlig, om allt skall gå i lås. Allt går också i lås.

Dagen före bröllopet inträffar en icke önskad händelse: fröken Lola upenbarar sig plötsligt i sällskap med sin vän, konstnären Lars Montell.

Gamla fru Sandby håller på att få slaget, då Lola, den förlorade dottern, hux flux dyker upp utan tillstymmelse till ånger eller behov av att be om förlåtelse.

Mamma:

— Å de du — Lola?

— Visst ä de ja — kyss mej — inte? låt bli då —

— Hur har du kommit hit?

— Så enkelt, så. Luftvägen.

— Ge-genom luften?

— Javisst.

— Hur kan du bara våga! Å var har du fått pengar —

— Lasse sålde ett par dukar till en amerikan. Många dollars, må mamma tro.

— Men — men — vem ä — hm — Lasse?

— Lasse — haha — min själs älskade.

— Va' för slag?

— Min själs älskade — eller min fästman, då?

— Den där målarn?

— Jaha, just »den där målarn». Vill mamma titta på'n kanske?

Den gamla slår avvärjande ut med handen.

Lola:

— Åja, han bits inte. Han skäms inte heller för sej.

Dottern går ut i tamburen, öppnar ytterdörren, ropar utåt trappan:

— Lasse — Lasse —

En karlröst svarar:

— Oui — oui. Och ett humoristiskt, lätt kolorerat ansikte blir synligt i dörröppningen.

— Kom in, säger fästmon.

— Men vet du, jag vill inte bli utskälld i en eller annan form —

— Du skall ej fruktan bära —

Hon tar honom vid handen. Han följer med som en förvuxen och blyg pojke. Så upptäcker han sin blivande svärmor, försöker slita sig lös och mumlar:

— Aj fan, där står ju gumman. Hon ser farlig ut. Men hon är en förbannat bra modell.

Gamla fru Sandby mönstrar honom från ovan till nedan. Hon mönstrar honom med lorgnetten.

Lola viskar:

— Sträck på dej å se djäklig ut. Sânt impone-
rar på mamma.

Och Lars Montell blir med ens en civilklädd mi-
litär, rak i ryggen och fast i blicken. Enda olik-
heten sitter i benen: Lars Montell hjular.

Men när han kommer närmare, blir ryggen
mjuk. Han böjer och böjer den, medan ansiktet, ett
något härjat och vinrött målaransikte, lägger sig
i förbindliga veck — sådana där veck som Lars
Montell brukar kosta på sig inför en kritiker av
rang, en jury eller en köpstark konstspekulant.
Men nu inträffar det oväntade. Gamla skarp-
synta fru Sandby tinar plötsligt upp. Det ryn-
kiga ansiktet blir liksom förklarat. Hon blottar
de gula tänderna, ler, sträcker ut handen samt
säger, enkelt och okonstlat:

— Välkommen hit, herr Montell.

Lola, som inte hunnit med att presentera, står
där förbluffad. Mamma har gått händelserna i
förväg på ett oanat sätt. Den gamla bjuder till
och med denne oväntade måg in spe att sätta sig.

Lola blir ännu mer förbluffad. Ämnar mamma
spela komedi med både henne och Lars?

— Jag hörde nyss av Lola, att ni flugit från
Paris.

Lars Montell, omedvetet snurrande artisthatten
mellan tumme och pekfinger:

— Javisst fan — hm — förlåt — — —

Lars Montell glömmet totalt bort, att han sitter
i en salong.

Konversationen slår så småningom in på fullt
naturliga banor.

— Vår dotter Hellen ska gifta sej i morgon —

— Vi vet, avbryter Lola.

— Vet ni?

Lola:

— Javisst. Just därför tog vi luften för att hinna fram i tid.

Mamma:

— Ja, de må jag kalla en överraskning.

Lars Montell sticker emellan:

— Men de höll på å gå käpprakt åt he-helvete över Hamburg, må frun tro —

Han får en svag knuff av Lola, som säger förklarande:

— Vi måste nödlanda —

Den gamla:

— Usch, så förfärligt. Å sådant kan du sitta å berätta utan att rysa.

Lars Montell avbryter:

— Lola hissar inte för nå't. Hon ä buss. —

Mamma har tydligen roligt. Åtminstone skvallrar dragen om något dylikt. Den ogenerade Lars Montell har visst tagit henne med storm. Sedan komma gamla Christoffer Sandby, Vera, Hellen och doktor Kornhagen.

Mamma presenterar:

— Lolas fästman, herr Lars Montell.

Hon presenterar med en tjuvpojksglimt i de ännu livliga ögonen. Gamle direktören är på väg att göra som sin äkta maka nyss: han håller på att svimma av idel överraskning samt tittar gång efter annan frågande på sin hustru. Så göra också de andra. Mest glor doktor Kornhagen. Han hyser kronisk antipati för den sortens folk. Doktors hjärna är inte så konstruerad, att han förstår dem.

— Å ni har verkligen flugit hit från Paris? säger gamle direktören.

Lars Montell, ogenerat:

— Javisst fan —

Doktor Kornhagen tänker: en sån oborstad målarkladd.

Men herr Lars Montell gör sig snart på ett enkelt och naturligt sätt hemmastadd: han spankulerar omkring i rummen, tänder en cigarrett, tittar närgånget på väggarnas konstverk och — låter dom andra sköta sig själva. En lustig kurre. Fru Sandby kan trots sin hårda och stränga moral inte låta bli att tycka om sin dotters — hm — fästman. Om alla konstnärer ha samma sätt, ja då är dom inte som andra. Den reflexionen gör i alla fall fru Sandby. —

På kvällen, då de gamla komma in i sin sov-kammare, prata de om Lars Montell. Man kan inte säga något direkt ofördelaktigt om honom. Men en vet ju heller inte, om han är fågel eller fisk.

Christoffer Sandby:

— Jag frågte honom, om han hade frack me sej, vet du vad han svarade:

— Nej.

— Å frack obligatorisk på ett körkbröllop? — »Ja, obligatorisk», sa ja. Vet du va han svara? — »Då kan väl farbro låna mej en svart smacka, om den passar är väl inte så djävla kinkigt eller hur?» — så sa han du, hahaha —

Fru Sandby måste sätta sig på en stol och skratta. Sen:

— Man kan inte bli ond på honom, Christoffer — inte med bästa vilja i världen. Men aldrig kunde jag ana, att Lola skulle få en fästman, som ber att få låna hennes pappas frack till systemens kyrkbröllop och frågar om den är obligatorisk på köpet.

Christoffer Sandby:

— Jaja — å så kallar han frack för smacka — smacka, Elisabet — hihhi — Men du, Elisabet —

har du sett, att dom i alla fall ser lyckliga ut på tu man hand?

Fru Sandby nickar. Hon tror inte riktigt på den sortens lycka. Den måste vara kvalificerad och så att säga officiellt erkänd som t. ex. lyckan mellan Axel och Hellen. Den är nog så äkta den kan vara.

Målaren Lars Montell, Lolas vän, som ligger och snarkar ett par rum längre bort i våningen, ger de gamle Sandbys stoff tills de somna.

XV

Bröllopsdagen är inne. Himlen blånar, solen värmer, fast hösten för längesen gjort sin entré. Vid Vasakyrkan står träden avlövide. En lätt frost biter i skinnet.

Även Hellens bröllop skall äga rum i Vasakyrkan. Nyfikna komma i flockar ner från Lاندala och angränsande kvarter för att bevittna den celebra tilldragelsen. Polisen ordnar hopen i tvenne led med front inåt, lämnande en bred passage upp till kyrktrappan.

Publiken är densamma nu som på Veras bröllop. Och man erinrar varann om denna händelse, där lilla Inger av en slump kom att spela huvudrollen. Det dramatiskt sentimentala intermezzot hade inte gått ur publikens minne. Snarare förstörats av den mellanliggande tiden.

Men i gamle Sandbys våning råder febril brådska, ty tiden lider. Klockan går redan på två. Klockan tre skall vigseln äga rum och ännu har inte samtliga bröllopgäster anlänt. Gamla fru Sandby blir nervös, hon som aldrig annars brukar förlora koncepten. Dessutom får hon extra bekymmer för Lola och hennes fästman. Inte kan de delta i festligheterna utan att vara riktigt ringförlovade. Men herr Montell saknar pengar till ringarna... I sista stund blev detta klart för den gamla. Hon gav Lola 100 kronor och körde iväg dem till juveleraren. Motvilligt gingo de

nästan och Lola försökte först protestera mot detta yttre tvång: de voro ju mer än väl förlovade förut. Lars tog det hela från den humoristiska sidan. Och nu voro de ute för att köpa guldringarna — en timme före vigseln. Den upp- och nervända världen. Och så fracken till herr Montell. I största hast lyckades fru Sandby leta fram ett avlagt plagg, som tillhört herr Sandby. Fracken sändes tidigt på morgonen till ändring. Inte heller den hade kommit tillbaka ännu. Gamla fru Sandby måste i all brådskan ringa på till skräddarn.

— Kommer på momangen, svarar mästern.

Just då fru Sandby ringer av, kliver paret in.

— Nu då, mamma, säger Lola, och sätter upp sitt finger. Lars Montell skrattar med hela ansiktet.

— Å så var de smackan, säger han och ser sig ogenerat omkring, medan gästerna med undran och förvåning betrakta denne Sandbys blivande måg med lindade ben och sveciakängor med dubbelbottnar. I detsamma kommer budet från skräddarn.

— Fracken, ropar pojken i dörren.

— Fracken ä här, Lasse. Skynda dej nu, tilllägger Lola och slänger till honom plagget.

Herr Montell tar fracken, går in i ett inre rum och byter. Där finns också skjorta, strumpor, lackskor, handskar.

Då och då sticker Lola in näsan, manande på:

— Skynda dej, Lasse.

— Ja, för fan. Jag gör så gott jag kan. Men byxorna spricker nog i gumpan —

Lola avbryter:

— Alla gästerna är komna nu. Man bara väntar på dej.

Fem minuter efteråt träder målaren Lars

Montell ut i hallen, som användes till samlingsrum före avfärden till kyrkan.

Gamle Sandbys frack sitter som gjuten kring hans figur. En liten spricka i byxhaken syns inte.

— Den skraddaren är ta mej fan en riktig konstnär, viskar Lars till sin fästmö och kråmar sig. Nu ser han presentabel ut på alla sätt och gamla fru Sandby drar äntligen en lättnadens suck. Hon har haft mer bekymmer för den här inkräktaren än för både brud och brudgum. Men ändå kan den gamla inte bli ond på honom. Han har ett sådant trevligt sätt och tar allting från den lätta sidan.

Men Lars Montell går omkring, presenterande sig själv på ett fritt och obesvärat sätt.

Sist kommer han till brudgummens far och mor, som sitta i skymundan. Skraddare Amandus Larsson och hans hustru känna sig av naturliga skäl bortkomna i denna miljö av fina herrar och damer. Med möda har deras son fått dem med. Men nu, då doktor Kornhagen nått sina drömmars mål, vill han att de gamla föräldrarna skola med egna ögon se sonens upphöjelse och deltaga i den stolta tilldragelsen.

Larsson är sin egen sedan ungdomen. Fracken skiner ny för dagen liksom fru Larssons svarta sidenklänning. Sonen behöver inte skämmas för sina föräldrar. Men så är det också första gången han visar dem offentligt.

Utänför en lång rad bilar. De båda marskalckerna, tvenne kolleger till brudgummen, ge tecken åt bilarna att köra fram i tur och ordning. Först bruden i parisertoalett, stolt och högre, en brud för folket att titta på. Intill henne fadern, gamle Christoffer Sandby och mamma. Sedan brudgummen, doktor Kornhagen i paraduniform: doktorn är marinläkare i reserven nu. Intill honom

far och mor. Vilket ögonblick i deras liv! Deras ende son på väg till kyrkan för att gifta sig med en riktig societetsfröken. Fru Larsson ömsom gråter, ömsom skiner av rörelse och lycka. Larsson ältar sin buss ideligen för att hålla sig oberörd av den stora stunden, ty även gubben är djupt rörd. Men bådas blickar hänga envist fast vid den guldsmidde sonen. Det hela är för dem en saga, en dröm. —

Utanför kyrkan har under tiden flockarna tätat till en kompakt massa. Och då bruden vid sin fars arm skrider uppför trappan, ropar någon »leve bruden». Massan hurrar. Fru Vera Ryning, som just då vid sin mans arm lämnar bilen, tänker på sig själv vid ett liknande tillfälle. För henne hurrade man inte. Inte sista gången. Hennes lilla dotter höll ju på att ställa till skandal i stället.

Hennes dotter, ja... Instinktivt ser fru Ryning sig omkring, liksom om hon väntat, att Inger skulle uppenbara sig även nu. Men direktören, också denna gång i ryttmästareuniform, tar henne beslutsamt under armen. Fru Ryning får annat att tänka på: släpet, släpet. Det fångar för ett ögonblick allt hennes intresse.

Just då stiga brudgummens far och mor uppför trappan. Larsson har sin gumma under armen. Den inte så allra värst moderna stormen sitter lite snett och fru Larssons nya hatt med hakband har glidit ner i nacken. Brudgummens föräldrar har frappant sätt mot de övriga bröllopsgästerna. Lite var förstår att det gamla, enkelt klädda paret är doktors far och mor. Och mer än ett öga fuktas av rörelse. Tänk, att få uppleva en sådan händelse! Man känner mer för skraddare Larsson och hans hustru än för alla de andra tillsammans. Det är som om denna publik på

långt håll vore släkt med dem. De tunga kyrkportarna öppnas och paret försvinner. Med en viss märkbar saknad ser man dem försvinna. Men nya bröllopgäster fånga intresset, fast dessa likna varandra från bröllop till bröllop här i Vasakyrkan. Endast damernas toaletter variera.

Så spelar orgeln upp. Tonerna tränga ut genom murarna som avlägsna, rullande ekon. Vigseln tar sin början...

Framme i koret står pastor Julius Magnet, samme präst som sammanvigde herr och fru Ryning. Han har sedan sist dekorerats med en stjärna: pastor Magnet är ledamot i andliga ståndet av kungliga Vasaorden. Pastorn bär upp sin dekoration med synbar värdighet. Och gamla fru Sandby, som har ett gott öra för nyanser, tycker att pastorns stämma blivit djupare och mäktigare sen sist.

Men målaren Lars Montell viskar till sin fästmö:

— En förbannat trevlig prästjycke, eller va säger du, Lo?

Lola nickar och känner sig samtidigt en smula generad trots sin frigjordhet: Lars viskar ju så högt, att både pappa och mamma vända sig om. De se besvärade ut.

Akten försiggår på övligt sätt. Kontrahenterna böja knä på var sin pall. Pastorn läser vigselformuläret med tillägg, sedan psalmsång, tal av Magnet, musik från orgelläktaren, solo av operasångare Tonér o. s. v. Allt utan att gnissla och med värdig precision ända tills turen kommer till brudgummens mor att gratulera. Sin nyblivna svärdotter glömmmer den gamla komplett bort. Halvspringande störtar hon i sonens famn, slår armarna om hans hals och ropar högt:

— O, lelle Axel, nu ä di mor i sjunde himmel —
 Brudgummen rodnar. Bruden ser generad i ta-
 ket. Pastor Magnet tittar i golvet. Lite var be-
 ter sig en smula individuellt utan tanke på rum-
 mets helgd. Men Larsson går resolut fram och tar
 sin gumma tillbaka, samtidigt viskande i hennes
 öra:

— Du kan la se hur di andre gör, Johanna.

Då blir fru Larsson som den eldröda blomman
 i sitt förut starkt kolorerade ansikte och skjuter
 med en energisk rörelse nackhatten tillbaka i sitt
 utgångsläge. Det lilla intermezzot är snart glömt
 och resten av ceremonien avslutas på vanligt sätt.

När brudparet visar sig på trappan blir det nya
 hurrarop.

Bilarna köra bort en efter en. Snart ha också
 folkhoparna skingrats och planen framför kyrkan
 återfår sitt alldagligt övergivna utseende.

Även detta bröllop avslutas med middag på Ter-
 rasse Hôtel. Lars Montell, som de förnämligaste
 gästerna knappast sett åt förut, blir frampå natten
 festens medelpunkt: han kliver utan vidare upp
 på musikestraden, lånar en banjo och sjunger till
 denna hypernya visor från Montparnasse. Han
 är även här artisen, som kan sin sak. Lars Mon-
 tell får uppriktiga applåder, blir du och bror med
 både direktörer, konsulter och grosshandlare och
 förnäma damer ur bröllopps-societeten se på Lola
 med något av avund i blicken. Men Lars Montell
 blir inte märkvärdigare för den sakens skull. Han
 är sig själv i alla livets situationer.

Senare på natten anträda de nygifva en wed-
 dingtripp till de norditalienska sjöarna.

Och så är även detta bröllop ett minne.

Men redan påföljande dag resa Lola och Lars
 tillbaka till Paris. Denna gång resa de med järn-

väg och Christoffer Sandby ger dem några 100-lappar till reskassa.

Men det sista gamla mamma säger till sin dotter är dessa ord:

— Gift er så fort som möjligt.

— Så fort vi får tid, svarar Lola skämtsamt.

Lars biter sig i tumspetsen, gnider förlovningsringen blank mot rockärmen och ler som den spjuver han är.

Då de gamla bli ensamma, säger Christoffer Sandby:

— En lustig kurre va han i alla fall.

Fru Sandby:

— En riktig spelevinker —

Christoffer:

— Å en bohääm.

Då rynkar fru Sandby näsan och tiger. Inget ord klingar sämre i hennes öra.

XVI

En vecka efter systemens bröllop reste fru Vera Ryning bort till ett sanatorium för att vila sig. Dels var frun lite slapp efter missfallet, dels behövde hon luftombyte. Hösten i Göteborg hade kommit på allvar. Dimma och regn var eveliga dag. Då blir ett känsligt sinne tryckt. Dessutom började Inger åter sysselsätta tankarna. Ända sedan den dag fru Ryning av en händelse råkade bli åsyna vittne till hur en främmande kvinna våldförde sig på hennes eget barn, hade hon ruvat över det förgångna. Den främmande, robusta damen gick inte ur hennes minne. Och i hemlighet tog fru Ryning genom en upplysningsbyrå reda på vem damen ifråga var och vad hon gjorde hos konsul Backer.

Aldrig väntade sig fru Ryning, att hennes före detta man ville ha husföreståndarinna. Hade han då redan glömt henne? Kanske han rent av ämnade gifta om sig med den där otäcka megäran, som visserligen enligt de upplysningar fru Ryning fått, var för detta läkarefru, men i alla fall såg ut som en kokerska. Och hur skulle det gå med Inger? När den där kvinnan gav sig till att slå barnet, så vem som helst kunde se hennes tilltag, vad skulle inte denna kvinna då våga sig på

inom lykta dörrar. Och det var hennes barn, hennes eget. Hon kanske aldrig skulle få några fler. Hennes läkare hade sagt något i den vägen.

Dessa tankar teg fru Ryning med: hon kunde ju inte yppa dem för någon — allra minst för sin man. Mest för den sakens skull ville fru Ryning bort för att återigen söka glömma det förflutna. Hon som en gång för sin nya lycka trott, att det gamla var borteliminerat, erfor att det alltjämt låg och pyrde i det omedvetna.

Fru Ryning hade med flit valt Ulricehamns satorium för att åtminstone träffa jämlikar även under denna dystra årstid. Fru Ryning hörde till dem, som hade behov av nya ansikten och hon räknade inte fel. I Ulricehamn kom fru Ryning verkligen tillsammans med en flock damer och herrar ur hennes eget samhällsskikt. De liksom hon hade flytt hit upp i den rena luften, där någon dimma sällan syns till. Alla till en början vilt frammande för varann. Men sedan man på tu man hand berättat lite närmare om sin person och sin sociala ställning var bekantskapen snart formerad. Bekantskapen blev vänskap med pikanta förtroenden damerna emellan och den sedvanliga flirten då herrarna kommo till.

Fru Ryning är snart i sitt esse, ty en sådan miljö behagar henne. Inom loppet av en vecka lever hon upp. Tröttheten och slappheten försvinna. De dystra, ruvande minnena gömma sig ånyo. Ja, Vera går så helt upp i sin nya omgivning, att hon glömmet bort sin egen man.

Hans har förresten börjat bli bråkig på sista tiden. Även då det gäller pengar. När allt kommer omkring är han visst lika snål som konsul Backer. Det kunde hon aldrig tro honom om. Missfallet har visst också berett honom en besvi-

kelse. Som om Vera kan rå för den saken. Vem får lida av följderna om inte hon! Och varför gifte Hans sig inte med manicuristen, som han hade barn med förut — aj, där ramlar en cynisk tanke ur henne. Inte meningen. Ånej. Hans är nog bra, bara han får tillbaka sitt goda humör. Kanske det återvänder om man vackert lyssnar till hans affärer, såsom hon gjort i början. Men vilken, vilken, *vilken* kvinna kan i längden stå ut med sådant? Och en blir väl inte merkantil rådgivare i och med sitt giftermål heller. Men så ser det ut. Länge sedan de två talade om A.-B. Melcher Ryning & Co:s affärer. Man kan sannerligen bli sömnig och illamående för mindre. Och Hans har ju gift sig av kärlek, k-ä-r-l-e-k. Nåja, den saken tvivlar hon inte på, fast Hans inte är så — hm — angelägen nu för tiden, minsann. Då var uppriktigt sagt Magnus Backer en långt pig-gare natur.

Fru Ryning har således vid denna tid börjat betrakta sin man med ganska kritisk blick. Och hon känner därför inte precis någon saknad efter honom. Dessutom är det skönt med den okontrollerade friheten även för en fru med friheten i blodet.

Det dröjer inte länge, innan fru Ryning blir medelpunkten i ett katteri herrar och damer. Vera besitter en tränad och vaken konversationsförmåga — när hon vill. Hon är en briljant pianist — när hon vill, spelar bridge med sällsynt finness — när hon vill, men framför allt är hon en fascinerande uppenbarelse — när hon vill. Och vill fru Ryning allt detta på en gång, är hon utom tävlan, en tjusande varelse, på vars trollspö herrarna fastna utan pardon.

Bland herrarna på sanatoriet finns en skepps-

redare Stalling, stockholmare och ungar, glad och öppen till sitt väsen. Herr Stallings bekanta påstå, att han är en av de få, som räddat sig relativt lindrigt undan krascherna för några år sedan. Stalling bor nu på sanatoriet för att, som han själv vidgår, komma bort från den syndiga staden. Stalling är i medelåldern. Till det yttre högre. Till det inre ganska naiv. Men han är en oförvägen bilsportsman, som rest kors och tvärs genom Europa med sin Rolls Royce och har många äventyr att berätta. Dessutom spelar han »bridge som en ängel», damernas uttryck. Denne herr Stalling tillhör spetsarna i kottet. Och där fru Ryning är där vill också han vara:

— Besta fru Ryning, inte rår en stackars ungar för de. Ni hör nu en gång för alla till dätta lilla fåtal kvinnor, som man måste vara i nerheten av. Detta säger han henne på tu man hand. Fru Ryning känner sig smickrad, ty hon ser med glädje, att han fastnat i hennes garn. Och det är så roligt att låta honom sprattla. Dessutom finns något friskt, hurtigt och gossaktigt över denne stockholmare, som ständigt är på gott humör.

Ja, de tu komma alldeles förfärligt bra överens, Och veckorna gå. Fru Ryning längtar inte åter till sitt tråkiga, dimhöljda Göteborg. Hon lever i nuet.

Inte ens ett meddelande från mannen, att »pappa plötsligt fått ett lättare slaganfall» gör henne dyster eller nedslagen. Denna dotter resonerar som så: det går väl snart över. Lättare slaganfall har visst pappa haft förut. Då och då ringer hon dock upp sin man på sista tiden och kuttrar. Direktören hör, att det inte går någon nöd på henne längre. »Du kommer väl snart hem.» — »Javisst, älskling.» Så rart det låter — och sedan

vill fru Ryning ha lite påspädning i kassan. Direktören skickar.

Men medan fru Ryning ligger på Ulricehamns sanatorium, sitter hennes man halva nätterna på sitt kontor, grubblande över utvägar att utan yttre uppseende lotsa den stora trävarufirman igenom de bränningar den på sista tiden råkat ut för. Först kom två ganska kännbara byggmästarekrascher på sensommaren. Dem lyckades man visserligen parera. Men direktören väntar med oro ytterligare ett par och större. De låta inte vänta på sig så värst länge. Den första brakar ner i slutet av oktober, den andra de första dagarna i november. Bägge firmorna ha i flera år uteslutande köpt sitt byggnadsmaterial av A.-B. Melcher Ryning & Co. Då dessa båda krascher komma, står bolaget som utställare på växlar för ett sammanlagt belopp av c:a 200,000 kronor. Bolagets bankkredit är genom de tidigare fallisseman- gen hårt ansträngd. Banken beviljar nya krediter endast på det villkoret, att den själv genom egen siffergranskare får rätt att dagligen följa firmans affärer. Dessutom måste bolaget pantförskriva ännu icke hypotiserade tillgångar. Det blir en tids frist.

Men så komma de båda nya krascherna. Banken ser sig nödsakad att stoppa ytterligare krediter för att åtminstone skydda en del av sina intressen. Direktör Ryning och kontorschef Morén kallas upp till bankdirektionen där de utsättas för ett regelrätt förhör — den pinsammaste stund direktör Ryning hittills varit med om. Skilsmässan och dess många obehag var dock i alla fall bagateller jämförda med detta förhör, som helt enkelt gäller den gamla, nyss så högt aktade firmans bestånd.

Man diskuterar möjligheterna för en eventuell

betalningsinställelse som den enda utvägen. Men då bolaget ligger inne med stora order från fullt solida firmor, är en dylik transaktion riskabel. De solida kunderna skulle dra sig och förlusterna på osålda lager bli än större. Direktör Ryning själv föreslår ett års moratorium som den bästa utvägen. Ordföranden i bankstyrelsen, gamle direktör Hagner, personlig vän till Rynings far, upptar förslaget gynnsamt. Men de övriga ledamöterna äro av den övertygelsen, att banken ingenting har att vinna på ett moratorium. Det blir bara att ytterligare en tid uppehålla den vacklande firman. Då är bättre att ta törnen så fort som möjligt. Direktör Ryning söker beveka direktionen att gå med på förslaget:

— Banken har dock under årens lopp gjort oerhörda vinster på A.-B. Melcher Ryning —

En av styrelseherrarna, en hård finansman av utpräglad amerikansk typ, genmäler kort:

— Den saken hör inte hit. Vårt ansvar för bankens skötsel har ej med det förflutna att göra. Ja, den saken förstår ni nog.

Aldrig har direktör Ryning blivit bemött på detta sätt förut. Han kan knappt fatta, att det är till honom man riktar dessa cyniska ord.

Direktör Ryning står ett ögonblick svarslös. Och vad skall han förresten säga? Dessa herrar ha hans ve och väl i sina händer. Han är såld till dem.

Ryning kastar ett bevekande öga på sin fars vän, den gamle ordföranden. Men denne har tydligen inte så stort inflytande längre. Och för övrigt är det ju alldeles riktigt att banken i första hand måste skydda sina egna intressen. Den lever i sin tur på allmänhetens förtroende. Aktieägarna ha också ett ord med i laget. Men direktör Ryning ser i ett moratorium den bästa utvä-

gen även för banken. En betalningsinställelse nu skulle kasta allt över ända. Han iunderar ett par minuter. Som inkvisitorer betrakta styrelseherrarna den nyligen så mäktige industrimannen. Plötsligt rätar han ut sig och säger med fast stämma:

— Om inte herrarna acceptera moratoriet går jag omedelbart upp i rätten och begär min firma i konkurs.

Herrarna i korus:

— Å — å — å —

Direktör Ryning:

— Ja, utan tvekan —

Direktör Ryning gör ett tecken åt sin kontorschef, som bokstavligen torkat in på ett par veckor. Den förut frodige och levnadsglade herr Morén är inte längre sig lik. Bekymmer och tråkigheter både hemma och på kontoret ha satt sina synliga spår.

Båda gå mot dörren. Ett par sekunder råder tystnad i det elegant möblerade styrelserummet, där så många öden avgjorts, så många stolta byggnader grusats med ett par penndrag eller några ord.

Så säger den herre, som i styrelsens namn för ordet:

— Var god vänta —

Direktör Ryning vänder sig halvt om.

— Ja, var god vänta en stund.

Samtidigt går styrelsen till det innanför ligande rummet, vars dörr noga stänges.

Direktör Ryning sitter och väntar på sin dom. Om fem minuter komma herrarna ut. De likna ett kollegium av lärare, som fattat ett gemensamt beslut angående någon förseelse.

Men samtligas drag är en smula ljusare nu. Bäst syns detta på den gamle ordföranden. Han nickar

halvt fryntligt till delinkventen. Men den bryske herr Mur säger, enligt sin vana, utan omsvep:

— Ja, herr Ryning, vi ska gå me på ert förslag om moratorium. Men på det villkoret att ni reducerar såväl arbets- som kontorspersonal till hälften. Arbetarnas löner kunna vi ju ingenting göra åt, men vi fordra att de kvarvarande tjänstemännens löner sättas ned med femti procent å vidare fordra vi, att — hm — edra egna levnadsomkostnader hållas inom rimliga gränser. Går ni i er tur med på detta förslag?

Direktör Ryning:

— Herrarnas förslag låter visserligen förödmjukande men låt mej genast säga att dessa reduceringar har jag tänkt att företaga av egen fri vilja.

Bankdirektör Mur:

— Nå, gott. Genom vår siffergranskare ha vi ju för övrigt rätt att övertyga oss om att ni också verkligen följer er — hm — fria — vilja —

Direktör Ryning känner sig djupt kränkt av det elaka tonfallet. Vill man inte längre anse honom som gentleman därför att några av hans kunder gått omstyr? Det ser så ut. Han har en brinnande lust att ge denne herr Mur en rungande örril. Men van att behärska sig i alla situationer låtsas Ryning om inget, endast nickar bekräftande.

Bankdirektör Mur:

— Jaha, nu ha vi alltså preliminärt ordnat bolagets affärer. Till detaljerna återkomma vi inom loppet av några dagar. Adjö, direktör Ryning, å lycka till.

Direktör Ryning tar ett par steg fram i rummet, stannar och säger med fast stämma:

— Ber ödmjukast få tacka herrarna för denna uppgörelse å jag skall för min del göra allt

vad på mej ankommer att inom den stipulerade tiden reda upp affärerna till bankens belåtenhet.

Direktör Mur, lite sarkastiskt:

— De hoppas vi också.

Direktör Ryning tar samtliga styrelseledamöter i hand. Den gamle ordföranden niekar gemytligt som den farbror han varit sedan Hans Rynings barndom.

Lättare till sinnes än på mången god dag lämnar direktör Ryning i sällskap med sin kontorschef det stora bankpalatset, som alltjämt har hans öde i sina händer.

Vid Lilla Torget stå Rynings bil och chaufför.

— Bums till Hisingen, Krans, säger herr Ryning.

Det är som om direktören fortast möjligt vill komma bort från detta hus, där han upplevt sitt livs största förödmjukelse.

Skönt i alla fall med lite andrum. Om nu bara krafterna stå bi ska väl allting ordna sig. Så småningom.

Herr Morén kostar under resan på sig elaka glösor om bankherrarnas uppträdande.

Direktör Ryning ler på ett enkelt och naturligt sätt. Hans enda svar.

Efter slutat arbete för dagen ta chefen och kontorschefen genast itu med förberedelserna för reducering av personal och löner, ett för direktören högst motbjudande arbete. De flesta ha haft anställning sedan årtal tillbaka. Inte lätt att välja ut de överflödiga. Men det måste ske.

— Vi får väl börja i toppen, säger direktören och betraktar sin kontorschef.

Herr Morén liksom krymper ihop. Han har ju själv pläderat för denna reducering i förhoppning att få bli undantaget. Morén är chefens förtrogne och dessutom har han det liksom lite djäkligt nu.

Skillnaden till säng och säte har redan tagit sin början. Fru Morén bor hos släktingar i Majorna. Hon skall ha fjärdedelen av lönen. Så herr Morén har faktiskt redan reducerad inkomst. Detta vet chefen förresten mer än väl, fastän han låtsas aldrig om herr Moréns privata tråkigheter.

När därför direktören nu apropå talar om »toppen», kan man förstå, att den sangviniske herr Morén liksom hajar till.

Då direktören ser sin kontorschefs förlägenhet förstår han blott alltför väl orsaken. Men direktör Ryning är fast besluten att inte göra något undantag. Inte ens för egen del. Fast det blir väl ett väsen, när hustrun får nys om saken. Hon vet ju inte något alls. Och det tjänar heller ingenting till att tala med henne om affärer. Lika gärna kan han tala till en träbock. Den saken är direktören på det klara med för länge sen.

— Nå, eftersom vi ska börja med toppen, så tar vi väl först kontorschefen, säger direktören. Herr Morén har nu 880 kronor i månaden. Jag skall vara hygglig och runda av denna summa till jämnt 500: — —

Herr Morén räknar genast ut att sedan Alma fått fjärdedelen eller 125: — kronor återstå inte mer än 375: —. Den summan räcker inte långt med herr Moréns nuvarande anspråk på livet. Kan inte unna sig något extra. Gott pengarna räcka till mat och hyra.

Direktören:

— Nå, är herr Morén nöjd?

Morén ser bedjande på sin chef.

— Herr direktören vet hur jag har de ställt nu?

— Jaja. Men även sådant kan väl ha en övergång. Eller hur?

Herr Morén skakar på huvudet:

— Nej —

— Vem vet?

Herr Morén suckar.

Direktören:

— Ja, jag kan tyvärr ingenting göra åt den saken. Nu tar vi nästa man —

Chef och kontorschef fortsätta på detta sätt genom hela personalen.

Först vid midnatt är man färdig med domen. Dagen därpå få de personliga brev, utskrivna av herr Morén men underskrivna av chefen själv.

Aldrig har personalen varit med om en dystrare dag. Fast lite till mans vet hur det står till med firman och firmans affärer har ingen väntat sig detta för egen del. Man hyste ett orubbligt förtroende till chefen och hans förmåga att reda upp den bekymmersamma situationen utan några extra tvångsåtgärder gentemot personalen.

Initierade affärskretsar kände visserligen till att A.-B. Melcher Ryning & Co. arbetade tungt men ingen mer än den intresserade bankens styrelse visste, att det stora trävarubolaget faktiskt stod på fallrepet. Och detta var för direktör Ryning alltid en tröst i bedrövelsen. Firmans och hans eget anseende hade icke lidit något yttre avbräck i hans prestige och renommé.

Men några dagar senare läser direktören till sin gränslösa harm följande:

»KRITISKT I TRÄVARUBRANSCHEN.

En av stadens äldsta och största trävarufirmor, A.-B. Melcher Ryning & Co. har på grund av lidna förluster tvingats begära ett års moratorium. Man hoppas emellertid på vederbörligt håll, att det gamla ansedda företaget inom loppet av denna tid skall hinna ordna upp de mest tryckan-

de engagemangen. Tyvärr har bolaget måst reducera sin personal till hälften. Tiderna äro brydsamma även för gamla solida företag.»

Direktör Ryning läser notisen om och om igen. Sedan knycklar han ihop bladet och slänger det på golvet. Det som han i det längsta hoppats inte skulle ske, är nu en öppen offentlighet. Vad skall sådant tjäna till... Enda nyttan med detta meddelande är naturligtvis »affärsvänners» hemligt skadeglada belåtenhet och öppna beklagande. Ja, man skulle tycka synd om honom. Direktör Ryning, en stolt natur, vet ingenting värre. Även affärerna komma att bli lidande på detta offentliga skvaller. Pressens s. k. informationer äro mången gång ingenting annat än ett förbannat sladder, till salu för några kopparslantar.

Dagen därpå når nyheten Ulricehamns sanatorium. Fru Ryning vet fortfarande ingenting. Hon förbrukar pengar, flirtar, roar sig, kort sagt njuter av livet.

Den förste som observerar den lilla notisen är skeppsredare Stalling, fru Rynings specielle uppvaktande kavaljer. Han sitter denna morgon ensam vid sin frukost, ögnande igenom bladens nyheter mellan tuggorna. Så får han se den lilla notisen om A.-B. Melcher Ryning & Co:s moratorium. Herr Stalling blir — uppriktigt sagt — lika flat, som om han hux flux fått en kalldusch över sig. A.-B. Melcher Ryning & Co. är även av honom känd som en solid miljonfirma. Visste herr Stalling ingenting om saken förut, kunde han förstå det på fru Ryning. Hon levde ju som en mycket rik mans fru.

Herr Stalling kan inte förstå... Vet hon eller vet hon inte... Men från och med denna stund blir inte skeppsredaren så angelägen om hennes sällskap.

När fru Ryning kommer upp på sina rum — hon hyr en tripplett — ligger Ottebladet där. Städerskan har väl glömt ta bort det.

Fru Ryning tar bladet, lägger sig på chäslongen och börjar läsa utan intresse. Plötsligt rusar hon upp som stungen av en orm, går fram till lampan, stavande varje ord i samma notis hennes kavaljer tidigare förvånat sig över.

Liksom Hans för några dagar sedan läser hon notisen om och om igen. Men i motsats till mannen tror hon inte sina ögon. Måste, måste, måste vara någon förväxling av firmanamn! Rynings trävarubolag är ju ett av de största och solidaste i Skandinavien — det har till och med hennes pappa sagt en gång. Och då så...

Ja, det måste vara någon namnförväxling.

Fru Ryning beställer från rumsapparaten ilsamtal med sin man — första gången.

— Hans, har du läst den skandalösa notisen? Hur kan dom usla tidningarna bära sej åt på detta sätt?

— Vilket sätt?

— Läser du inte tidningar? Har du inte sett att dom uslingarna har skrivt å sagt att vår firma råkat på obestånd, Hans? Dom har n-a-t-u-r-l-i-g-t-v-i-s förväxlat namn?

— Nej, Vera, dom har inte förväxlat —

Fru Ryning avbryter i falsett:

— Va säger du — är de sant?

— Ja —

— Va — va —

— Ja —

— Hans, är du från vettet? Är du tokig? En sådan skandal! Å jag, din egen hustru, som du lovat berätta allt för, vet ingenting — jag, din oskyldiga hustru! Nu kan jag inte stanna en mi-

nut längre här. Jag pa-packar ge-genast å reser hem. Kom ner å möt mej för Guds skull! O, jag vet inte vad jag ska ta mej till, Hans! En sådan skandal — en s-å-d-a-n — skandal — — —

En gäll och skarp avringning.

Fru Ryning kastar sig först på chäslongen. Hon kan för de närmaste minuterna varken tänka eller handla. Hennes arma huvud värker och språnger — en sådan skandal. Hon ser de sista orden i transparang på den motsatta väggen.

Så med ens kommer energispasmen: blixtnabbt reser hon sig upp, ringer städerskan:

— Min räkning, Adelina —

— Va, ska frun resa?

— Ja — min räkning —

— Genast —

Fru Ryning slänger ner i kofferten toaletter och necessärer huller om buller.

Tåget går om en timma. Fru Ryning hinner inte ens säga adjö till kotteriet. Hon framför sin ursäkt och sitt tack på några visitkort: Brådskande familjeangelägenheter. Och så i väg. Alla sova middag: hon kommer nerför trapporna osedd, kommer till tåget osedd. Och tåget går. Fru Ryning är återigen olycklig och uppsliten.

XVII

Medan A.-B. Melcher Ryning & Co. kämpade en till synes allt hopplösare kamp för sin existens, gjorde Backer & Gröndahl lysande affärer. Strejken vid de engelska kolgruvorna såg vid denna tid ut att bli långvarig och för konsul Backers del kunde den få pågå så länge som helst. Importen från de tyska och polska koldistrikten hade nu kommit riktigt i gång. Backer & Gröndahl kunde själv bestämma sina priser, ty konkurrensen var praktiskt taget ur spel. Detta hade icke inträffat sen kristidens höjdkonjunkturer för åtskilliga år sedan. Backer & Gröndahl hörde till det fåtal svenska storimportörer, som ridit ut den efterföljande kraschperioden, tack vare en förnuftig placering av vinsten i säkra statsobligationer, vilka kunde omsättas i kontanta pengar när som helst. Konsul Backer hade inte ens behövt anlita dessa reserver. Men då den engelska kolstrejken pågått en tid och alla utsikter till preliminär uppgörelse strandat, utnyttjade konsul Backer genast den oväntade chansen. Han belånade en post på 200,000 kronor i statspapper. Oberoende av firmans alltjämt goda likviditet kunde konsul Backer med det lösgjorda kapitalet omedelbart spekulera i polska och tyska kol. Tack vare dessa på en gång disponibla pengar inköptes skeppslasterna pr kassa kontant. Bankernas mellanhänder

behövde han inte anlita. Priset blev därefter. Bland svenska kolimportörer var Backer & Gröndahl nära nog ensam om denna triumf. Konkurrenterna kunde ej förstå, varifrån Backer & Gröndahl så i en hast kom över erforderligt kapital. Ingen utomstående hade reda på, vilka dolda reserver konsul Backer förfogade över.

Ja, det var en kort liten hausse, som i fråga om febril brådska och lysande omsättning påminde om en svunnen tid, då alla kostade på sig nöjet att dansa kring guldkalven. Nu var detta nöje endast förbehållet ett litet ringa fåtal: herrar kolimportörer. Men bland dem kunde endast Backer & Gröndahl helt utnyttja situationen.

Konsul Backer hade all anledning att känna sig nöjd och belåten. Men konsuln behöll även nu huvudet kallt, kalkylerande med att denna oväntade höjdkonjunktur enligt naturens egen ordning måste bli relativt kortlivad. De engelska kolarbetarna kunde ju inte strejka i det oändliga. Det gällde att vara på sin vakt och inte spanna bågen för högt. Men så länge inga oroande tecken till uppgörelse hördes av fortsatte Backer & Gröndahl sin nya import över Östersjön, fastän konsul Backer lät minska skeppningarnas storlek undan för undan, ty kolgårdarna ute i Sannegårdshamnen började fyllas. Men det skulle ta god tid, flera månader, innan normala förhållanden åter inträdde på denna nyss så tröstlösa marknad.

Konsuln hade inte många tankar till övers för sin närmaste omgivning. Affärerna absorberade praktiskt taget allt hans intresse. Så mycket mindre tid för rent utomstående. Men han kunde ändock inte undgå att för sig själv beklaga förre vännen Hans Ryning. Konsul Backer hade lika

så lite som andra reda på, att den gamla ansedda trävarufirman gått ned sig. Han hörde visserligen på sista tiden en del rykten men fäste sig inte vid dem. Inom affärslivet höra dylika rykten till ordningen för dagen. Skvaller och konkurrensavundsjuka ta sig friheten utpeka än den ene än den andre. Snart är rulljangsen i gång. Förtalet avstannar först, när den väntade kraschen uteblir — eller också kommer den — och då har skvallret visat sig vara dagens sanning. Beträffande A.-B. Melcher Ryning & Co. visade sig det senare alternativet vara riktigast. Melcher Ryning & Co:s existens hotades på allvar.

Ehuru Hans Ryning en gång varit anledningen till konsul Backers största sorg hittills, kunde konsuln ändå inte undgå att känna medlidande. Och hur skulle Vera bete sig? Hon som aldrig lärt konsten att försaka. Tvärtom hade hennes anspråk på lyx, toaletter och komfort vuxit med åren. Under den sista tiden av deras äktenskap förbrukade hon rent av otroliga summor till rakt ingen nytta. Vera ville jämt och ständigt ha en sjö att ösa pengar ur. Konsul Backer hade ju försökt att bromsa men då blev det bara uppträden, ofta av mycket pinsamt slag och konsuln beskylldes för att vara en gnidare, som inte unnade sin hustru en klädtrasa på kroppen. Hade hon förändrat sig sen dess? Konsul Backer tvivlade av goda skäl på den saken. Men varifrån skulle hon nu ta de stora summorna till sina privata nycker — nu, när banken genom sitt ombud kontrollerade varje utgift och personalen var satt på indragningsstat eller avskedats och direktör Ryning själv hänvisad att leva på bankens nåd, om han över huvud ville sitta kvar som den skenbare ledaren av bolagets insytlade affärer. Ja, det var synd om Hans Ryning. Och konsul Backer tyckte

detta så mycket mer, som han misstänkte, att trävarubolaget aldrig skulle komma på goda fötter igen. Vad skulle då dess chef ta sig till? Börja på nytt? Utan kapital, utan förtroende. En bankrutterad storköpman har ofta värre att ta nya tag än t. ex. en minuthandlare. Och hur skulle under sådana förhållanden Veras öde komma att gestalta sig? Se där en fråga, ställd på den närmaste framtiden — om icke gamle Christoffer Sandby ville hjälpa till att satsa, ty gubben var inte barskrapad. Tvärtom. Men konsul Backer hade aldrig hört talas om gamle Sandby som en hjälpsam natur, inte ens mot sina närmaste, när det gällde summor att tala om. I varje fall skulle nog den gamle betänka sig åtskilliga gånger, innan han lät övertala sig till dylika osäkra dispositioner. Och kände konsul Backer Hans Ryning rätt, skulle det sannolikt aldrig falla denne in att be sin svärtar om hjälp i någon form. Hans Ryning var i det fallet en stolt natur.

Hans och Vera hade visserligen berett honom sorg och bekymmer, men ändå kunde han inte låta bli att reflektera över dem nu, då materiella olyckor började hopa sig över deras huvud. Om Hans alltjämt varit hans gode vän och Vera hans hustru, skulle kanske konsulin rent av velat hjälpa Hans ur trasslet. Nu är detta ogörligt. Om Vera ångrat det steg hon tog? Vore roligt att veta. Men i värsta fall kunde hon ju ty sig till föräldrarna eller snärja en ny man och gifta sig för tredje gången. Ännu hade icke hennes charm försvunnit. Konsul Backer ser i detta nu Vera sådan hon var, då hon gick ifrån honom: strålande, farlig, elegant... Men Gud vilka barnsliga tankar han tänker! Trots konsulns iöresats att aldrig mer syssla med sin förra hustru,

komma dessa tankar åter fram i medvetandet. De kunna visst aldrig avlivas. När konsul Backer trott så, ha de i själva verket endast trängts undan och hamnat i det undermedvetnas värld.

Han är i alla fall inte längre slav under dessa tankar eller de känslor som alstras av dem. Hans liv har tagit en annan gestalt och en annan väg. Och konsul Backer intalar sig, att dessa tankar endast komma fram i samband med de naturliga reflexionerna kring den tråkiga affärskraschen.

På sätt och vis är konsul Backer numera en relativt lycklig man. Lysande inkomster och samvetsfrid. Han har ingenting att förebrå sig. Även i hemmet går allt sin gilla gång. Där härskar fru Tomeus, född Roving. Och konsulen låter henne regera efter ett par fåfänga försök att lägga sig i angelägenheterna. Fru Tomeus endast fullgör sina plikter som husföreståndarinna.

I det nya hemmet fanns ingenting som påminde om fru Vera Ryning. Det var ett hem ordnat efter fru Tomeus' smak och intentioner. Och då pengar inte saknades, fick hon ordna efter behag. På sätt och vis blev konsul Backers nya hem som en fördyrad kopia av hennes eget »på den tid fru Tomeus var läkarefru i en landsortsstad». Men detta fick konsulen naturligtvis inte reda på. Han bibringades i stället den uppfattningen att denna smak för gammalmodig stil över rumsinteriörerna berodde på fru Tomeus' utpräglade personliga läggning. Och att denna läggning var konstnärligt betonad.

Inger hade för någon tid sedan börjat i den närbelägna flickskolans lekklass. Tant Tomeus blev på detta sätt av med flickan ett par timmar om dagen. Och det kändes skönt. Inger var en

riktig liten näsa, som kunde ställa till obehagliga scener. Men fru Tomeus hade till slut funnit klokast att ingå fred med barnet. Hennes tidigare försök att aga bort alla oarter utföllo icke till någon som helst nytta för henne själv. Tvärtom. Fru Tomeus kände med sig, att skulle hon lyckas realisera sina planer på tryggad framtid måste hon skenbart låta flickan regera efter behag. Fru Tomeus förstod, att det aldrig skulle lyckas henne att skilja far och dotter åt, så länge hon var husföreståndarinna. Fru Tomeus lyckades inte ens bli av med Ingers barnsköterska trots upprepade försök. Och så måste hon även sluta skenbar fred med denna, fast Gud ska veta, att de två bytte inte många ord i onödan. Över de båda hembiträderna härskade däremot fru Tomeus med hård hand. Hon kunde själv laga vilken rätt som helst och till och med skura golv om det knep — sådant föder respekt. Det hade sålunda lyckats fru Tomeus att inte bara skapa lugn, ordning och reda i konsul Backers hem, hon hade också efter sina första misslyckanden instinktivt förstått anpassa sig själv, där denna anpassning blev av nöden. —

Konsul Backer var en högst värderad medlem i ett av de många ordenssällskapen. Förr i världen syntes han sällan till. Numera besökte konsuln sammanträdena åtminstone en gång varannan vecka och så gick han in i Bachelors Club för att få sig ett parti ecarté. Ibland tog konsuln hem några herrar till spelparti och då var fru Tomeus en charmant värdinna, som ordnade allt på bästa sätt. Särskilt tyckte herrarna om hennes smörgåsbord med småvarmt. Och under spelets gång förstod hon att göra sig osynlig men var ändå tillstädes vid varje förefallande behov eller önskan. Hon gjorde askkopparna rena, höll lagom temperatur på sodan och whiskyn, skötte om brasan i

den öppna spiseln, allt på ett diskret och stillsamt sätt. —

Och så inträffade en kväll vid ett spelparti att en av herrarna, direktör Myr, helt lätt slår konsul Backer på axeln och säger:

— Din värdinna är en kvinna av guld, kära bror. Om jag vore i dina kläder, skulle jag ej tveka allt för länge —

Konsul Backer låtsas inte förstå utan ser frågande på sin vän.

Denne lyfter det höga grogglaset, nickar och upprepar sina ord:

— Din värdinna är en kvinna av guld, kära bror. Om jag vore i dina kläder, så skulle jag inte tveka alltför länge —

De andra i sällskapet visa med miner och åtbörder, att de äro av samma mening. Konsul Backer ser lite överraskad ut och blicken blir en smula långsynt. Han lyfter i sin tur glaset men skålar som en frånvarande:

Myr infaller:

— Min hustru tycker förresten detsamma som jag, fast hon bara gjort sina iakttagelser på avstånd och då kan kära bror vara säker.

I detta nu erinrar sig konsul Backer, att fru Myr och hans förra fru aldrig kunnat komma överens, om de händelsevis stött tillsammans på någon bjudning eller festtillställning. Vera, som genom börd och uppfostran, tillhörde en annan samhällsklass, såg fru Myr över axeln, fast denna sedan kommit sig upp tack vare mannens inkomster och stigande sociala anseende. Direktör Myr var ledamot av stadsfullmäktige, kassaförvaltare för ett barnhem och ordförande i Östgöta gille, som brukade ha sina årsfester på Grand Hôtel.

Icke utan skäl undrar konsul Backer, om fru

Myrs intresse för fru Tomeus står i någon relation till hennes antipati för fru Vera Ryning. Men nu har hon ingen som helst anledning...

Direktör Myrs ord har emellertid ganska oväntad inverkan: konsul Backer berättar själv på sitt rättframma sätt om fru Tomeus' stora duglighet och utmärkta egenskaper.

Direktör Myr:

— Ja, se där — jag visste väl, att du, som drar nytta av denna dam, dagligdags, inte kan undgå att värdesätta henne. Vet du, kära bror, hon skulle bestämt bli en kvinna efter ditt tycke och, som min fru säger, hon har ett sällsynt representativt utseende. Inte heller är hon lastgammal för dej. Du sätter ju värde på personlig stadga.

Konsul Backer nickar. Allt det är mycket sant. Och nog för han haft sina allvarliga funderingar åt det hållet. Nu har direktör Myr gett dem en god stöt framåt.

Ingen av herrarna observerar, att dörren till serveringsrummet står en smula på glänt.

Men nu glider dörren upp på vid gavel och fru Tomeus passerar ljudlöst som en ande. Hon är på väg till matsalen för att med Rikens hjälp duka till supé. Herrarna fördjupa sig i sina kortlappar. De se inte fru Tomeus. Kanske bäst så för henne. Ansiktet är högrött och ett lyckligt leende leker kring den skarpskurna munnen. Ett ungt leende som inte ens Riken kan undgå att lägga märke till. Även matmoderns röst frapperar flickan. Den är för ovanlighetens skull mjuk och vänlig. Riken tror, att denna vänlighet är till för hennes skull. Riken blir så ivrig, att hon stöter omkull en blomvas.

Inte ens den malören inverkar på fru Tomeus.

Hennes leende är lika gott och orden lika vänliga. Hon säger:

— De gör ingenting, Riken lilla.

Riken till Klara i köket:

— Frun har en å annan god sida också.

— Ja, åtminstone baksida, svarar kokerskan Klara buttert.

Klara är alltid vresig, då hon skall laga mat sent.

Men efter denna kväll blir fru Myr föremål för fru Tomeus särskilda välvilja. De båda damerna känna inte varann personligen, men den saken ordnar fru Tomeus per telefon. Och sedan träffas de titt och ofta.

Fru Tomeus berömmar sin nyförvärvade väninna för konsuln:

— Hon har ett förtjusande sätt. Man måste med eller mot sin vilja hålla av henne. Vilken skillnad på fru Myr å fru Mona Semper till exempel!

— Tycker fru Tomeus?

— Ja, vet herr konsuln, så stor skillnad som natt å dag. Man kan inte tro, att hon är göteborgska —

— Jo, fru Myr lär vara barnfödd ute på Stampen.

— Så underligt. De kan man verkligen inte se. Men följderna av de båda damernas bekantskap är, att herr Myr inviterar konsuln och hans värdinna på middag, sedan går man på teatern och fortsätter till Palace, som har dansafton. Fru Myr dansar. Det trodde inte fru Tomeus om henne. På Palace dansar också en av Baker & Gröndahls kontorister, fröken Bibbi Roland. Fast inte med sin vän herr Filip Morén. Hon har en annan vän nu. Då fröken Roland upptäcker sin chef,

gör hon sig osynlig så fort som möjligt för att inte chefen skall få en falsk uppfattning om hennes privata vandel. Men konsulns uppfattning om den saken är redan stadgad och solid: fröken Roland är en liten häxa, full av fanstyg. Men hon kan arbeta och då så...

Efter denna första samvaro blir konsulns tur att bjuda igen. Men han vill så ogärna gå ut efteråt. Konsuln vet, att folk skall prata och säga:

— Jaså, den fine konsul Backer är ute med sin husföreståndarinna. Nå, då kan man förstå — och att offentligt sällskapa med Myrs är som att stiga ett par steg nerför den sociala stegen, samtidigt som Myrs kliver upp lika många. Men på fru Tomeus förslag bär det ändå i väg ut, denna gång till Folkan.

Ja, så kommer konsuln genom omständigheternas makt in i en social omgivning, där han förut inte satt sin fot — allt för fru Tomeus skull. Ty nu vill han inte mista henne för aldrig det. —

Tiden går. De komma så småningom allt närmare varann. Och när ingen utomstående hör dem kalla de varandra vid förnamn. Men tant Stina som både ser och förstår har börjat svara på annonser. Hon vill absolut ha en annan plats. —

En eftermiddag återvänder tant Stina utan Inger. Stina brukar hämta henne efter skolans slut. Men när tant Stina i dag kommer upp på skolgården är Inger försvunnen. Stina frågar hennes små kamrater. Inger? Ingen har sett flickan.

Konsuln är inte kommen från sitt kontor ännu. Fru Tomeus säger förebrående:

— Ni passade förstås inte på tiden?

— De gjorde jag visst de.

— Jaså, ja ni har ju ansvaret för Inger.

Fru Tomeus känner lite skadeglädje. Har det nu hänt Inger någonting, borde detta vara anledning nog att bli av med denna jänta, som bara äter och latar sig.

— Ge sej ut å leta efter barnet å stå inte här å se dum ut, uppmanar fru Tomeus.

Orden få en viss från arrogans.

Tant Stina lommar i väg. Var skall hon söka?

Hon är ute en god stund. Utan resultat. Under tiden kommer konsul Backer hem till middag.

Hans första fråga:

— Var är Inger? besvaras av fru Tomeus kort och tonlöst:

— Fröken har visst gått ifrån henne.

— Va — gått ifrån —

— Ja. Fröken var hemma för en god stund sen å sa att hon inte fick fatt på Inger.

— Fick fatt på — sånt prat —

— Ja, så sa hon. Nu har hon emellertid gått ut igen för att leta.

— En hel timme efter skolans slut! Ja, men detta är ju oförsvarligt. Aldrig kunde jag tro fröken Stina om sådant slarv.

Fru Tomeus nickar. Nu kan konsulen för en gångs skull få se vad hans skyddsling går för. —

I detsamma far dörren upp och in störtar Inger med glädjestrålände ögon, kastar sig i famn på far och utbrister:

— Pappa, o pappa ja har träffat mamma, min riktiga mamma o ja hon stod i korridoren å vänta. Ja kände igen henne me samma må pappa tro. Å mamma tog mej i famn å kysste mej å krama mej å kysste mej igen, må pappa tro, jada, å sen gick vi till ett kondis ja fick så många kakor må pappa tro å så kysste mamma mej igen å så grät hon å fråga hur pappa mådde å om den främmande tanten var kvar hos oss å om hon ä snäll å om

pappa tycker om henne fråga hon å ja visste inte va ja skulle svara för mamma bara fråga å fråga å så kysste hon mej igen å sa att hon var så kär så kär i mej då grät ja me å sa att ja var lika kär i mamma jada å så fråga mamma efter tant Stina. å var vi bodde nu å sen gick vi ut å mamma tog en bil å karlen körde oss nästan hit — resten av vägen sprang ja för tant Stina kom i backen å ja ville inte visa mej för henne men mamma sa att hon kanske kommer å hämtar mej flera gånger i skolan fast de fick ja inte tala om hemma för pappa vill inte de — varför vill inte pappa de säj mamma som ä så hemskt snäll å pappa skulle bara sett hur hon grät å kysste mej — så här, Inger slår armarna om sin fars hals och kysser honom våldsamt. Då komma stora strida tårar i konsul Backers ögon. Fru Tomeus går ut och slår igen dörren med en hård skräll. I tamburen möter hon tant Stina.

— Nu har ni ställt till'et trevligt för både er å oss, fräser fru Tomeus.

Tant Stina uppfattar inte orden, ty hon hör Ingers röst genom den stängda dörren. Inger har kommit till rätta? Gudskelov.

Men denna gång äter inte fru Tomeus middag vid det gemensamma bordet. Hon har fått huvudvärk.

XVIII

Moratoriet för A.-B. Melcher Ryning & Co. är snart tillända. Skall firman trassla sig igenom svårigheterna? Ser mörkt ut. Bankledningen tvivlar. Men direktör Ryning har ännu inte uppgivit allt hopp. Tvenne halvfärdiga fastigheter, som övertagits efter en kraschande byggmästare, har firman med bankens hjälp fortsatt i spekulationssyfte. Det gäller inte endast att få dem färdiga till nästkommande fardag — det gäller att kunna sälja dem på förmånliga villkor. Om detta lyckas är banken villig utsträcka moratorietiden. Arbetet forceras. Så kommer en strejkunge i vägen. Utsikterna mörkna. Men direktör Ryning släpper inte taget. Han liksom växer med svårigheterna. För att hålla de löpande affärerna något så när uppe har han sålt sin villa i Marstrand. I köpet ingick också den ståtliga segelyachten. Likaså avyttrade han sin privatbil, sin ridhäst och diverse konstverk. Försäljningen inbringade knappast realisationsvärdet, men pengarna lättade en smula på bördan.

Fru Vera Ryning hade vid denna tid redan flyttat hem till sina föräldrar. Hon stod ej ut med att ständigt och jämt se mannens bekymmer. Ännu mindre stod hon ut med att inte ha några

pengar för egen del. Innan denna hemflyttning ägde rum, gjorde hon ett svagt försök med sin far: »Kan inte pappa hjälpa Hans?» Men gamle Sandby hörde inte på det örat. Konsul Backer, den förre svärsonen, kände honom således ganska väl.

I umgängeskretsen är naturligtvis den stora trävarufirmans oväntade krasch en skandal. Somliga ta parti för Hans Ryning, andra för hans fru. Hon har av obetänksamhet övergivit man och barn och gift sig med en bankruttör för hans vackra ögons skull. Vera själv känner sig i början tillintetgjord. Sedan känner hon sig som en martyr. Veras bästa väninnor tycka rätt åt henne. Den som mest irriteras är Veras sväger doktor Kornhagen. Han har gift sig in i en familj, där ena dottern lever tillsammans med en målarkladd, den andra kanske är på väg att skilja sig för andra gången. Mannen kan inte försörja henne på anständigt sätt. Doktorninnan Kornhagen får å släktens vägnar känna mer än ett vasst nålstygn. Hon har också lust att flytta hem, men gamla fru Sandby ber denna dotter uthärda — mamma ber med tårar i ögonen. Hon står inte ut med ytterligare en familjeskandal. Då vill den gamla hellre gå ned i sin grav. Hellen lovar att vara tålig och uthärda för mors skull.

En kort tid efter hustruns hemflyttning låter direktör Ryning auktionera bort en del av det dyrbara bohaget. Auktionen inbringar inte fjärdedelen av vad dyrbarheterna en gång kostat. Men det blir i alla fall en vacker slant. Sedan hyr han ut den stora våningen och flyttar in i sin gamla ungarlslägenhet, som händelsevis råkar stå ledig just då. Och här, i den forna miljön, hämtar han liksom nya krafter, både fysiska

och psykiska, till fortsatt kamp för sin och firmans existens. Men dessa dispositioner framkalla ny skandal. Svärfar låter honom i ett brev förstå, att han icke äger juridisk rätt att handla så utan först rådgöra med sin hustru.

Direktör Rynning besvarar icke brevet. Vera har förlupit sin man utan tvingande skäl och den nya äktenskapslagen har, trots dess radikala feminisering, även något att säga i den saken: en hustru som på detta sätt förluper sin man har gjort sig saker till skilsmässa. Detta bör inte vara gamle Sandby obekant. Brevet tar därför direktör Rynning med ro. Kärleken till Vera håller på att dö. Hans Rynning ångrar sitt äktenskap. Det har med undantag av den första tiden berett honom idel besvikelser, idel bekymmer. Hade inte hennes förre man varit så beskedlig, skulle direktör Rynning alltjämt varit en fri man och kanske även affärerna rätt sig. Vera hade kostat honom rent av otroliga summor. Han hade varit som förhäxad, bara sagt ja och amen till hennes slöseri och toalettvaninne. Konsul Backer, den bedragne äkta mannen, som alla i hemlighet skrattat åt, drog sig i alla fall ur kläman, medan tid var.

Så gingo dagarna mot en oviss framtid.

Dagarna gingo också mot en oviss framtid för direktör Rynnings kontorschef, herr Filip Morén. Även han hade fått ett års moratorium, innan det slutgiltiga avgörandet mellan honom och Alma lagligen stadfästes — såvida icke innan dess något alldeles oväntat inträffade. Det obligatoriska hemskillnadsåret skulle liksom firmans moratorium snart vara till ända. Trassligt och bekymmersamt på kontoret, ännu trassligare för honom själv. Om Alma bara velat ta sitt förnuft till fånga, så hade de tu ännu varit ett. Filip sak-

nade aptit på skilsmässa. Tankar ditåt voro bara förflugna, utan mening.

Egentligen var alltsammans Bibbis fel. Hon hade snärjt Filip och utsett honom till offer för sina nycker. Ja, den satans jäntan. Nu såg hon minsann inte åt honom — och Filip inte åt henne heller förresten. Så snart skandalen blev henne bekant, var Bibbi Roland en annan. Möttes de händelsevis, bestod hon honom med en nådig nick och ett uttryck som kunde tolkas så här: Kors, va du bär dej dumt åt. Men helst låtsade Bibbi inte se honom alls, om detta var henne möjligt. Precis som om hon vore generad. Om Filip bara lyckats komma på tu man hand med henne, skulle hon fått höra hans mening. Bibbi bar skulden till alltsammans. Filip kände sig som ett oskyldigt offer för en intrigant jäntunges nycker. Men hon fick väl sitt straff en gång. Det var hans enda hopp.

Filip bodde fortfarande kvar i den gamla våningen vid Stampgatan, men ett par av rummen hade han hyrt ut för att få hjälp till hyran. Ty det var knalt för Filip Morén nu för tiden. Sedan han till advokat Jagare utbetalat det månatliga underhållet för Alma och sedan värden och tjänstflickan fått vad de skulle ha, räckte resten knappt till maten.

På några få månader torkade den förut fete och frodige herr Morén ihop till en skugga av sig själv. Han hade aldrig råd att synas ute och vännerna undveko honom så finkänsligt de kunde. Filip fick gå för sig själv när arbetstiden var slut. Vem kunde förresten veta hur länge han fick behålla sin plats. Ingenting var i närvarande stund mera ovisst. Personalen hade undan för undan reducerats. På stora kontoret var ödsligt och trist. De flesta pulpeter stodo tomma. En-

dast här och där en kontorist, vilkens ängsliga blick skvallrade om, att snart var det kanske också hans tur.

Men under denna dystra tid är arbetet Filip Moréns enda glädje. Ju längre han måste sitta kvar om kvällarna desto bättre. Filip har inte ens i sin fattiga ungdom haft en sådan lust till arbetet som nu, då han är på väg att förlora det och därmed stå på bar backe.

Kontorschefen och direktören bli under denna tid tvenne goda vänner, vilkas sorger och bekymmer äro av närbesläktat slag. Deras enda hopp står till firman, vars grundvalar knaka och hota att remna, remna för alltid.

Tiden går. Åter en vår. Naturen vaknar. Och solen ler.

Filip Morén tänker på förgångna vårar så långt han kan minnas tillbaka. Lyckliga vårar, när havet började blåna och båten skulle i sjön ute vid Långedrag.

Medan inkomsterna ännu voro små, gjorde Filip Morén den i ordning själv; tätade, strök, var både snickare och smed, medan Alma utförde en segelsömmares yrke. Ja, vilka lyckliga vårar, när båda voro unga och Alma smal som en syltid! Filip gick därute i overalls och sydväst. Alma klutade ut sig som en fiskarejanta. När alla grejor kommit på sin plats, hjälptes de åt att få båten i sjön och sen bar det i väg — förbi holmar och skär — så skummet yrde. Ären gingo igen. Inkomsterna stego. Alma blev bekväm och ville helst slippa att ha något bestyr med båten. Filip blev också lite bekväm, ty nu hade han råd att låta yrkesmän utföra arbetet. Sedan sålde han segelbåten och köpte en motorbåt, som var lättare att sköta.

Ytterligare några år. Alma hade förlorat all

aptit på sjön. Filip drog sig för regn och rusk. Båda rörde sig ovigt på däck. Filip sålde motorbåten. Den kostade stora pengar i underhåll och besväret uppvägte inte nöjet. Filip hade fått smak på andra nöjen, som han måst försaka i sin fattiga ungdom. Han fick smak för andras ungdom och den skönhet, som går i korta kjolar. Mest berodde detta till en början på, att kjoltygen uppmuntrade honom. Filip Morén blev sent om länge medveten om sina manliga tjusaregenskaper. Detta var den näst sista etappen — och den som orsakat allt trasslet och alla de pinsamma stunder han nu måste uppleva i sin ensamhet — han som aldrig förut kunnat leva ensam.

Om Filip fått välja, skulle han velat ha tillbaka sin segelbåt och varför inte även Alma Morén, född Naum, sådan hon var på den tiden, men i värsta fall sådan hon var på sista tiden, trots svartsjuka, grällystnad och tilltagande korpu-lens. Hon var i alla fall Alma även med sina fel och sitt ettriga humör. Av detta kan man förstå, att Filip Morén inte precis var någon dålig karl. Han tillhörde snarare detta genomsnitt, som råkat få för stora inkomster och tack vare dem blev smittad av tidens negativitet: dess feminint betonade lösaktighet, en bakvänd moral med grumlig yta och stinkande samhällsgyttja på botten.

Hemmet hade trots dess med åren tilltagande kyla alltid varit herr Moréns mittpunkt. Nu, då hemmet är upplöst, svänger han som en flöjel. Och mannens ursprungligen sunda instinkt säger, att ju längre han måste undvara denna mittpunkt, desto längre ut i periferien skulle livet slunga honom.

Sina lediga söndagar tillbringar Filip helst ute

i Slottsskogen. Det har blivit honom en källa till lite vederkvickelse att se knopparna brista och marken klädas grön, att höra fågelsången och på avstånd lyssna till barnens uppslupna stöj. Men helst går Filip på de ensliga stigar, som förbi djurhagarna leda över till andra sidan. Här, på dessa ensliga stigar, håller ungdomen till parvis för att få vara i fred. Kärleken uppenbarar sig i många former. Filip Morén går omkring som en gammal farbror, vilken inte låtsar se.

En gång hör han efter sig:

— Titta på göbben där, så han går å snokar. Göbbar ä dj—a.

Men en omedveten drift leder honom allt längre ned mot majkvarteren. Filip går och går men går försiktigt. Och en kväll, när det börjar skymma, har han hunnit ända fram till det hus, där fru Alma Moréns släktingar bo.

Filip har aldrig varit på denna lilla krokiga gata förut. Huset är rödmålat, har utsirad trappgavel, sandade gångar och en trädgård med berså, omgiven av gamla lövträd.

Filip stannar på avstånd. Hjärtat slår oroligt. Här skulle hon således bo. Han blir djärv, går närmare. Skratt från bersån. Filip lutar sig över staketet för att även kunna se och höra bättre. En röst, olik alla de andra, frapperar. Blodet rusar häftigt till hjärtat. Den rösten känner han igen sedan 20 år tillbaka. Alma kommer ut ur bersån i sällskap med en herre. De gå ensamma. Men vad i herrans namn tar karlen sig till — lägger han inte armen om hennes midja? Milde J-e-s-u-s — Filip blir röd av ilska. Han glömmer sig och ropar med bullrande bas:

— A-l-m-a —

Men ropet har knappt förklingat, förrän Filip ångrar sig och bokstavligen tar till schappen.

Han stannar bakom en gatukrök, sätter fram näsan.

I den öppna grinden står Alma, högrest och massiv, bredvid henne — en karl. Båda speja åt alla håll. Men hjärtat bultar — kors, så det bultar — tio gånger värre än då han förr i världen varit ute på galej och smugit sig in i strump-lästen. Då var det spänning med i spelet, spänning och rädsla, spänning också nu, men rädslan är av annat slag: ilskan har tillkommit som ett högst viktigt moment.

Då paret i grinden stått och sett sig om ett par minuter, gå de tillbaka in i trädgården — kanske äro de ensamma i bersån. Filip ser rött för ögonen igen, fast den tilltagande skymningen färgar om allt i svart. Filip stannar vid ett staket och försöker samla tankarna.

En dörr går upp, en skrovlig röst:

— Stå inte här å spy —

— Spy — Filip rycker till, ser sig om.

— Ja, just spy. — Ge sej i väg, busen, annars djävlar —

Herr kontorschef Filip Morén tar genast ut stegen, ty han vill minst av allt ställa till uppseende och bråk just här.

Filip Morén är inte lokaliserad i denna labyrint av små pittoreska krokiga gator. Filip går och går på måfå, medan han för varje steg tycker sig se paret i grinden. Äntligen står Filip nere på Karl Johansgatan. Spårvagnarna pingla fram och tillbaka, strömmen av söndagsfirande människor flyter förbi. Filip får plötsligt en knuff i sidan, en ensam, svajig kvinna viskar:

— Varför står han så ensam, lilla grisen? Kom så går vi å tittar på månen. Vi kan titta på månen hemma hos mej. Och kvinnan mäter med ögonen den högreste Filip, sedan nickar hon upp-

muntrande. Följ me, vetja, säger den lede frestaren. Men denna gång faller inte herr Morén för frestelsen. Han tar ut stegen. Kvinnan ropar lite hest efter honom:

— Han är rädd för månen — hahaha —

Mötande vända sig om, fnittra. Filip tar en spårvagn, ty han vill fly. Men i Stigbergsbacken hoppar han av och går in på Henriksberg. Där träffar kontorschef Morén på kamrer Karler, som ropar hej och gratulerar till den stora friheten. Karlars gratulation är uppriktigt. Men kontorschef Morén kan inte få upp ångan. Han dricke en grogg och går.

— Ska du på bönemöte?

Morén svarar inte. Han vill vara i fred. Kamrern undrar vad som går åt friska karlen. Han om någon borde väl vara i humör även om det är lite trassligt på Rynings kontor.

Men Filip Morén tar en Redbergslidvagn och åker raka vägen hem, sätter sig till skrivbordet och författar ett långt brev till fru Alma Morén. Brevet är uppriktigt och ångerfullt på alla sätt samt slutar med en bön om försoning.

Filip Morén väntar var dag på svar. Sen går han upp till Majorna igen en kväll. Men denna gång upptäcker han inte en skymt av fru Alma Morén. I stället ser han en karl som stryker förbi huset, stryker fram och tillbaka. Herr Morén tycker, att karlen påminner alldeles rasande mycke om Almas sällskap. Skulle han ... Blotta tanken gör den godmodige Filip Morén argsint. Men så kommer en kvinna från grannhuset och gör honom sällskap. Hon är liten och späd, så Filip ser åtminstone inte fel. De ta varandras arm, försvinna upp i bergen. Filip hör, att de tala om månen. Den har sina lockelser för lite var — utom för Filip Morén.

Filip går hem och skriver ett nytt brev. Tonen är upprörd. Av innehållet bör adressaten ana det värsta, därest han icke får något svar.

Filip får icke något svar nu heller. Än en gång går han upp till den lilla krokiga gatan. I själva mynningen stöter Filip på fru Alma Morén. Tablå.

Sedan:

— Jag har skrivit te dej, Alma, hackar han fram.

— De va snällt, säger Alma, men du menar nog inte allvar —

Då blir den prosaiske Filip med ens uppfylld av en tragikers ande. Han böjer huvudet bakåt, lägger handen till sitt hjärta, utropar patetiskt:

— O, Alma — O, A-l-m-a —

Sannerligen att fru Morén i detta nu känner igen sin slarver till man. Så han har förändrats! Både volym och röst och sätt! Allt!

Hon granskar honom noga för att vara säker. Ja, det är nog hennes slarver till man. Skulle han verkligen mena allvar?

— Ska — vi — gå upp i bergen å ti-titta på må-månen, stammar Filip.

— På månen — Herre Gud, han är bestämt inte riktig, tänker fru Morén.

Men då Filip resolut tar hennes arm, följer hon med.

— Alma lilla, titta på månen, säger Filip med tafatt röst.

— Jaja. Och hon sneglar på honom misstänksamt. Tänk om han är galen och vill göra henne illa?

Alma är verkligen betänksam.

Men betänksamheten far sin kos lite undan för undan. »De hade så mycket att säga varann, så mycket att säga v-a-r-a-n-n.»

Filip fortsätter sina kvällsbesök. Promenaderna utsträckas ända bort till Slottsskogen. Inget fel på Filips förstånd. Men det är synd om honom ändå.

Långt om länge kommer Filip fram med den fråga, som plågat honom mest: vem karlen var som hon sällskapade med den där kvällen.

Fru Morén, med ungdomlig röst:

— Hur vet du de?

— Jag såg —

Och så berättar Filip om sitt spionage.

Alma:

— Jag kan inte narras. Han ville ha mej, Filip — — —

En vecka senare är hemskillnaden lagligen upphävd på båda makarnas skriftliga och bevittnade begäran. Och fru Alma Morén, född Naum, har flyttat tillbaka till Stampgatan.

Direktör Ryning gratulerar och säger:

— Herr Moréns moratorium tog således ett lyckligt slut. Jag hoppas detsamma för A.-B. Melcher Ryning & Co.

Det ljusnar.

XIX

Filip Morén räddade sig med knapp nöd undan en skilsmässas alla konsekvenser. Han hade under det år som snart gått till ända hunnit med att tänka sig in i dem. Så kom försoningen och i dess tecken började livet som på nytt. Skutan, som förlorat både kompass och roder, låg åter i hamn och lät ankaret gå.

Men både Filip och Alma hade luttrats. Var och en på sitt sätt. De behövde varandra. Minnet av deras första gemensamma år stod levande för dem båda. Mellantiden ville man helst glömma. Och råkade den med det oundvikligas makt någon gång utan vett och vilja komma fram, sågo de på varann med ett resignerat leende. Det var i början lite svårt att glida in på gamla hjulspår. Av naturliga skäl.

Då man förut jämt och nätt kunnat existera på 10,000 kr. om året, gick det nu galant att leva på halva summan. Anspråken måste ju sättas ner högst betydligt, men det var som om just denna nödtvungna åtdragning i sin mån bidrog till att skapa en lyckligare, en mera samstämd tillvaro för dessa båda människor, vilka från början inte varit vana vid något överflöd.

Medan således kontorschef Morén klarat sig undan ett äktenskapligt haveri, blev brytningen mellan chefen och dennes hustru definitiv. Det en

gång så luxuösa hemmet upplöst och skingrat. En societetsskandal. Men för direktör Ryning hade nöden ingen lag vid denna tid. För honom var firmans bestånd allt. Själv tvangs direktören leva på ett minimum av den summa han förut förbrukat. Men just denna påfrestning gav honom nytt levnadsmod i kampen för tillvaron. Herr Ryning hade aldrig prövat dess vedervärdigheter förut och arbetet var för honom mest ett tidsfördriv de år, då affärerna gingo av sig själva. Nu gåvo de dagliga bekymren hans tankar full sysselsättning. De stålade viljan och sprorrade till fysisk och psykisk ansträngning, som spände hans krafter till bristningsgränsen.

Vera gled allt mer och mer bort ur hans medvetande. Vera å sin sida gjorde ingenting för ett närmande. Det skulle aldrig falla henne in. Hennes kärlek till mannen nr 2 hade varit ett känslorus, som redan under deras äktenskaps sista tid dunstat bort. Men det värsta var, att han dragit skam och vanära över både henne och hennes familj.

Ett återknytande av förbindelsen således även från hennes sida otänkbart. När det lagstadgade prövoåret var till ända, hade ingen av parterna något emot att skiljas för alltid. Och så skedde. En ren proformasak. I synnerhet som den frånskilda frun icke hade någon utsikt att dra någon ekonomisk nytta av brytningen.

En del nipper och prydnadssaker, som Vera haft med sig i boet, skickade direktör Ryning tillbaka. Då han flyttade in i sin gamla ungarislägenhet kom ingenting med, som minde om denna lycka, vilken på kort tid visat sig vara en chimär.

Direktör Ryning hade således havererat på det moderna äktenskapets grumliga ankdamm, som

ofta råkar i uppror för minsta lilla vindpust. Men A.-B. Melcher Ryning & Co:s väntade haveri blev det ingenting av med. I sista stund lyckades firman både få färdigt och avyttrat de båda nybyggnaderna, som den måst övertaga av den kraschande byggmästaren. Den värsta påfrestningen var över, när moratorietiden gick ut. Bankens kreditspärr upphävdes och den dagliga kontrollen över bolagets löpande affärer drogs in. Direktör Hans Ryning var åter en fri man och sin fäderneärvda firmas självständige ledare. Än krängde skutan, men den lydte roder. I fjärran skymtade land och sen skulle den äventyrliga färden var ett minne. — — —

Den första tiden efter skilsmässan vistades fru Vera i föräldrahemmet. Men umgänget med de gamla blev i längden både plågsamt och irriterande. Den stolta Vera hade en känsla av att hon numera existerade på nåd. Och det är inte roligt att be pappa om minsta slant, när man i många år haft överflöd på allt och fått det man pekat på. Gamle Sandby tog tövande fram plånboken och då han samtidigt mönstrade denna sin dotter var det som om han mönstrat en främmande allmosetagare. Kanske inte riktigt så tvivelaktigt bara. Och mamma talade både i tid och otid om Hellen, som numera var hennes enda tröst. Däremot talade hon aldrig om den tredje dottern i ordningen. Lola bodde alltjämt i Paris, men lät aldrig höra av sig.

— Dej få vi väl åtminstone ha hemma nu, säger gamla mamma en dag.

Det ligger något av omedveten bitterhet eller rättare besvikelse i rösten. Vera känner orden som en förebråelse och är på väg att ge luft åt sin förtrytelse men hejdar sig. Om något dylikt inträffat förut, skulle hon inte varit sen att

sjunga ut med sina tankar. Varken konsul Backer eller direktör Ryning hade någonsin vågat säga något, som ens hade skynten av en förebräelse. De kände henne och passade sig. Omärkligt för henne själv börjar situationen förändras. Den forna stoltheten undergår förvandling av det tryck, som beroendet alstrar. Denna stolthet, som förut varit hennes persons karakteristiska kännesmärke, bleknar undan för undan: till och med tjänarinnorna se på henne med skelande undran. Förut har hon på sin höjd bevärdigat dem med en nådig nick. Vera betraktade dem som opersonliga väsen. Det skulle aldrig ha fallit henne in att tilltala dem annat än i en kallt befallande ton. Nu inträffar icke så sällan, att hon inleder ett samtal än med den ena än den andra. Och det känns rent av skönt att höra vänliga ord, få vänliga svar. Väninnorna irritera henne på många sätt. De forska i hennes ansikte. Deras kanaljeögon anta ofta ett beklagande uttryck. Vid sådana tillfällen har Vera lust att bryta ut på sitt gamla manér. De ska inte tro, att hon känner sig som en martyr, även om de i osynlig måtto räcka henne martyrskapets gloria. Anej. Men när hon sen kommer för sig själv pina henne dessa tankar dubbelt, ty luttringsprocessen har redan i det omedvetna tagit sin början.

Under denna enformiga och glädjelösa tillvaro, växer längtan efter Inger med fördubblad styrka. Under vilka förhållanden lever hennes barn? Var den där kvinnan fortfarande kvar i konsul Backers hem och hade de något gemensamt? Tanken härfpå ger det bleka, förgrämda ansiktet färg. Genom en av väninnorna — fru Dyning — har fru Vera reda på, att Inger börjat skolan nu. Fru Dynings lilla Asta och Inger äro förresten

klasskamrater. Då fru Vera erfar denna under rättelse, har hon svårt att behärska sig. Och redan påföljande dag gör hon sig ärende till trakterna av den skola hennes dotter går i. Ingen väntetid har någonsin förefallit henne så lång. Men när Inger äntligen kommer trippande över skolgården, kan modern inte på villkor besluta sig för att möta henne. Det är som om hon hade att bestiga en osynlig mur. När sedan barnet försvunnit ur sikte känner modern en obetvingslig lust att springa fatt. Men risken att väcka folks undran kommer henne att hejda sig. Så går det några dagar i följd utan resultat.

Äntligen tar fru Vera mod till sig och går beslutsamt in i tamburen. Och här råkas mor och dotter efter flerårig skilsmässa. Inger blir först rädd. Hon har under dessa år glömt bort, hur mamma ser ut. Men så småningom vaknar barnets minne till liv. Och hon slår armarna om mors hals. Mamma tar med sin dotter till ett konditori . . . Och där får hon reda på allt som rör hennes före detta hem. Hon får också reda på att fru Tomeus är kvar. När Inger talar om fru Tomeus kryper hon instinktivt intill sin mor, som inte längre kan bekämpa sin rörelse. Fru Vera gråter och snyftar.

— Varför gråter mamma? Längtar mamma efter pappa? Säj, gör mamma de?

Frågor, frågor, som mamma inte kan besvara. Hon behärskar sin rörelse för dotterns skull och börjar tala om skolan, om kamraterna och annat alldagligt.

Sedan följer mamma sin dotter i bil ett stycke på väg.

Det var detta sammanträffande Inger berättade och som gav anledning till en begynnande

schism mellan konsul Backer och hans husföreståndarinna. Inger hade visserligen lovat sin mamma att inte tala om detta möte för pappa. Men Inger kunde ej tåga och kanske Ingers mor i hemlighet hoppades, att Inger inte kunde tåga. —

Detta första möte blev ej det sista. Stoltheten gjorde visserligen motstånd. Dess röst sökte bli den övertygande och bestämmande. Den sade: har du förlorat all aktning, all respekt för ditt människovärde, din person, det dyrbaraste du äger: ditt jag. Omedelbart efter varje möte med barnet blev denna röst allra högljuddast. Den pockade på att bli åttlydd. Och fru Vera lovade att nu skulle något dylikt inte mer inträffa. Visst ägde hon stolthet och självkänsla. Men modersinstinkten och moderskärleken sutto dock djupare. Stoltheten var ingenting annat än högfärd, fåfänga. De hade länge nog regerat över hennes liv. De hade länge nog förkvävt alla andra känslor. Och så blev reaktionen endast av kort varaktighet. Längtan efter barnet tog ut sin rätt. Fru Vera lyckades väl besegra denna längtan för en eller annan dag. Men sedan måste hon i väg, om så utbytet endast blev en flyktig skymt, ty hon passade sig att komma i kontakt med tant Stina, som hade stränga order av fru Tomeus att noga vakta barnet. Men tant Stina var hädanefter inte så påpasslig som förut. Det hände mer än en gång, att barnsköterskan kom för sent, i synnerhet de dagar, då hon på avstånd upptäckte sin förra matmor. Sedan gick Stina och väntade, tills Inger blev synlig igen. Men då måste Inger lova att ingenting säga hemma. Och flickan teg numera som muren.

Trots denna tystlåtenhet från barnets sida hade fru Tomeus sina aningar och en dag följde hon tant Stina i spåren för att med egna ögon

övertyga sig om hur Ingers sköterska utförde sitt uppdrag.

Tant Stina gick in på skolgården men stannade omedelbart vid grinden. En kort stund efteråt kom en svartklädd dam från motsatta sidan. Damen fortsatte uppför trappan och försvann. Fru Tomeus hade genast känt igen den svartklädda damen: Ingers mor. Så ringde klockan och barnen strömmade ut. Fru Tomeus flyttade sig för att ha en bättre utsikt över skolans entré, samtidigt som hon inte behövde riskera att bli upptäckt av fröken Stina, vilken fortfarande stod kvar innanför grinden.

Plötsligt blir Inger synlig på trappans översta avsats. Strax bakom hörnet kommer den svartklädda damen. För ett ögonblick stannar hon och ser ut över plan.

Tant Stina får brått att gå ut genom grinden. Fru Tomeus är just nu så intresserad av mor och dotter, att hon förlorar denna ur sikte. Fru Tomeus ser, att Inger tar sin mor under armen och båda fortsätta till en av utgångarna.

Fru Tomeus måste till varje pris veta vart de ta vägen. I detsamma kommer hon ihåg en sak: står tant Stina kvar? Fru Tomeus riktar blicken mot grinden. Tant Stina är försvunnen. Spe-lar hon med i denna komedi? Men fru Tomeus har inte tid att tänka på henne nu. De andra två betyda vida mer. Hon får inte släppa dem ur sikte. Fru Tomeus skyndar brådskande efter. Men just då hon kommer om hörnet, äro också de försvunna. Fru Tomeus står villrådig, omedvetet knytande händerna av vrede. Hon ser åt alla håll, går några slag upp och ner, stannar och glanar ånyo. Utan resultat. De äro som uppslukade av jorden. En passpolis stannar, fixerar den villrådigt flanerande damen. Hans yrkes-

tränade öga har upptäckt, att hon betar sig lite underligt. Fru Tomeus känner sig generad och besvärad över denna uppmärksamhet. Sådant har aldrig hänt förut. Hon får plötsligt ärende in på ett närliggande konditori. I själva dörröppningen känner fru Tomeus svindel, ty Inger och Ingers mor äro på väg ut.

Barnet ger till ett högt rop:

— Mamma — mamma —

Fru Vera har genast känt igen konsul Bäckers husföreståndarinna.

De båda damerna fixera varann med en blick så hätsk, så hatfull att det när som helst ser ut att kunna övergå till öppet meningsutbyte. Men Inger räddar situationen i psykologiska ögonblicket. Beslutsamt drar hon modern med sig ut genom dörren.

Hela scenen räcker inte längre än en sekund. Ingen utomstående hinner lägga märke till densamma.

Men dörren har nu glidit igen. Fru Tomeus står ett ögonblick som paralyserad. Sedan gör också hon helt om. Den förste fru Tomeus upptäcker är den där passpolisen. Han står fortfarande kvar och stirrar som om han ville ta henne med ögonen. Fru Tomeus skyndar gatan fram med brådskande steg. Vid en korsning vänder hon sig till hälften om, skelar. Den uniformerade karlen står kvar. Med händerna på ryggen följer han henne med ögonen. Usch, så otäckt. Han blir för henne som en personifikation av det onda samvetet.

Men när fru Tomeus väl svängt om och kommit in på den lilla tvärgatan saktar hon farten. Fru Tomeus har behov av att sätta sig och pusta. De sista minuterna togo på krafterna. Men fru Tomeus har i alla fall sett, vad hon ville se och

övertyga sig om. Nu gäller att dra konsekvenserna och samtidigt göra ett slut på detta uppenbara spektakel.

Då fru Tomeus kommer hem, äro såväl Inger som tant Stina redan inne. Strax efteråt anländer konsul Backer för att äta middag. Blirovanligt tyst vid bordet denna gång — tystare till och med än det varit på sista tiden. Konsuln, som har sina affärer att tänka på, reflekterar ej över denna tystnad. Men ingenting i fru Tomeus sätt eller röst förräder, att något särskilt inträffat. Hon är, när så behövs, utstuderad i behärskningens konst. Men tant Stina får sina hemliga blickar, vassa som nålspetsar. Tant Stina sitter och väntar, att husets värdinna skall explodera vilken sekund som helst, ty Inger har naturligtvis berättat för sin tant om mötet. Men någon explosion inträffar inte.

Först påföljande dag får konsuln reda på vad som hänt. Fru Tomeus målar med grella färger. Och hon lägger snarare till än tar ifrån.

Konsul Backer blir verkligen stum av häpnad. Tant Stina är ju en gång för alla strängeligen förbjuden att inte släppa barnet ur sikte. Fru Tomeus har jagat upp sig själv till bristningsgränsen. Hon förmår inte längre att fortsätta spelet. Beslutar att framtvinga ett avgörande. Hon säger:

— Jag uthärdar inte längre. Jag har alltid varit en hederlig kvinna, som hatar lögn å intriger värre än pesten. Antingen skall fröken Stina genast härifrån — eller också — fru Tomeus drar en djup suck och nennes ögon tåras — eller också måste jag mot min vilja säga farväl —

Det blir tyst ett par sekunder. Fru Tomeus väntar att konsul Backer i ödmjukhet skall be henne

stanna. Visserligen har det varit en liten fnurra på trån sista tiden, men fru Tomeus är ändå fullt övertygad om, att hon verkligen betyder något för honom. Bevisen därpå både många och stora.

Men konsul Backer ser inte förkrossad ut. Han säger på sitt lugna, koncilianta sätt:

— Jag skall tala med fröken Stina —

Fru Tomeus rycker till:

— Tala med — slynan! — Är jag inte god nog som vittne! Jag vill skydda husets goda namn å rykte. Jag vill skydda barnet å jag vill skydda — hm — ditt namn —

— — Så — så, fröken Stina har kanske handlat lite oförståndigt. Men hon menar säkert inte något illa.

— Jaså, å sådant kan en gentleman som du ha panna att påstå. Jag trodde du var en karaktär, en man utan vank å lyte, fast man borde ju ta sig i akt för en frånskild man —

Konsul Backer brusar upp:

— Jag undanber mej dylikt prat. I mitt eget hus är jag herre.*

Fru Tomeus, i elak ton:

— Jo, de hörs, minsann!

— Vafalls?

— Jaha — nu syns vad ni går för. Aldrig trodde jag detta —

Fru Tomeus rätar ut sin breda rygg, ser honom stint i ögonen. All tillgivenhet, all smilande underdånighet är som bortblåst. Konsul Backer upptäcker för första gången under två års tid denna kvinnas rätta natur. Lugnt och stillsamt säger han:

— Jag har ingenting emot, att fru Tomeus lämnar mitt hus.

Fru Tomeus, yäsande av ilska:

— Jaså — då ska jag säga er, att jag har stannat här alldeles för länge, alldeles för länge. Men herr konsuln var ju så s-ö-t — å — så — r-a-r —

— Nog nu. Vi har ingenting mer att säga varandra, fru Tomeus. Adjö.

Han gör en lätt bugning och går.

Dagen därpå sitter fru Tomeus på tåget, en illusion fattigare. Men för övrigt sig lik. Livet är ett äventyr. Giftas och skiljas ett lotteri. Fru Hildegard Tomeus, född Roving, har ännu inte spelat bort sin chanser. Och hon fördjupar sig ånyo i Svenska Dagbladets giftermålsannonser.

Konsul Backer har fått nog av att ha värdinna i sitt hem. Fru Tomeus efterlämnade en atmosfär — som — andligen talat — behövde luftas ut. Konsuln känner först nu, att han varit på god väg att begå en dåraktig handling. Men kvinnan förstod att snärja honom i sina garn. Han hade sprattlat sig loss i grevens tid. — — —

Tvenne år gingo till ända. Tvenne långsamma år förresten. Inger träffade sin mamma titt och ofta. Och på sistone har hon fått lov att ha hennes porträtt på sitt lilla bord. Det är ett nytaget porträtt. Konsul Backer känner inte igen sin förra hustru. Detta porträtt är bilden av en luttrad, en allvarlig kvinna.

En gång överraskar Inger sin far, då han står och betraktar porträttet.

— Pappa, säger barnet och hoppar upp i hans famn — pappa — tror inte pappa, att jag ser, att pappa håller av mamma? Å jag vet bestämt att mamma håller av pappa —

— Vet du? viskar pappa och något skymmer för blicken.

Inger nickar, den runda barnablicken vidgar sig, tåras. Hon kryper intill sin far, lägger sin kind intill hans:

— Jag ser nog, att pappa håller av mamma

— — —

Dottern blir sin fars och mors böneman.

Ingers mor och far funno, att de älskade varann, att de alltid hade älskat varann. Skilsmässan var en episod. De gingo på nytt till gamle pastor Agge och togo ut lysning. Pastor Agge log, gratulerade för andra gången.

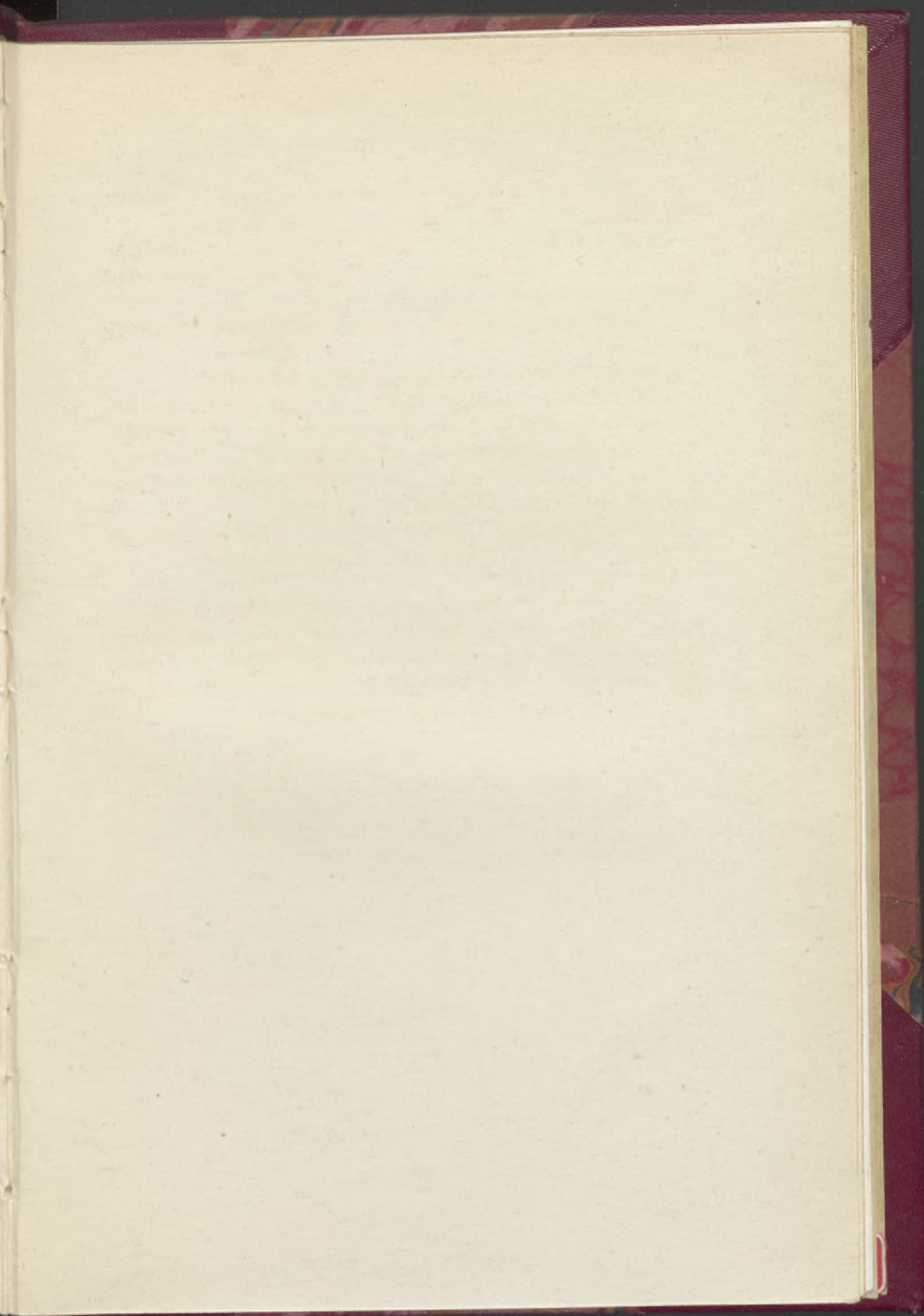
Även detta bröllop äger rum i Vasakyrkan en vardag. Nu är Inger med i processionen.

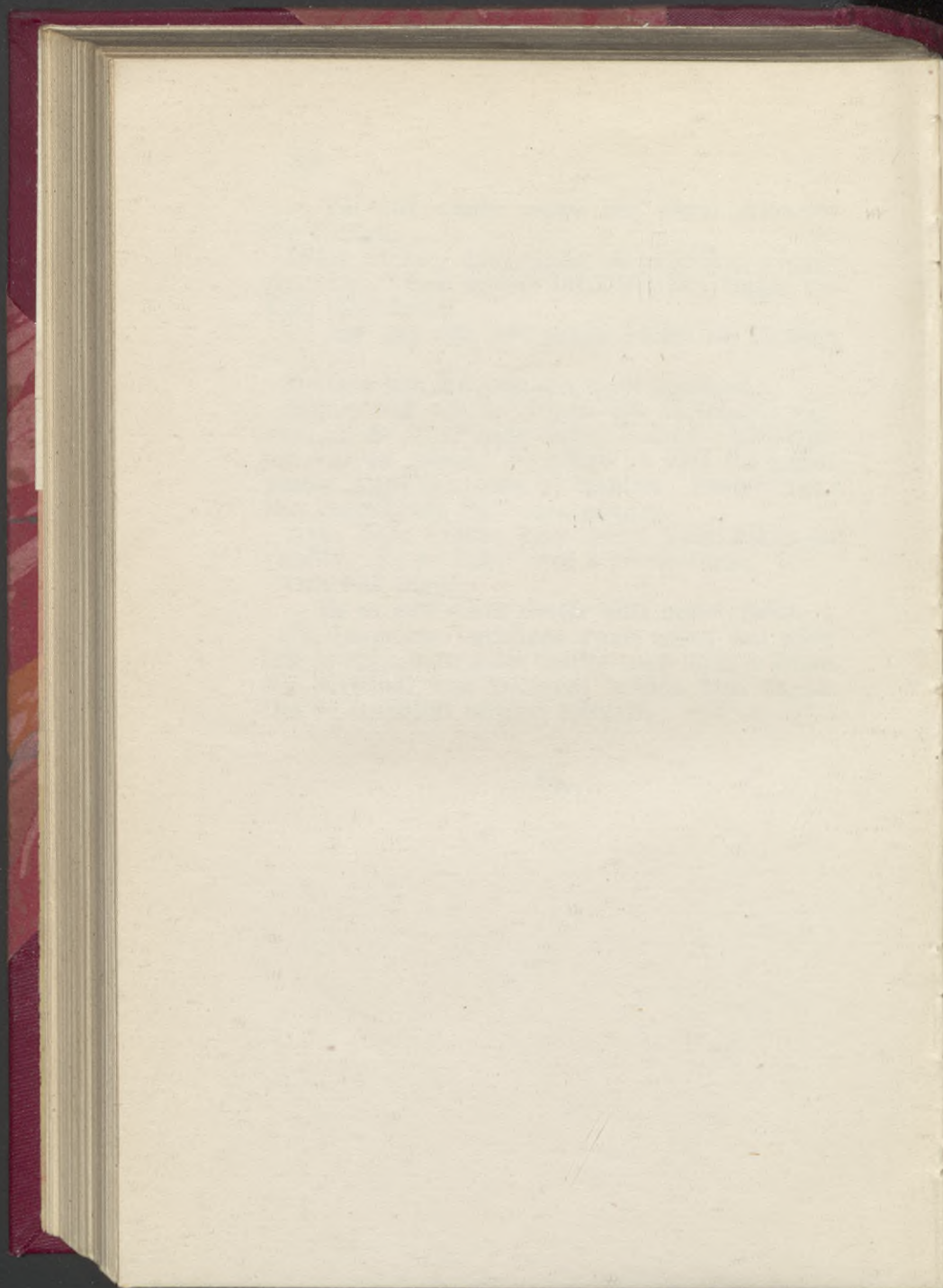
Och folk säger:

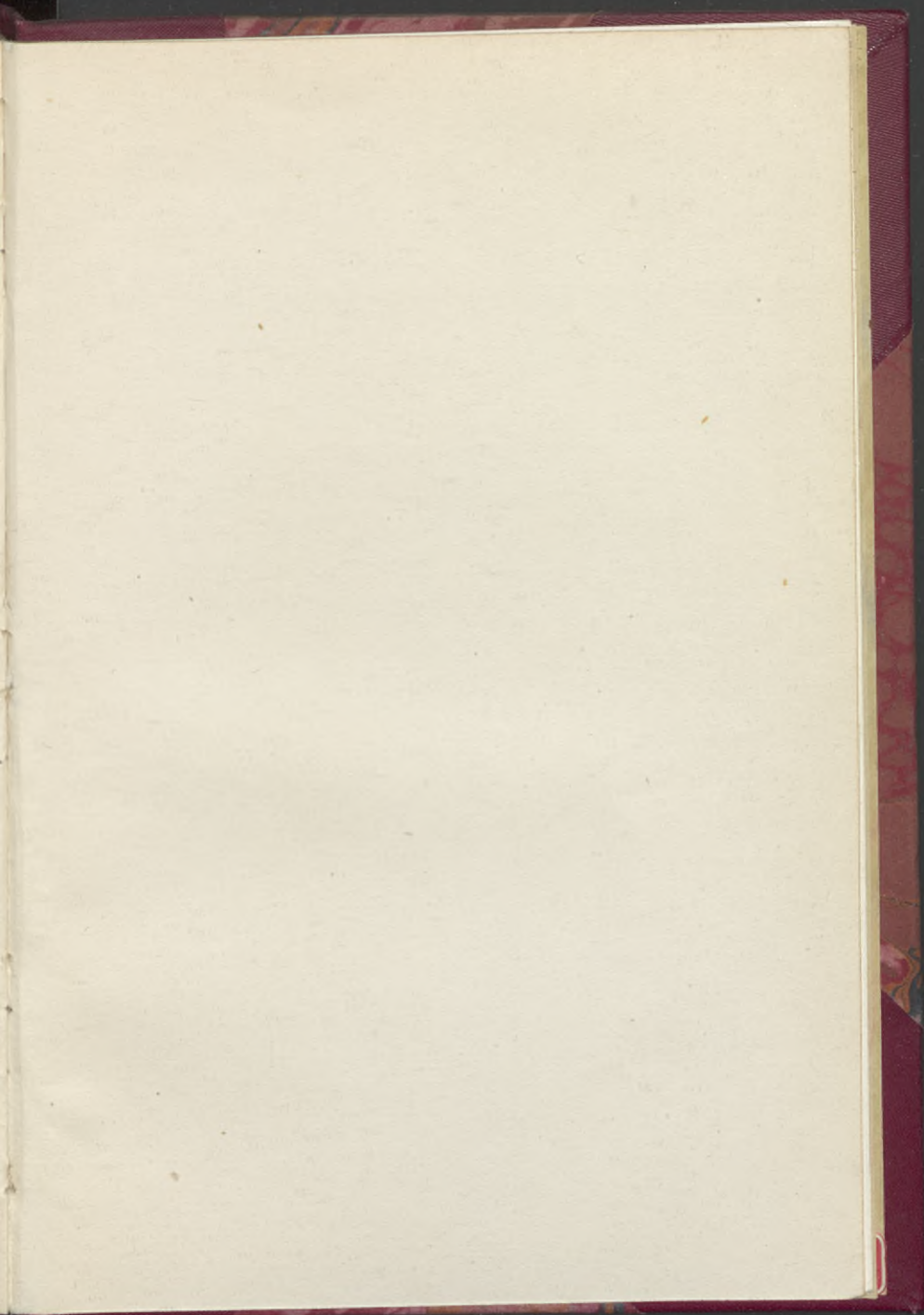
— Se så stor deras dotter blitt under tiden.

Ja, Inger har verkligen vuxit sedan den gång hon bevittnat sin mors bröllop med farbror Hans. Nu bevittnar hon mammas bröllop med pappa. Det är betydligt mycket roligare.

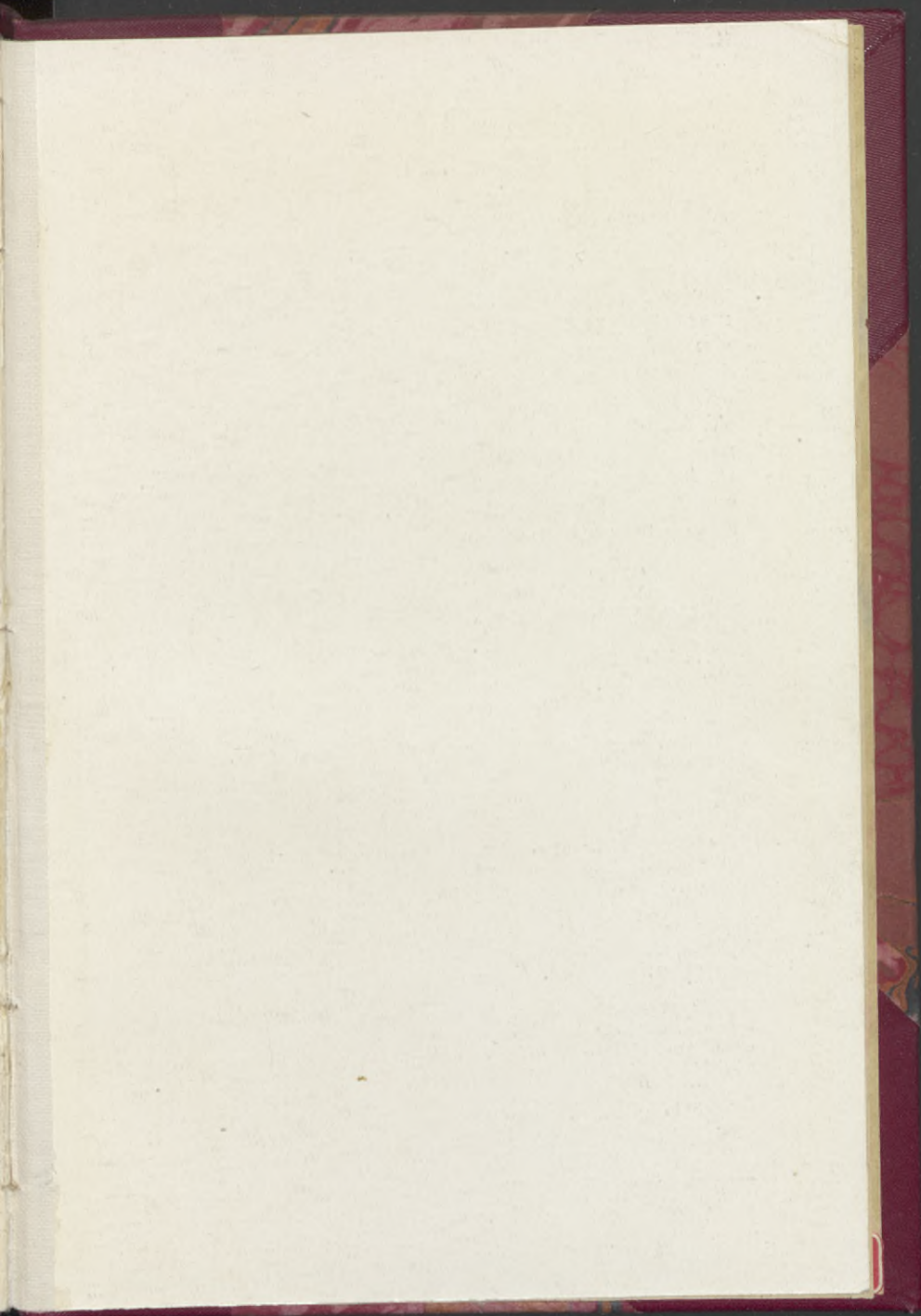

Handwritten notes in the bottom left corner, including the number "115" and some illegible characters.

Small handwritten mark or number in the bottom right corner.

GIFTAS OCH SKILJAS

Författaren rullar önekligen upp en stor fråga. Men det är hans förtjänst att han icke fördjupar sig i dunkla eller tunga spekulationer. Han vill bara berätta. Martins har nu en gång sitt sätt att se på medmänniskorna. Och boken vimlar av typer som — efter gängse moralkodex — alla mer eller mindre trampat i klaveret. Hans humoristiska syn förnekar sig icke heller här. "Giftas och skiljas" är i all sin tragikomik en verkligt rolig bok, en social komedi och på samma gång en nog så besk satir, som ger en åtskilligt att tänka på. Utan tvivel kommer den att bli föremål för diskussion och personligt ställningstagande. Men ett kan man inte komma ifrån: "Giftas och skiljas" är en lika omutlig som mustig tidsskildring, som ger livet sådant det är och människorna utan förskönande förklädnad.

Av *G. Martins* hava utkommit även:

JÄRNVERKET. En industrifresk. Kr. 6: 50

"... låter för ett par timmar läsaren känna sig med i svenskt arbetsliv och i dess intensivaste former, — den speglar en flik av arbetets storhet och — trots allt — poesi." *Göteborgs Posten*

"... en grann tavla, väl ägnad att fånga en svensk läsare. I den finns gott om flott gjorda och säkert uppfattade detaljer. Den som vill kan lära sig ganska mycket om järnhanterings teknik i Martins nya bok."

Gven i Stockholms Tidningen

"'Järnverket' är en arbetets höga visa, en med vaken blick uppfattad och med skicklig hand gjord bataljmålning från det moderna arbetets slagfält. Den sluter sig värdigt till sina föregångare." *Falu Kuriren*

SÄNDEBUD. En roman om köpenskapens representanter. Kr. 6: —

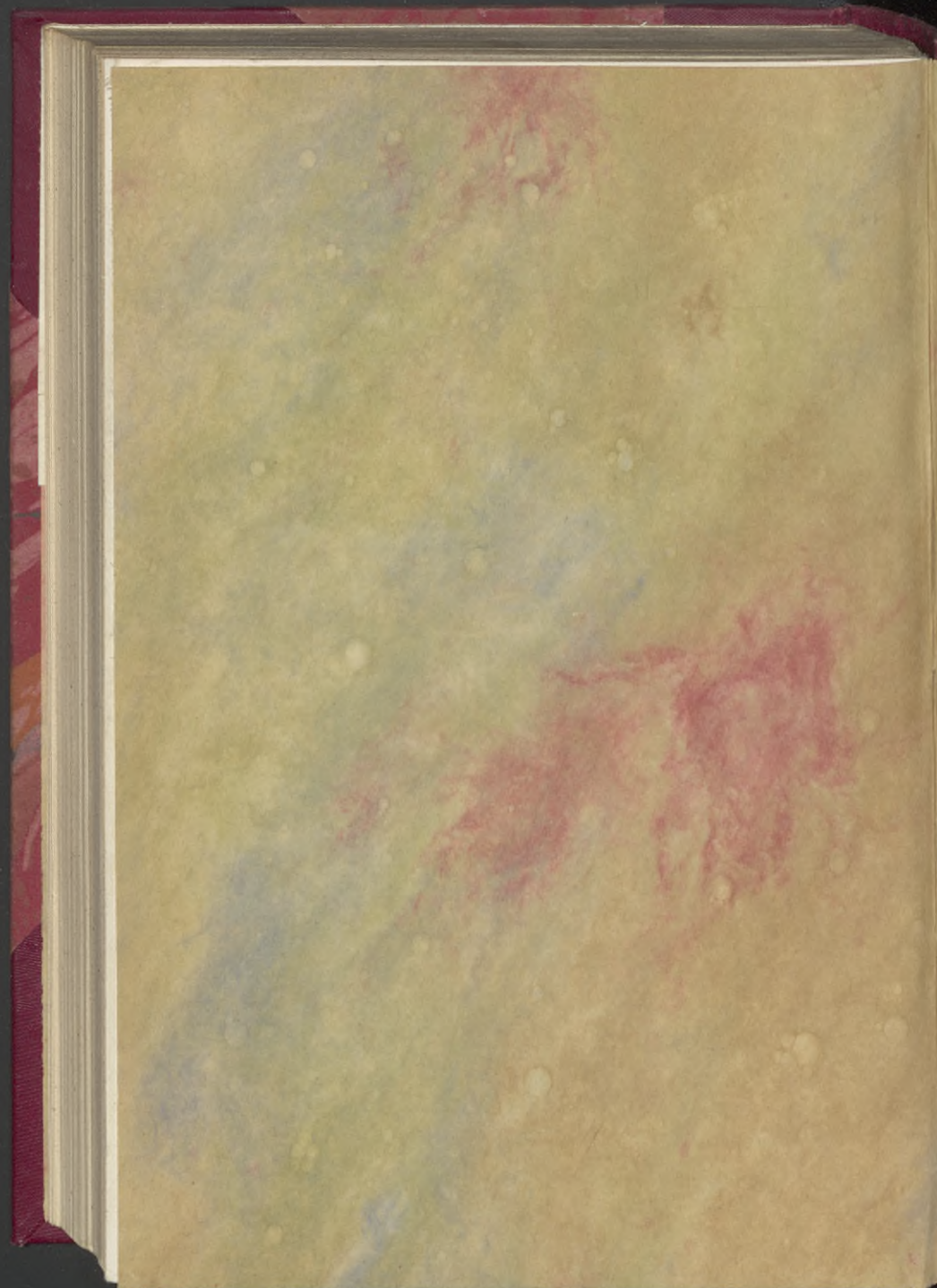
"Ett panoptikon över det svenska sändebudsväsendet. Man har inte tråkigt i sändebudens sällskap och det är det pulserande livets egen blodfulla raskhet över scenerna, som växla hastigt som i en film."

Sydhalland

"Ett både roande, skarpögt och stilistiskt ofta skickligt arbete."

Handelsresanden

6000347493

Göteborgs universitetsbibliotek

1.65
JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

